

PARAULES i EXPRESSIONS

del

CANÇONER POPULAR

DE MALLORCA

* * * * *

GABRIEL FERRER LLABRÉS

Inca, 2026

INDEX:

	<u>Pàgina</u>
1.- UNA PETITA SEMBLANÇA DEL PARE RAFEL GINARD BAUÇÀ	5
2.- A MODO D'INTRODUCCIÓ	9
1. La riquesa del <i>Cançoner Popular de Mallorca</i>	9
2. Revisió de les paraules en el DIEC2	10
3. Llistat d'expressions	12
4. Àmbit de les cançons	13
5. Finalitat d'aquest treball	14
6. El nombre de cançons i de variants	14
7. Bibliografia.	15
8. Conclusió	15
3.- TOM I	17
1. Llistat de paraules per ordre alfabètic	17
2. Llistat d'expressions	29
3. Paraules perdudes	32
4. Possibles errades d'impremta	34
5. Cançons repetides	35
4.- TOM II	37
1. Llistat de paraules per ordre alfabètic	37
2. Llistat d'expressions	45
3. Paraules perdudes	48
4. Possibles errades d'impremta	51
5. Cançons repetides	51
5.- TOM III	53
1. Llistat de paraules per ordre alfabètic	53
2. Llistat d'expressions	61
3. Paraules perdudes	64
4. Possibles errades d'impremta	67
5. Cançons repetides	67
6.- TOM IV	69
1. Llistat de paraules per ordre alfabètic	69
2. Llistat d'expressions	75
3. Paraules perdudes	76
4. Possibles errades d'impremta	79
7.- LLISTAT ALFABÈTIC COMPLET DE PARAULES	79
8.- LLISTAT ALFABÈTIC COMPLET DE PARAULES PERDUDES	108

* * * * *

1.- UNA PETITA SEMBLANÇA DEL P. RAFEL GINARD BAUÇÀ

Fra Gregori Mateu, TOR

El religiós franciscà del Tercer Orde Regular, Rafel Ginard i Bauçà (1899-1976), fou un home de lletres, folklorista, poeta, predicador popular, organista aficionat, narrador exquisit i una de les figures més significatives de la literatura mallorquina. Va néixer a la vila de Sant Joan, poble fonamentalment rural, terra austera i de costums ancestrals. Els pobles restaven gairebé incomunicats, sense llum elèctrica, aferrats com a pitjallides a les tasques inamovibles de la tradició. Procedent d'una família humil de la pagesia mallorquina, enamorat de la cultura popular, va gaudir i apreciar la riquesa del folklore, de les tradicions més arrelades dels mallorquins i de les vivències d'una infantesa gens ni mica agradable i que va deixar petjades prou neguitoses dins la seva personalitat.

Com al·lot observador, espavilat, curiós i molt atent, va conèixer de ben a prop les mancances econòmiques, culturals i educatives del seu entorn social. Però, a la vegada va fruit de l'oportunitat d'assumir i apreciar el folklore i les tradicions ancestrals de la pagesia mallorquina.

El nucli familiar, que li va aportar una manera de viure molt austera, fou l'espai encertat per poder conèixer i assumir les cançons populars i escoltar les tonades mallorquines que bategaven a tot arreu, dins places, carrers i llocs de treball de la part forana. Hi ha una llarga teringa de fets, agradables i angoixosos a la vegada, que marcaren la seva rica personalitat. La vida quotidiana dels poblets de Mallorca mostrava una societat rural que vivia de l'agricultura i de la ramaderia, amb usos i costums estantissos que no li agradaven gaire.

Enmig d'aquestes imatges no gaire atractives, va començar a fruit del ressò de les tonades populars que cantaven els seus progenitors. El seu pare ocupat en les feines del camp i la seva mare en les tasques de la casa deien cantant agradables tonades farcides de bon sentit. Sembla que del pare va aprendre sobretot cançons de treball, mentre que la mare li recordava, més bé, les oracions populars.

Va criticar sovint la trajectòria vital de certes persones que rebutjava d'una manera un xic irònica. No li agradava gaire la forma de pensar dels camperols, ni acceptava de bon grat la vida rural de l'època. Es va mostrar contrari a la manera d'ésser de certes persones que exercien la tasca d'educar. Aprofundeix i critica sense temor costums i maneres de viure de la gent del seu entorn. Refusa, fins i tot, puntuals modes i costums de certs eclesiàstics acomodaticis.

Pren, a la vegada, consciència de la precarietat esgarriadora de les classes populars oprimides per la manca d'educació. No li agraden les converses desplaents de la gent de poble. Sofreix per les mancances econòmiques i la marginació social dels més pobres. Es mostra sovint una mica inadaptat al seu entorn. Es manifesta com un jovenet empegueïdor, sorrut, estrany, allunyat dels altres companys d'escola. Somia en la possibilitat de salvar el millor de la cultura del seu poble: cançons, contarelles, gloses i tonades que semblava que s'anaven perdent a poc a poc.

Fill d'una família d'escassos recursos, mentre acompanyava el seu pare en les tasques del camp, va descobrir l'adiant oportunitat per recopilar les cançons mallorquines que bategaven a balquena a tot arreu dins viles, carrers, possessions, llogarets i contrades. Va sentir el batec esglaiador de nombroses tonades populars que escoltava, embadalit, als foravilers que cantaven en les tasques del camp.

La vida del poble es movia entorn de les tasques agrícoles, les celebracions de l'església, la moral gairebé repressiva de les consciències i les estacions de l'any. Rafel, al·lot espavilat i cercador de la veritat, endevina nous camins, noves vivències religioses, i es mostra partidari d'una atrevida modernitat que donava voltes dins el seu capet inquiet. Es mostrava com un jove inadaptat al seu entorn, mentre cercava altres creences més atrevides. Volia superar els motius fútils que no li deien res de nou. Volia superar el sentiment de buidor que el turmentava de debò.

El 12 de febrer de 1913, quan encara no havia complert els catorze anys, Rafel marxa a la vila d'Artà per estudiar en el convent dels Pares Franciscans. El juliol de 1916 ingressa en el Tercer Orde Regular de Sant Francesc. Fa els vots simples el 1917 i el vots solemnes el 1920. Després d'estudiar a Palma filosofia i teologia, el 1921 rebé la tonsura clerical. L'any 1924 fou ordenat sacerdot i destinat precisament al convent d'Artà, on va residir fins al 1937. Al llarg de la seva vida va exercir la predicació constant a una bona part dels pobles de Mallorca. En els anys de postulantat i noviciat llegeix amb fruïció els escriptors mallorquins i catalans i s'amara de l'estil i de l'esperit poètic dels autors de l'Escola Mallorquina, d'entre els quals sent admiració i preferència pel gran Llorenç Riber.

Des de la seva juvenesa, Rafel Ginard va sentir també una gran fascinació per la figura de Ramon Llull i per mossèn Alcover, amb qui va col·laborar, per dur a bon terme el *Cançoner popular*.

L'any 1930, Rafel Ginard viatja a Itàlia. Coneixem les impressions d'aquest primer viatge a Itàlia en motiu de la canonització de santa Catalina Thomàs. Roman a Roma durant dos mesos i experimenta una sensació de llibertat que fins llavors no havia sentit. Pren consciència que a Mallorca hi havia un ambient poc propici per a la creació artística i per al treball intel·lectual. A Roma s'adona de les diferències entre la societat mallorquina i la italiana.

A partir del seu trasllat a Palma el 1937 i després, des de 1943, quan s'instal·la a Lluçmajor, Ginard s'interessa molt especialment per Ramon Llull i emprèn una important tasca de divulgació de la figura i obra lul·lística.

Manifesta sovint un rebuig de les pautes educatives del seu entorn social i familiar. De l'hostilitat de l'ambient infantil del poble, derivaren nombroses reflexions pedagògiques que dibuixen el pensament crític de Rafel Ginard. Així doncs, ens recorda la urgència de tractar els nins amb delicadesa, de respectar la seva identitat, d'envoltar-los de cultura i de sensibilitat. Valora l'eficàcia de la persuasió en la correcció de la conducta, la necessitat d'eradicar la violència dels jocs i la virulència d'un ensenyament agressiu. En les seves reflexions pedagògiques pondera la urgència de tractar els nins amb delicadesa, de rebutjar els càstigs físics i les humiliacions.

L'antimilitarisme, així mateix, es manifesta com una de les conseqüències de l'aversion que sent per l'ambient opressor viscut a la infantesa, per la formació rebuda, juntament amb la lectura agosarada de Tolstoi i el rebuig de la dita vergonyosa "la lletra amb sang fa estada dintre".

Cal valorar el pare Rafel Ginard com a home d'Església i ben arrelat al seu país. Es prou conegut que era un senzill franciscà, sortit del poble i encarnat dins la cultura popular. La predicació de sermons per diversos pobles foren per Rafel Ginard una ocasió immillorable per recollir cançons populars mallorquines.

De molt jove començà la tasca encisadora d'arreglar i d'ordenar un estol de refranys, mots arcaics i cançons que, finalment, culminaren en la publicació entre el 1966 i el 1975 del *Cançoner popular de Mallorca*, la seva obra més coneguda i valorada, on recull prop de 50.000 cançons tradicionals. A més de la importància innegable de la seva tasca com a folklorista, el conjunt de l'obra del pare Ginard, com era popularment conegut, abraça també altres camps de la creació literària.

La seva obra més important és el recull *Cançoner popular de Mallorca*, integrat per milers de cançons tradicionals mallorquines, cosa que el converteix en el major que s'hagi fet en català, i pel qual va ser premiat per l'Institut d'Estudis Catalans el 1949 i el 1955, i va rebre el Premi Ciutat de Palma de folklore el 1958. El dia 28 de març de 1974 l'Ajuntament d'Artà el declarà Fill Adoptiu de la vila, i el 17 de novembre, també del mateix any, el poble de Sant Joan li dedicà un carrer i el proclamà Fill Predilecte.

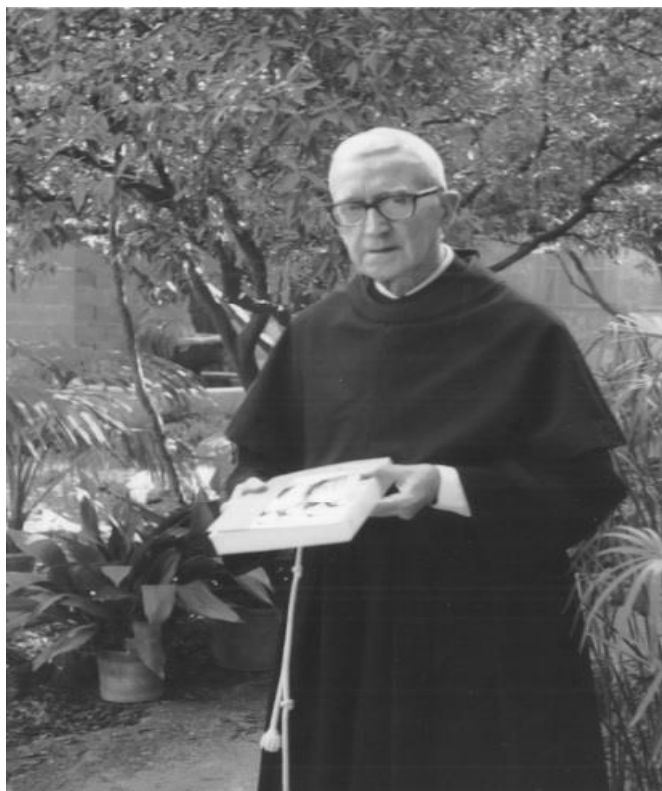
A partir de 1924 comença a col·laborar en el *Diccionari Alcover-Moll*, tasca que haurà d'abandonar per mor de la seva incorporació al convent d'Artà com a prior.

La poesia del pare Ginard, durant aquests anys, s'inclina cap al paisatgisme. En els Jocs Florals de Barcelona de 1930 rep un premi per l'aplec *Ramells de sonets*. Dos anys més tard, rep el segon accèssit a la Flor Natural dels mateixos Jocs pel poema "Torrent saltador".

Sota el títol de *Novell Llibre d'Amic i Amat*, Ginard compon un selecte recull de meditacions, que sobretot abasten aspectes morals, religiosos i psicològics, redactat entre el 12 de novembre de 1935 i el 2 d'octubre de 1937.

Practica una literatura basada en la senzillesa, però revestida a la vegada d'un esperit clàssic. Refusa un barroquisme que no li agrada. Sap trobar la bellesa en els motius més modestos. Vol millorar la realitat i allunyar els aspectes negatius i desagradables de la vida. És molt sensible al pas del temps. Hem de valorar el que tenim i guardar de bon grat el que volem que quedi per les properes generacions.

El pare Ginard és durant aquests anys un dels religiosos més destacats en la defensa de la nostra identitat lingüística i cultural. Els anys cinquanta són anys de redacció de sermons i corones poètiques, conferències, actes d'homenatge diversos i un segon viatge a Roma. Rafel Ginard mor el dia 15 d'octubre de 1976 al convent d'Artà. La seva aportació a la nostra cultura serà prou recordada i valorada per les futures generacions.

El pare Ginard entrega a Mallorca la seva gran obra, en quatre toms, *el Cançoner popular de Mallorca*.

2.- A MODO DE INTRODUCCIÓ

1. LA RIQUESA DEL *CANÇONER POPULAR DE MALLORCA*

He començat aquest treball amb una il·lusió grandíssima, amb un respecte molt profund i amb un temor molt gran, més gran encara que la mateixa il·lusió. Dic amb un gran temor, perquè quasi no gos entrar dins aquest “temple sant” del *Cançoner*. Només he intentat “conèixer” el *Cançoner* per entretenir-me i per aprendre. Aquest entreteniment i aquest aprenentatge m’han duit a estimar i apreciar, cada vegada més, la nostra llengua. Aquest treball, per tant, no és un estudi filològic; aquest estudi l’ha fet, i ben fet, el filòleg Francesc de B. Moll i està publicat al primer volum del *Cançoner*. Jo l’únic que he fet ha estat passejar-me per dins aquest jardí meravellós, i delectar-me fins a l’extrem. Fins allà on n’he sabut, he volgut aprofundir en el sentit d’aquelles paraules, que no coneixia del tot o desconeixia completament, i d’aquelles expressions, que em varen cridar l’atenció. I vull deixar constància, finalment, del meu profund respecte al pare Rafel Ginard, franciscà, a qui vaig conèixer i apreciar sempre.

Mallorca, en el segle XIX, era un raconet insignificant, perdut dins la mar. No obstant això, ens ofereix una riquesa immensa que, gràcies a Déu, tenim recollida en el *Cançoner*. Pensem que en aquell temps ningú no podia somiar en el fenomen turístic que estam vivint ara, amb el conseqüent augment de la població illenca. Al llarg de la segona meitat del segle XIX, la població de Mallorca estava entre cent cinquanta i cent vuitanta mil habitants. Les persones nascudes dins aquest període són les que contaren al pare Ginard, dins la primera meitat del segle XX, la impressionant quantitat de cançons contingudes en els quatre gruixats toms del *Cançoner*. Jo consider que el nombre de cançons recollides és enormement gran tenint en compte la població atribuïda a Mallorca en aquell període de temps.

Convé tenir en compte que aquestes persones no creen les cançons en el moment en què les dicten al pare Ginard; aquestes persones dicten les cançons que recorden, i és ben clar que no recorden totes les cançons que han sentit o han sabut; és de suposar que l’arsenal de cançons que ha existit és realment incommensurable.

D’aquest *Cançoner popular de Mallorca* he seleccionat un total de **1.475 paraules** que em resultaven unes totalment desconegudes i altres un tant estranyes; les trobareu ordenades per ordre alfabètic i acompanyades d’una breu explicació treta quasi sempre del DCVB d’Alcover-Moll.

Algunes paraules han quedat sense traducció al castellà perquè no he trobat la paraula castellana adequada.

2. REVISIÓ DE LES PARAULES EN EL *DICCIONARI DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS* (DIEC2)

Igual que ja ho vaig fer en el llibre *Paraules i Expressions de les Rondaies Mallorquines*, seguint les indicacions del professor Felip Munar i Munar, també ara he duit a terme la tasca de revisar si cada una de les paraules seleccionades, es troben o no, i en quin sentit, en el *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans*, en la seva segona edició electrònica. El resultat d'aquesta tasca queda assenyalat amb una d'aquestes tres indicacions que van col·locades al final del significat de cada paraula: **SST – NST – STAS**.

Cada una d'aquestes tres indicacions signifiquen el següent:

SST (Sí, S'hi Troba). Vol dir que la paraula **es troba** al DIEC2, i que s'hi troba amb el mateix significat que té dins la cançó del *Cançoner*.

NST (No S'hi Troba). Vol dir que la paraula **no es troba** al DIEC2. De vegades no trobam al DIEC2 una paraula concreta, però sí hi trobam una paraula distinta que té el mateix significat. Vegeu p. ex. la paraula *arriesa* (I-4901), que té el seu equivalent en la paraula *bestiesa* i que sí es troba al DIEC2. En aquests casos, posam aquesta paraula a continuació amb la indicació de que té el mateix significat.

STAS (S'hi Troba amb un Altre Significat). Vol dir que dita paraula **sí es troba** al DIEC2, però no té el mateix significat que el que té a la cançó. En aquests casos repetim la mateixa paraula amb el significat que li dona el DIEC2. Vegeu p. ex. la paraula *faristol* (I-4449), entesa com a *persona aturada*, o entesa com a *moble per sostenir un llibre*.

El resultat d'aquest treball ha estat realment clarificador; jo no m'havia imaginat mai que la nostra parla fos tan rica i variada ni que fos tan alt el percentatge de les paraules que tenim a Mallorca i que podem dir que són ben nostres, que les hem anat creant nosaltres mateixos o els nostres avantpassats, i no es troben al DIEC2. Jo no puc entendre com paraules tan usuals a Mallorca, com: *basca - biuló - burjó - calop - cerol - moi - pellerofa - tibulet...* i moltíssimes altres, que tenim en el primer volum del *Cançoner popular de Mallorca*, no es trobin al DIEC2. El mateix passa en els altres tres volums del *Cançoner*.

Convé advertir que no hem de trobar estrany que certes paraules, usuals a Mallorca, no es trobin al DIEC2. Mallorca ha tengut, per molts de motius, una “pressió” lingüística peninsular molt forta i durant molts anys. Això ha fet que certes paraules vingudes de fora s'hagin, diguem-ho així, incrustat dins el nostre vocabulari de cada dia com, p. ex. la paraula *adiós* (I-479), fórmula familiar de

comiat, paraula molt arrelada entre nosaltres i que, per sort, bastantes vegades ja la sentim substituïda per *adéu*. Altres exemples de castellanismes ja arrelats els teniu en les paraules *amigo* (I-2576), *barco* (I-515) i moltes altres. En aquests casos he eliminat la indicació NST (no es troba al DIEC2), ja que no cal fer cap gestió demanant la inclusió d'aquestes paraules a dit diccionari. A vegades veureu indicat que una paraula és un castellanisme inadmissible com, p. ex. *brinco* (I-4465).

El total de paraules dels quatre toms del *Cançoner popular de Mallorca*, que **no es troben** (NST) al DIEC2, és de: **312**. A aquest número s'hi han d'afegir totes les que **s'hi troben amb un altre significat** (STAS), que són **115**, ja que, si no tenen el mateix significat, és com si en realitat fossin paraules distintes. Això ens dóna un total de **427 paraules** que **no es troben** al DIEC2, cosa que representa un **28'95%** de totes les paraules del llistat que he extret del *Cançoner*. Tota una incommensurable riquesa lingüística pròpia.

Trobareu, al final de cada tom, un apartat de ***Paraules perdudes (PP)***. Són paraules que **No se Troben** (NST) al DCVB ni tampoc al DIEC2. Aquest apartat té una importància extraordinària. Es tracta de paraules perdudes, que NO estan al nostre diccionari, però hi haurien de ser, tal volta no totes, perquè tenim un testimoni fidedigne i inapel·lable que estaven en ús dins el nostre poble. Caldrà fer les passes necessàries, per part de les instàncies que pertoqui, perquè això s'consegueixi.

El nombre total de paraules perdudes és de **156**, repartides així: tom I 29, tom II 50, tom III 42 i tom IV 35. Hi he posat, en alguns casos, un breu comentari personal, a manera de possible interpretació. Si sumam aquesta xifra a l'anterior, tenim un total de **583 paraules** que **no es troben** al DIEC2, cosa que representa un **39'52%** de totes les paraules del llistat que he extret del *Cançoner*.

Al final dels quatre volums he posat un llistat alfabètic complet. Aquest llistat alfabètic té per finalitat que es pugui trobar de seguida qualsevol paraula d'aquest treball sense necessitat d'haver de revisar cadascun del quatre toms. Per això, a l'inici de la indicació del lloc de cada cançó, he afegit el seu tom corresponent: I, II, III o IV. Trobareu petits canvis de redacció, però no de contingut. En aquest llistat he eliminat aquelles paraules que estaven repetides en algun tom.

Vull fer notar que en aquest treball he afegit, al quadre estadístic, una nova columna amb el títol de **SR** (Sense Referència). Aquesta columna conté el nombre de paraules que NO estan referides al DIEC2 per diferents motius, p. ex. per tractar-se de castellanismes, com *ponsonya* (I-2168) o de paraules de grafia incorrecta, com *povora* (I-2928). És clar que dites paraules no poden trobar-se al

DIEC2. El nombre de paraules sense referència al DIEC2 és el següent: tom I 43, tom II 12, tom III 12, tom IV 6. Total = **73**

El següent quadre estadístic resumeix totes les dades del que acabam d'exposar:

Recompte total de paraules extretes del <i>CANÇONER POPULAR DE MALLORCA</i> indicant la seva referència al DIEC2				
SST	SR	NST	STAS	PP
819	73	312	115	156
892		427 (28'95%)		156
		583 (39'52%)		
1.475				

3. LLISTAT D'EXPRESSIONS

Perquè un llistat d'expressions? Tots entenem que la bellesa i la elegància d'un edifici depèn de l'art en que s'han sabut combinar i unir cada una de les pedres que formen aquell edifici. De igual manera, la bellesa i elegància del llenguatge depèn de l'art en que s'han sabut combinar i ajuntar les paraules necessàries per expressar una idea lluminosa; és a dir, depèn de les expressions. Quan deim “*alerta, que ses comes te faran figa*” expressam una idea que està més enllà de la simple definició de les paraules “cama” i “figa”. Aquest és el gran mèrit de les expressions, i això és lo que fa bell, expressiu i ric el nostre llenguatge. Una expressió bella, encertada i precisa és una obra d'art. El Cançoner és un monument d'obres d'art.

Mirau, p. ex., quina intuïció tan profunda té aquesta expressió: “*S'amor me fa veure ploure / sense estar ennigulat.*” (I, 4691); o aquesta altra que conservarà per a sempre la seva actualitat: “*Molt bufa la vostra gent / an es brou, de poc ençà.*” (I, 4557); o aquesta altra que és tota una lliçó de sentit comú: “*Per això, abans de volar / mira ses ales que tens*” (IV-G/RE- 7,149).

Ses expressions que he ressaltat venen a ser les botonades d'or dels vestits de la nostra pagesia, i que encara brillen en el vestit del nostre llenguatge d'avui en dia. El nombre de expressions seleccionades és de **301**.

En referència a les expressions que he volgut seleccionar, he de dir que m'he limitat exclusivament a aquelles expressions que tenen, diguem-ho així, “un significat genèric”, és a dir, que no es refereixen a un cas particular. Posem el cas de la següent expressió que trobam dins la cançó 4040 del primer tom: “*A dins una olla cruiada / ja no hi cuinen caragols*”. És evident que això val per

a tothom i per a qualsevol lloc. Podríem dir que són molt poques les cançons on no hi trobem una o més expressions magnífiques, d'un gust insuperable, d'una finesa i una elegància extraordinàries, però no les podem ressaltar dins aquest treball perquè es refereixen a casos concrets i particulars i, aleshores, si les volguéssim ressaltar, caldria tornar copiar quasi tot el *Cançoner*. Mirau, per exemple, quines expressions més belles tenim en aquesta cançó: “*Voldria esser aucellet / tenir ales i volar, / i me’n ‘niria a posar / dalt lo teu cap, ramallet*” (I, 1278). Això es magnífic, però respon a la visió d'una persona enamorada d'una altra determinada persona. No la podem incloure dins el llistat d'expressions perquè, com tantíssimes altres, es refereix a un cas singular, i si no ho féssim així hauríem de copiar, com acab de dir, quasi tot el llibre.

4. ÀMBIT DE LES CANÇONS

Tal com ja ho vaig voler ressaltar al llibre *Paraules i Expressions de les Rondaies Mallorquines*, també aquí, en el *Cançoner*, crida molt l'atenció l'enorme expansió geogràfica de les cançons. Al final de cada una de les diverses Seccions que formen un Capítol, dins cada tom, el pare Ginard hi posa un bon grapat de pàgines de VARIANTS que demostren que les cançons anaven i venien d'un lloc a l'altre i que, mentre passaven de boca en boca, anaven experimentant canvis i modificacions. És clar, era aquell temps en què s'havien d'omplir les llargues hores de les vetllades hivernenques vora la foganya encesa, i aquell era el moment oportú per contar una rondalla o cantar una cançó. El nombre total de pàgines, dels quatre toms, que recullen les Variants és de **355**, amb un resultat de **31.148** Variants, com podeu veure ben especificat a l'Apèndix, al final d'aquest llibre.

Vegeu aquí un exemple d'una cançó, recollida a Sóller, i la mateixa cançó recollida a Lluçmajor, que confirma el que acabam de dir:

2001	Dona d'exsecaïador, sempre ha de tenir es llit fet. Jove som, i no em penet d'haver mudada s'amor. <i>So</i>	2063	Jove som, i no em penet d'haver mudat sa intenció; dona d'exsecaïador, sempre ha de tenir es llit fet. <i>Lluçm</i>
------	---	------	--

En aquells temps, Sóller i Lluçmajor estaven molt enfora, els separava el conegut Coll de Sóller. Així i tot, la cançó va anar d'un lloc a l'altre i es va conservar amb petites modificacions.

5. FINALITAT D'AQUEST TREBALL

Voldria que quedàs ben clar que no he començat aquest treball amb un esperit crític ja que no tenc la preparació necessària per fer-ho. He fet aquest treball amb delit, amb amor, perquè gaudia de llegir, i tornar llegir, una cançó o un grapat de cançons. Per tant, l'únic que he fet ha estat passejar-me per dins aquest immens jardí, asseure'm de tant en tant, contemplar i embadalir-me. Vaig pensar que seria bo intentar fer-vos participar de la meva joia, perquè un goig compartit augmenta, com deim en mallorquí, “com més serem, més riurem”.

Així doncs, vaig començar a escriure el que sentia, el que pensava. Estic segur que, en aquests escrits, més d'un lector hi podrà trobar no poques errades, sobretot en intentar resumir, en una sola línia, el significat d'una paraula desconeguda, o també en cercar, en el DIEC2, l'equivalència d'una determinada paraula; p. ex. el DIEC2 defineix “guerrer” (I-3704) només amb aquestes paraules: “guerrejador, bel·licós”; es pot entendre què és guerrejador, què és bel·licós, aquell “qui festeja l'enamorat o enamorada d'un altre”? Jo he suposat que sí, però el *Diccionari* no ho diu. En canvi, el DCVB ho explica ben detalladament. El DIEC2 és un diccionari molt concís i moltes de vegades és gairebé impossible endevinar si una determinada idea encaixa dins el significat que el diccionari ofereix de la paraula que cerques. Entenc perfectament que aquesta reduïda extensió no li permeti baixar en aquests petits detalls. En conseqüència, hi ha moltes suposicions que no sé si són realment encertades.

En tots aquests casos, sols em queda repetir aquí les paraules que trobam a la codolada religiosa, núm. 12, línia 196, tom IV, pàg. 278: “¿Em voldríeu perdonar, / si acàs he fet errors?”

6. EL NOMBRE DE CANÇONS I DE VARIANTS

És impressionant la feinada que va fer el pare Rafel Ginard. Jo no puc entendre de quina manera va ser capaç de recollir tantíssimes cançons, i tantíssimes variants de cada cançó, recurrent tots els pobles i tots els raconets de la nostra Mallorca. Ell enumera, al començament de cadascun dels quatre toms, 76 localitats “on han estat recollides les cançons”. Avui dia disposam de mitjans tècnics que faciliten enormement aquesta feina, però pensem que el benvolgut pare Ginard només tenia paper i llapis... i tampoc no hi havia cotxes! Però tenia molta paciència... i moltes ganes de fer feina.

Al final d'aquest llibre trobareu un Apèndix amb el títol de “**Nombre de cançons del Cançoner**”; allà podeu veure, amb explicacions i esquemes, la gran feinada del pare Ginard. Una feinada, que si ell no l'hagués feta en aquells anys, totes aquestes cançons s'haurien perdut per a sempre. Gràcies, pare Ginard!

7. BIBLIOGRAFIA

- * *CANÇONER POPULAR DE MALLORCA*. Editorial Moll. 4 toms.
- * *DICCIONARI CATALÀ-CASTELLÀ*. Francesc de Borja Moll. Editorial Moll, 1978.
- * *DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR*. Antoni M^a. Alcover i F. de Borja Moll.
- * *DICCIONARI DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS* (DIEC2). Segona edició.

8. CONCLUSIÓ

Res més, sinó demanar als lectors d'aquest llibre que s'animin a llegir el *Cançoner popular de Mallorca* del franciscà pare Rafel Ginard. És una meravella!!!

Vull també donar les gràcies al prolífic escriptor, pare Gregori Mateu, TOR, per haver acceptat la meva petició d'encapçalar aquest llibre amb una petita, però magnífica, “Semblança del pare Ginard”. Ho he volgut fer així perquè tot el mèrit del llibre és del pare Ginard, jo just hi he posat el granet d'arena del meu temps.

INCA, 2026

GABRIEL FERRER LLABRÉS

3. Tom I: AMOROSSES

INDEX:

1. Llistat de paraules per ordre alfabètic	. 17
2. Llistat d'expressions	. 29
3. Paraules perdudes	. 32
4. Possibles errades d'impremta	. 34
5. Cançons repetides	. 35

1. LLISTAT DE PARAULES PER ORDRE ALFABÈTIC

NOTA: La xifra entre parèntesi indica el número de la cançó

A

Abantes (1942). Forma dialectal de “abans”. <i>Antes</i> .		.NST
Abrasador (1651). Ardent, que abrasa; consumir una cosa per mitjà del foc. <i>Abrasador</i> .		.SST
Adesiara (5021). De tant en tant. <i>De vez en cuando</i> .		.SST
Adobar (4954). Posar en bon estat una cosa que estava rompuda o espanyada. <i>Remendar</i>		.SST
Adiós (479). Fórmula familiar de comiat, molt arrelada; preferible “adéu”. <i>Adiós</i> .		.---
Afalagadures (4604). Dir o fer a algú coses agradables per tenir-lo content. <i>Halagar</i>		.SST
Afisconar (5000). Afisconar-se: riure's, amb ironia, de qualcú. <i>Burlarse</i>		.NST
Afrontada (4750). Afrontat,-ada: avergonyit, deshonrat. <i>Afrentar</i>		.SST
Agradeja (3858). Agradejar: agradar. <i>Agradar, gustar</i>		.NST
Aguiada (1117). Vianda cuïta i adobada amb brou, espícies o altra cosa. <i>Guisado</i> .		.NST
Agut (4965). Que té vivor, enginy; discret i graciós en parlar o en obrar. <i>Discreto, gracioso</i>		.SST
Ahuca (5042). Cridar “ahuc! ahuc!” per afuar els cans als conills per encalçar-los. <i>Hucar</i>		.NST
Aiguera (1508). Dona que duu les gerres per donar de beure als segadors. <i>Aguadora</i> .		.SST
Airós (1481). Elegant, que té bon aire. <i>Airoso</i> .		.SST
Aixanguer (2777). Dona deixadota, bruta o mal educada. <i>Fargallona</i> .		.NST
Aixerriat (4489). Aixerriar: engegar esvalotant, fer fugir a crits. <i>Ahuyentar</i>		.STAS
<u>STAS</u> : adobar un camp, amb els excrements de les ovelles.		
Aleixandri (1237). Herba robusta de arrel gruixada, tronc dret, fulles amples. <i>Apio caballar</i> .		.SST
Aleta (1597). Fer l'aleta: fer la bona, fer mostres d'amor per obtenir-ne el festejar. <i>Caricia</i> .		.SST
Allà dellà (995). Allà dellà o allà deçà: a l'altra banda. <i>Más allá, allende</i> .		.SST
Allena (1726). Aliè, -ena: estrany, pertanyent a altri. <i>Ajena</i> .		.SST
Ameraré (2613). Amerar: posar en remull una cosa fins que el líquid la penetri. <i>Empapar</i> .		.SST
Amigo (2576). Castellanisme per “amic”, no admès al diccionari. <i>Amigo</i> .		.---
Amoixaves (4995). Passar la mà suament per l'esquena per mostrar-li afecte. <i>Acariciar</i>		.SST
Andadura (1646). Caminar de les bísties, ràpid i elegant, sens sotrac ni torçudes. <i>Andadura</i> .		.NST
Andoi andoi (3262). Anar trescant d'ací i d'allà sense profit; andoiar. <i>Mangonear</i> .		.NST
Ansera (2716). Llatres de cànem que uneixen les beaques damunt l'esquena de la bístia. <i>Asa</i> .		.NST
Antes (2312). Castellanisme per “abans”: expressa anterioritat de temps en sentit propi. <i>Antes</i> .		.---
Aquala (2591). Quina/quines: quina o quines persona/es; s'usa en interrogacions. <i>Quien</i> .		.SST
Aranyons (1066). Aranyó: fruit de color negre blavós, de gust amargant. <i>Endrino</i> .		.SST
Argelaga (2775). Arbust molt espinós, de fulles simples i escasses i flors grogues. <i>Aliaga</i> .		.SST
Arrebossen (847). Arrebossar: cobrir, tapar, amb una manta o altra peça d'abric. <i>Embozar</i> .		.SST
Arrendit (1246). Arrendir: vèncer, inutilitzar per a la lluita. <i>Rendir</i> .		.NST
Arriesa (4901). Rusticitat, grosseria, falta de seny. <i>Burrada</i> .		.NST

Bestiesa (SST) amb el mateix significat

- Arromangai** (3848). Arromangall: doblec de la roba arromangada. *Remangadura*. . .SST
Arruix (4975). Interjecció per engegar o fer fugir qualcú. *Fuera! Largo!*. . .SST
Ascabussada (3198). Arcabussada: acció de tirar, de disparar l'arcabús. *Arcabuzaso*. .SST
Assento (1556). (Castellanisme). Disposició ferma; aspecte de superioritat. *Asiento*. .---
Assucinos (2439). Variant de "assucí": prop d'ací. *Aquí cerca*. . .NST
Assuixí (4188). Indica una situació que, el qui parla, no pot arribar a definir. *Así así*. .NST

Així així (SST): amb el mateix significat.

- Assuquí** (2628). Prop d'aquí. *Junto a aquí*. . .NST
Assunto (4408). Forma vulgar de "assumepte"; "fer assunto": repugnar. *Repugnar*. .STAS

Assumpte (SST): matèria de què es tracta; tema o argument d'una obra.

- Assussuaixí** (2019). Assus-suaixí: de sobte, de cop i resposta. *De pronto*. . .NST

De sobte (SST): amb el mateix significat.

- Atacat** (3153). Afuat, caminar de pressa. *Atacar*. . .SST
Ataconar (1205). Posar tacons nous o fer altres adobs a les sabates emprades. *Remendón*. .SST
Atia (1651). Atiar: acostar llenya al foc per fer-lo més viu. *Atizar*. .SST
Atxero (4419). (Vulgarisme). Portador de "atxa", ciri gruixat de dos a quatre blens. *Antorcha*. .NST
Atzabeja (1624). Varietat de lignit, molt negre i lluent. *Azabache*. .SST
Aubacor (4145). Figa albacor: que dona dos esplets en l'any (pel juliol i per l'agost). *Macoca*. .NST
Aubarà (4006). Albarà: cèdula o paper escrit acreditatiu d'un fet. *Albalà*. .SST
Aubardà (2901). Bufó, home que en son parlar o obrar procura fe riure els altres. *Albardán*. .SST
Aubellons (370). Síquia davall terra per recollir l'aigua de pluja i evitar hi hagi moll. *Tijera*. .STAS

STAS: canal o conducte per a donar sortida a les aigües brutes.

- Avaneu** (2928). Avanar-se: fer ostentació de les bones qualitats pròpies. *Preciarse*. .NST

B

- Bajoques** (413). Bajoca: poncella, flor encara no desclosa. *Capullo*. . .STAS

STAS: tavella d'algunes lleguminoses, com mongeta, fava, pèsol.

- Baladre** (1292). Arbust de fulles lanceolades i flors vermelloses o blanques. *Adelfa*. .SST
Baleigs (2146). Porgueres del gra que queden dins l'erer. *Cribaduras*. .SST
Balze (3032). Bâlzem, bàlsam: beguda molt dolça o aromàtica; cosa que dona consol. *Bálsamo*. .SST
Bandolera (4182). Bossa que serveix per posar-hi els animals caçats. *Bandolera*. .SST
Barco (515). (Castellanisme). Bastiment per a la navegació més gros que les barques. *Barco*. .---

Vaixell (SST): amb el mateix significat.

- Barrobins** (2284). Barrobí: explosió produïda dins una roca per tal de trencar-la. *Barreno*. .SST
Barretada (3841). Acte de saludar traient-se el barret. *Sombrerada*. .SST
Basca (4126). Bella basca!: ho diuen per expressar despreocupació. *A mí, qué?*. .NST

Basc, -a (SST): natural del país basc

- Bast** (565). Fer sa mida, abastar, proveir amb suficiència. *Bastar*. .SST
Beldat (3425). Castellanisme, no admès al diccionari. *Hermosura*. .---
Belitre (3232). Home de poca vergonya i sense escrúpols. *Bribón, pillo*. .SST
Berganta (1360). Persona astuta o de conducta moral tortuosa. *Bergante, tunante*. .SST
Bleda (4758). "No val una bleda": ésser molt xerec, no valer res. *Nada*. .SST
Binifets (1077). Benifet: càrrec eclesiàstic retribuït amb renda propi. *Beneficio*. .SST
Bisarria (947). Força o grandesa d'esperit manifestada agradablement. *Bizarria*. .NST
Biulons (1213). Biuló: peça de ferro per travar un pany, una porta o una finestra. *Pestillo*. .NST

Pestell (SST): amb el mateix significat.

- Bofegueres** (417). Nom de plantes que tenen el suc lactescent, càustic. *Euforbia*. .NST

- Bordell** (4287). Enviar al bordell: engegar algú que fa nosa. *Estorbar*. .STAS

STAS: casa on s'exerceix la prostitució.

Borrer (2747). Que no dona fruit, o que no produeix l'efecte que se espera d'ell. <i>Estéril</i> .	.SST
Boves (3187). Bova: planta que es fa als aiguamolls, usada per fer els seients de cadira. <i>Enea</i> .	.SST
Bravates (4398). Paraules que es diuen per fer ostentació de poder. <i>Bravata</i> .	.SST
Breviari (3902). Llibre compendiós que una persona porta a sobre constantment. <i>Breviario</i> .	.SST
Brinco (4465). Castellanisme, no admès al diccionari.	.---
Brivó (2999). Brivó, -ona: persona de vida relaxada, polissona, mal intencionada. <i>Bribón</i> .	.NST
Bronda (2773). Blonda, flocadura. <i>Cairel</i> .	.NST
Brostades (1319). Brostada: conjunt de brots o branques tendres dels arbres. <i>Brotada</i> .	.SST
Bru (3600). Color de la pell d'un individu de raça blanca ric en pigment. <i>Moreno</i> .	.SST
Bufanda (4181). Peça de roba embolicada pel coll en temps de fred. <i>Bufanda</i> .	.SST
Bufons (2823). Bufó: còmic de les corts i dels palaus de la noblesa. <i>Bufón</i> .	.SST
Burjó (4848). Barra llarga per treure caliu i atiar el foc del forn. <i>Hurgón</i> .	.NST
Buscant (3257). Buscar: cercar. <i>Buscar</i> .	.SST

C

Cadastre (3362). Registre estadístic de les finques urbanes i rústiques. <i>Catastro</i> .	.SST
Calabosso (4337). Calabós: cambra sòlidament closa destinada a tancar-hi presos. <i>Calabozo</i> .	.SST
Calamandri (1237). Roba de llana i bri per fer calçons, faldes, i altres vestits. <i>Calamandra</i> .	.NST
Calentura (1646). (Castellanisme: en el sentit de "febre"). Calentor en general. <i>Calentura</i> .	.---
Calessa (4134). Carruatge de dues rodes, obert per davant, per a dues persones. <i>Calesa</i> .	.SST
Caleu (4814). Calar: empassar-se, creure una mentida. <i>Tragarse</i> .	.SST
Calop (4952). Classe de raïm gros i molt saborós, apreciat com el millor. <i>Hebén</i> .	.NST
Calques (1029). Calca: llistó de fusta situat en la part inferior del teler de mà. <i>Córcola</i> .	.SST
Cambuix (576). Cobricap de tela fina per subjectar els cabells. <i>Cambuj</i> .	.NST
Camorra (4671). Baralla o discussió sorollosa. <i>Camorra</i> .	.NST
Campada (214). Campar amb paraules: fer-la callar amb promeses no complides. <i>Mentir</i>	.STAS
<u>STAS</u> : passar la vida	
Campador (275). Que pot campar, que ja té vida pròpia. ---	.NST
Campar (64). Tenir possibilitat de viure. <i>Vivir, pasar</i> .	.SST
Canalera (1892). Fer canalera els ulls: plorar molt. <i>Llorar</i> .	.SST
Canat (1604). Recipient cilíndric de canya o de fusta per guardar-hi blat o gra. <i>Silo</i> .	.SST
Cantina (866). Galeria que comunica amb un pou per donar frescor a l'aigua. <i>Cantina</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : lloc públic on es venen begudes i alguns comestibles.	
Canyellons (344). Canyelló: la part més prima de la cama d'un animal de ploma. ---	.NST
Capcurucull (1611). L'extremitat més alta d'un arbre, muntanya, edifici, etc. <i>Cúspide</i> .	.SST
Capot (2698). Peça llarga d'abric, amb mànegues i capulla. <i>Capote</i> .	.SST
Caramelles (3641). Caramella: espècie de flauta o flabiol de pastor. <i>Caramillo</i> .	.SST
Caramuixes (4713). Caramuixa: tronc sec de la porrassa. <i>Gamón</i> .	.SST
Carcabòs (3852). La larinx, i per extensió tot el canó de la gargamella. <i>Garguero</i> .	.SST
Carretó (1947). Macetes de carretó: peça de ferro que va dins cada cap del carretó de batre. --	.STAS
<u>STAS</u> : martell gruixut usat pels mestres de cases.	
Cassola (3105). Guisat de diferents classes que es sol fer dins dit recipient. <i>Cazuela</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : vas, generalment rodó, de terrissa o metall, per a guisar-hi.	
Cassot (398). Brusa de teixit molt fort, que duen els treballadors del camp. <i>Camisa de arriero</i> .	.SST
Castanyolada (3759). So de les castanyoles. <i>Castañetazo</i> .	.NST
<u>Castanyola</u> (SST): instrument de percussió de fusta o de vori.	
Cernedores (13). Cernedor, -a: bastiment de fusta per a cendre la farina. <i>Varillas</i> .	.SST
Cerol (4928). Matèria viscosa que el sabaters empren per untar el fil de cosir. <i>Cerote</i> .	.NST
Cilicis (1082). Cinyel dur de ferro que es porta damunt la carn per mortificació. <i>Cilicio</i> .	.SST
Civil (9). Guàrdia civil: qualsevol individu del dit cos. <i>Guardia civil</i> .	.SST
Clenxa (754). Cabellera ben pentinada. <i>Peinado</i> .	.SST

Cocover (3415). Cocouer, -era: comprador i revenedor d'ous i aviram. <i>Recovero</i> .	.SST
Cofa (1498). La part principal d'un capell, dins la qual es fica el cap. <i>Copa</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : cistella d'espert, palma, etc., de poca alçada i sense anses.	
Colació (1117). Col·lació: resopó, repeixó nocturn i festós. <i>Colación</i> .	.SST
Colgada (3665). Colgar: posar dins el llit. <i>Acostar</i> .	.SST
Col·legiu (1790). Inferir: treure com a conseqüència. <i>Inferir</i> .	.SST
Colomades (4642). Colomada: mala passada, feta desagradable. <i>Chasco</i> .	.NST
Colorillo (4195). (Castellanisme no admès). <u>Coloret</u> : color pels llavis i cara. <i>Colorete</i> .	.---
Coman (351). Comanar: saludar un absent, enviar-li records, expressions d'afecte. <i>Saludar</i> .	.SST
Comandacions (339). Salutacions afectuoses que s'envien a un absent. <i>Recomendaciones</i> .	.NST
Comes (1653). Coma: depressió més o menys pregona i planera en terreny de muntanya. <i>Nava</i> .	.SST
Comida (2949). (Castellanisme no admès al diccionari).	.---
Comodo (2696). Acomodo: amb comoditat, en bones condicions. <i>Acomodo</i> .	.NST
Comparatge (2103). Festa dels compares, que es feia dos dijous abans del dijous llarder. ---	.STAS
<u>STAS</u> : acompanyament del bateig i també de les noces.	
Contino (3828). Llicència d'estil: contínuament, sense interrupció. <i>Continuamente</i> .	.NST
<u>Contínuament</u> (SST): amb el mateix significat.	
Conversada (1089). Acte de conversar. <i>Charla</i> .	.NST
<u>Conversa</u> (SST): amb el mateix significat.	
Corca (4324). Corcar: sofrir l'acció del corc. <i>Carcomerse</i> .	.SST
Cordoncillo (4335). (Castellanisme). Cadeneta d'or que les dones duen al coll. <i>Cadenilla</i> .	.---
Cornaló (2696). Cadascun dels angles o extrems d'una cosa. <i>Punta, esquina</i> .	.SST
Corretjada (4912). Cop donat amb una corretja. <i>Correazo</i> .	.SST
Corrida (1380). (Castellanisme). Correguda: camí a recórrer. <i>Carrera</i> .	.---
<u>Correguda</u> (SST): amb el mateix significat	
Cortanes (2936). Quartana: febre palúdica que es presenta cada quatre dies. <i>Cuartana</i> .	.SST
Crestai (2378). Cristall: pedra preciosa. <i>Cristal</i> .	.SST
Crica (912). Cric, crica: que es resisteix a donar. <i>Avariento, mezquino</i> .	.SST
Crivellat (1402). Obrir-se a clivells: obertura produïda per un cop, vellura, etc. <i>Rajar</i> .	.SST
Cuixals (4894). Davantal de pell que protegeix els pits, les cuixes i els genolls. <i>Cojal</i> .	.SST
Currete (2961). Curro/a: que fa ostentació d'elegància en el vestir (currillo: 3208). <i>Majo</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : Curro, -a: mancat d'una mà o d'un braç.	

D

Decanta (2721). Apartar, separar. <i>Apartar</i> .	.SST
Deiols (4788). Tenir bons deiols: tenir molta calma o molt de valor. ---	.NST
Dejornet (2728). Adv. intens. de "dejorn": a hora més primerenca de la normal. <i>Temprano</i> .	.NST
Dengue (850). Davantal curt i ample que duen les dones per a fer feina. <i>Delantal</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : infecció vírica benigna que dona febre alta.	
Departat (42). Departar: separar. <i>Apartar, separar</i> .	.NST
Desbaratada (238). Desbaratat, -ada: anar fora seny, amb la raó pertorbada. <i>Desbaratado</i> .	.SST
Desertós (2391). Per "desertor": abandonar les files sense permís un soldat. <i>Desertor</i> .	.SST
Desmaia (2234). Desmaiar: perdre força o intensitat. <i>Menguar</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : perdre el coratge, l'ànim; perdre la consciència.	
Desmenjat (4298). Mancat de gana o desig en general. <i>Inapetente</i> .	.SST
Desnonat (3952). Desnonar: tornar arrera d'una cosa acordada; acomiadar. <i>Desdecir</i> .	.SST
Despedida (478). Acte de despedir: saludar a un que se'n va. <i>Despedir</i> .	.NST
<u>Despedir</u> (SST): amb el mateix significat.	
Después (3089). Castellanisme per "després": expressa posterioritat de temps. <i>Después</i> .	.---
Despusanit (3707). Despús-anit: la nit anterior immediata a la darrera passada. <i>Anteanoche</i> .	.SST
Destra (2556). Destre/a: hàbil, expert en un art, un ofici. <i>Diestro</i> .	.SST

Desxondireu (3622). Deixondir: fer sortir de la son o d'un estar d'ensopiment. <i>Despabilar</i> .	.SST
Determini (1015). Determinació; resolució de fer una cosa. <i>Decisión</i> .	.SST
Devertiment (207). Divertiment: entretenir-se agradablement. <i>Diversión</i> .	.SST
Diassa (986). Dia indeterminat i ja passat; l'altre dia, dies passats, fa dies. <i>El otro dia</i> .	.SST
Ditxo (4905). (Castellanisme). Paraula o frase que crida l'atenció per graciosa, per estranya...	.---
Divenres (2581). Per divendres: el cinquè dia de la setmana. <i>Viernes</i> .	.SST
Dobla (236). Moneda antiga, d'or o plata, de diferents valors segons èpoques i regions. <i>Dobla</i> .	.SST
Doma (1568). Dur la doma: esser el principal, el més considerat, respectat. <i>Llevarse la palma</i> .	.SST
Dosser (1493). Tela rica que penja damunt un tron, un llit, una tribuna. <i>Dosel</i> .	.SST
Duenyos (4937). Duenyo, -enya: castellanisme ja documentat al s. XVII com a <i>senyor</i> . <i>Dueño</i> .	.---

E

Eixarriada (4146). Aixarriat, -ada: malfet, esguerrat de figura, desproporcionat. <i>Deforme</i> .	.NST
Embaràs (4895). Destorb; cosa que embarassa o impedeix d'obrar lliurament. <i>Embarazo</i> .	.SST
Embós (8). Embocar: eixamplar la boca d'un sac per abocar-hi alguna cosa. <i>Embocar</i> .	.SST
Empenyo (3254). (Castellanisme inacceptable). Gran interès, propòsit ferm. <i>Empeño</i> .	.---
Empenyos (1216). Empenyorar: donar com a penyora, garantia de pagament. <i>Prenda</i> .	.SST
Empleo (3353). (Castellanisme). Acte i efecte d'empresar; ús, càrrec retribuït. <i>Empleo</i> .	.---
Enagos (1548). Faldilla interior femenina de roba blanca, amb parfalans. <i>Enaguas</i> .	.SST
Enamoradero (2857). Forma acastellanada, no usual, que apareix en aquesta cançó. --	.NST
Encadarnada (3275). Encadarnat, -ada: afectat de cadarn, refredat. <i>Acatarrado</i> .	.NST
<u>Cadarn</u> (SST): refredat.	
Encalladors (22). Lloc on s'encallen, per causa del fang que impedeix. <i>Encalladero</i> .	.SST
Encapirrona (42). Entossudir-se, obstinar-se. <i>Emperrarse</i> .	.NST
Encativar (1153). Sotmetre algú amb la força atractiva de l'amor, bellesa, etc. <i>Cautivar</i> .	.SST
Encobeir (1973). Prendre amb amor, ocupar intensament. <i>Cobijar</i> .	.SST
Encoca (3534). Encocar: tenir coca, menjar coca; qui no enramella, no menja coca. ---	.NST
Enconadora (1356). Dona que dona la primera llet de mamella a un infant recent nat. ---	.SST
Enconats (4340). Enconar: donar la primera llet de mamella a un infant. <i>Hacer las entrañas</i> .	.SST
Endiana (3788). Indiana: roba de cotó estampat per una cara, de baixa qualitat. <i>Indiana</i> .	.SST
Enfado (3659). Efecte de enfadar: enutjar, excitar la ira. <i>Enfado</i> .	.NST
Enfadós (38). Que enutja o molesta. <i>Enfadoso, molesto</i> .	.SST
Enganxada (863). Enganxar: agafar amb un instrument, per impedir la fuga. <i>Atrapar</i> .	.SST
Engronyes (2097). Engronyament: mal humor; estat d'ànim visiblement molestat. <i>Malhumor</i> .	.SST
Engrossada (4254). Engrossar: fer tornar gros; inflar, engreixar. <i>Engrosar</i> .	.NST
Enllimonar (2838). Vestir bé; empollastrar. <i>Ataviar</i> .	.NST
Enrad (4091). Enredar: enravenar, posar rígid pel fred, per malaltia, etc. <i>Atiesar</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : enxarxar, enganyar, ficar (algú) en algun embolic.	
Ensensat (1451). Mancat de seny; desproveït de raó. <i>Insensato</i> .	.NST
Entenent (84). Donar entenent: donar a conèixer, fer a saber, comunicar. <i>Dar a entender</i> .	.SST
Entera (1593). Enter, -era: sencer; complet; que no li manca cap part. <i>Entera</i> .	.SST
Enterro (720). Enterrament; traslació d'un cos mort al lloc on ha d'esser enterrat. <i>Entierro</i> .	.NST
<u>Enterrament</u> (SST): amb el mateix significat.	
Entorns (4817). Fer els entorns a qualcú: fer-li la bona per obtenir qualche cosa. <i>Alrededor</i> .	.SST
Entresentida (4727). Entresentir: informar-se; adquirir notícia. <i>Enterarse</i> .	.SST
Envelada (1289). Conjunt de veles esteses per defensar del sol o de la pluja. <i>Entoldado</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : en heràldica, que té les veles d'un esmalt diferenciat.	
Envencat (4974). Envencar: desaparèixer algú completament, com si fos engolit. <i>Hundirse</i> .	.NST
Ererat (1192). Porgar el blat, passant-lo per l'erar. <i>Cribar</i> .	.SST
Escagassat (4620). Que té diarrea. <i>Diarrea</i> .	.NST

Escalabrat (1387). Escalabrar: ferir en el cap produint trenc o cop greu. <i>Descalabrar</i> .	.SST
Escanyada (3670). Escanyat, -ada: que te la veu ronca per inflamació de la gola. <i>Aónico</i> .	.SST
Escapaça (2307). Escapaç, -aça: forma vulgar per “capaç”. <i>Capaz</i> .	.NST
Escomet (4601). Escometre: dirigir la paraula; demanar notícies, etc. <i>Saludar</i> .	.SST
Escorxa (1045). No valer una escorça: valer molt poc o no valer res. <i>Nada</i> .	.SST
Escudella (123). Plat fondo, en forma esfèrica, per menjar la minestra o cuinat. <i>Escudilla</i> .	.SST
Esforreïada (4966). Esforrallar: fer malbé, esguerrar. <i>Desgarrada</i> .	.NST
Estampar-te (4977). Llançar violentament una cosa per deixar-la com a inútil. <i>Estampar</i> .	.SST
Esgarrona (4171). Trepitjar amb la punta del peu el garró o taló del qui va davant. <i>Destalonar</i> .	.SST
Esglai (4865). Por que torba profundament per la imminència d'un gros perill. <i>Espanto</i> .	.SST
Esmaiades (2381). Desmallades: desfetes, separades, rompudes... <i>Rotas</i> .	.SST
Esmena (3940). Correcció, millorament, subsanació d'un defecte, error, vici... <i>Enmienda</i> .	.SST
Espadar (4097). Tupar el cànem o lli amb l'espada per fer-ne caure l'aresta. <i>Espadillar</i> .	.SST
Espanyada (2657). Espanyar: fer malbé; posar en un estat més dolent. <i>Estropear</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : fer saltar el pany d'una porta, d'un bagul, etc.	
Esparvers (3947). Esparver: au rapaç, de la família del falcó. <i>Gavilán</i> .	.SST
Espaume (173). Espasme: rigidesa amb contraccions involuntàries dels músculs. <i>Espasmo</i> .	.SST
Espadella (3187). Eina de fusta, per tupar el cànem i el lli, per llevar-ne les arestes. <i>Espadilla</i> .	.SST
Espedregat (2927). Espedregar: llevar les pedres que hi ha en terra. <i>Despedregar</i> .	.SST
Espigol (919). Espigolar: triar, tallar les espigues millors abans de segar. <i>Espigar</i> .	.SST
Espigolar (86). Espigolar: collir d'en terra les espigues que han caigut als segadors. <i>Espigar</i> .	.SST
Espirejar (2714). Brillar amb vigor extraordinària o amb lluentor de plor. <i>Chispear</i> .	.SST
Esquenada (3704). Pegar esquenada: tenir un mal resultat diferent al esperat. <i>Espaldazo</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : cop a l'esquena.	
Esquinçar (374). Rompre, deteriorar, per l'ús excessiu. <i>Gastar</i> .	.SST
Esmús (746). Que és menys agut; ha perdut agudesia el tall o la punta d'una eina. <i>Embotado</i> .	.SST
Estamenya (4238). Teixit de llana o estam, per fer gipons, falces, cobrellits... <i>Estameña</i> .	.SST
Estellicons (677). Estella petita. <i>Rancao</i> .	.SST
Estia (3147). Estia o estiga: formes vulgars del subjuntiu “estigui”. <i>Esté</i> .	.NST
Estiramuixell (3799). Estirar amb força els cabells que peguen per damunt el front. <i>Moño</i> .	.NST
Estiregassons (3848). Estiregassó: pèsol. <i>Guisante</i> .	.NST
Estufa (4826). Estufar: inflar-se de vanitat; fer ostentació. <i>Pavonearse</i> .	.SST
Entones (4454). Entonar: enorgullir; agafar supèrbia, presumpció. <i>Presumir</i> .	.SST
Estormia (3060). Coixí de cuir o de llatra, ple de palla, que serveix com a seient. <i>Posadera</i> .	.SST
Estravenir (4185). Entrevenir-se; ocórrer, succeir. <i>Ocurrir, suceder</i> .	.NST
Esvauva (2852). Esvolvar: desfer, buidar. <i>Deshacer</i> .	.SST
Esvencasses (4343). Envencar: desaparèixer una cosa com engolida per la terra. <i>Evaporar</i> .	.NST

F

Falguera (404). Planta de boscos humits; la gent li atribueix virtuts meravelloses. <i>Helecho</i> .	.SST
Faristol (4449). Persona aturada que no fa res de profit i més aviat fa nosa. <i>Espantajo</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : moble on es repenja un llibre per tal de llegir amb comoditat.	
Fasser (72). Palmera. <i>Palmera</i> .	.SST
Feligrès (2900). Individu que pertany a una determinada parròquia. <i>Feligrés</i> .	.SST
Fellò (4982). Felló, -ona: irat, enutjat per l'ira. <i>Airado</i> .	.SST
Fenàs (4276). Diferents plantes gramínies que es donen seques a menjar al bestiar. <i>Heno</i> .	.SST
Fermança (3510). Seguretat, garantia, fiança d'una cosa. <i>Garantía</i> .	.SST
Fesset (2871). Fasset (farset): gonella o peça de roba interior de les dones. <i>Justillo</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : Vestit d'infant de bolquers.	
Fésseu bo (73). Fer bo: fer goig, esser molt agradable als sentits. <i>Caer bien</i> .	.SST
Fibla (3625). Obertura a una síquia per desviar i encaminar l'aigua. <i>Sangradura</i> .	.SST

Filaions (4766). Filagarsa: fils que pengen per haver-se desfilat un tros de roba. <i>Hilacha</i> .	.SST
Fiol (1269). Fillol: persona considerada en relació als padrins, sobretot de baptisme. <i>Ahijado</i> .	.SST
Fiol (1942). Fer es fiol: actuar de padrí en el bateig. <i>Apadrinar</i> .	---
Flassada (3677). Peça quadrangular de llana o cotó, que s'usa per tapar el llit. <i>Manta</i> .	.SST
Florera (1095). Florer, -era: gerro o vas especial per a tenir-hi flors. <i>Florero</i> .	.NST
Fogasses (4195). Fogassa: peça de formatge, semblant a un pa. <i>Queso</i> .	.SST
Fonoïassa (453). Fonollassa: planta de tronc robust i dret, fulles i flors blanques. <i>Cicuta</i> .	.SST
Formiguer (205). Munt de terrossos i llenya, que es crema per abonar el camp. <i>Hormiguero</i> .	.NST
<u>Boïc</u> (SST): amb el mateix significat.	
Fotja (2901). Fer sa fotja: estar silenciós, inactiu; aparentar indiferència. <i>Indiferente</i> .	.SST
Fua (190). Envestida; impuls per agafar una cosa. <i>Embestida</i> .	.SST
Fumat (3252). Irat, irritat. <i>Picado</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : de color semblant al del fum.	

G

Gabella (1471). Magatzem on es guardava i venia la sal, i altres gèneres estancats. <i>Alfolí</i> .	.SST
Gallarda (4853). Gallard, -arda: ben plantat, d'aspecte sa i vigorós. <i>Gallardo</i> .	.SST
Gallardures (1134). Gallardia; aspecte bell i vigorós (dialectalisme de Mallorca). <i>Gallardia</i> .	.NST
<u>Gallardia</u> (SST): amb el mateix significat.	
Ganància (3583). Guany (castellanisme). <i>Ganancia</i> .	.NST
Garbeja (2859). Traginar les garbes del camp a l'era. <i>Barcinar</i> .	.SST
Garbo (1125). (Castellanisme). Esveltesa de figura i gràcia de moviments. <i>Garbo</i> .	---
Gatosa (1426). Gatosa, -ova: arbust armat d'espines robustes i flors molt petites. <i>Aliaga</i> .	.SST
Gembles (2983). Gembla: dona estúpida. <i>Tonta</i> .	.NST
Gerrides (1348). Per "garrides"; garrut, -ida: bell, agradable de veure, de percebre. <i>Hermoso</i> .	.SST
Ginjol (487). Fruit del ginjoler. <i>Azufaifa</i> .	.SST
Gírgola (139). Diferents espècies de bolets; estar com la gírgola: estar en gran soledat.	.SST
Giró (4441). Varietat de raïm de grans petits, rossencs i molt dolços. <i>Hebén</i> .	.SST
Gobi (4999). Obi: recipient fet d'una soca buidada, per posar-hi el menjar dels porcs. <i>Gamella</i> .	.SST
Gonella (2773). Peça de vestit, d'homes i dones, composta de cos i falda. <i>Gonela saya</i> .	.SST
Graneja (2560). Granejar: escampar el gra; escombrar l'era. <i>Granear</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : anar en gran; reduir a grans.	

Grifa (2634). Grifar: estar impacient, neguitós per una cosa que s'espera i no ve. <i>Derretirse</i> .	.SST
Gual·lareto (788). Guatlereto: peça de roba blanca, que cobria coll i pits de les dones. ---	.NST
Guapo (1605). Bell, ben fet, tenir bell aspecte. <i>Guapo</i> .	.SST
Guapotxa (4570). Intensiú de "guapa". <i>Guapota</i> .	.NST
Guerrer (3704). Guerrer, -era: qui festeja l'enamorat o enamorada d'un altre. <i>Rival</i> .	.SST
Guilana (3300). Guilan, -ana: forma dialectal per "galant, galana": bell i graciós. <i>Galano</i> .	.SST

H

Hasienda (4886). Hisenda: conjunt de béns i riqueses. <i>Hacienda</i> .	.SST
Hereter (3550). Hereter, -era: posseïdor d'una heretat; hereu. <i>Heredero</i> .	.SST

I

Infundada (2115). Infundat, -ada: mancat de fonament o motiu. <i>Infundado</i> .	.SST
Ingrada (213). Ingrat, -ata: malagraït; oblidatís de l'amor, dels beneficis rebuts. <i>Ingrato</i> .	.SST
Interino (3828). Interí, -ina: que actua temporalment o en substitució d'altri. <i>Interino</i> .	.SST

J

Jui (4813). Jull: planta que abunda dins els sembrats, i de vegades forma part del pa. <i>Joyo</i> .	.SST
---	------

L

L'a (4861). Quedar-se en l'a (en là): quedar aturat, sense fer res, en suspens. <i>En babia</i>	.---
Loco (4285). Boig; desequilibrat mentalment. <i>Loco</i>	.NST
Lograr (3654). Aconseguir, obtenir. <i>Lograr</i>	.NST

LI

Llambriener (1503). Llambriener, -era: lleuger, àgil de moviments. <i>Listo, ligero</i>	.NST
Llavò (2312). Llavonses (2371). Llavors: aleshores; en aquest cas. <i>Entonces</i>	.SST
Llemit (1656). Llemitge: herba tendra molt curta i de bri molt fi. ---	.NST
Llenguieruda (4551). Llenguallarga; persona que no està a pler en no malparlar. <i>Lenguaraz</i>	.SST
Llentrisca (385). Llentiscle: fruit de la mata; serveix d'aliment als ocells i al bestiar. <i>Lentisco</i>	.SST
Lleva (4079). Llevar: desposseir; apoderar-se d'una cosa i privar-ne al qui la posseïa. <i>Quitar</i>	.SST
Llevar (2957). Aixecar; alçar. <i>Levantar</i>	.SST
Lliberació (719). Alliberació, alliberament: acte de alliberar. <i>Liberación</i>	.SST
Llímpia (3183). (Castellanisme). Llimpiar: netejar. <i>Limpiar</i>	.---
Llis (4919). Passar de llis: passar sense aturar-se. <i>Pasar de largo</i>	.SST
Llivell (2402). No trob llivell: remei, solució (forma dialectal). <i>Remedio, salida</i>	.SST
Llongues (1558). Llonga: cordes amb què es guia l'animal que llaura o que bat. <i>Tirantes</i>	.SST
Lloro (4366). Fer es lloro: estar en el balcó (Palma). ---	.SST
Lluerna (2810). Insecte que emet llum fosforescent pels segments abdominals. <i>Luciérnaga</i>	.SST
Llunyedana (1973). Llunyedà, -ana: llunyà, de enfora. <i>Lejos</i>	.SST
Lluquet (2129). Tronquet ensofrat a un cap que, acostat a una brasa, s'encén. <i>Pajuela</i>	.SST

M

Macilent (3928). D'aspecte trist; molt dèbil, escàs de vitalitat. <i>Macilento</i>	.SST
Macos (4446). (Castellanisme). Maco -a: bell, bonic, agradable, simpàtic. <i>Bello</i>	.---
Malavegeu (2776). Malavejar: esforçar-se, procurar. <i>Procurar</i>	.SST
Malgarbada (1430). Malgarbat, -ada: malforjat. <i>Desaliñado</i>	.NST
<u>Malgirbat</u> (SST): amb el mateix significat.	
Manbelletes (1936). Mamballeta: cop que es pega amb les mans, per aplaudir. <i>Palmoteo</i>	.SST
Mandola (3548). Mandolina: instrument músic de cordes, que se sonen puntejant. <i>Mandolina</i>	.SST
Maneguí (4100). Mitja mànega per defensar-se de la brutor en certes feines. <i>Manguito</i>	.SST
Mantí (1255). La part de l'arada per on aquesta s'agafa amb la mà. <i>Empuñadura</i>	.SST
Marilla (288). Manilla, joc de cartes. ---	.NST
Maror (42). Agitació de la mar. <i>Marejada</i>	.SST
Marrada (3249). Voltera; camí que no va dret a un lloc. <i>Rodeo</i>	.SST
Mermulada (2555). Mermular: vulgarisme per murmurar, parlar mal d'algú. <i>Murmurar</i>	.NST
<u>Murmurar</u> (SST): amb el mateix significat	
Metrall (3575). Forma dialectal per "metall". <i>Metal</i>	.---
Miloca (346). Tros de paper, lligat amb fils als cornalons, que els nins fan volar. <i>Milocha</i>	.SST
Miotxa (4570). Dona amistançada; amiga. <i>Querida</i>	.NST
Mirallava (4750). Emmirallar: veure la pròpia imatge reflectida dins un mirall. <i>Espejarse</i>	.SST
Moi (5039). Moi/moia: lent, que es mou o treballa molt a poc a poc. <i>Lento</i>	.NST
Monyes (3293). Monya: rodet de cames de cabells que es lliga amb un floc al cap. <i>Moña</i>	.STAS
<u>STAS</u> : adorn de cintes que duen els toreros a la cua.	
Moral (2841). Moral moral: pausadament, sense violència. <i>Suave</i>	.SST
Mossatge (1074). Qualitat de mosso; aprenentatge. <i>Aprendizaje</i>	.NST
Mosso (4337). Persona que treballa en l'aprenentatge d'un ofici. <i>Mozo</i>	.SST
Murta (421). Planta de fulles llunts i aromàtiques, usada en enramades de festa. <i>Mirto</i>	.SST
Mussolina (2636). Roba blanca de seda, per fer peces de vestit, mocadors, vels... <i>Muselina</i>	.SST

N

- Nelets** (3809). Nelet: defecte ocult i connatural; mala inclinació, vici. *Defecto*. . . .NST
Nespla (2894). Fruit del nespler; es cull verd i se conserva en palla fins que madura. *Nispola*. .SST
Niquedat (2892). Derivat de nyic/nyiga o nyica: malsofrit, irritat. *Malhumorado*. .SST
Noningú (4234). Persona sense formalitat, moralitat, i que mereix menyspreu. *Despreciable*. .NST

O

- Oguer** (2863). Oguer, -era: eguasser, guardià de les egues (egos). *Yegüero*. . . .NST
Olvides (4326). Castellanisme per “*oblidar*”: no recordar una cosa. *Olvidar*. . . .---
Orengues (3333). Orenga: herba aromàtica, aprofitada com a condiment. *Orégano*. .SST
Orsa (3283). A l’orsa: navegar en gran inclinació, per l’acció del vent contrari. *Orza*. .SST
Orsa (3787). Anar a l’orsa: anar malament una cosa, anar a la torta. *De mal en peor*. .SST
Ossa (885). Conjunt de tots els ossos de l’esquelet. *Osamenta*. . . .SST

P

- Pala** (3248). Fer la pala a algú: enganyar-lo amb dissimul i habilitat. *Engañar*. . . .STAS
STAS: solament figura com eina o instrument.
Panadís (2641). Inflamació aguda del teixit cel·lular dels dits. *Panadizo*. . . .SST
Pandero (4419). Vida de pandero: malfeiner, que s’agrada d’estar ociós. *Holgazán*. .STAS
STAS: instrument musical.
Paradetes (4788). Paradeta (pl.): espants, gestos exagerats d’admiració, etc. *Aspavientos*. .NST
Paraulers (1057). Xerraire; que parauleja, parla amb volubilitat. *Parlanchín*. . . .SST
Parfalà (3861). Banda de roba que serveix d’ornament a una falda, cortina, etc. *Falbalá*. .SST
Parei (70). Parell: conjunt de dues bèsties junyides per treballar. *Yunta*. . . .SST
Pareier (2599). Pareller, -era: treballador que llaura amb un parell de muls. *Yuntero*. .SST
Parleria (4189). Acció de parlar massa o de parlar malament. *Habladuría*. . . .SST
Parolers (2492). Paroler, -era: que té molta paraula; que xerra molt. *Parlanchín*. . . .SST
Passavolant (774). Vehicle a manera de carretó, lleuger, que corre molt. *Volanta*. .STAS
STAS: persona que passa, sense fer estada
Passionera (428). Planta de flors que imiten els claus de la passió de Jesucrist. *Pasionaria*. .SST
Patacó (4180). Persona petita, sobre tot un infant menut. *Chiquitín*. . . .STAS
STAS: moneda antiga; diners; cartolina en certs jocs juvenils.
Pavana (3711). Ball de moviments pausats, dels segles XVII-XIX. *Pavana*. . . .SST
Pavora (2284). (Vulgarisme). Pólvora: mescla dotada de gran força explosiva. *Pólvora*. --- ---
Pega (856). Substància molt viscosa per destil·lació del quitrà i del pi negre. *Pez*. .SST
Pellerenca (4186). Per sa pellerenca: sense restricció, sense dubte (vulgarisme). *Piltrafa*. .NST
Pellerofa (4907). Persona insignificant. *Inútil*. . . .NST
Pellofa (SST): pell d’una fruita; moneda dels s. XIV-XIX.
Penya (1003). Lloc o situació on fracassa o es destrueix algú o alguna cosa. *Ruina*. .STAS
STAS: massa pètria de gran volum; grup d’amics.
Pentura (4725). Contracció de *per ventura*: potser, tal vegada. ------
Perendengues (4596). Coses inútils, que destorben (usat sols en plural). *Perendengues*. .NST
Perfeta (2833). Perfet, -eta: completament acabat, que no li manca res. *Perfecto*. .SST
Perjui (1617). Perjudici. dany, sobretot material i econòmic, causat a algu. *Perjuicio*. .SST
Pernada (4623). Cop de cama; especialment el que dona amb la pota una bèstia. *Coz, patada*. .SST
Pervendrà (105). Pervenir: provenir, tenir origen. *Provenir*. . . .SST
Peu-de-Crist (56). Planta de fulles dividides en cinc folioles, de flors grans. *Pie de Cristo*. ---
Peücs (4238). Calçat d’estam o de llana que solen dur els infants petits. *Escarpín*. .SST
Pietança (192). Distribució de menjar a gent que viu en comunitat. *Pitanza*. . . .NST

Pintes (593). Cadascuna de les dents de la roda del molí de vent. <i>Diente</i> .	.NST
Plant (1858). Plor; acte de plànyer o plorar. <i>Llanto</i> .	.SST
Pledejau (1304). Pledejar: disputar, parlar fent oposició a algú. <i>Pleitear, disputar</i> .	.SST
Pleta (4705). Porció de terreny no conrat, tancat de paret, on pastura el bestiar. <i>Corral</i> .	.SST
Ponsonya (2168). (Castellanisme). Verí, malícia, malvolença. <i>Ponzoña</i> .	---
Porer (2309). Poder: ésser capaç, tenir força, habilitat, dret, permís de fer una cosa. <i>Poder</i> .	.SST
Porgueres (4327). Lo que queda en el garbell després de passar-hi el blat, la farina. <i>Granzas</i> .	.SST
Porrera (3357). Borrer, -era: que no dóna fruit, que no produeix l'efecte esperat. <i>Estéril</i> .	.SST
Portedorades (167). Portadora: recipient per transportar raïm, vi, aigua, etc. <i>Comporta</i> .	.SST
Possessori (1042). Possessori, -òria: prendre possessió oficialment d'una propietat. <i>Posesión</i> .	.SST
Povora (2928). Vulgarisme i deformació de "pavora". Pólvora: mescla explosiva. <i>Pólvora</i> .	---
Pren (136). Me'n pren: prendre exemple, per tal d'imitar-ho. <i>Tomar ejemplo</i> .	.SST
Presili (4560). Presidi: lloc on es tenen els delinqüents condemnats per delictes. <i>Cárcel</i> .	.SST
Primor (2681). Mirar amb primor: amb gran atenció, subtilment. <i>Sutileza</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : primor/primesa: qualitat de prim	
Proceir (2512). Procedir: manera d'obrar, actuar, portar-se. <i>Proceder</i> .	.SST
Puntós (4213). Puntós, -osa: que té molt de punt, que s'ofén fàcilment. <i>Quisquilloso</i> .	.SST
Puput (3892). Floc de cabells que sobresurt del cap; fer-se es puput: pentinar-se. <i>Penacho</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : ocell amb el bec prim i llarg; peix (tacó)	
Puriol (3204). Polioli: planta lenyosa i dura, pròpia de terrenys àrids i pedregosos. <i>Ajedrea</i> .	.SST

Q

Quisvuia (2306). Quisvulla: qualsevol persona, no importa quina. <i>Quienquiera</i> .	.SST
--	------

R

Raïcal (2080). Radical: que afecta a l'arrel o principi d'una cosa. <i>Radical</i> .	.SST
Raios (1347). (Castellanisme inadmissible). Raig de llum, llamp. <i>Rayo</i> .	---
Rebliment (4992). Acció i efecte de reblir: omplir completament, atapeïdament. <i>Rellenar</i> .	.SST
Rebosillo (850). Peca de roba fina; cobria cap, costats de la cara, esquena i pits. <i>Rebocilla</i> .	.SST
Recibir (1330). Rebre i rebre: fer-se càrrec de bon grat d'allò que es dóna. <i>Aceptar</i> .	.NST
Recobro (933). Estar a recobro: estar arrecerat, fora de l'acció de la intempèrie. <i>Resguardo</i> .	.NST
<u>Recobre</u> (SST): amb el mateix significat.	
Redoblar (336). Sonar el tambor repetidament; refilar, cantar amb intensitat. <i>Redoblar</i> .	.SST
Redolons (355). Anar de redolons: rodolant; de mala manera. <i>Dando tumbos</i> .	.SST
Regalo (2646). (Castellanisme no admès). Regal: gust als sentits o a l'esperit. <i>Regalo</i> .	---
Regany (3002). Reny, paraules que manifesten que estam irritats o malcontents. <i>Regaño</i> .	.SST
Reganyava (4957). Reganyar: dir paraules de reny o de queixa, mostrant irritació. <i>Regañar</i> .	.SST
Relades (2377). Arrelat, -ada: fixat a terra fortament. <i>Arraigar</i> .	.SST
Remaia (1968). Remallar, mallar: insistir, treballar, esforçar-se inútilment. <i>Cavilar</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : picar amb el mall, batre la palla.	
Remolc (837). Remolcar: remoure una cosa d'un costat a l'altre o de dalt a baix. <i>Revolver</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : estirar una nau, un vehicle, fent-los caminar darrere seu.	
Remunta (4562). Remuntar: fer-se amunt en sentit immaterial (bellesa, bondat...). <i>Realzar</i> .	.SST
Reol (1864). Raol: recipient on es guardava el pa orejat perquè no es florís. <i>Red para el pan</i> .	.NST
Reparo (2966). (Castellanisme). Recés, lloc de refugi o de defensa. <i>Resguardo</i> .	---
Resol (1478). "I sa llengo se'n resol"; resoldre: pren un determini, en parla, etc. <i>Decidir</i> .	.SST
Restreta (5029). Mitja garba, o garba incompleta; deu garbes fan un cavaíó. ---	.STAS
<u>STAS</u> : restret, -a: que pateix restrenyiment.	
Retrato (1605). Retrat (castellanisme admès); descripció molt precisa d'una cosa. <i>Retrato</i> .	.SST
Revista (20). Passar revista: formació de tropes per fer-ne una inspecció. <i>Pasar revista</i> .	.SST
Rioles (1244). Riola: planta espinosa. <i>Cardo estrellado</i> .	.NST

Rissos (4252). Ris / rissos: floc de cabells o pèls caragolats. <i>Rizo</i>	.NST
<u>Rinxol</u> (SST) amb el mateix significat	
Roella (1620). Rosella: planta amb flor de color vermell, molt abundant. <i>Amapola</i>	.SST
Rogai (3682). Rogall: inflamació de la gargamella, que fa una veu sorda. <i>Ronquera</i>	.SST
Rollo (4442). (Castellanisme). Peça mengívola, de pasta fina, en forma d'anell. <i>Rollo</i>	---
Ruperta (1971). Poma roberta: varietat de poma molt gustosa. <i>Ruperta</i>	---
Ruquet (3643). Peça de vestir clerical amb mànegues estretes o sense mànegues. <i>Roquete</i>	.SST

S

Sainà (1677). Sagnar: treure sang a algú obrint-li una vena a efectes curatius. <i>Sangrar</i>	.SST
Sainies (1869). Sagnia: operació de treure sang, obrint una vena. <i>Sangría</i>	.SST
Saltiris (4911). Llibre que conté totes les oracions que resen cada dia els capellans. <i>Salterio</i>	.SST
Sandunguera (3257). (Castellanisme). Sandunga: gràcia, agradosia de moviments. <i>Sandunga</i>	---
Sangoneres (3905). Insecte de cos aplanat que se adhereix per xuclar la sang. <i>Sanguijuela</i>	.SST
Sangrieta (1047). Diminutiu de sagnia (sangria), per concordar amb “llençeta”. ---	---
Santos (2658). Tocar sanctus: tocar les campanes durant l'elevació de l'hòstia a la missa. ---	.STAS
<u>STAS</u> : Himne de la liturgia eucarística després del prefaci.	
Saragai (2279). Xaragall: regueró que forma l'agua de pluja per un terreny inclinat. <i>Badén</i>	.SST
Sastrillo (2417). Diminutiu incorrecte per <i>rebojillo</i> ; diminutius: sastret, sastretxo. <i>Sastrillo</i>	---
Secorrat (4950). Socorral: cremar superficialment. <i>Chamuscar</i>	.SST
Sembrí (2122). Passat simple de <i>sembrar</i> , equivalent al perifràstic: <i>vaig sembrar</i> . <i>Sembré</i>	---
Sentener (3431). Sense cap ni <i>centener</i> : estar mancat totalment de discreció. <i>Cuendo</i>	.SST
Senyorida (438). Sajolida: planta de fulles linears, flors blanques o rosades. <i>Ajedrea</i>	.SST
Serena (64). Aire fred i humit que es deixa sentir a les nits i matinades. <i>Remusgo</i>	.SST
Setria (2689). Setrilla: setrill més gros que l'ordinari. <i>Alcuzón</i>	.SST
S'esvuova (1966). Esvolvar: desfer, esbombar, llançar al vent. <i>Deshacer</i>	.SST
Singlada (3901). Cinglar: fer caminar un bot amb un sol rem per fer puu, etc. <i>Cinglar</i>	.SST
Sinós (4199). Sinó: equival a <i>excepte, fora de</i> ; indica restricció i excepció. <i>Sino</i>	.SST
Sitjó (178). Sitja petita; sitja: munt de llenya disposada per coure-la i fer-ne carbó. <i>Carbonera</i>	.SST
Siulo (1073). Acte de xiular; so del que xiula. <i>Silbido</i>	.NST
<u>Xiulet</u> (SST): amb el mateix significat.	
Suara (2589). Ara mateix; ara fa poc. <i>Ahora mismo</i>	.SST
Sua-sana (4109). Suassana: dues espècies de plantes geraniàcies, de flors rosades. <i>Geranio</i>	.NST
Suenmig (4288). Enmig: en el centre, dins un conjunt. <i>En medio</i>	.SST
Suquí (72). Su-aquí: aquí a la vora. <i>Aquí cerca</i>	.NST

T

Tai (949). Tall: conjunt de treballadors que fan una feina plegats. <i>Tajo</i>	.SST
Taiantades (2309). Tallantada: cop de tallant. <i>Cuchillada</i>	.NST
Tateix (356). Contracció de tanmateix: realment, de veres, de totes maneres. <i>De todos modos</i>	.SST
Teia (1527). Complexió, caràcter, d'una persona; “dur molta teia”: esser molt grosser. ---	.SST
Terrola (4069). Ocell robust, emigrant, de 18 a 20 cm., de pits i panxa blanquinosos. <i>Alondra</i>	.SST
Terrossos (1017). Massa de terra adherida formant un sol cos, que es romp fàcilment. <i>Terrón</i>	.SST
Tesa (1333). Tes/tesa: que es manté dret, pla, ben llis, tibant. <i>Fijo</i>	.SST
Testa (964). El cap, considerat com a sinònim de vida i el símbol de la persona. <i>Vida</i>	.SST
Tibulet (3351). Seient individual sense respatlla, per a posar-hi els peus. <i>Taburete</i>	.NST
Tió (4950). Tros de soca o branca gruixuda, destinada a esser cremada. <i>Tizón</i>	.SST
Tiranyat (865). Atiranyat, -ada: molt transitat. <i>Sendereado</i>	.SST
Tirosa (2604). Tirós, -osa: que difícilment es trenca, s'estira i no es deixa rompre. <i>Correoso</i>	.SST
Tonta (4269). (Castellanisme). Tonto/a: beneïtot, curt d'enteniment, estúpid. <i>Tonto</i>	---
Torcera (3450). Corba o angle; desviació de la línia recta. <i>Torcedura</i>	.NST

Torteta (1264). Fer sa torteta, fer l'ull: clucar un ull com a senyal a algú. <i>Reajo</i> .	.SST
Tracto (510). Tracte: acció de tractar algú, de comunicar-s'hi, de conversar-hi. <i>Trato</i> .	.SST
Tramoia (4934). Ficció o embolic tramat amb engany. <i>Traición</i> .	.SST
Trapasser (3035). Trapasser, -era: que trapasseja; enganyador, aficadís. <i>Trapacero</i> .	.SST
Trauria (40). Treure (traure): produir, donar profit, retre. <i>Aprovechar</i> .	.SST
Través (2733). Dur de través algú o alguna cosa: dur-la per mal camí, a perdició. <i>Ruina</i> .	.SST
Trenes (1168). Trena: teixit estret, format per dos o més caps de fil entrecuats. <i>Trenza</i> .	.SST
Tronera (4553). Cap de trons, home de conducta moralment desarreglada. <i>Tronera</i> .	.SST
Tropessarà (3284). (Castellanisme). Tropessar: ensopegar. <i>Tropezar</i> .	---
Trunyella (1375). Trena de cabells. <i>Trenza</i> .	.SST
Tumbaga (3527). Anell llis, sense pedra ni perla, que es porta al dit. <i>Tumbaga</i> .	.SST
Tutup (4180). Soroll, renou d'una cosa que topa violentament. <i>Ruido</i> .	.NST

U

Uial (105). Ullal: clot profund per on es precipita l'aigua d'un riu, etc. formant remolí. <i>Olla</i> .	.SST
Urtes (2770). Anar a las hurtes: anar a les fosques, a les palpentes. <i>A ciegas</i> .	.NST
Usança (11). Pràctica habitual d'una cosa; costum. <i>Usanza</i> .	.SST

V

Varques (4215). Avarca: calçat rústec de cuir que se subjecta al peu amb cordells. <i>Abarca</i> .	.SST
Vasa (4350). No fer vasa: no fer la mida, no tenir les qualitats que un desitja. <i>Medida</i> .	.SST
Veixiga (4512). Bòfega; bosseta que fa una síquia quan vessunya. <i>Ampolla</i> .	.SST
Vellaca (2410). Intensiu de <i>vella</i> ; no figura al diccionari. <i>Vellaca</i> .	---
Venut (3892). Dur venut algú: dur-lo enganyat; anar venut: anar embuixat, engrescat. <i>Perdido</i> .	.SST
Vereno (3254). Vulgarisme i castellanisme molt estès, per <i>verí</i> . <i>Veneno</i> .	---
Vidauba (3966). Vidalba: planta enfiladissa de flors blanques, per boscos i torrents. <i>Clemátide</i> .	.SST
Violera (443). Planta que fa les violes o violetes. <i>Violeta</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : lutier (que fabrica instruments musicals); guitarrer, -era.	
Vitracos (3001). Vitrac: ocell de cap, ales i coa negres, pit blanc; fa el niu a terra. <i>Taravilla</i> .	.NST
<u>Vitrac</u> (SST): herba bulbosa, de fulles amples i flors blanques.	
Volatina (868). Donar-se a la volatina: trobar-se en situació molt difícil. <i>En apuros</i> .	.NST

X

Xacota (3888). Atencions, afalagadures, bon tracte que es dona a algú. <i>Zalamerías</i> .	.SST
Xala (1810). Xalar: sentir gran plaer; divertir-se alegrement. <i>Gozar</i> .	.SST
Xecalina (3843). Bot que es fa alçant les anques. <i>Salto</i> .	.NST
Xeixa (786). Blat de bona qualitat, que fa la farina blanca i més saborosa. <i>Trigo candeal</i> .	.SST
Xercolar (4123). Eixarcolar: netejar els sembrats de les males herbes que s'hi crien. <i>Escardar</i> .	.SST
Xerrim (4430). Xerrameca; persona que xerra molt, que no sap guardar secrets. <i>Chismoso</i> .	.SST
Xibiu (3720). Enginy per caçar tords, amb diversos brins d'esparg enviscats. <i>Arbolete</i> .	.SST
Xicarandana (2640). Fusta fina oscura, d'arbres tropicals, usada en ebenisteria. <i>Jacaranda</i> .	.SST
Xisclet (4351). Cop, topada forta d'un cos amb un altre, sobretot per agredir. <i>Sopapo</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : xiscle, crit amb veu aguda i penetrant per dolor, terror, etc.	
Xorca (4943). Xorc, xorca: estèril, infecund. <i>Estéril</i> .	.SST
Xueta (4935). Cristià mallorquí descendent de jueus conversos. <i>Chueta</i> .	.SST
Xusca (4201). (Castellanisme). Xusc, -a: graciós, alegre, que té acudits que fan riure. <i>Chusco</i> .	---
* * * * *	

2. LISTAT D'EXPRESSIONS

NOTA: La xifra entre parèntesi indica el número de la cançó

A

- “Tu, per *aficar* un pedaç, / tots es veïnats has mester.” (4096)
- “De mi et vols *afisconar*? / No basten ses teves traces!.” (5000)
- “Jo feia de pescador / i un altre *agafava* es peix.” (3893)
- “*Aigo fresca* de sa gerra / deixa un cos associat.” (1639)
- “S’*aigo fresca* fa bon ui / i s’enteniment reposa.” (1144)
- “S’*aigo millor* de Muntanya / passa per Binifaldó.” (1145)
- “Molts diuen que *aigo passada* / garrida, molí no en mol.” (686)
- “Tan forta és sa meva *amor* / com una estaca aficada / dins un aumud de segó.” (4948)
- “S’*amor* me fa veure ploure / sense estar ennigulat.” (4691)
- “Amor amb *amor* se paga, / ja no hi ha paga millor.” (2574)
- “No creia que unes *amors* / tan fortes tenguessen fi.” (214)

B

- “*Bandera* de campanar / no dura més que vuit dies.” (4468)
- “Tant de dia com de nit, / es *bé*, allà on és, se demostra.” (2406)
- “*Bella basca* em fa s’estiu / si no fos per sa calor!.” (2638)
- “Oh, quin *beure* hi fa tan bo / a una cisterneta d’or / amb un poalet de plata.” (858)
- “D’aigo d’aqueixa cantina, / jo en *beuria* sense set.” (866)
- “Ses sopes i ses amors, / ses primeres són ses *bones*.” (1561)
- “Molt *bufa* la vostra gent / an es brou, de poc ençà.” (4557)

C

- “Saps què voldria, des *cans*? / Ses cames, que tenen bones.” (1157)
- “Més valdria hagués segut, / no hagués *cansat* es cavall.” (4087)
- “A mi no em lleva ni em dóna / que tu sies *capellà*.” (4079)
- “Si mos donen *carabassa*, / la cuinarem en s’estiu.” (4780)
- “Cabal no pot anar es joc, / si m’anau *carta* tapada.” (2423)
- “Cada dia, en tocar santos, / del *cel* davalla el Senyor.” (2658)
- “Me’n vaig vorera vorera / *cercant* els bons aranyons.” (1066)
- “Cadascú està obligat / a *cercar* lo que ha mester.” (3913)
- “Estimat, vós conrau s’obre / i altri *coirà* es fruit.” (3932)
- “Ses *coses atropellades* / no poren sortir molt bé.” (3544)
- “Com *curen* una veixiga, / una altra ja reverdeix.” (4512)

D

- “*Da-li porxo*, da-li porxo, / o si no, da-li terrat.” (3931)
- “Qui s’aixeca *dematí* / fa via anant a poc poc.” (3236)
- “*Déu ajuda* a l’enganat; / també m’ajudarà a mi.” (4210)
- “*Déu* del cel donarà guia, / qui és Pare de pietat.” (1994)
- “Mira que es *dits* de ses mans / s’avenen uns amb sos altres.” (3934)
- “Un homo que té *doblers*, / a onsevuia fa bo.” (3900)
- “Fadrí que colga *dos focs* / li manca estimació.” (3939)
- “Estimat meu, *dues eïnes* / són males de manejar.” (3946)
- “Anyell de *dues pastures* / deu estar ben regalat.” (3917)

E

- “Ton pare i ta mare són / **enconats** de llet de Judes.” (4340)
- “El qui m’ha d’**enganar** a mi / s’ha d’aixecar dematí / o no s’ha d’haver colgat.” (4568)
- “No tenc siurell ni tenc dona: / **enganat** per cada cap!” (4047)

F

- “Torrent qui no fa remor, / molts de pics **fa feredat**.” (1797)
- “De matinada **fa fred** / com cau serena del cel.” (64)
- “Tu no saps que un **favar**, / com més alt, té manco faves?” (3104)
- “Amb **fems** i terra de mata / un claveller se fa bo.” (794)
- “Mestre, si sou sabater, / anau-vos-ne a **fer sabates**.” (3978)
- “Que **festeja** i té guerrers, / ja no pot honrar la festa.” (3901)
- “A dins mon cor tenc un **foc** / que crema i no fa fum.” (2784)
- “A Son Serra de Marina / s’hi fa bon **fonoí** marí.” (818)
- “M’en pren com lo **formiguer** / que crema davall davall.” (205)
- “Ets com la **fuia de l’om**, / que, en tocar-la es vent, se gira.” (2029)
- “Garrida, el qui **fuig** de Déu / camina i corr debades.” (959)
- “Que no sabeu que un rupit / un animal tan petit / **fuig** de Mallorca per viure?” (1041)
- “Fesses s’anada d’es **fum**, / que mai més se’n saben noves!” (4724)

G

- “Com es **gat** de Turixant, / que morí miulant miulant / mirant una sobrassada.” (4078)
- “A mi me’n pren com un **gat** / que juga amb un ratolí.” (2066)
- “Que és de mal estar **gelós** / d’una cosa que no és seva!” (3922)
- “Encara que **germà** sia / sa carn de s’olla et traurà.” (3937)
- “Mols de pics he sentit dir: / **gran església**, pocs perdons.” (2885)
- “Persona que no és **grossera** / de ses punyides se’n tem.” (4080)

H

- “Com s’**herba** vol treure s’ui, / és bona una entrecavada.” (2434)
- “S’**homo** que se posa amb dones, / sempre en surt escalabrat.” (4417)

LL

- “Una mala **llengo** fa / molt més mal que una pedrada.” (2182)
- “Que no venga altre temps / que, de lo que ara en fas fems / **llepadits** tu ne faries!” (4106)
- “Però té es **llevat** que tova / a un altre lloc posat.” (4151)
- “A punt de **lligar** sa garba / es vencís se va trencar.” (2183)

M

- “Un tai va desbaratat / en no haver-hi **majoral**.” (949)
- “Dóna fil a sa **miloca** / i, si fa vent, volarà.” (2755)
- “Un molí per **moldre bé**, / ha de tenir bones pintes.” (593)
- “Qui **molt ralla**, sovint s’erra: / preniu aquesta de mi.” (4000)
- “Dins ses **muntanyes** de Lluc / sempre hi ha neu conglaçada.” (884)

N

- “Ses **nesples** de sa nesplera / else cuien per Sant Lluc.” (3848)

- “Com vendrà el cap darrer, / tu hauràs sembrat l’ametler / i **no coiràs** ses metles.” (2067)
- “A mi **no em lleva** ni em dóna / que tu sies capellà.” (4079)
- “Si jo mateix **no m’entenc** / no em pot entendre ningú.” (725)
- “Com l’obre **no vol** la fuia, / en terra la deixa fer.” (3926)

O

- “A dins una **olla cruiada** / ja no hi cuinen caragols.” (4040)
- “**Olla petita**, prest vessa, / segons què hi posen dedins.” (3291)

P

- “Saps que és de mala beguda, / **pagar** sense estar endeutat!.” (4093)
- “Lo primer és creure que és **Pare**, / que això és article de fe.” (1050)
- “Per anar a Ciutat de Palma / han de **passar** un torrent.” (700)
- “Aquell qui té **passió**, / algun dia la demostra.” (405)
- “Sa cara, amb **pedaç eixut** / la’m rentaràs si m’arribes!.” (4076)
- “Es qui sembra a terra aliena / **perd** es temps i sa llavor.” (1726)
- “Vos heu **picat** d’una cosa / que no ho val s’aixecar-ho.” (2039)
- “Qui té barco i port segur, / se’n **pot anar** allà on vol.” (4723)
- “D’es trebai surt es **profit**, / he sentit dir de vegades.” (878)

S

- “A casa que hi van **senyors** / es pobres, ¿què hi han de fer?.” (3908)
- “Cada dia **surt es sol** / tant surt per mi com per vós.” (3920)

T

- “Bona és sa **talent**, amb pa, / i es beure en tenir set.” (2644)
- “Ses **taronges** copejades, / a mi mai m’han agradat!.” (4554)
- “Un fadrí no té peresa, / perque sa naturalesa / **tira més** que dos muls bons.” (1270)
- “I debades reclamau: / es **tords** no van possadissos.” (4200)
- “Ja n’hi ha per **trabucar** / s’enteniment a un Papa.” (3891)
- “Dos aucellets a una espiga / sa canya fan **tremolar**.” (3994)

V

- “**Val més** un tord en sa mà / que mil i cinc-cents que volen.” (1883)
- “Si som **vei**, no m’has de coure. / No hi ha com llenyam granat.” (4240)

X

- “No hi ha cap dona gallarda / que no tenga **xixisbeus**.” (4829)

* * * * *

3. PARAULES PERDUDES

NOTA: La xifra entre parèntesi indica el número de la cançó.

Arrossam (1621):..... - “Vós teniu l’ui amador / i la galteta vermeia
i amb un **arrossam** de ceia / feis penar lo servidor.”
Al DCVB trobam *arrossar* amb el significat de: *regar, mullar suaument*. Al
DIEC2 se troba *arrossam* amb el significat de: *camp plantat d’arròs*. L’expressió
“un arrossam de ceia”, podria significar “llagimejar” per fer pena al servidor?.
Tal volta vulgui indicar “una arrufada de ceia” que asusta i, com diu la mateixa
cançó, fa penar lo servidor; així ho diu Francesc de B. Moll (pàg. LXI).

Avalorades (2896):..- “Fadrines **avalorades**, / tractau bé ets enamorats;
no festegeu amb casats / i no sereu murmurades.”
Avalorades: tal vegada pugui significar “posades en valor”, en el sentit que han
estat demanades per casar.

Barrumbero (2857): - “Es meu enamoradero / està casat a Consei:
és un jove blanc, vermei, / estufat i **barrumbero**.”
Barrumbero: rumbero; amant de sa rumba, de sa bulla?

Cantarinera (3138):- “Na Morena d’En Pobler / és una **cantarinera**;
ella surt amb sa granera / i atupa al·lots p’es carrer.”

Cerrat (2498) :..... - “No voldria, Catalina, / com jo estaré enamorat
que em dasses un “no” **cerrat** / com sol fer qualche fadrina”.
Cerrat: tancat, definitiu?

Coribancs (3228):..... - “Qui el festeja estudiant, / s’alegra en veure es tinter,
i jo, que el festeig forner, / m’alegren es **coribancs**.”

Corillo (2489):..... - “Juan, Juan, Juanet / Juan, Juan, Juanillo:
tu m’has robat es coret / i ara ja no tenc **corillo**.”
Problemet se tracta d’una llicència poètica per fer-lo rimar amb: Juanillo.

Ebron (1804):..... - “Moriré com mor l’**ebron**, / que mor amb la fuia estreta.
Si no t’alcanç, joveneta, / me despediré del món.”

Enfonyes (3293):..... - “Ses al·lotes monyes, monyes, / són ses qui em fan enamorar:
aquelles que saben ballar / **ses enfonyes, ses enfonyes**.”
Ses Enfonyes és el nom d’un ball; tal volta s’ha cercat un vocable per rimar amb
el primer vers, que diu “Ses al·lotes monyes, monyes”.

Fornarica (4939):..... - “Sollerica, **fornarica**, / jo te sé un partit que treu: / aquí n’hi ha nou o deu /
que et fan aleta d’un peu / perquè saben que estàs rica”.

Garroves (1947):..... - “Adiós **garroves d’auzina** / macetes de carretó!
Ja no seràs pus patró / de la meva bergantina.”

Gigo-gigo (3653):..... - “Jo tenc d’armar un violí / per divertir ses al·lotes

*perque sé que són devotes / de **gigo-gigo** sentir.”*

Gigo-gigo: s’ha d’entendre com un vocable que imita el so del violí?.

Guosari (504):..... - “*Bàrbara, passa el rosari / amb bona devoció.
Es teu estimat major / el se n’han duit per **guosari**.*”

Oreiuta (906):..... - “*En mig del la mar hi ha un peix / que s’anomena **oreiuta**;
Francina-Aina de sa Gruta, / n’Andreu te vol, i no més.*”
Orellut, -uda: no se troba al diccionari, referit a peix.

Parfant (4778):..... - “*Sa meva al·lota té llunes; / jo li diria davant;
i jo, qui som tant **parfant**, / hi vaig perquè em dona prunes*”.

Perendenga (3437):.. - “*Un gall, a son galliner, / comanda de lo que hi té /
(qui no és bèstia, que ho comprega). / “Per aquesta **parendenga** /
jo n’he passat, i ho sé.*”
Parendenga: al DCVB trobam “perendengues” i “pelendengues” (en plural)
amb el significat de coses secundàries, sense cap interès; però no trobam
el singular. Tal volta, a dins aquesta cançó, se vulgui utilitzar en el sentit de
beneitura, bajanada.

Pimpollos (4211):..... - “*De **pimpollos** com ets tu, / en tenc un carrer sembrat;
no n’hi cap d’amagat, / i tu menos que ningú.*”
Pimpollos: se repeteix a altres cançons, p.e. al num. 4442; sens dubte, està usat
aquí en el mateix sentit del castellà, és a dir, una persona jove molt bella; és un
castellanisme.

Pretimete (2961):..... - “*Jo duc mocador p’es coll / per poder fer de currete;
tenc s’al·lota **pretimete** / i em du allà on ella vol*”.
Pretimete: se repeteix a altres cançons; així, a la cançó 3886, trobam la variant
petrimetes, i a la cançó CV-214, del TOM II, trobam *perternete*.

Pueter (3901):..... - “*Un **pueter** s’en va vespre / per fer una singlada més.
qui festeja i té guerrers, / ja no pot honrar la festa.*”
Al DCVB no figura la paraula *pueter*, però sí la paraula *puu*: animalets marins
que viuen entre les algues i són cercats per a servir d’esca. *Pulga de mar*. Al
DIEC2 no apareix *puu*, i tampoc *pueter*.

Rebotidors (4253):... - “*Ella du **rebotidors** / i reboteix quan camina.
Guilant jove n’és Na Xina / si tenia ets uis tots dos!*”
Al DCVB trobam “ferro de rebotir”: eina emprada per ficar i pitjar l’estopa dins
les encletxes de les taules d’una embarcació; però no trobam la seva relació amb
el caminar.

Remerolera (1593):.. - “*Un brot de **remerolera** / i un brot de remeroló.
Garrida, d’uis es timó / de tota Mallorca entera.*”
No he trobat les paraules *remerolera* ni *remeroló*, amb el significat de planta, ni
al DCVB ni al DIEC2. Al DCVB trobam *remerol* amb el significat de: persona
inquieta, bellugadissa, que sempre es mou o que xerra molt. *Tarabilla*. *Remerol*,
al DIEC2: NST

Revivendo (1556):.... - “*Sa vostra cara és un sol / d’aquell que surt **revivendo**,*

i el qui vos mira d'assento / no se'n pot deixar com vol."

Telessades (328):..... - "T'enviaré mil besades / escrites a un paper,
i dedins hi posaré / es meu cor i ses **telessades**".

Tal volta la paraula correcta sia **telerades**. Telerada: conjunt de fil que es posa al teler i de la tela que en surt. **Telerada** al DIEC2 (STAS): conjunt de cartons picats que es posen en un teler.

Temoridat (4197):.... - "Jo visc amb **temoridat**: / com prou hauré peleat, / que hauré peleat debades?
Perque de dones ingrades / tot lo món n'està poblat."

El significat d'aquesta paraula sembla ser **temorenc**: poruc, que té temor excessiva. **Miedoso**. **Temorenc** (DIEC2): SST.

Tortoi (2944):.....- "Ja sé que estàs en **tortoi** / sa meva amor si m'augmenta:
el qui tindrà mal de ventre / haurà de passejar sempre / un paneret de fonoi."

Tuina (2181):.....- "Una herba que se diu **tuina**, / bona per medicament.
Jo vaig tenir un pensament / de treure'l de dins sa cuina."

Xalandrari (4577):... - "Na Margalida té son: / beca quan passa el rosari.
Parlau-li d'En Melcion, / **xalandrari**, **xalandrari**!"

Xicorat (1370):..... - "Careta d'ou **xicorat**, / ramell de plata florida!
De los vostros uis, garrida, / és que em som enamorat."

Xubasco (2019):..... - "Es diumenge davant Pasco / demanares per venir, / i ara assussuaixí,
tu t'has deixat de venir. / ¿No trobes si és bon **xubasco**?"

* * * * *

4. POSSIBLES ERRADES D'IMPREMTA

<u>Cançó i nº</u>	<u>Diu</u>	<u>Ha de dir</u>
Aqual (3778)	- "Veiam aqual podrà més" . . .	.a qual
Demàs (3566)	- "Que no saps que demàs és festa? . . .	.demà
Fota (4047)	- "Mirau si l'he fota bona". . .	.feta
Fruita (2527)	- "Murta vol dir amor fruita ". . .	.fuita
Guanyt (4704)	- "¿Qué et penses que hauràs guanyt " . . .	.guanyat
Llengos (4344)	- "Set llengos lluny d'es portal" . . .	.llegos (llegües)
Muntanyer (884)	- "Dins ses muntanyer ..." . . .	.muntanyes
Porrera (3357)	- "Sou com la mata porrera " . . .	.borrera
Questiions (3530)	- "Me mogueres questiions " . . .	.questions
Sortoi (1644)	- "Que estaves dins es sortoi " . . .	.rostoi
Vénga (1506)	- "Que no vénga pujador" . . .	.tenga
Vom (4947)	- "No és tan bo vom vos pensau" . . .	.com
1041 . Pàg. 65	- Falta el nom del poble on se recull sa cançó	.----
4026 . Pàg. 235	- Falta el nom del poble on se recull sa cançó	.----
1254 . Pàg. 77	-La cançó està repetida al nº 2396, pàg. 144 .	.----
3442 . Pàg. 225		.3842

* * * * *

5. CANÇONS REPETIDES

Al llarg de la lectura d'aquest primer tom, m'he temut que alguna cançó estava repetida. No és gens estrany, ja que moltes vegades un no sap exactament dins quin apartat convé més col·locar una determinada cançó. Trobar aquestes cançons repetides ha estat una cosa purament ocasional; no és fruit de cap averiguació en aquest sentit perquè seria una feina sense sentit.

Segur que n'hi ha qualcuna altra. Les pos aquí perquè qualsevol lector pugui veure més clarament de quina manera una cançó se va modificant d'un lloc a l'altre, i perquè pugui entendre millor la feinada immensa que va fer el pare Rafel Ginard per enllestir prop de 69 pàgines de VARIANTS, que podeu trobar al final del primer tom del *Cançoner*.

798 - A mi me'n prendrà, etimada,
com es gat de Turixant,
qui es morí miulant miulant
mirant una sobrassada. (*Llucm*)

4078 - A mi me'n prendrà, estimada
com a's gat de Turixant,
que morí miulant miulant
mirant una sobrassada. (*Esp*)

1144 - S'aigo fresca fa bon ui
i s'enteniment reposa.
Al·lota, cara de rosa,
si tu em vols, jo també et vull. (*SJ*)

2511 - S'aigo fresca fa bon ui
i s'enteniment reposa;
al·lota, cara de rosa:
si tu em vols, jo també et vui. (*A*)

1968 - Bon enteniment remaia
a un qui compra i ven.
Bona amor, a mi m'en pren
com al qui bat per sa paia. (*Vil*)

4565 - Mon enteniment remaia
com el qui compra i ven.
Bona amor, a mi m'en pren
com el qui bat per sa paia. (*Llucm*)

1988 - De persona som aquí;
de pensament, Déu ho sap!
Déu ajuda a l'enganat,
i m'ajudarà a mi. (*Or*)

4210 - De persona som aquí;
de pensament, Déu ho sap!
Déu ajuda a l'enganat;
també m'ajudarà a mi. (*Si*)

2601 - Aquests homos petitons
són qui m'alegren a mi.
Molta volta he sentit dir:
"Gran església, pocs perdons!" (*Bim*)

2885 - Ets homenets petitons
són qui m'agraden a mi;
molts de pics he sentit dir:
"Gran església, pocs perdons!" (*A*)

* * * * *

4. Tom II

Aquest TOM II està dividit en VUIT capítols: . Sigla . Pàg.

Capítol 1. ANIMALS . . .	.A	.1
Capítol 2. ARTS I OFICIS . . .	.AO	.49
Capítol 3. ASTRES I TEMPS . . .	.AT	.128
Capítol 4. CAMPEROLES . . .	.C	.147
Capítol 5. CASA I VESTIT . . .	.CV	.271
Capítol 6. DANSES . . .	.D	.299
Capítol 7. ENDEVINALLES . . .	.E	.315
Capítol 8. HUMORÍSTIQUES I SATÍRIQUES . . .	.HS	.345

INDEX:

1. Llistat de paraules per ordre alfabètic .	37
2. Llistat d'expressions . . .	.45
3. Paraules perdudes . . .	.48
4. Possibles errades d'impremta . . .	.51
5. Cançons repetides . . .	.51

1. LLISTAT DE PARAULES PER ORDRE ALFABÈTIC

NOTA. Entre parèntesi s'indica la sigla del capítol i el número de la cançó.

A

- Acop** (C-457). Obrir les figues, posar-les al sol i, seques, cloure-les per la part molsuda. --- .NST
- Afuero** (C-835). (Castellanisme). Fueros: arrogància, pretensions de domini. *Arrestos*. . ---
- Aigobatut** (C-137). Aiguabatut: camp inútil pel conreu per l'excés de la pluja. *Enaguachado*. .NST
- Alambor** (AO -13). Anar a alambor: desfer-se, perdre el compàs o l'equilibri. *Perderse*. .STAS
- STAS: contraparet; ostentació artificiosa; verdor, frondositat.
- Alena** (AO-628). Eina que els sabaters empren per fer els forats a la sola o pell. *Lezna*. .SST
- Ampitrada** (CV-157). Ampitada; àmpit: peu de muntanya; ampitada: pujada. *Repecho*. .NST
- Àmpit (SST): mur fins al pit; part inferior d'una finestra.
- Antigüea** (CV-76). "A l'antigüea": al ús o manera del temps antic. *Al estilo antiguo*. .NST
- Aprés** (HS-474). Corral llarguer i estret, on es munyen les ovelles. *Aprisco*. .SST
- Apreta** (A-262). (Castellanisme). Afligir amb una tribulació o perill greu. *Apretar*. .---
- Aregaré** (HS-535). Aregar: avesar una bístia a dur l'arada, a estirar carro o altres feines. *Domar*.SST
- Arpella** (A-98). Ocell carnisser de la família del voltor. *Alimoche*. .SST
- Arriencia** (HS-781). Arrienc, -enca: grosser, propi d'ases o de gent molt rústica. *Borriqueño*. .SST
- Arrufó** (AO-539). Persona o animal que sol estar arrufat. --- .NST
- Aspiar** (AO-498). Passar el fil del fus a l'aspi per debanar i fer troques. *Aspar*. .SST
- Aspre** (A-133). Aspre: tossal àrid i pedregós. *Terreno árido*. .SST
- Aubardà** (HS-218). Aparell que serveix per cavalcar i dur càrrega sobre les bísties. *Albarda*. .SST

B

- Babaí** (AO-295). Brusquina, pluja molt prima. *Llovizna*.NST
- Baciva** (A-268). Ramat del bestiar que no cria. *Estéril*.SST
- Bacora** (CV-98). Parts genitals externes de la dona; persona inútil d'enteniment. *Breva*. . .SST
- Bagassa** (C-239). Dona deixadota o malgirbada, malfaenera; prostituta. *Dejada, prostituta*. .SST
- Baladreres** (HS-533). Baladrer, -era: que parla a crits; eixordador; bravejador. *Vocinglero*. .SST
- Bambosí** (CV-28). Bombosí: teixit de cotó blanc, llistat, per peces d'ús interior. *Bombasí*. .SST
- Ban** (HS-209). Orde o prohibició feta sots amenaça de càstig als infractors. *Bando*. . .SST
- Bancalada** (A-473). Conjunt de persones assegudes a un banc. *Bancal*.SST
- Barbatxos** (HS-675). Barbatxo, -atxa: bàrbar, grosser d'enteniment o de sentiments. *Bárbaro*. .NST
- Barriola** (CV-65). Filat de malla que les dones duïen per subjectar els cabells. *Cofia*. . .SST
- Basca** (HS-774). Congoixa, ànsia; “bella basca!”: es diu per expressar despreocupació. *Ansia*. .SST
- Baten** (HS-574). Batre es comptes: sortir bé els comptes. *Coincidir*.SST
- Batzera** (AT-118). Conjunt de núvols que estan davant el sol quan es pon. *Borda*. . .NST
- Beca** (A-317). Faixa ampla davant els pits, per damunt les espatles, i penja a l'esquena. *Beca*. .SST
- Berruga** (AO-617). Retorcedura que fa un fil per excés de torsió o per anar balder. *Oqueruela*. .STAS
- STAS: excrescència de la pell; protuberància a l'escorça d'un arbre.
- Bitzego** (AO-638). Bitzega: eina de sabater per allisar i polir la sola en fred. *Bisagra*. . .SST
- Blanor** (HS-621). Qualitat de blan. *Blandura*.SST
- Boal** (A-239). Estable on s'arreceren els bous per menjar i dormir. *Boyal*.SST
- Botanes** (C-779). Botana: cosit o sarzidura fet grollerament, que fa massa regruix. *Chafallo*. .STAS
- STAS: forat a la roba fet pel foc; peça que tapa el forat de les bótes.
- Botilenca** (AO-250). Botilenc, -enca: mal fet, mal garbat, presentat grollerament. *Grotesco*. .NST
- Borlins** (HS-798). Borlí: borla petita; borla: bolla de fils de seda, usat com adornament. *Borlin*. .SST
- Boverons** (A-53). Baveró: manat de xerxa, al fons de la mar, per atreure i agafar el puu. ---NST
- Bovo** (C-1120). Fer el bovo: fer gests o dir paraules desbaratades per fer riure. *Hacer el bobo*. .NST
- Brasseres** (C-56). Bracera: planta de 30 a 80 cm., amb molta rama i fulles aspres. *Tramaladros*.SST
- Brescam** (A-316). Bresques expremudes, sense mel. *Panal*.SST
- Bruia** (C-147). Brull/brulla: brotada tendra dels cereals. *Porriña*.SST
- Buranya** (A-104). Bua o nafra produïda per infecció de la sang. *Úlcera*.NST
- Buranyes** (AO-926). Cercar buranyes: inquirir notícies per descobrir defectes de qualcú. ---NST
- Burell** (CV-32). Llana negra o molt fosca de color. *Buriel*.SST
- Busquereta** (C-625). El poc de sabonera que es forma al bullir la llet per fer el brossat.---STAS
- STAS: ocell, de silueta esvelta, de 12 a 15 cm., i el bec prim.

C

- Cabalet** (C-1500). Cabal: quantitat de diners o d'altres béns que es posseeix. *Caudal*. . .SST
- Cabot** (C-158). Blat cabot: casta de blat que es fa molt alt, i de molta qualitat. *Candeal*. . .STAS
- STAS: peix de diferents espècies; oreneta cuablanca.
- Cadafet** (C-663). Cadaf petit: recipient fondo, amb ansa, per tenir i abocar aigua. *Jarro*. . .STAS
- STAS: mesura de capacitat per a oli, equivalent a 1/8 d'un càntir.
- Cadells** (C-1178). Cadell: insecte d'uns 5 cm. i robustes mordales que tallen les arrels. *Alacrán*.SST
- Cadellada** (C-1491). Multitud de cadells. *Alacranera*.SST
- Cadernina** (C-25). Caderlina: planta de fulles espinoses, flors grogues. *Cardillos*. . .NST
- Caluix** (AO-222). Tronc de la cama-roja; “donar caluixos”: tupa, donar llenya. *Troncho*. .SST
- Canavera** (AO-318). Cap d'home o d'animal, reduït als seus ossos. *Calavera*.SST
- Canons** (C-773). Trossets de canya, a manera de didals, per no fer-se talls amb la falç. *Dedal*. .SST
- Cantet** (AO-3). Perdre es cantet: perdre el delit, les ganes de cantar. *Perder el humor*. . .NST
- Capçana** (AO-521). Vessa molt grossa, que produeix son i lleva les ganes de treballar. *Galvana*.STAS
- STAS: rodella que es posa al cap; drap per a eixugar-se les mans.

Capitava (HS-211). Capitar: arribar a terme una cosa, donar el seu resultat. <i>Resultar</i> .	.NST
Capons (A-69). Capó: animal castrat, especialment el pollastre per engreixar-lo. <i>Capón</i> .	.SST
Cappares (C-291). Cappare: branca, bri o brot principal d'una planta. <i>Guía</i> .	.SST
Carai (AO-488). Manifesta admiració, impaciència; enviar al carall: a mal viatge. <i>Carajo!</i>	.SST
Caraies (A-70). Carall: molt llest o entremaliat; que té més vigor que els altres. <i>Puñetero</i> .	.SST
Carais (A-18). Carais marins: animal de mar, de color fosc. <i>Huevo de pulpo</i> .	.SST
Caramell (AO-499). Filaments de cànem que cauen en espadar-lo. ---	.SST
Caspi (AO-623). Caspi!: interj. que expressa extranyessa. <i>Caramba</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : relatiu o pertanyent a la mar Càspia.	
Casques (A-259). Casca: closca, clovella dura. <i>Càscara</i> .	.SST
Cassussa (AO- 620). Gana forta de menjar. <i>Cazuza</i> .	.SST
Catxumbo (CV-175). Fusta negra, americana, usada per fer rosaris, sivelles... <i>Cachumbo</i> .	.SST
Cerros (AO-506). Floca de cotó, llana, cànem o lli, a punt d'esser filada. <i>Cerro</i> .	.SST
Cloca (A-99) Clocar: cloquejar la gallina. <i>Cloquear</i> .	.NST
Coarrut (HS-219). Ordi amb cua: el que després de batut porta molta aresta. ---	.---
Colada (C-950). Llet presa; colada vella: endurida; colada tendra: no ben presa. <i>Cuajada</i> .	.SST
Colissos (C-14). Planta comestible, de tronc dret, fulles oblongues, flors blanques. <i>Collejas</i> .	.SST
Concert (AO-144). Conjunt de coses destinades a un cert ús, p.e., menjar. <i>Material</i> .	.SST
Concòrdia (AO-571). Acord entre algunes persones per estipulació o convinença. <i>Concordia</i> .	.SST
Copinyat (CV-77). Falda antiga de les dones, que estava tavellada verticalment. ---	.NST
Corredissa (AO-146). Acte de córrer d'algunes persones o animals. <i>Carrera</i> .	.SST
Correreta (AO-154). Capgròs, larva de la granota. ---	.NST
Corriola (A-335). Planta que es fa dins els sembrats, molt agradable al bestiar. <i>Correhuela</i> .	.SST
Cortès (C-139). Que demostra urbanitat; any poc cortès: any difícil, aspre, dolent... <i>Malo</i> .	.SST
Cota (AO-80). Vestit dels homes i les dones, del coll fins a prop dels peus. <i>Túnica</i> .	.SST
Cotilla (CV-81). Faixa ampla de les dones per dibuixar la corba de pits i ventre. <i>Corsé</i> .	.SST
Corbam (A-478). Anar de corbam: perdre l'equilibri al caminar; anar de costat. <i>De lado</i> .	.NST
Cou (C-304). Per covo: recipient de canya, per transportar roba, fruita, etc. <i>Cuévano</i> .	.SST
Cugula (A-216). Planta que creix enmig dels cereals i els perjudica. <i>Cizaña</i> .	.SST
Cupada (C-1244). Quantitat de vi, de brosa, etc. que cab dins un cup. <i>Tinaja</i> .	.NST
Cuquera (C-1038). Cuquer, -era: propi dels cucs; que produeix cucs. <i>Gusanero</i> .	.SST
Curis (AO-869). Cúries; cúria: cort de justícia, tribunal. <i>Curia</i> .	.SST
Curro (AO -9). Persona que fa ostentació de garridesa i elegància en el vestir. <i>Majo</i> .	.STAS
<u>STAS</u> . Manc, -a: mancat d'una mà o d'un braç.	

D

Debanar (AO-498). Anar prenent el fil d'una troca i enrotllar-lo formant un cabdell. <i>Devanar</i> .	.SST
Dengue (C-816). Davantal dels segadors, del coll fins als genolls, si no duïen cuixals. <i>Delantal</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : infecció vírica benigne que dona febre alta.	
Donós (AT-155). Donós, -osa: bell i graciós. <i>Donoso</i> .	.NST
Duraions (HS-636). Duralló: porció de la pell més dura per falta de la circulació. <i>Dureza</i> .	.SST

E

Eixalada (AO-140). Eixalat, -ada: que té tallades o escurçades les ales. <i>Desalado</i> .	.NST
Eixanguer (CV-115). Aixanguer: dona deixadota, bruta o mal educada. <i>Fargallona</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : tira de cuir que subjecta l'arada al jou.	
Embeure (HS-375). Encongir, disminuir el volum d'una tela en cosir-la. <i>Embeber</i> .	.SST
Embiromben (AT-71). Embirombar-se: posar-se en un grau alt d'agitació, amenaça. <i>Exaltarse</i> .	.NST
Embuinen (A-314). Embuinar: untar o embrutar de buina (excrement de bou). <i>Emboñigar</i> .	.SST
Emmelats (HS-529). Emmelat, -ada: endolcit com de mel. <i>Enmelado</i> .	.NST
Encassota (D-6). Encassotat, -ada: vestit de cassot, brusa molt forta per fer feina. <i>Camisa</i> .	.NST

Enclua (AO-484). Enclusa: bloc damunt el qual es treballa el ferro a cops de martell. <i>Yunque</i> .	.SST
Enforro (HS-791). Part interior o revés d'una peça de vestir. <i>Forro</i> .	.NST
Engaiardir (HS-780). Engallardir: tornar-se gallard; adquirir gallardia. <i>Engallardecir</i> .	.SST
Enjonc (C-94). Enjoncar: aficar-se en assumptes difícils, desagradables, etc. <i>Enfrascar</i> .	.SST
Enjorna (HS-486). Enjornar: fer-se de dia; pareix que just usat an aquesta cançó. <i>Clarear</i> .	.NST
Entorns (A-519). "Sense cap classe d'entorns": sense cap mirament. <i>Miramiento</i> .	.SST
Entrebals (C-620). Antribals: davantal que cobria pit, panxa i cuixes dels segadors. ---	.NST
Enxarpat (CV-212). Enxarpar: agafar, especialment contra la voluntat de l'agafat. <i>Atrapar</i> .	.SST
Esblenat (CV-130). Esblenar: desfer com a blens; es diu a una dona despentinada. <i>Desgreñar</i> .	.SST
Escaiats (C-1124). Escaiat, -ada: fet malbé per defecte de proporció, de repartiment. ---	.NST
Escambrai (CV-277). Tela blanca de fil, molt fina, per faldes i altres peces de roba. <i>Cambray</i> .	.NST
Escandalari (AO-931). Roba amb retxes de color, per fer davantals, calçons i faldes. ---	.NST
Escarada (C-671). Treballar a preu fet, en que es paga la feina feta. <i>Destajo</i> .	.SST
Esclafidor (C-511). L'extrem de la corretja del cotxer, que fa un soroll aspre. ---	.SST
Esclops (C-975). Esclips i esclops: discussions sorolloses, baralles. <i>Peleas</i> .	.NST
Esconelles (A-191). Bastiment de barres i cordes per a tragar garbes o llenya. <i>Angarillas</i> .	.NST
Esgaiades (CV-25). Esgaiada: tallada en gaia; direcció obliqua. <i>Sesgo</i> .	.SST
Espipellada (C-122). Cop de bec d'un ocell o gallina en menjar. <i>Picotazo</i> .	.SST
Esqueixala (HS-236). Esqueixalar: clavar les dents; llevar un tros amb les dents. <i>Dentellar</i> .	.SST
Esterangera (C-1483). Per "estranger, -era", usat entre gent analfabeta. <i>Extranjero</i> .	.SST
Esteranyinar (AO-538). Netejar de teranyines. <i>Destelarañar</i> .	.SST
Estof (CV-263). Estof/estofa: roba de llana, negra florejada, de la qual feien faldes. <i>Estofa</i> .	.SST
Estormia (CV-183). Coixí cilíndric de cuir o llatra, que serveix com a seient. <i>Posadera</i> .	.SST
Estrafolari (HS-572). Persona mancada de la solvència i formalitat que vol aparentar. <i>Tipejo</i> .	.SST
Estufadors (AO-99). Faldes ruades que se duïen per estufar el vestit de damunt. <i>Ahuecadores</i> .	.NST
Estuguedat (E-126). Qualitat de estugós: que sent repugnància, triat... <i>Náuseas</i> .	.NST

F

Falcada (A-103). Manat d'espigues que són segades amb un cop de falç. <i>Falcada</i> .	.NST
Falera (HS-502). Idea fixa amb desig intens. <i>Manía</i> .	.SST
Farga (C-398). Farg, farga: feixuc, que no dona el rendiment que pertoca. <i>Perezoso</i> .	.NST
Faules (HS-413). Faula: rondalla, contarella sense fonament. <i>Fábula</i> .	.SST
Faver (AO-188). Gall faver: au aquàtica, de color blau amb el bec i peus vermells. <i>Calamón</i> .	.SST
Febrida (C-141). Febrit, -ida: brillant a força de fricció. <i>Bruñido</i> .	.NST
Fendis (AO-272). Fer fendi: fallar, cedir, enfonsar-se (entès com a fer burla?). <i>Ceder</i> .	.NST
Fènyer (AO-519). Acabar de treballar la pasta, donant-li la forma de pa o de coca. <i>Heñir</i> .	.SST
Fibló (AT-92). Moviment molt ràpid de l'aire, que posa en perill naus, cases i plantes. <i>Tromba</i> .	.SST
Floquiner (C-1402). Floquet: planta de tronc dret, fulles allançades, flors blanques. <i>Nicaraguas</i> .	.NST
Follada (A-103). Afollar: perdre's prematurament una cosa; fer malbé, avortar. <i>Abortar</i> .	.SST
Fraró (C-142). Insecte, corc que perjudica molt el blat rosegant-ne el gra. <i>Gorgojo</i> .	.SST
Fuiat (C-100). Fullat: que té fulles; que ha tret fulles. <i>Frondoso</i> .	.SST
Fura (A-302). Mamífer carnisser, de cos llarguer, color groguenc, usat per caçar conills. <i>Hurón</i> .	.SST

G

Galejar (AO-225). Jugar amb la veu; fer-la sonar agradable; vocalitzar artísticament. <i>Galear</i> .	.SST
Gambals (AO-128). Curt de gambals: curt de capacitat intel·lectual; enteniment. <i>Alcances</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : extremitat entre el genoll i el peu; corretja.	
Garrotillo (HS-795). Diftèria: malaltia infecciosa de la gargamella. <i>Difteria</i> .	.NST
Ginyola (AO-601). Cordill que, en tensió, s'usa per marcar línies rectes a la paret, etc. <i>Línea</i> .	.SST
Gipó (CV-157). Peça de vestir, cenyida al cos, que cobreix el tronc fins a la cintura. <i>Jubón</i> .	.SST
Giró (C-44). Varietat de raïm de grans petits, rossencs i molt dolços. <i>Hebén</i> .	.SST

Glapit (C-889). Acte de glapir: lladrar el ca amb crits secs, trencats i no gaire forts. <i>Latir</i> .	.SST
Goix (C-163). Conjunt de brins que neixen d'una tija, en els cereals i llegums. <i>Macolla</i> .	.NST
Goixarà (C-20). Goixar, guaixar: treure guaix una planta (cereal, llegum). <i>Amacollar</i> .	.SST
Golès (AO-663). Punt on s'ajunten els espatllons; punyir es golès: molestar. <i>Almohadilla</i> .	.NST
Gorà (A-180). Ase de llavor, destinat a cobrir les someres i egües. <i>Garañón</i> .	.NST
Goret (C-1034). Guaret: terra que es deixa sense sembrar un temps perquè reposi. <i>Berbecho</i> .	.SST
Grai (AO-854). Grall: instrument musical rústic; l'empren les cobles de danses populars. ---	.SST
Grandia (A-479). Entrat el dia, quan el sol és ben alt, però sempre dins el matí. <i>Entrado el día</i> .	.NST
Grosser (A-108). Per grossària: qualitat de gros; gruix, volum. <i>Grueso</i> .	.SST
Guillada (HS-822). Guillat, -ada: pertorbat de les facultats mentals. <i>Chiflado</i> .	.STAS
<u>STAS</u> . Guillat: gros angeví fet a Provenza (Numismàtica).	
Guitzera (C-1310). Guitzero, -era: que fa la guitza; importunar, causar molèstia. <i>Fastidiar</i> .	.SST

H

Hirmosa (AO-806). Hermós, -osa: formós, bell. <i>Hermoso</i> .	.NST
Horrendo (AT-147). Horrend, -enda: horrorós; sentiment de repulsió profunda. <i>Horrendo</i> .	.NST

I

Inflor (C-407). Qualitat d'inflat; volum augmentat d'una cosa. <i>Hinchazón</i> .	.SST
--	------

J

Jornalar (AO-541). Guanyar bé el jornal; fer la jornada de treball sencera. <i>Jornada</i> .	.NST
Jonquera (A-501). Planta que produeix les tiges anomenades joncs. <i>Junco</i> .	.SST

LL

Llagots (C-27). Llagot: notícia maliciosa, destinada a posar algú en mal concepte. <i>Chisme</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : lloança amb què s'adula algú.	
Lleganyes (AO-926). Lleganya: humor segregat que s'enganxa a les pestanyes. <i>Lagaña</i> .	.SST
Llemes (HS-768). Llema: ou del poll del cap; pellofetes a l'arrel dels cabells. <i>Liendres</i> .	.SST
Llentures (C-574). Juntura: corda del jou; forma dialectal: llentura. <i>Coyunda</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : indret per on es toquen dues coses; articulació.	
Lleteroles (CV-119). Lleterola: porcions de greix, adherides al fetge, al cor, al lleu... <i>Mollejas</i> .	.SST
Lletrera (A-434). Planta que en trencar-sè, dóna un suc lletós. <i>Lechetrezna</i> .	.SST
Llopers (A-307). Lloper, -era: cans grossos i molt robusts, capaços de lluitar amb els llops. ---	.NST
Lloriguers (A-165). Lloriguera: cau de conills, i per extensió, d'altres animals. <i>Madriguera</i> .	.SST
Llorigues (HS-476). Lloriga: cercol de ferro que va dins el botó d'una roda. ---	.SST
Llova (A-268). Trampa per a agafar ocells, feta amb una pedra plana i uns bastonets. <i>Losa</i> .	.NST
Llupia (HS-583). Bony produït per un tumor, generalment a la cara o al cap. <i>Lupia</i> .	.SST
Lluquetera (A-233). Lluqueter, -era: qui fa o ven lluquets, tija ensofrada que fa flama. <i>Pajuela</i> .	.SST

M

Macada (CV-154). Baga de floc. <i>Lazada</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : conjunt de macs.	
Maçanes (C-129). Maçana: varietat de poma (Mallorca, Menorca, Tarragona). <i>Manzana</i> .	.SST
Magarrufa (HS-776). Engany; cosa oculta per a enganyar. <i>Trampa</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : mostra exagerada d'afecte.	
Maina (AO -311). Maina, manna, mannà: abundància de cosa bona. <i>Maná</i> .	.SST
Malura (AO-654). Mal que es manifesta externament: nafra, buranya. ---	.SST
Mandola (A-496). Terrola mandola: joc de nines que fan botets damunt les puntes dels peus. -- . ---	

Margai (C-1455). Margall: planta abundant als llocs humits, i molt mala d'esvair. <i>Vallico</i> .	.SST
Mariol·lo (AT-173). Peça de vestir que es duia en lloc del jac; actualment, camiseta. -- .	.NST
<u>Samarreta</u> (SST): amb el mateix significat.	
Marraco (HS-234). Moracot: personatge imaginari per fer por als nins. <i>Coco</i> .	.SST
Mascarella (A-264). Ovella mascarella: la blanca amb taquetes negres per la cara. --- .	.---
Matràs (C-1201). Bastó que aguanta la pila d'esportins d'oliva per tal que no tombi. --- .	.STAS
<u>STAS</u> : barra de fusta del carro de trabuc.	
Mengim (A-242). Mengim de dedins: el conjunt del menjar de dins el ventre. --- .	.SST
Merinyac (HS-628). Faldeta amb cercols de ferro per sostenir la falda exterior. <i>Miriñaque</i> .	.SST
Mestai (AT-7). Mestall: mescla; conjunt homogeni de coses diverses. <i>Mezcla</i> .	.SST
Mirabajà (C-1399). Planta coneguda també amb el nom de <i>meravella</i> .---	.SST
Molsissa (C-1192). Llet feta prendre remenant-la amb un brancó tendre de figuera. --- .	.NST
Momprença (A-91). Momprenre: vulgarisme per <i>comprendre</i> i per <i>emprenre</i> . --- .	.---
Mordala (A-13). Òrgan en forma de pinça que tenen els crancs. <i>Pinza</i> .	.SST
Mossos (C-199). Mosso: treballador llogat temporalment per a les feines del camp. <i>Gañán</i> .	.SST
Muda (C-410). Trosset de tanyada que s'aplica a una altra per empeltar-la. <i>Púa</i> .	.SST
Mufen (A-114). Mufar un animal: sucar, envestir a cops de cap. <i>Embestir</i> .	.SST

N

Nanell (A-303). Nanell, -ella; ca nanell: ca de casta petita. <i>Enano</i> .	.NST
---	------

O

Odre (C-390). Mesura d'oli equivalent a mitja càrrega, o sia: 49'50 litres. --- .	.SST
Orat (A-378). Orat, ada: boig; pertorbat d'enteniment. <i>Orate</i> .	.SST
Ormeig (A-14). Conjunt dels estris de pescar: canyes, xarxes, palangres, etc. <i>Trebejos</i> .	.SST

P

Pago (A-107). Ocell amb cresta, el cos amb irisacions, i coa molt llarga extensible. <i>Pavo real</i> .	.SST
Pàmpola (C-1414). Pàmpoles (<i>f.pl.</i>): planta herbàcia de fulles grosses i flors blanques. ---	.SST
Pantorrilla (CV-81). (Castellanisme). Ventre de la cama. <i>Pantorrilla</i> .	.---
Paraier (A-119). Pareller, -era: treballador agrícola que llaura amb un parell de muls. <i>Yuntero</i> .	.SST
Pasterol (HS-492). Prolapse (caiguda, final) del budell recte. <i>Postifaz</i> .	.SST
Peladesca (HS-244). Paraula usada únicament dins aquesta cançó. --- .	.---
Pendanguera (C-1131). Pendanga: dona malfeinera. <i>Holgazana</i> .	.NST
Perneja (A-187). Pernejar: donar pernades, donar cops amb les cames. <i>Pernejar</i> .	.SST
Peteneres (AO-212). (Castellanisme). Petenera: cançó andalusa de quatre versos. <i>Petenera</i> .	.---
Piu (C-177). No dir piu: no dir res, no parlar gens. <i>Pío</i> .	.SST
Planiol (A-180). Planell, terreny pla de poca extensió. <i>Llanito</i> .	.SST
Posada (C-3). Posar sa lloca: posar la gallina damunt els ous per la naixença dels polls. <i>Incubar</i> .	.SST
Potera (A-20). Instrument per a pescar calamars. <i>Potera</i> .	.SST
Prima (AO-573). Coca rodona, molt prima, generalment amb panses o anous. --- .	.NST
Pruaga (C-1357). Poagre: gota dels peus, inflamació principalment en el dit gros. <i>Podagra</i> .	.SST

Q

Quartanes (AO-772). Quartana: febre palúdica que es presenta cada quatre dies. <i>Cuartana</i> .	.SST
Queda (AO-111). Senyal d'un toc de campana perquè tothom es retiràs a descansar. <i>Queda</i> .	.SST

R

- Raís** (A-298). Coca sense tallades, condimentada amb raïssons, oli, sucre i llimona rallada. -- .NST
- Raola** (AO-287). Massa de carn capolada, fregida arrebossada amb farina. *Croqueta*. .STAS
STAS: roldor, arbust del bosc.
- Rapa** (A-366). Rapar: gratar, rascar. *Rascar*. .STAS
STAS: tallar arran el cabell.
- Rapes** (C-51). Part llenyosa del raïm; el raïm després de llevar-li els grans. *Raspa*. .SST
- Ravenells** (C-1515). Ravenell: planta de flors grogues, que es cria pels camps de cereals. --- .SST
- Ravenissa** (AT-67). Planta d'arrel dura, flors blanques; es fa per camps de conreu. *Rabanillo*. .SST
- Rè** (E-14). Paparra inflada per haver xuclat molta sang. *Rezno*. .NST
- Reclam** (A-500). Crit amb què s'imita la veu d'un aucell per atreure'l i caçar-lo. *Reclamo*. .SST
- Refoi** (HS-240). Per refotre: s'usa molt com a interjecció, en el llenguatge grosser. *Joder!*. .NST
- Reganyols** (A-116). Floc de cabells caragolats damunt el front o les orelles. *Rizo*. .SST
- Reguyat** (C-340). Rogallat: que té rogall, veu fosca per inflamació de la gargamella. *Ronquera*. .SST
- Relim** (C-1292). Conjunt d'arrels. --- .NST
- Rens** (HS-253). Reng?: combat tingut dins un clos com a espectacle. *Palenque*. .SST
- Repetjarà** (C-1251). Rapejar: destriar la rapa de la pellofa, després de trepitjar el raïm. --- .SST
- Rèpice** (AO-875). Rècipe: renyada forta o disgust intens produït a algú. *Récipe*. .STAS
STAS: prescripció facultativa.
- Repunyal** (AO-229). Eufemisme de *repunyeta*, intensiu de *punyeta*. *Puñeta*. .NST
- Resolis** (AO -9). Licor compost d'aiguardent, sucre i un ingredient olorós. *Resolio*. .NST
- Resquitar** (A-407). Rescabalar, alliberar d'un perjudici sofert. *Rescatar*. .SST
- Restoblar** (C-1034). Sembrar el mateix cereal o llegum que l'any anterior. *Resembrar*. .SST
- Restoble** (C-924). Sembrat de civada i ordi mesclats. *Resiembra*. .SST
- Ret** (C-45). Retre: donar un producte, fruit, utilitat; produir un efecte. *Producir*. .SST
- Retenyit** (HS-577). Retenyir: tornar tenyir. *Reteñir*. .SST
- Ringo-rango** (A-253). Amb moviments repetits i de costat. *Contonearse*. .NST
- Roïssos** (C-14). Deixalles en general; allò que queda d'una cosa passada. *Restos*. .SST
- Rota** (C-945). Tros de terra que era garriga i ha estat sembrada. *Barbecho*. .SST
- Rou** (AT-63). Humitat de l'atmosfera, en forma de gotes, especialment a la nit. *Rocío*. .SST
- Ruc** (A-170). Ruc, ruca: ase o somera jove fins al creixement complet. *Pollino*. .SST

S

- Sabre** (E-99). Arma blanca, llarga, semblant a l'espasa, amb tall a la part convexa. *Sable*. .SST
- Sadolls** (A-73). Sadoll, -olla: satisfet plenament en la gana de menjar. *Harto*. .SST
- Saig** (A-144). Funcionari encarregat de fer les citacions, les crides de l'Ajuntament. *Alguacil*. .SST
- Salopat** (D-59). Solapat: conjunt de les dues solapes d'una peça de vestit. --- .NST
- Samalers** (C-1255). Pals que es posen a l'espall per tragar raïm, etc.. *Palo portador*. .SST
- Saragai** (HS-408). Xaragall: filera de coses que es deixen anar. *Retahila*. .STAS
STAS: incisió erosiva que produeix l'aigua de pluja.
- Sarri** (AO-857). Sàrria: dona bruta. --- .STAS
STAS: recipient per transportar coses a esquena de bístia.
- Secorrell** (HS-257). Socarrell: bolet comestible, molt dur, de color blanc pallós. *Bocha*. .SST
- Seionar** (C-538). Cellonar: senyar els cellons (solc cada sis passes) en un camp. *Amelgar*. .NST
- Seions** (C-609). Celló: solc a sis passes com a guia del llaurador, perquè vagi dret. *Amelga*. .NST
- Selordià** (HS-639). Vulgarisme usat a Mallorca per *cirurgia*. *Cirujano*. .NST
- Sempenta** (A-143). Empenta: esforç aplicat a un cos per fer-lo moure. *Empujón*. .NST
Empenta (SST): amb el mateix significat.
- Senar** (AO-513). No doble ni múltiple de dos (per oposició a *doble* o *parell*). *Impar*. .SST
- Sendera** (A-333). Xarxa que els caçadors posen a la boca del cau on envien la fura. *Capillo*. .SST
- Senet** (AO-857). Planta lleguminosa; és amargant i purgant. *Sen*. .SST

Serigot (C-625). Serigot, xerigot: la part aquosa de la llet, separada de la coagulable. <i>Suero</i> .	.NST
Serro (AO-462). Cerro: floca de diverses plantes, ja pentinada i a punt d'esser filada. <i>Cerro</i> .	.SST
Sèu (C-707). Greix que serveix per fer candeles, sabons i per a lubricar. <i>Sebo, grasa</i> .	.SST
Solapats (AO-477). Solapat: conjunt les de dues solapes d'un vestit. <i>Solapa</i> .	.NST
Suaquí (A-507). Aquí a la vora. <i>Aquí cerca</i> .	.NST
Sulls (C-543). Sull: brut, repugnant, que fa oi. <i>Sucio, asqueroso</i> .	.STAS

STAS: sol, pelat, esquerp, taciturn.

T

Tafarres (C-99). Peça de fusta que subjecta la sella per sota la coa de la bístia. <i>Ataharre</i> .	.SST
Tai (A-113). Tall de: fins a l'altura de... (tal o tal cosa). <i>Hasta; a la altura de</i> .	.NST
Tala (C-121). Fer tala: causar destrucció o danys dins terreny d'altri. <i>Daño</i> .	.SST
Talaies (C-890). Talaia: acció d'atalaiar, vigilar de lluny. <i>Vigía</i> .	.SST
Tello (C-1264). Donar tello: tupada o càstig insistent. <i>Zurra</i> .	.NST
Tenrum (A-464). Tendrum: la part més tendra d'una planta. <i>Cogollo</i> .	.STAS

STAS: cartílag; teixit connectiu.

Tiba (A-268). Llosa tiba: llosa desparada, caiguda damunt l'ocell. <i>Loseta desarmada</i> .	.NST
Toca (CV-113). Peça de roba que cobreix el cap i els pits de dones i monges. <i>Toca</i> .	.SST
Tofa (HS-487). Bolic, aplec de coses filamentosos, cabells, etc. <i>Copo</i> .	.SST
Toïssa (C-619). Toís, toïssa: cap de bestiar de llana que té un any d'edat fins en dos. <i>Borro</i> .	.SST
Tranc (CV-274). Traça, bona manya; habilitat per a fer una cosa. <i>Maña</i> .	.SST
Traves (AO-101). Trava: corda que lliga dues potes d'un animal per impedir-li saltar. <i>Traba</i> .	.SST
Trepó (C-1392). Planta medicinal, fulles grises i flors grogues, usada per a fer suar. <i>Gordolobo</i> .	.SST
Triga (C-522). Trigar: fer que una cosa arribi tard, amb lentitud. <i>Tardar</i> .	.SST
Troba (HS-764). Gratificació que es dona al que ha trobat una cosa i la torna. <i>Hallazgo</i> .	.SST
Troca (CV-53). Faixa de 14 pams de llargària, que els homes s'embolicaven per la cinta. <i>Faja</i> .	.SST
Tronya (HS-473). Belitre, garneu; persona que fa el beneit per conveniència. <i>Bellaco</i> .	.NST
Truiada (C-392). Trullada: quantitat d'oliva que és suficient per fer una premsada. <i>Molienda</i> .	.SST
Turbam (C-208). Turbació: acció i efecte de torbar, alterar la quietud o serenitat. <i>Turbar</i> .	.SST

U

Ugons (A-416). Gaons: planta lleguminosa, tronc de 20 cm. a un metre, molt espinós. <i>Gatuña</i> .	.SST
--	------

V

Vaiveres (AO-603). Vaiver: que va d'un costat a l'altre sense objecte determinat. <i>Andariego</i> .	.SST
Valega (HS-276). Valga; valer: tenir algú una qualitat que el fa bo. <i>Valer</i> .	.SST
Vasa (CV-6). Fer vasa: tenir molta d'importància als ulls de la gent. <i>Papel</i> .	.SST
Vel·la missa (HS-729). "Per vel·la missa": expressió considerada una flastomia entre el poble. - ---	
Véll (C-1214). Conjunt de llana tosa d'una ovella o d'un xai. <i>Vellón</i> .	.SST
Velló (AO-354). Real de velló: moneda equivalent a 25 cèntims de pesseta. <i>Real</i> .	.---
Verba (C-1503). Dita o feta festiva, jocosa. <i>Broma, burla</i> .	.SST
Vessa (C-928). Peresa, desgana de treballar o de fer alguna cosa. <i>Pereza</i> .	.SST
Veta (AO-485). Teixit en forma de cinta, per lligar, embenar o rivetejar. <i>Cinta</i> .	.SST
Vinassa (C-643). Conjunt de rapa, pell i pinyolí dels grans de raïm premsat. <i>Orujo</i> .	.SST
Vinatge (HS-193). Mal vinatge: deformació de la exclamació "mal viatge". ---	.---
Voga (AO-886). Dur la voga: dur la direcció; seguir la voga: seguir el curs de les coses. ---	.SST
Voravia (C-1476). Floravia: planta molt espinosa i molt perjudicial als sembrats. <i>Cardo</i> .	.SST
Vuitenes (AO-593). Vuitena: pa petit quadradenc que valia deu cèntims de pesseta. ---	.---

X

Xacota (AO-116). Burla, broma, festa, gresca. <i>Chacota</i> .	.SST
Xalí (CV-140). Tela de pèl de cabra, a vegades mesclat amb seda. <i>Chali</i> .	.NST
Xarcolaren (C-1257). Eixarcolar: arrancar les males herbes dels sembrats. <i>Escardar</i> .	.SST
Xarreteres (AO-682). Xarratera: insígnia militar fomada per cordons d'or i argent. <i>Charretera</i> .	.SST
Xixisbeus (HS-800). Xixisbeu o xixisbei: amistançat. <i>Amante</i> .	.NST
Xoroi (A-328). Xoroi, -oia: mancat d'una orella o d'un tros d'orella. <i>Desorejado</i> .	.NST

* * * * *

2. LLISTAT D' EXPRESSIONS

NOTA: Entre parèntesi s'indica la sigla del capítol i el número de la cançó.

A

- “Qui vol **abraçar** massa, / amb ses mans buides roman.” (HS-588)
- “Si no t’**agrada**, no en menges, / que per ara ho vui així.” (C-1393)
- “Per ses dones sa filoa / i p’ets homos s’**aigoardent**.” (AT-5)
- “Com l’**amo** major no hi és, / es segon manda i governa.” (C-1261)
- “Fadrina qui no té **amor**, / taia amb males estidores.” (HS-598)
- “**Animal vei** no convé / perque cau sense viatge.” (C-271)
- “Com més m’**atropellareu**, / jo faré manco que mai.” (C-1348)
- “Si jo caic, és de desgraci, / i vós queis d’**ase** que sou.” (HS-553)
- “No trobau que hi ha **avantatge** / d’es colcar a s’anar a peu?” (C-263)

B

- “Si ets ennigulats no tomben / mos **banyaran** bé sa pell.” (AT-71)
- “Qui se posa amb **bestiar** / no pot treure sinó coces.” (C-1419)
- “**Bord** i no t’han empeltat? / Ja degueres fer sa teva!” (HS-549)
- “Aquest tros té més racons / que no clavaren **botons** / a cota de capellà.” (C-978)
- “I jo, per no moure **brega**, / a ses cames ho vaig dar.” (HS-539)
- “Si van **bruts** es moliners / de farina, és honra seva.” (HS-766)

C

- “Com més xerres, més t’embuies: / més valdria que **callasses**.” (HS-723)
- “I no hi ha cap **capamunta** / que no tenga capavalla.” (AO-120)
- “**Carabassa** que no reguen / no sol fer carabassons.” (C-1423)
- “Faràs tanta de **carrera** / com s’ase d’en Ballester.” (HS-141)
- “No importa anar a **comedis**, / perque a ca nostra n’hi ha.” (HS-167)
- “Jo, sabeu que estic de bé! / que tenc gent en es carrer / que em fa es **comptes** a sa casa!” (HS-185)
- “Es **comptes** a casa externa / sempre baten i van bé.” (HS-574)
- “Des meus pecats se **confesa** / i an es seus los deixa fer.” (HS-512)
- “Direu an es **coremer** / que en el món va esser primer / s’enteniment que sa lletra.” (AO-286)

D

- “Es dematí sempre hi ha / fil o veta que nuar, / sols per esser sa *darrera*.” (C-973)
- “Es qui no eren *defora*, / ja frissaven d’esser-hi.” (HS-692)
- “Si volem tenir bon vendre, / aixecau-vos *dematí*.” (AO-370)
- “L’amo, no vos apureu, / que en es llevant surten *dies*.” (C-1274)
- “En tornar mala resposta / un missatge ja és *dolent*.” (C-1334)
- “Com ses cabres duran llana, / ses *done*s faran bondat.” (A-465)

E

- “Si està *ennigulat*, pot ploure / en virtut de tots es sants.” (A-337)
- “Déu dona ets *enteniments* / a qui los sap conservar.” (AT-126)
- “T’*estufes* i no tens plomes / i fas es rotlo petit.” (HS-707)

F

- “Una dona *fa* una casa / i una altra la desfà.” (AO-119)
- “Caçadors i jugadors, / sa *fam* los corre darrere.” (AO-153)
- “S’altre dia em varen dir / que caminant *feien via*.” (HS-275)
- “Qui no té *feines* aquí, / que prenga foc i que surta.” (C-1457)
- “Per ses *feines* que teniu, / no importa que torneu.” (HS-573)
- “Tan possible és lo que dius / com *fer un nuu* a s’horatge.” (HS-623)
- “I de ningú *fiaré*; / només de Déu, perque té / sa paraula vertadera.” (C-38)
- “Si amb los meus uis te vesses, / davant tan trista *figura* / fugiries, si poguesses.” (HS-739)

G

- “El qui té mols de doblers / bellament los pot *gastar*.” (AO-508)
- “Sempre la veien anar / mà a costat, ansa de *gerra*.” (HS-731)
- “Mirau si és persona aguda, / que duu flocs en es *gipó*.” (CV-157)
- “*Guarda’t* de ca qui no lladra, / que és un animal traïdor.” (A-300)

H

- “Vós no vareu néixer *hermosa* / i tampoc no hi morireu.” (HS-543)
- “Aquell estel ja se pon / que dona l’*hora* indicada.” (AT-2)

I

- “El temps que el món durarà / sempre hi haurà *ignorants*.” (AO-75)

J

- “No saps tu que un *jugador* / avui és ric i demà pobre?” (AO-445)

LL

- “Qualsevol homo menut / lo que no posa d’altari’ / ho posa de *llenguerut*.” (HS-699)
- “Jo en sé una de més *lletja* / que una nit de trons i llamps.” (HS-16)
- “Que és de mal estar *llogat* / amb gent que no té judici!” (AO-394)

M

- “Un homo qui és *malfener* / fa feina de mala gana.” (AO-521)
- “Ja farien bon *mestai* / es mascles amb ses famelles.” (AT-7)
- “Es *mestre* qui m’ensenyà, / quan començà, no en sabia.” (AO-230)
- “Un mosso, per anar bé, / ha d’esser *millor* que es mestre.” (AO-555)
- “Avui per mi, demà per tu, / la *mort* no serva respecte.” (HS-826)

N

- “Porta que *no té pany* / molts de pics roman empesa.” (A-514)
- “No va *néixer* cosa bona, / ni tampoc no hi morirà.” (HS-564)

P

- “Que és de venturós qui te / nostro *pa* de cada dia!” (AO-586)
- “Tanta *paraula* servau / com algo serva un paner.” (HS-575)
- “En a quin llibre has trobat / que es bords no tenen *parents*?.” (HS-537)
- “Tens es *parlar* d’ase, / i no en curen, d’aquest mal.” (HS-732)
- “Per què no em *parles* humil? / Que de jo a tu no hi ha gaire.” (HS-693)
- “Si em *perdeu* qualche vegada / no m’hi vengueu a cercar.” (C-1491)
- “Lo que diuen es grans / es *petits* no ho poren dir.” (C-854)
- “N’hi emprèn com un *pintor*, / qui amb sa mateixa color / tant pinta sant com dimoni.” (AO-298)
- “S’altre vespre se fé *por* / d’una calça sense peu.” (HS-546)
- “Per què m’ho vares *prometre* / si no m’ho havies d’atènyer?.” (HS-555)

R

- “En pic que sa *roba* és bona, / es pedaços també ho són.” (C-1337)

S

- “Un homo que va pel món / ha de *sebre fer* de tot.” (C-462)
- “Molts no saben tots es punts / i *seguen* en sos peus junts, / i això vol eixamplar-lós.” (C-981)

T

- “Qui té *talent*, no rebutja / posar sa mà dins es plat.” (A-290)
- “Un viatge de *talent* / és lleuger i mal de dur.” (AT-144)
- “Que és de mal no tenir *teia* / i estar enfora de pinar!.” (HS-702)
- “Ja et pots llevar sa *trunyella*, / tanmateix no t’està bé.” (HS-148)

V

- “*Val més* una unça de peix / que cent quintars de paraules.” (A-29)
- “Fa tanta *vasa* En Fiol / com s’ase dins sa païssa!” (HS-736)
- “Si vos surt qualche *ventura*, / preniu-la quan és segura, / no espereu si tornarà.” (AO-76)
- “Sa *vergonya* que tu tens / la pots baratar en pedaços.” (HS-552)
- “Lo que m’has dit no em sap greu, / perque a la *vinya* de Déu / hi ha ceps de tota casta.” (AO-338)
- “Pega-t’hi qualche fregada / que un dia de soleiada / no t’hi tirassen *vions*.” (HS-694)

3. PARAULES PERDUDES

NOTA: Entre parèntesi s'indica la sigla del capítol i el número de la cançó.

Aldeciosa (HS-683)... - “No et sortirà massa bé, / magra i **aldeciosa**.

Tu no ets massa plantosa; / ¿que et deven haver de fer?”.

Alia (HS-756)..... - “Si me dius que som **alia**, / tots es meus ho són estats.

Val molt més ésser orats / que tocats de grosseria.”

Paraula, de significaió desconeguda, que s'usava en una fórmula imprecativa per curar l'enaiguament dels cavalls.

Arena arena (C-26)... - “Jo me'n vaig **arena arena** / a voltar s'aubercoquer: / ...”.

Tal volta pugui significar: “a poc a poc”, mirant de trobar el primer albercoc de l'arbre.

Atzerola (AO -296)..... - “.. Diu que rompria es cordons / a quatre botifarrons / amb sa primera **atzerola**”.

Al DCVB la paraula *atzerola* s'entén únicament com a fruit de l'atzeroler. Dins el llenguatge vulgar del Cançoner, o sia, dins aquesta cançó, “atzerola” significa *pegar un cop fort*. ; és lo que més avall diu “pegar-li un botó” (II-C-173), però no sé cap lloc on poder trobar aquest significat per “atzerola”.

Bijoquera (A-396)..... - “Tots es nius de **bijoquera** / los solen fer per dins mar, / ...”.

Bitllori (E-27)..... - “**Bitllori** qui treu foc / per encendre es xigarrot; / ...”.

Tal volta vulgui significar *bitllot*: cada un dels trossos de llenya que es posen a la sitja per fer carbó.

Botó (C-173)..... - “Amb so cap de sa llendera / pega-li qualque **botó**, / ...”.

Al DCVB no figura la paraula “botó” amb el significat de pegar “un cop” o “una cinglada”, sia amb una cingla, corretja, llendera o amb sa mà.

Burixot (HS-558)..... - “Enguany trauré pèls p'es pits / amb coques de **burixot**.”

Burjot (HS-597)..... - “Amb so bony que té a s'esquena, / just un **burjot** de favar.”

Al DCVB se troba *burjot* (per *bugiot*): dinar de les acaballes del segar.

Cabra serrada (HS-516)..... - “Al·lota, ¿per què no vols / llavor de **cabra serrada**?.”

Calamandriner (AO-361)..... - “Jo l'he vist a una vista / an es **calamandriner**, / ...”.

Al DCVB no figura la paraula “calamandriner”; en canvi figura “calamandri”, o “calamàndria” amb els seus tres significats: 1) roba de llana; 2) disposició del sembrat; 3) tupada o renyada forta.

Calistrona (HS-354)... - “Una moixa de Llubí / amb una cussa bufona

*ballaven la **calistrona** / amb so brau de Santanyí.”*

Calonya (A-269)..... - “És un anyell negre i coix / que ha nat amb pèl de **calonya**, / ...”.

Caramixa (C-866)..... - “**Caramixa**, tira allà, / no facis anca de verro, / ...”.

Casconia (C-1448)....- “Cama-rotges i alitsons, / colissos i **casconia**, / ...”.

Celurdians (AO-861) - “.../ per posar los escrivans, / metges i **celurdians**, /...”.

Selordià: vulgarisme usat a Mallorca per *cirurgia* (DCVB).

Conxell (CV-202).....- “.../ de cop li compren mantell / i una manta de **conxell** / ...”.

Dondaina (D-74).....- “La vida **dondaina**, / la vida **dondé**. /
Això serà vostro / si no ho he de mester.”

Empopiolen (C-452)..- “Des que som figueraler / ses dones m’**empopiolen**: /...”.

Encaraixinat (C-865.- “Carai **encaraixinat**! / va dir l’amo de Son Serra. /...”.

Entambor (HS-809)..- “... li donaren s’**entambor** / a s’aigovés de darrere.”

Escarameixat (HS-23).- “No té tranc a dur gonella, / tot ho du **escarameixat**.”

Gotinxona (HS-493)..- “...no guany es doblers jaguent / així com tu, **gotinxona**.”

Gatzua (E-54)..... - “Dos animallets / de la **gatzua**; / com un se vest / s’altre es despuia”.

Manadí (A-476).....- “Puput, si cantes per mi, / ja pots cantar tot lo dia, /
que n’he fet un **manadí** / que un carro no el se’n duria.”

Margaions (C-103)...- “El ravenet li digué: / -Margalida, pren murtons.- /
I ella, fent **margaions**, / es plat i tot se’n dugué.”

Marranera (AO-16)....- “Jo no havia vist mai / passada tan **marranera** /
que traguessen sa granera / a una al·lota dins un ball.”
El DCVB defineix *marraner*, -era: amable, i afectuós de tracte; però no me sembla sia aquest el significat que la paraula *marranera* té dins aquesta cançó. Me sembla, més be, que aquí el significat sia: *grossera, ofensiva, pesada*... derivat de “marranxo, -a”. Les paraules: “marranxo, -a”, “marraner, -era”, “marrano”, NST al DIEC2.

Marvivo (C-22).....- “...Jo tenc un aubercoquer / que fa aubercocs de **marvivo**. “
Probablement se tracta d’una varietat de albercoc; però no figura al DCVB.

Metria (E-125).....- “Mon pare m’envia / que em deixeu sa **metria**.”
Se refereix a qualque instrument o aparell usat per *medir* o *amidar* alguna cosa; la cançó juga amb la paraula *metre*: *metria* – *metre* – *metut*.

Mompleada (HS-659)- “M’han **mompleada** a mi / jo si compr panera a espera;...”

Mutero (AO-876).....- “En veure capell **mutero**, / ja mir si és metge o barber.
Aqueixa jove ha mester / un poc de so de pandero.” (SJ)
Aquesta cançó se troba repetida a CV-58, pàgina 276; però en aquest lloc l’expressió *capell mutero*, està canviada per *capell murtero*, i la cançó figura recollida a Sineu.

Pampalei (C-1462).....- “Si l’hi has de dir, digues-le-hi, / a s’escolana petita:
quina cosa significa / un brotet de **pampalei**.”

Pola (AO-225).....- “Sa meva veu no fa **pola** / perquè la sé galejar.”
En el DCVB *fer pola* significa: “no agafar res en la caçada”; no sembla aquest el significat que la cançó vol indicar.

Purnissons (AO-478).- “Ses olives fan agrura; / la lleven es **purnissons**.”

Quartillo (HS-688)....- “Oh cara de manta arnada! / oh guardapits de **quartillo**!”

Quintero (C-1009).....- “Jo segava blat **quintero** / i es qui em venia davant.”

Rellissa (HS-376).....- “...On he de penjar es capell? / **-Rellisa!** Penja’l en terra!”

Remerola (C-793).....- “Safalcau i posau brins / i feis qualche **remerola**.”
No veig se pugui aplicar a *remerola* el significat de la paraula *remerol*.

Remisclada (A-438)....- “He trobat un niu ple d’ous; / **remisclada**, que n’hi ha!”

Retretxeria (HS-426)....- “A mi no m’han de venir / amb tanta **retretxeria**!”
Probablement s’ha de entendre com un derivat de *retreure*: dissuadir, fer que algú no faci allò que pensava fer.

Rixelié (CV-125).....- “Na Reülla du arracades, / puntes de **rixelié**.”

Rusquel·la (C-6).....- “Enguany és any de **rusquel·la**; / ditxós qui podrà comprar...”
Sens dubte és un derivat lliure de *rusca*: gana forta de menjar.

Segarigar (C-1390)....- “Si anau a **segarigar** / no vull que segarigueu;...”
Probablement se tracta d’una llicència poètica, per *segar*.

Tarturí (A-93).....- “...s’hi fa civada de set soques / alta com un **tarturí**.”

Tranzi (HS-368).....- “Un coní de la marina / feia **tranzi** de camí...”
Probablement vol dir *trànsit*: acció de passar d’un lloc a l’altre.

Trau (C-820).....- “Ell hi solen dur truitada, / aigordent i **vi de trau**.”

Veixiguer (C-504).....- “...i en es coll de ses mules / hi du un bon **veixiguer**.”
No se troba aquesta paraula al DCVB ni al DIEC2. Probablement significa que les mules duen al coll moltes “veixigues” o bòfegues.

Veré (CV-264).....- “Du cadira plegadissa / i una manta de **veré**,...”

Xilleró (CV-42).....- “...n’ha cosit una camia / i no ha posat **xilleró**.”
No he trobat el significat d’aquesta paraula aplicat a camisa. Tal vegada hagi de dir *xillador*, -ora: xisclador, que xiscla, però no veig el significat.

Xirriu (E-7).....- “...i dins un cubell / hi ha un **xirriu** / que pega braçades.”

4. POSSIBLES ERRADES D'IMPRESSA

<u>Cançó i pàgina</u>	<u>Diu</u>	<u>Ha de dir</u>
A-116 (pàg. 10)	: "...tots dos <i>suen</i> reganyols."	<i>duen</i>
A-177 (pàg. 14)	: "...que <i>tonia</i> una somera"	<i>tenia</i>
AO-458 (pàg. 78)	: "...de <i>cinquata</i> mil..."	<i>cinquanta</i>
AO-701 (pàg. 93)	: "...que no ha sortit <i>engranat</i> "	<i>engrunat</i>
AO-806 (pàg. 100)	: "...o més <i>hirmosa</i> "	<i>hermosa</i>
C-44 (pàg. 152)	: "... <i>al</i> taia ran de capoll"	<i>el</i>
C-196 (pàg. 161)	: "... <i>sé</i> sa paia menudeta"	<i>fé</i>
C-1290 (pàg. 223)	: "... <i>tauré</i> sa cadena a s'ase"	<i>trauré</i>
C-1356 (pàg. 227)	: "...s'estar <i>llogar</i> de missatge"	<i>llogat</i>
CV-157 (pàg. 282)	: "...s' <i>ampitrada</i> a mi m'acuba"	<i>ampitada</i>
E-187 (pàg. 331)	: "La flor <i>pasisonera</i> "	<i>passionera</i>
E-201 (pàg. 332)	: "té <i>braçons</i> i no té mans"	<i>braços</i>
HS-55 (pàg. 350)	: "...si m'ho haguesses <i>dir</i> "	<i>dit</i>
HS-552 (Pàg. 378)	: " <i>lo</i> pots baratar...."	<i>la</i>
E-20 (pàg. 318)	: Endevinalla n° 20.....	(falta solució)
E-79 (pàg. 323)	: Endevinalla n° 79.....	(falta solució)
E-174 (pàg. 330)	: Endevinalla n° 174.....	(falta solució)
E-236 (pàg. 334)	: Endevinalla n° 236.....	(falta solució)

* * * * *

5. CANÇONS REPETIDES

A-191 (pàg. 14):

S'ase d'En Passa va dir:
-Passau-me ses esconelles.
Garba de dotze barcelles
feta dins Ses Fontanelles,
lleugera serà per mi! *SJ*

A-227 (pàg. 17):

Baten es blat roveió
i no desfan ses falcades,
per això van tan taiades
ses egos d'es Puig Moltó. *Mont*

AT-126 (pàg. 136):

Déu dóna ets enteniments
a qui los sap conservar.
¿Saps a tu com te'n prendrà?
Com es tronar i es llampar,
que és furia de mal temps. *SJ*

C-777 (pàg. 195):

S'ase d'En Parra va dir:
-Possau-me ses esconelles,
garba de dotze barcelles,
feta dins Ses Fontanelles,
geugera serà per mi. *SJ*

C-180 (pàg. 161):

Baten es blat roveió
i no desfan ses falcades:
per això van tan taiades
ses egos d'es Puig Moltó. *Llucm*

HS-504 (pàg. 376):

Déu dóna ets enteniments
a qui los sap conservar.
¿Saps a tu com te'n prendrà?
Com es tronar i es llampegar,
que és furia de mal temps. *SJ*

AO-876 (pàg. 104):

En veure capell mutero,
ja mir si és metge o barber.
Aqueixa jove ha mester
un poc de so de pandero. *SJ*

CV-113 (pàg. 280):

Com te mir amb tanta toca
te veig i no et gos tocar:
par que sigues la carxofa
coïda d'un carxofar. *SJ*

CV-58 (pàg. 276):

En veure capell murtero,
ja mir si és metge o barber;
aqueixa jove ha mester
un poc de so de pandero. *Si*

HS-487 (pàg. 375):

Com vos mir amb tanta tofa,
vos mir i no us gos tocar:
par que sieu la carxofa
coïda d'un carxofar. *Marr*

* * * * *

5. Tom III

Aquest TOM III està dividit en SET capítols: . Sigla . Pàg.

Capítol 1.	INFANTILS.	.	I	. 1
Capítol 2.	LOCALITAT.	.	L	. 29
Capítol 3.	MARINA I PESCA.	.	MP	. 159
Capítol 4.	NARRATIVES.	.	N	. 181
Capítol 5.	NOMS PERSONALS.	.	NP	. 197
Capítol 6.	RELIGIOSES.	.	R	. 213
Capítol 7.	VIDA HUMANA.	.	VH	. 277

I N D E X:

1.	Llistat de paraules per ordre alfabètic	. 53
2.	Llistat d'expressions	. 61
3.	Paraules perdudes	. 64
4.	Possibles errades d'impremta	. 67
5.	Cançons repetides	. 67

1. LLISTAT DE PARAULES PER ORDRE ALFABÈTIC

NOTA: Entre parèntesi s'indica la sigla del capítol i el número de la canció.

A

- Abastar** (VH-85): agafar una cosa fent un esforç per arribar-hi. *Coger*SST
- Acorat** (VH-324): Ficar una cosa molt endins, perquè s'aguantí. *Sujetar*. . . .STAS
- STAS: matar una bèstia traspasant el cor; degollar.
- Adergar** (R-344). Arreglar, posar així com pertoca; compondre. *Aparejar*. . . .NST
- Agrer** (L-1446). Agrer, -era: molt productiu, fruitós, que dona fruit abundant. *Esquilmeño*. .SST
- Aguiar** (VH-593). Preparar, disposar bé qualque cosa per fer-ne ús. *Aparejar*. . . .NST
- Aixeta** (VH-392). Aparell per obrir i tancar el pas d'un fluid de dins un recipient. *Grifo*. .SST
- Aladroc** (VH-1150). Home esburbat, que obra de pressa i sense reflexió. *Atolondrado*. .STAS
- STAS: peix d'uns 20 cms., de dors blau verdós, costats argentats.
- Alambor** (MP-24). Inclinació, desviació de la verticalitat. *Inclinación*. . . .SST
- Alicorn** (R-392). Figura satírica que, els dies de festa, se posava a les portes de l'església. ---NST
- Alicorn** (VH-849). Home bajà, inútil, groller, que no fa més que nosa. *Imbécil*. . . .SST
- Alimares** (VH-122). Jocs, festes, moixonies, etc. *Caricias, fiestas*. . . .STAS
- STAS: foguera com a senyal; il·luminacions
- Alises** (L-1504). Alís, -isa; pasta alisa (o alia): pasta sense llevat. *Cenceño*. . . .SST
- Alisos** (L-749). Alís, -isa: trist, melancòlic, que no té delit. *Triste*. . . .SST
- Almadrava** (MP-207). Xarxa grossa, que es deixa calada dins la mar. *Almadraba*. .SST
- Alouers** (N-98). Alouer: persona que té el domini útil de béns immobles. *Alodio*. . .NST
- Amerridor** (L-964). Amarrador; amarrar: agafar fort per impedir de fugir o moure's. *Amarrar*.SST
- Amonestar** (VH-1457). Publicar de dalt la trona els matrimonis tractats. *Publicar* .SST
- Andana** (MP-112). Sèrie de vaixells col·locats un al costat de l'altre. *Andana*. . .SST
- Antipares** (VH-122). Calça sense peu, que cobreix del genoll fins al turmell. *Antipara*. .SST

Aquens (R-864). Per aquens: per aquí prop. ---		.NST
Aranell (L-1589). Aranell, nanell: ca petit i molt lladrador que serveix per caçar eriçons. <i>Enano</i> .		.NST
Argelaguera (VH-1106). Mata d'argelaga: planta lleguminosa i molt espinosa. <i>Aliaga</i> .		.SST
Artet (MP-202). Ormeig de xarxa, estirat d'una barca per agafar peix petit. <i>Artete</i> .		.SST
Asperges (R-489). Esquitar amb aigua beneïda els feels a la missa o els difunts. <i>Asperges</i> .		.SST
Assanta (VH-216). Assentar: situar una cosa a cert lloc i d'una manera estable. <i>Asentar</i> .		.SST
Assadollar (VH-768). Satisfer plenament en la gana o desig d'alguna cosa. <i>Hartar</i> .		.SST
Atgefegar (VH-889). Atxafegar: vinclar el cos; s'aplica a les persones molt grasses. <i>Moverse</i> .		.NST
Aubarà (R-623). Albarà: paper acreditatiu d'un fet o ordenador del que cal fer. <i>Albalà</i> .		.SST
Aubetet (R-866). Albat: infant mort abans de l'edat de la raó. <i>Párvulo muerto</i> .		.SST
Averies (VH-651). Averia: carn de porc convertida en farciment de camaiots. ---		.NST

B

Badolins (L-938). Badolí: badoc, el qui mira coses que li distreuen l'atenció. <i>Mirón</i> .		.NST
Balandrina (VH-2055). Bel·landina: acció pròpia de gent de poc seny. <i>Fechoría</i> .		.NST
Balders (VH-890). Balder, -era: ample i sobrer per allò que ha de contenir. <i>Holgado</i> .		.SST
Baldufes (VH-260). Baldufa: peix d'uns 35 cm., dors blavós amb dues aletes. <i>Melva</i> .		.SST
Bamba (VH-125). Dona beneïda, de poc enteniment. <i>Chueca</i> .		.SST
Bambolejà (R-18). Anar de banda a banda per inseguretat d'equilibri. <i>Bambolear</i> .		.SST
Barramenta (VH-2477). Conjunt de les mandíbules amb les dents. <i>Mandíbulas</i> .		.NST
Barregis (VH-1013). Barrejar: malmetre, fer malbé; mesclar desordenadament. <i>Desbaratar</i> .		.SST
Basquejar (R-393). Cercar amb diligència, esforçar-se en fer una cosa. <i>Esforzarse</i> .		.SST
Batua (VH-1135). Vatuà!: deformació de "voto a"; està considerat blasfèmia. ---		.NST
Bauba (L-1587). Balb, -a: que ha perdut la sensibilitat per efecte del fred. <i>Aterido</i> .		.SST
Beca (L-877). Part de la capa que serveix per tapar la cara; capulla; gorra. <i>Embozo</i> .		.SST
Bedega (I-198). Ovella bedega: ovella modorra; modorra: malaltia del bestiar de llana.---		.NST
Beina (L-1025). Home dolent, depravat. <i>Malvado</i> .		.STAS

STAS: estoig de la fulla de l'espasa; doblec; butxaca...

Belindrango (L-255). Home poc formal. ---		.NST
Berul (MP-189). Berul, -ula: curt d'enteniment. <i>Tonto, simple</i> .		.NST
Bè-xella (L-1015). A be, a be coll: eixancat damunt el coll i les espatlles d'un altre. ----		.NST

A collibè (SST) amb el mateix significat.

Biaixos (VH-1677). Treure es biaixos: treure profit de diverses maneres; estalviar. <i>Ahorrar</i> .		.SST
Bisbe (VH-656). Ventrell del porc farcit de pasta de botifarra, segons la regió. <i>Obispillo</i> .		.SST
Biula (L-310). Anella que va fixa a una porta, i serveix per tocar o per estirar. <i>Aldaba</i> .		.NST
Biulany (VH-220). Peça de ferro o de fusta per travar una porta o una finestra. <i>Pestillo</i> .		.NST
Blonco (VH-2415). Oncle: germà del pare o de la mare; altres formes: conco, onclo. <i>Tío</i> .		.SST
Bobià (L-155). Bobià, -ana: ximple, curt d'enteniment. <i>Bobalicón, tontón</i> .		.NST
Borles (L-471). Borla: bolla de fils de seda, insígnia d'un títol o dignitat. <i>Borla</i> .		.SST
Born (VH-611). Bòrn: gran multitud de persones o animals en moviment. <i>Turba</i> .		.STAS

STAS: clos, cilindre, disc, passeig, etc.

Bot (VH-675). Fer el bot: manifestar, de forma aspre, irritació. <i>Ceñudo</i> .		.SST
Brilla (I-76). Brida: corretges que serveixen per governar el cavall. <i>Brida</i> .		.SST
Brocal (VH-416). Botella panxuda. <i>Garrafa</i> .		.SST
Broix (L-796). Broix, broixa: rònc, tot sol, sense res que el millori. <i>A secas</i> .		.SST
Broquet (VH-192). Canonet d'os de la pipa on el fumador aplica els llavis. <i>Boquilla</i> .		.SST
Brossa (VH-64). Conjunt de partícules o coses inservibles. <i>Inservible</i> .		.SST
Bogiot (VH-84). Bugiot: planta utilitzada com a diürètica, a punt de extingir-se. ---		.STAS
Bugiot (L-1068). Avalot, conjunt confús de crits i soroll desordenat. <i>Jaleo</i> .		.STAS

STAS: simi, especialment petit i cuallarg.

C

- Cabàs** (MP-96). Recipient de forma ovalada, amb anses, per transportar coses. *Capazo*. .SST
- Cadafet** (VH-503). Cadaf petit per mesurar i beure vi en els cellers. *Jarrillo*. .STAS
STAS: ocell, d'uns 30 cms., que pesca sempre en aigües marines.
- Cadenó** (R-815). Cadena de metall preciós, molt prima, que duen les dones. *Cadenilla*. .NST
- Cadufes** (L-506). Cadufa: recipient de terrissa, amb una o dues anses, per beure. *Jarrito*. .NST
- Calamandri** (R-234). Disposició del sembrat, que cobreix tot el camp de forma igualitària.--- .NST
- Caldereja** (L-293). Calderonejar: ocupar-se en coses inútils o de poca importància.--- .NST
- Calenda** (VH-283). Lectura que es fa el dissabte de Nadal sobre la vinguda de Jesús. *Calenda*. .SST
- Calent** (VH-165). Que té ganes molt fortes d'una cosa. *Ardoroso*. .SST
- Calquetja** (VH-2216). Calquejar: discórrer per resoldre una cosa difícil. *Cavilar*. .SST
- Camella** (R-820). Cadascun dels dos bastons ficats a la perxa on se juny la bístia. --- .SST
- Campussol** (MP-195). Fer sa torniola, trescar sense fer res de profit. *Vagabundear*. .NST
- Canadelles** (R-831). Ampolletes per servir el vi i l'aigua per l'oblació en la missa. *Vinajeras*. .SST
- Canai** (VH-332). Carall: punyetero, entremaliat, difícil, dolent, maleit, etc...*Maldito* .SST
- Canaleres** (L-605). Canal que en les sèquies serveix per fer anar l'aigua a un lloc. *Desaguador*.SST
- Canera** (VH-599) Fam canera o canina: fam patològica, que no s'assacia mai. *Canina*. .SST
- Capbrevat** (VH-2404). Capbrevar: posar en capbreu, en reconeixement de drets. *Cabreo*. .SST
- Capcer** (MP-85). Suro gros amb una banderola o picarol, posat als ormeigs de pescar. *Boya*. .SST
- Capxirigany** (VH-220). Capsigrany: ocell que imita el cant dels altres i és rabiós. *Alcaudón*. .SST
- Carai** (VH-1801). Carall: molt llest o entremaliat, que té més vigor que els altres. *Puñetero* .SST
- Cartet** (L-1420). Espècie de card cultivat que es posa en el bullit i altres guisats. *Cardillo*. .NST
- Cativeri** (R-97). Captiveri: sèrie anguniosa de tribulacions o molèsties. *Cautiverio*. .SST
- Cimbori** (L-340). Claraboia alta, que sobresurt per damunt la teulada. *Lumbrera*. .SST
- Cincogema** (R-826). Cinquagesma: festa que es fa set setmanes després de Pasqua. *Pentecostés*.SST
- Cirerols** (VH-727). Cirerol, -a: tomàquet petit i rodonet. --- .SST
- Citra** (I-123). Instrument de música popular, de corda i púa, més gran que la bandúrria.--- .NST
- Cobrava** (MP-195b). Cobrar: recollir, estirar una corda des de una embarcació, etc. *Cobrar*. .SST
- Coconar** (VH-775). Cocó: clot natural en la roca, on hi cau l'aigua de la mar. *Cadolla*. .SST
- Cocouers** (L-512). Cocouer, -era: comprador i revenedor d'ous i aviram. *Recovero*. .SST
- Colga** (VH-680). Doblec a la vorera superior d'uns calçons per passar-hi la veta. *Jareta*..STAS
STAS: òrgan matern dels mamífers.
- Collerada** (N-77). Cabra collalba?: la que és negra però té el coll i el cap blancs. --- .NST
- Coll-rocí** (VH-657). Blat coll-de-rossí: considerat el blat més fi i que dona més bon pa.--- .---
- Completes** (MP-154). Darrera part de l'ofici diví, que resen cada dia els sacerdots. *Completas*. .SST
- Comptants** (R-64). Comptant: diners en efectiu, en metàl·lic. *Dinero contante*. .SST
- Conco** (VH-2416). Oncle: germà del pare o de la mare; altres formes: conco, onclo. *Tío*. .SST
- Congrenyada** (VH-657). Bóta gran subjectada amb congrenys: grans cèrcols de fusta. *Cárcel*. .SST
- Congriar** (L-829). Produir, criar, formar, engendrar. *Engendrar*. .SST
- Coní** (VH-2255). S'alegria des coní: alegria de poca durada. --- .---
- Consentida** (VH-1501). Esquerdat lleugerament, sense separació visible. *Cascado*. .SST
- Corna** (MP-176). Cornar: sonar el corn o sirena. *Pitar*. .SST
- Cotes** (R-61). Jota: ball popular molt usat a Aragó, València, Mallorca i Menorca. *Jota*. .SST
- Cotiflades** (R-748). Cotiflat, -ada: flux; aquí significa "passades". *Enclenque*. .SST
- Crespell** (R-731). Pasta dolça, de diversos ingredients i formes segons les regions. --- .SST
- Crestai** (R-374). Cristall: vidre pesant, brillant, que se empra per fer vaixela, etc. *Cristal*. .SST

D

- Dengalendenga** (L-135). Expressa el moviment rítmic d'una persona que camina. --- .NST
- Dengue** (VH-286). Infecció vírica que es manifesta per constipament fort i febre alta. *Dengue*. .SST
- Desbuada** (L-282). Desbuat, -ada: vestit malament, sense cura. *Desastrado*. .NST

Desencollats (VH-2019). Que no fan colla; que no van aparellats. <i>Desapareado</i>	.NST
Devessei (L-325). Trull, gran soroll de persones cridant. <i>Alboroto</i>	.NST
Dida (VH-360). Dona que alleta un infant d'una altra. <i>Nodrizo</i>	.SST
Dóna (VH-1237). S'hi dóna: capficar-se massa en un treball, problema, etc. <i>Entregarse</i>	.SST

E

Eima (VH-432). Perdre l'esma: perdre la facultat de saber per on es va o què es fa. <i>Tino</i>	.SST
Empena (R-564). Donar empena a una cosa: atacar. <i>Embestir</i>	.NST
Emperna (VH-1006). Empernar: obstinar-se, entossudir-se. <i>Empeñarse</i>	.SST
Empillat (L-1306). Empillar: emparar, engospar, agafar. <i>Pillar</i>	.NST
Encís (VH-316). Acte i efecte d'encisar; captivar per un atractiu poderós. <i>Hechizo</i>	.SST
Endemesa (VH-220). Acció perjudicial. <i>Fechoría</i>	.SST
Endeviner (VH-501). Endevinaire: que coneix les coses futures o ocultes. <i>Adivinador</i>	.SST
Engadores (L-569). Eradores: branca forçada per sostenir l'erer al porgar el gra. ---	.NST
Ensensada (VH-328). Ensensat, -ada: embadalit, mancat de seny per admiració, etc. <i>Atontado</i>	.NST
Ermàs (VH-2226). Camp que no es cultiva; terra prima, poc productiva. <i>Erial</i>	.SST
Esca (MP-67). Menjar que se posa a l'ham per atreure el peix. <i>Cebo</i>	.SST
Escota (MP-109). Aparell de corda que serveix per caçar o amollar la vela de la barca. <i>Escota</i>	.SST
Esllanguida (R-27). Esllanguit, -ida: amagrit i mancat de força. <i>Lánguido</i>	.SST
Espellissada (VH-234). Espellissat, -ada: persona mal vestida, esquincada. <i>Pingajo</i>	.NST
Esperita (R-280). Esperitar: inspirar, infondre un esperit. <i>Inspirar</i>	.STAS
<u>STAS</u> . Esperitar-se: agafar els mals esperits; excitar-se en alt grau.	
Esqueller (N-94). Cap de bestiar que porta esquella i serveix de guia al ramat. <i>Cabestro</i>	.SST
Esquera (VH-2430). Paraules dites amb exaltació, irritadament. <i>Griterío</i>	.NST
Estam (R-680). Treure s'estam: fer tot lo que un pot o sap per aconseguir un objecte. <i>Esforzarse</i>	.NST
Estraperlo (VH-1092). Augment abusiu del preu d'objectes de circulació difícil. <i>Estraperlo</i>	.SST
Estrassa (VH-500). Paper de qualitat inferior, usat per embolicar. <i>Estraza</i>	.STAS
<u>STAS</u> : trossos de drap bast usats per netejar, etc.	
Estubades (L-1628). Estubada: conjunt desordenat i excessiu. ---	.NST

F

Falera (L-1620). Fal·lera: peresa, desgana de treballar. <i>Galbana</i>	.STAS
<u>STAS</u> : inclinació vers alguna persona o cosa que en fa pensar-hi tothora.	
Faluca (VH-249). Dona grossera d'enteniment o d'obres. ---	.NST
Farga (VH-24). Farg, farga: feixuc, mancat de vitalitat. <i>Flojo</i>	.NST
Fas (VH-996). Fer el fas damunt qualcú: ferli la llenya damunt, carregar-lo de feines. <i>Tunda</i>	.STAS
<u>STAS</u> : fulla de palmera.	
Faver (VH-223). Gall faver: ocell més conegut amb el nom de puput. <i>Abubilla</i>	.SST
Fibla (VH-399). Forat que fan a la bóta per tastar el vi. <i>Piquera</i>	.SST
Filicomís (L-1439). Fideïcomís: deixa feta a algú, perquè la remeti a un altre. <i>Fideicomiso</i>	.SST
Filó (VH-320). Massa d'un mineral, que ocupa una antiga esquerdada de roca. <i>Filón</i>	.SST
Figuerols (VH-211). Figuerol: bòfega o nafra produïda a la pell. <i>Ampolla</i>	.STAS
<u>STAS</u> : papamosques: ocell, d'uns 14 cm., de plomatge grissenc.	
Flaó (R-684). Pastís fet de farina farcida de diversos ingredients: brossat, crema, etc. <i>Flaón</i>	.SST
Flasco (R-451). Vas petit de coll estret, fet de vidre, per a tenir-hi líquids. <i>Frasco</i>	.SST
Flors (VH-769). Figa flor: la del primer esplet, que madura devers juny i juliol. <i>Breva</i>	---
Fogoneu (VH-400). Cep i raïm autòcton de Balears, de pàmpol petit i grans grossos. ---	.NST
Frare (VH-1348). Insecte llarguer, negre, de devers un cm., que viu entre el blat. <i>Frailecito</i>	.SST
Fressa (R-544). Disfressa, artífici amb què s'oculta o dissimula una persona o cosa. <i>Disfraz</i>	.SST
Fuada (R-554). Fusada: quantitat de fil enrotllat en el fus per filar. <i>Husada</i>	.SST
Fuit (VH-819). Anar fuit: anar desbaratat del cap, tenir l'enteniment pertorbat. <i>Huído</i>	.NST

G

- Gabellins** (L-415). Gabellí: nom que la gent d'Artà i de Manacor dona als de Capdepera. --- .NST
- Gadelles** (VH-792). Lladella: insecte paràsit de les parts peloses del cos humà. *Ladilla*. .NST
- Cabra** (SST): amb el mateix significat.
- Galindons** (L-1146). Remenar els galindons: caminar aviat, bellugar-se molt, etc. *Espabilarse*. .STAS
- STAS**: deformació a la base del dit gros del peu.
- Galiota** (L-478). Vaixell semblant a una galera, però més petit. *Galeota*. .SST
- Gara** (R-520). Interjecció d'amenaça o de perill. *Cuidado!, ay!*. .NST
- Garboner** (N-70). Pila de garbons; garbó: branques primes pel foc o pel bestiar. *Fogote*. .SST
- Gardanxa** (VH-1950). A la gardanxa: a la biorxa, a la torta. *A la birlonga*. .NST
- Gargaló** (MP-29). Gregaló: gregal lleuger; gregal: vent del Nordest. --- .NST
- Gerretó** (L-267): Gerret menut; es pesca en gran abundància i és comestible. *Caramel*. .SST
- Gla** (VH-704). Alzinar on s'engreixen els porcs menjant glans. *Bellotero*. .STAS
- STAS**: fruit de l'alzina.
- Goixeta** (VH-1382). Goixo, goixa: gras, inflat. *Regordita*. .NST
- Greixonera** (VH-732). Guisat; el més freqüent es la greixonera de peus de porc. --- .SST
- Grillons** (VH-2550). Peça de ferro per subjectar un pres amb una cadena. *Grillete*. .SST
- Grumeig** (MP-192). Lo que els pescadors tiren a la mar per atreure els peixos. *Cebo*. .SST

H

- Has** (R-69). Haver-les: tractar, tenir paraules, amb algú, discutint o barallant-se. *Habérselas*. .SST

I

- Inflors** (VH-1642). Inflor: distensió deguda a un inflament (embaràs). *Hinchazón*. .SST

J

- Jaiant** (VH-6). Manera de jeure d'una persona o animal. *Yacija*. .STAS
- STAS**: inclinació que té alguna cosa; peça de fusta d'una embarcació.
- Jarder** (R-543). Dijous llarder: el dijous gras, el darrer dijous abans de la quaresma. *Lardero*. .SST
- Jonçana** (VH-14). Jonça: planta de tija prima, fulles com escames, flors blaves. *Junquillo*. .SST
- Jussolau** (R-840). Jus-solar: posar la jus-sola (sola interior, més prima) a la sabata. --- .NST

LL

- Llatreres** (L-413). Llatrera: dona que fa llatra o llata (trena de brins de palma, de jonc..). *Pleita*. .SST
- Lledriola** (L-468). Guardiola: recipient on s'hi poden introduir monedes a guardar. *Hucha*. .SST
- Llegodisses** (VH-281). Llegodissa: bony davall s'aixella, a causa d'una infecció. *Golondrino*. .NST
- Llemicós** (L-635). Llemicós, -osa: excessivament afable, fingidament afectuós. *Meloso*. .NST
- Llenxa** (MP-115). Llanxa: embarcació petita, de rem, sense cap pal. *Lancha*. .SST
- Lletera** (VH-736). Planta anual, de diferents espècies. *Lechera*. .STAS
- STAS**: recipient per transportar la llet o per servir-la.
- Lloca** (VH-683). Passada de temps, massa madura, que ha pres color fosc com si es podrís. --- .SST
- Llopvolant** (NP-94). Insecte semblant al borinot, de picada molt dolorosa. --- .NST

M

- Maietes** (MP-195b). Malleta: corda llarga per arrossegar l'art de bou, afonar l'àncora... --- .SST
- Manxol** (VH-1675). Manxol, -ola: mancat de bon seny i d'habilitat. *Torpe*. .SST
- Melers** (L-1626). Meler, -era: que produeix, conté, elabora o ven mel. *Melero*. .SST
- Merdà** (I-155). Mardà: mascle de l'ovella destinat a la procreació. *Morueco*. .SST

- Mides** (R-60). Mida: cinta de la llargària d'una imatge venerada en algun santuari. *Estadal*. .STAS
STAS: mesura, especialment lineal (prendre mides, fora mida...)
- Moregot** (I-71). Moregot, moregàs: augmentatiu i pejoratiu de *moro*. *Morazo*. . . .NST
- Morrà** (L-402). Expressió deformada de *morirà*. ------
- Morronyo** (VH-2317). Morrony: taciturn, que manifesta mal humor. *Malhumorado*. . . .NST
- Muixelles** (VH-2549). Muixell, moixell: bolic de cabells, especialment de les dones. *Moño*. .SST
- Muntona** (VH-502). Montona: varietat de raïm que dona un vi blanc superior. *Palomina*. .NST

N

- Neos** (VH-2517). Abreviatura de *neocatòlic*, usada en to despectiu al segle XIX. --- . .NST
- Nial** (L-1285). Covador: lloc on les gallines ponen i coven. *Ponedero*. . . .SST
- Niaró** (R-697). Nieró: lloc destinat a pondre-hi i covar-hi les gallines o altres aus. *Ponedero*. .SST
- Noceres** (VH-1598). Nocer, -era: qui assisteix convidat a unes nocces. --- . .SST
- Noça** (VH-1849). Pasta dolça, amb ous i sucre, que els novis donen als convidats. --- . .NST

O

- Oferta** (R-551). L'Oferta: ball que fan els cossiers a l'ofertori de la missa en certes festes. --- .SST
- Onclo** (R-63). Oncle: germà del pare o de la mare; tractament de respecte a certs parents. *Tío*. .SST
- Orba** (VH-56). Orb, orba: fosc, mancat de claror, en sentit espiritual. *Oscuro*. . . .STAS
STAS: cec; exhorbitant.
- Orbet** (VH-934). Orbet, -eta: ceguet. *Cieguécito*. . . .NST

P

- Paparró** (L-256). Paparres petites que s'adhereixen a la pell, i molesten molt. *Garrapatilla*. .NST
- Parada** (L-1546). Fava parada: faves cuites sense clovella, amb col o altra verdura. --- . .---
- Paradero** (R-3). (Castellanisme). Terme on va a parar algú o alguna cosa. *Paradero*. . .---
- Paraire** (R-866). El qui es dedica a preparar la llana per esser teixida. *Pelaire*. . . .SST
- Parat** (L-54). Travessers de fusta damunt els quals llenega la barca en treure-la. *Paral*. . .SST
- Passador** (VH-375). Persona que passa o fa passar quelcom. *Pasador*. . . .SST
- Passetja** (VH-1700). Trena amb una bosseta on es col·loca una pedra per tirar-la. *Honda*. .SST
- Pega** (VH-1502). Substància molt viscosa que s'obté del pi negre. *Pega*. . . .SST
- Pendolejar** (R-833). Tirar una pedra al fons per assolar l'ormeig de pescar. --- . .NST
- Penjoi** (R-491). Penjoll: joiell o altra peça d'adorn penjada a una cadena. *Colgante*. . .SST
- Pernegen** (L-498). Pernejar: dir grosseries, paraules ofensives o violentes. *Pernear*. . .SST
- Perols** (VH-650). Fer perols: passar el temps parlant de coses insubstancials. *Perder el tiempo*. .STAS
STAS: vas de metall, generalment hemisfèric, per a anar al foc.
- Perxango** (VH-235). Perxango, -a: malfeiner, deixadot. *Haragán*. . . .NST
- Peto** (N-58). Pitera de camisa o de gipó (guardapits). *Pechera*. . . .NST
- Piló** (VH-375). Dur a piló: portar algú a la mort o a la perdició. *Pelotón*. . . .NST
- Pinxo** (VH-449). Presumit, que fa ostentació de valentia, d'esser el millor, etc. *Pincho, guapo*. .SST
- Pipelles** (N-115). Parpella: cada una de les membranes que permet obrir i tancar l'ull. *Párpado*. .SST
- Pitral** (I-76). Corretja que passa pels pits de la bístia per evitar que la sella es mogui. *Petral*. .SST
- Piu** (L-704). Peça de metall que passa per dins un encaix per tancar o subjectar. *Pasador*. .SST
- Pixacans** (VH-681). Bolets que es fan pels femers i s'aigualeixen fàcilment. *Meaperros*. .SST
- Plataionada** (R-797). Platalló: lamineta circular lluenta, que se fixa a la roba. *Lentejuela*. .NST
- Pler** (VH-194). Plaer: viva satisfacció dels sentits o de l'esperit. *Placer*. . . .SST
- Pobila** (VH-1565). Pubil, -ila: fill o filla única d'una casa. *Hijo único*. . . .SST
- Porros** (R-541). Porro: planta que es conrea en els horts i serveix com a condiment. *Puerro*. .SST

Pota (VH-172). Classe inferior de tabac; fa una olor molt forta i desagradable. --- . . .STAS <u>STAS</u> : membre d'un animal per aguantar el cos; etc.
Primal (L-569). Fam, debilitat produïda per no haver menjat prou. <i>Debilidad</i>STAS <u>STAS</u> : animal oví, boví o cabrum d'un a dos anys de vida.
Primes (VH-845). Prima: pa aplanat, més prim que els ordinaris i amb un forat enmig. --- .STAS <u>STAS</u> : part de l'ofici diví; pescada; la paga d'una assegurança, etc.
Professó (R-5). Processó: desfilada ordenada d'un grup de persones amb algun fi. <i>Procesión</i> . .SST
Publicat (VH-1472). Publicar: anunciar des de la trona els noms dels nuvis. <i>Publicar</i> . . .SST
Punter (MP-76). Vent punter (apuntalat): el que pega a la nau de costat. --- . .---
Puput (VH-233). Tenir puput: tenir peresa intensa; gran desgana de treballar. <i>Holgazanería</i> . .NST
Puputer (MP-199). Pupuder, -era: peresós, poc productiu. <i>Vago, perezoso</i> . . .NST

Q

Quarta (VH-504). Mesura de líquids, equivalent aproximadament a un litre. --- . .SST
Querns (R-421). Conjunt de quatre coses ("quatre ametlles fan un quern"). <i>Cuatro</i> . . .SST

R

Rall (R-138). Rallar: acció i efecte de parlar diverses persones. <i>Charlar</i> . . .SST
Rastell (R-403). Rampí amb doble fila de pues, per a arreplegar espigues o herbes. <i>Rastrillo</i> . .SST
Rasteller (VH-2243). Penja-robes. <i>Percha</i> . . .NST
Ratat (L-506). Ratat, -ada: rosegat de rata o d'altre animal que rosega menudament. <i>Raído</i> . .SST
Ravell (L-1589). Revell: ullastre petit, de rama molt atepèida i fulles dures i aspres. <i>Carrasca</i> . .SST
Recobro (VH-2261). Brot que surt a la part baixa del tronc d'un arbre. <i>Hijuelo, chupón</i> . .SST
Reina (VH-1502). Resina: substància d'origen vegetal; crema amb flama fumosa. <i>Resina</i> . .SST
Relliu (L-628). Pa llarguer, més petit que els altres, que se sol fer de la pasta que sobra. --- .NST
Remerol (VH-1006). Persona inquieta, que sempre es mou o que xerra molt. <i>Tarabilla</i> . .NST
Repitxa (R-792). Repitxar: donar-se to, anar estufat. --- . .NST
Repuceta (N-33). Repunyeta: intensiu de punyeta; punyeta: tota cosa que molesta. <i>Puñeta</i> . .SST
Revenguda (VH-362). Revengut, -uda: que ha pres més volumen o noves forces. <i>Crecido</i> . .SST
Revés (VH-2233). Cop donat amb la mà girada. <i>Revés</i> . . .SST
Reura (I-210). Raedora de la pastera (forma dialectal: reula). --- . .NST
Rompents (MP-117). Rompent: una onada quan romp. <i>Rompiente</i> . . .SST
Ronya (VH-310). Malaltia cutània que produeix molta picor. <i>Sarna</i> . . .SST
Rotam (L-322). Conjunt de coses rompudes, o deteriorades, o inútils. <i>Trastos</i> . . .NST
Roveió (L-234). Blat rovelló: varietat de blat molt petit, roig, d'espiga prima. --- .STAS <u>STAS</u> : bolet comestible.

S

Safalcar (L-634). Estrènyer la manada de cereal i subjectar-la amb un bri. <i>Amanojar</i> . . .NST
Salero (R-3). (Castellanisme). Gràcia natural, sal. <i>Salero</i> . . .---
Salers (R-720). Saler: el jove que, el dia de Pasqua, canta i sona per captar panades. --- .STAS <u>STAS</u> : vas en que es guarda la sal.
Salurdià (VH-2280). Per cirurgia: qui guareix malures per medi d'operacions. <i>Cirujano</i> . .SST
Saragata (L-400). Renou, desorde acompanyat de crits o soroll. <i>Zaragata</i> . . .SST
Saragatera (VH-1071). Saragater, -era: que mou saragata. <i>Zaragatero</i> . . .NST
Secretes (VH-2525). Latrina: lloc privat, excusat. <i>Letrina</i> . . .SST
Sedàs (VH-836). Teixit de fil de seda o metàl·lic per passar farina, guix, terra... <i>Cedazo</i> . .SST
Sedasser (VH-424). Sedasser, -era: persona que fa o ven sedassos. --- . .SST
Sedega (I-198). Cobejança, desig desmesurat; cobejós: fortament desitjós. <i>Ansia, codicia</i> . .SST

Serení (L-147). Ball del serení: nom d'una dansa mallorquina del s. XVIII. ---STAS
<u>STAS</u> : humitat de l'aire que cau certes nits serenes.
Serro (L-393). Cerro: cabellera embullada, mal pentinada. ---STAS
<u>STAS</u> : floca de cotó, de cànem, de lli... a punt d'èsser filada.
Sessions (VH-331). Per <i>accessió</i> : símptomes morbosos que apareixen a intervals. <i>Accesión</i>SST
Sesta (VH-134). Dormida que es fa després de dinar; migdiada. <i>Siesta</i>SST
Setrí (VH-860). Setrill: recipient, amb ansa a un costat, per abocar líquids: oli, etc. <i>Aceitera</i>SST
Sirena (MP-220). Monstre marí fabulós, que atreu els navegants amb la seva veu. <i>Sirena</i>SST
Soldada (VH-513). Sou, salari. <i>Soldada</i>SST
Solpàs (R-817). Salpàs: visita que el rector feia a les cases, per beneir les panades. ---SST
Suacinos (L-1203). Su-aquí, su-aquinos, su-aquinetes: aquí a la vora, al costat. <i>Aquí cerca</i>NST
Subir (N-142). Sofrir; sotmetre's a una cosa molesta o laboriosa. <i>Sufrir</i>NST
Sull (I-155). Sull, sulla: mancat, desproveït, de banyes. <i>Mocho</i>SST

T

Tabalera (VH-2054). Tabal, tabaler, -era: cridaner, xarraire sorollós. <i>Vocinglero</i>STAS
<u>STAS</u> : persona que toca el tabal.
Talaigen (L-67). Talaiejar: talaiar, vetlar, estar a l'aguait. <i>Espiar, acechar</i>NST
Talec (VH-376). Sac relativament petit, per a dur diners, menjua... <i>Talega</i>SST
Taleques (VH-156). Taleca: bossa de pell per portar menjar, estrís de fumar, etc. <i>Talego</i>SST
Tarambana (VH-1043). Que obre sense seny, poc seriosa, que no té formalitat. <i>Tarambana</i>SST
Tasca (VH-214). Treball assenyalat per a fer, o que té obligació de fer. <i>Tarea</i>SST
Tenrura (L-20). Tenrui, tendrum: la part més tendre d'una planta. <i>Cogollo</i>SST
Teringa (I-199). Filera. <i>Hilera</i>SST
Tirar (VH-1458). Fer des de la trona les publicades dels qui s'han de casar. <i>Amonestar</i>SST
Tirosa (VH-89). Tirós, -osa: eixut, mancat de gràcia, repelenc. <i>Correoso</i>SST
Titlet (VH-1463). Til·let, titlet: certificat del rector per poder contreure matrimoni. <i>Certificado</i> . .STAS
<u>STAS</u> : tros de paper on s'anota la llargària d'una peça de roba.
Toix (L-587). Grosseria mental, estúpidesa. <i>Rudeza</i>SST
Tost (NP-132). Més aviat, amb preferència, més be. <i>Más bien</i>SST
Treneta (L-162). Diminutiu de trena: tres o més caps que van entrecreuant-se. <i>Trenza</i>SST
Triquet (MP-131). Trinquet: la vela que s'enverga al pal més pròxim a la proa. <i>Trinquete</i>SST
Tronera (VH-1649). Campana de la xemeneia. <i>Tronera</i>STAS
<u>STAS</u> : obertura per on disparar els canons a cobert del foc enemic.
Trossers (VH-801). Trosser: treballador encarregat de segar un tros determinat de terra. --- . . .NST
Tuntam (L-1301). Onomatopeia semblant al tum-tum repetitiu del so dels tambors. --- . . .---

V

Vas (R-1). Cavitat on se soterrren els morts; sepultura. <i>Sepulcro</i>SST
Veçó (VH-421). Veça: planta lleguminosa, amb llavors que es donen als coloms. <i>Algarrobilla</i>SST
Vegues (L-916). Vega: gran plaer, sobretot de cosa de menjar. <i>Banquete</i>SST
Vesper (VH-313). Multitud de vespes. <i>Avispero</i>SST
Vespres (MP-68). El toc de campana que convoca al res de vespres, devers les 2. <i>Visperas</i> . .STAS
<u>STAS</u> : part de l'ofici diví que es diu a la tarda.
Villar (L-881). Billar: joc de taula, consistent en que una bolla d'ivori feri les altres. <i>Billar</i>SST
Vinagrillo (L-146). (Castellanisme). Vi picant, que gairebé no és bevedor. <i>Vinagrillo</i>---
Virada (VH-548). Virat, -ada: blanc amb taques negres, o negre amb taques blanques. <i>Moteado</i> .SST
Vivo (VH-2539). Exclamació equivalent a <i>viva</i> , usada a alguns llocs de Mallorca. <i>Viva</i>NST

- “Qui diu que aquell és *dolent*, / ell no deu esser molt bo.” (VH-1193)
- “Una casa sense *dona* / és pitjor que un hospital.” (L-1082)
- “A tu t’he *donat* la vida / i encara te vols venjar.” (VH-1149)
- “Qui serà qui aturarà / sa llengueta de ses *dones*?.” (VH-1171)
- “Homo qui se posa amb *dones* / sempre en surt escalabrat.” (VH-1427)

E

- “Quan s’*escudella* és calenta, / llavó és s’hora d’escaldar.” (VH-1809)
- “No t’*enamors* de ses veus, / sinó d’es fets i ses obres.” (VH-1086)
- “Pareixes un *endiots* / estufat, sense cap ploma.” (VH-1252)
- “Si s’*enveja* feia tinya, / prompte en tendria tothom.” (NP-15)
- “Com més amunt te faràs, / més gros s’*esclat* pegaràs / si no t’aguantas a l’aire”. (L-287)
- “Que no es moga el que *està be*; / que el món és tan variable!” (VH-142)

F

- “Tant d’estar *fadri*, també, / un homo ho troba pesat.” (VH-1726)
- “Aquell qui vetla en sa nit / no és bo per *feina* de dia.” (VH-207)
- “Sa *feina* és santa i assanta / i és bona p’és qui en vol fer.” (VH-243)
- “Qui no té *feines* aquí, / que prenga foc i que surta!” (VH-1155)
- “Qui l’ha *feta*, que l’engrons, / que li doni pa sa mare.” (VH-1899)
- “Mai més *fiaré* de pedra / que la vegi remenar.” (VH-1069)
- “Com es vent era a sa *flauta*, / ‘guesses remenats es dits.” (VH-2024)
- “A poc a poc s’encén es *foc* / i no s’hi han d’enfadar.” (VH-1541)
- “Deixar es *formatge* an es gat / que no sigui rapinyat / ningú del món s’ho creuria.” (VH-1101)
- “El qui de Déu vol *fugir*, / diuen que corre debades.” (R-158)

G

- “Remenau es *galindons*, / que guanyau una pesseta.” (L-1146)
- “Entre un *gat* i un altre gat / no hi sol haver sinó arpades.” (VH-1161)
- “Es formatge dins s’armari / està ben tranquil d’es *gat*.” (VH-1165)
- “Veuen es *gep* d’ets altres / i no se veuen es seu.” (L-893)

H

- “Desgraciada de dona / que té s’*homo* cap-fotut.”
- “Un *homo vei* sempre troba / s’hivern més carregadet.” (VH-1803)

I

- “Ja no val sang de noblesa; / tot se fa per *interés*.” (VH-1295)

J

- “Guardau-vos d’un *ja està fet* / o d’un no m’ho pensava.” (VH-1183)

LL

- “En fer *llamps*, que no te senyes / perquè Déu te guard de mal?”. (L-1427)
- “I sa *llengo* dins sa boca / molt amagada està bé.” (L-1483)
- “Sa *llengo* d’un polissó / fa més mal que una gelada.” (VH-1062)
- “Una mala *llengo* tuda / una persona de bé.” (VH-1178)
- “Ja fa estona que conec / ses mates que fan *llentrisca*.” (VH-2535)

- “Jo pens que se torbarà, / aquest **llevat**, a esser tou.” (VH-2241)
- “Garrot llarg i corda curta / fa dur es **llum** més generós.” (VH-1208)

M

- “Sa fruita, en esser **madura**, / si no la cuien, prest cau.” (VH-1822)
- “Qui està **malalt** i s’hi dóna, / ell mateix se du a la mort.” (VH-352) (VH-1237)
- “A mi, qui me **malmanetja**, / el me penj a sa corretja / passada en es darrer piu.” (VH-1245)
- “Val més **mare** sense fia / que no fia sense mare.” (VH-2363)
- “Se **mengen** es pa tot sol / perque no tenen olives.” (L-191)
- “Molt de **menjar** destrueix / sa salut i fa miseri.” (VH-539)
- “A un homo **mentider**, / en dir veritat, no el creuen.” (VH-1074)
- “Més m’agradaria ser / **mermulada**, i dic ver, / que ser sa marmuladora.” (VH-1163)
- “El **món** està ple d’embuis: / un bon bugat s’hi compon.” (VH-152)
- “El **món** roda com un torn, / com unes debanadores.” (VH-1109)
- “Mala herba mai **mor** / ni es bestiar la se menja.” (VH-346)
- “Malalt qui aplega sa roba, / senyal que se vol **morir**.” (VH-353)
- “Avui per mi, demà per tu, / la **mort** no serva respecte.” (VH-355)

N

- “Aquell qui és **nat** per un sou, / mai per mai ‘ribarà a dos.” (VH-1313)
- “Tan possible és lo que dius / com fer un **nuu** a s’oratge.” (VH-1087)

O

- “**Olla** petita prest vessa / segons qué hi posen dedins.” (L-196)

P

- “N’hi ha qui tiren es **pa** / i altres qui aixequen ses miques.” (VH-1028)
- “Un homo, quan té talent, / tot quant veu li pareix **pa**.” (VH-1669)
- “A mi, que la’m fa, la’m **paga**; / si no la’m paga, la’m deu.” (VH-1104)
- “Pensau que no sempre es troba / lo que es diu un **partit bo**.” (VH-1956)
- “Cada u que guard sa **pell**, / diu l’amo de Son Panxeta.” (VH-1017)
- “Qui té es mànec de sa **pella** / fa anar s’oli allà on vol.” (VH-2480)
- “Un cop **plou**, s’altre fa sol; / prenim lo que Déu mos dóna.” (L-1018)

R

- “Ara he arribat a afinar / que no fas **res** per no-res.” (VH-1014)
- “Estar malalt no convé, / però, qui sanitat té, / **ric** està i no ho coneix.” (VH-349)

S

- “Tant se perd es qui **sap massa** / com es qui sap massa poc.” (VH-1196)
- “Sempre n’he sentit a dir / que es tests se **semblen** a ses olles.” (VH-2369)

T

- “El deixar-se amb **talent** / fa gosar de llarga vida.” (VH-587)
- “Qui té **tasca**, bé pot jeure, / però en haver-la acabada.” (VH-214)
- “**Trebais** presos amb riaies / són molt més bons de passar.” (VH-1235)
- “Quit té **trebais** i s’hi dóna, / ell mateix se du a la mort.” (VH-352) (VH-1237)

V

- “Sa tranquilidat **val més** / que deu mil duros de renda.” (VH-1311)
- “Que no sabeu que es jovent, / falta de coneixement, / treuen es **veis** a defora?.” (VH-2352)
- “Qui et **vol bé**, et farà plorar; / qui et vol mal, et arà riure.” (VH-1148)

X

- “No hi ha cap dona gallarda / que no tenga **xixisbeus**.” (VH-1102)

* * * * *

3. PARAULES PERDUDES

NOTA: Entre parèntesi s’indica la sigla del capítol i el número de la cançó.

- Abrement** (R-641).... - “*Mare de Déu de l’**abrement** (sic) / vos qui estau...*”
No se troba aquesta paraula al DCVB; l’autor del Cançoner ens diu que ell la va escriure tal com la va sentir (sic), indicant que per ell era també desconeguda.
- Alova** (L-1184)..... - “*...Can Cortona fa s’**alova** / Son Sastre per lo darrer.*”
No veig que se pugui aplicar aquí el significat de *alova*, ni com ocell ni tampoc com home informal o de poca moralitat. *Alova* NST al DIEC2.
- Amarona** (R-380)..... - “*Si l’inimic l’**amarona**, / el Bon Jesús ve del cel...*”
Segurament aquesta paraula fa referència a *amaror*: amargor; però el verb *amaronar* no se troba al diccionari.
- Arastes** (VH-1124).... - “*Jo voldria t’apuntàs / un bony devers ses **arastes**...*”
- Averiol** (I-123)..... - “*Amb quin so el passareu? / Amb lo de la citra bona / Lo ram de l’**averiol**...*”
- Batzera** (R-674)..... - “*Sa corema ha fet **batzera**. / Jesucrist ha triumfat;*”
Pareix que el sentit de *batzera* vol indicar aquí que la corema ha acabat, ha fet fi; però aquest significat no se troba al diccionari.
- Bombassat** (I-197)..... - “*Doncs, ¿qui les ha **bombassat**, mar boneta?...*”
- Caces** (MP-118)..... - “*Jo som es patró major / per pescar peixos i **caces**,...*”
- Carnal** (VH-174)..... - “*I, si m’ho fas tornar dir, / de **carnal** farem es fas.*”
- Cebers** (L-818)..... - “*No sabia que es **cebers** / fossen tan mals de munyir.*”
Al diccionari la paraula *ceber* se troba tan sols referida a cebes.
- Colondrina** (VH-1843). - “*...que n’era com qui donar / foc a una **colondrina**.*”
- Correntina** (VH-295)- “*Hi ha febre **correntina** / que és molt mala de curar.*”

Curricava (L-1520)... - “L’amo de Son Mostafà, / un dia que **curricava**,...”

No se troba el verb *curricar*; tal volta vulgui significar que *pescava amb el curricà*: ormeig per pescar peixos grossos.

Esbrossa (VH-1865). - “Passaria la mar **esbrossa** / per un jovenet petit...”

Esfloveiat (R-764).... - “¿No teniu cap panadota / o flaó **esfloveiat**?”

Esmuixinada (L-2)... - “...un aujub que no té fi / i una auzina **esmuixinada**.”

Fandolers (L-611).....- “...i es quatre més **fandolers** / el se posen cada dia.”

Fendis (L-686)..... - “Es glossadors de Maria / **fan fendis** dels de Sineu.”

El DCVB defineix *fer fendi* com a: fallar, cedir; enfonsar-se. Aquest significat no pareix adequat a la cançó, que pareix seria: fan burla, s’en riuen...

Gallaroto (VH-91).... - “Com jo era **gallaroto**, / duia floc en es capell;”

Gararanys (VH-585). - “De **gararanys** en es sol / ella no se n’agradava,”

Garroyes (VH-2550).- “...com en sa nit regoneixen / ses **garroyes** des grillons.”

Gavalleres (VH-1532).- “Amigues i **gavalleres**, / de cop m’haureu de dir vós:...”

Llamina (VH-1032)..- “Diràs...que me duga un mocador / d’aquells garrits, de **llamina**.”

Aquesta paraula sembla no tenir cap relació amb la paraula *llamí*, cosa agradable al paladar, ni en cap dels seus derivats.

Mardà (VH-2192).... - “Si l’amo nostro hagués duit / es davantal de **mardà**...”

No veig com aplicar aquí el significat que el DCVB dona a la paraula *mardà*; tal volta vulgui indicar que l’amo no ha aconseguit embarçar sa madona.

Marrals (L-553)..... - “Ses llucmajoreres / són com a **marrals**:”

Al DCVB, la paraula *marral* figura tan sols com a llinatge a Catalunya.

Marronxa (VH-1455) - “... tres al·lotes vaig trobar / que jugaven a **marronxa**.”

Napoleon (R-346).....- “...donau-li una pesseta, / o si no, un **napoleon**.”

Nòlits (VH-1453)..... - “Un dia jugant a **nòlits**, / una dona vaig ferir;...”

Paparró (L-929)..... - “...i un mes no li bastarà / per llevar-se es **paparró**.”

Me sembla estrany que al DCVB no es trobi aquesta paraula amb el significat de *peresa*, *vagueria*, *mollor*, etc. que li donam quan diem: *ja és ben hora que vos lleveu es paparró*.

Rauleta (VH-328)..... - “...vaig quedar tota ensensada: / sa **rauleta** roegada...”

Redellissa (L-1509)..- “Com esvel·la **redellisa**! / Em pens que la suaràs.”

Reguina (I-202).....- “La **reguina** de la Seu / que en fa vuit o nou o deu.”

Rosta (VH-1864).....- “Passaràs sa guya **rosta** / per damunt es menudai,...”

Al DCVB no figura l'adjectiu *rost/rosta* aplicat a agulla (guya).

Sales (R-790).....- “Ses **sales** vos hem cantades / i no n'heu fet sentiment.”

Pot ser vulgui dir “salves” referint-se a la salutació “Salve Regina”, oració molt popular a Mallorca, dirigida a la Verge Maria.

Talec (VH-2230)..... - “...lo que em lleva s'alegria / és es **talec** d'es molí,...”

No he trobat el significat de *talec* referit a molí; potser vulgui significar el sou que cobra fent feina al molí.

Talequeres (L-596)....- “...si passen i som aquí, / les he de dir **telequeres**.”

El DCVB defineix *talaquer*, -era com a: “ric, que té taleques de diners”; no crec sia aquest el sentit de la cançó.

Tany (VH-220)..... - “...Oh roseta de tot l'any! / si vos coïeu un **tany**, ...”

No veig com aplicar aquí cap dels significats del DCVB: brot, estella, aixíngló...

Tarantina (L-539).....- “**Tarantina**, **tarantina**, / me vols dir a on tens es niu?.”

Tiana (VH-311).....- “Mu mare, es cabrioler / té una **tiana** a un peu;”

Titos (L-653)..... - “A Felanitx són **titos** / i a Manacor processons.”

Trenca-latrenca (R-430).- “Jo m'en vaig **trenca-latrenca** / per no fer tant de renou;”

Segurament indica anar-se'n tira, tira, a poc a poc, en calma.

Tròpia (R-593).....- “...que em doni es billet a **tròpia** / i me n'aniré aviat.”

Probablement significa: totduna, al instant; no veig se pugui aplicar el significat de *tròpies*: gratificació al qui torna una cosa trobada.

Virollada (VH-165)....- “Du sa pipa **virollada** / i pegarem un calent.”

Tal volta vulgui dir *virolada*: vari i viu de colors; una pipa elegant, vistosa. *Virollada*, en el sentit de dita o feta disbaratada, no lliga amb pipa.

Vitroca (VH-1150)....- “**Vitroca**, més que **vitroca**, / xinxarem i aladroc!”

Vou (VH-2197)..... - “...allà estaràs retirada / a devora un **vou**, bressant.”

Tal volta la paraula *vou*, vulgui indicar aquí engronsar el *bressol*, i cantar el *vou-verivou*.

Xinxarem (VH-1150).- “**Vitroca**, més que **vitroca**, / **xinxarem** i aladroc!”

* * * * *

4. POSSIBLES ERRADES D'IMPRESSA

<u>Cançó i pàgina</u>	<u>Diu</u>	<u>Ha de dir</u>
I-149 (pàg. 17):	- "...paia de froment ."	forment
L-1493 (pàg. 123):	- " ten emprendada..."	ben
MP-202 (pàg. 173):	- "...tenir ferd ."	fred
VH-387 (pàg. 300):	- "Quan teniu teniu .	(està repetit)
VH-731 (pàg. 320):	- " penturan se tudaran."	pentura
VH-1556 (pàg. 367):	- "quan digures ..."	digueres
VH-2205 (pàg. 403):	- "i are per un dobler..."	ara

* * * * *

5. CANÇONS REPETIDES

L-179 (pàg. 43):

A damunt es Pou Blanquer
hi faré fer una farola
per fer-hi sa torniola
diumenge i dia fener. *A*

L-1374 (pàg. 114):

Segar a sa Torre, germans,
és com qui anar en galera:
jo n'he trescada més terra
que un caçador amb dos-cents cans. *Mana*

L-1447 (pàg. 119):

L'amo de Son Comte té
un cortó de cols sembrades:
totes han d'esser passades
per ses mans d'es ximbomber. *Vil*

L-54 (pàg. 35):

Es Canyet i es Jonquet
ja n'han formada sentència;
menen homos de València
per fer-mos es parat net. *Ciut*

VH 1729 (pàg. 377):

Jo m'he de casar amb un pobre;
mu mare, ¿que no ho sabeu?
Per això vull que em faceu
sabates i molta roba. *Puigp*

L-202 (pàg. 44):

A damunt es Puig Blanquer
faré fer una farola
per fer-hi sa torniola
diumenge i dia fener. *Llucm*

L-1440 (pàg. 119):

Segar a Son Brondo, germans,
és com qui anar en galera:
un homo tresca més terra
que un caçador amb nou-cents cans. *SJ*

L-1477 (pàg. 121):

L'amo de Son Frare té
nou cortons de cols sembrades:
totes han d'esser sembrades
per ses mans d'es ximbomber. *A*

VH-206 (pàg. 290):

Es Canyet i es Jonquet
ja n'han formada sentència;
menen homos de València
per fer-mos es parat net. *Ciut*

VH 1818 (pàg. 382):

Mu mare, ¿ que no ho sabeu
que m'he de casar amb un pobre?
Ho dic perquè me faceu
sabates i molta roba. *A*

L-628 (pàg. 69):

Tot lo dia us he cercat
 pel pinar de l'Orient:
 vos duia un relliu calent
 i m'ha agafada talent
 i p'es camí el m'he menjat. *A*

VH-842 (pàg. 327):

Tot lo dia us he cercat
 dins es pinar de Galdent;
 vos duia una relliu calent,
 mon pare, i no us he trobat. *Al*

* * * * *

6. Tom IV

Aquest TOM IV està dividit en QUATRE capítols:

Capítol 1. GLOSADES	. Sigla .	. Pàg.
1.- AMOROSOS	. G/AM	. 3
2.- ENUMERATIVES	. G/EN	. 35
3.- HUMORÍSTIQUES	. G/HU	. 75
4.- NARRATIVES	. G/NA	. 95
5.- RELIGIOSES	. G/RE	. 155
6.- SATÍRIQUES	. G/SA	. 183
7.- VÀRIA	. G/VA	. 197
Capítol 2. CODOLADES		
1.- AMOROSOS	. C/AM	. 209
2.- ENUMERATIVES	. C/EN	. 225
3.- HUMORÍSTIQUES	. C/HU	. 231
4.- RELIGIOSES	. C/RE	. 269
5.- SATÍRIQUES	. C/SA	. 285
6.- VÀRIA	. C/VA	. 309
Capítol 3. ROMANCER	. ROM	. 315
Capítol 4. SUPLEMENT	. SUP	. 577

* * * * *

INDEX:

1. Llistat de paraules per ordre alfabètic	. 69
2. Llistat d'expressions	. 75
3. Paraules perdudes	. 76
4. Possibles errades d'impremta	. 79

1. LLISTAT DE PARAULES PER ORDRE ALFABÈTIC

NOTA. Entre parèntesi s'indica la sigla del capítol i el número de la cançó.

A

Abres (G/HU-36,14). Arbre de vaixell: pal vertical per sostenir les vergues i les veles. <i>Mástil</i>	.SST
Adjutòria (C/RE-13,20). Adjutori: ajuda, auxili. <i>Ayuda</i>	.SST
Adot (ROM-38,17). Dot: aportació que la família fa a la dona quan es casa. <i>Dote</i>	.SST
Aglaç (C/HU-12,66). Aglaçar: cansar molt, fer perdre les forces. <i>Extenuar</i>	.NST
Aguaràs (C/SA-18,69). Aguar: corregir algú, fer-li perdre un defecte o vici. <i>Corregir</i>	.SST
Aiguera (ROM-172,37). Conducció subterrània per on fan anar les aigües brutes. <i>Alcantarilla</i>	.SST
Aixopit (C/SA-18,90). Ajupir: arrufar-se, doblegant el cos, fins a tocar terra. <i>Agazaparse</i>	.SST
Ajaçar (G/NA-40,149). Ajeure's una persona a qualsevol lloc per reposar. <i>Encamarse</i>	.SST

Albarà (G/RE-10,47). Cèdula, paper escrit acreditatiu d'una cosa feta o que cal fer. <i>Albalá</i> .	.SST
Alum (C/SA-11,17). Excrement de ca, gallina o colom, emprats per adobar pells. <i>Canina</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : sulfat d'alumini, potasi..., dotat de propietats astringents.	
Anyins (C/HU-22,70). Anyí: pell i llana d'anyell. <i>Corderino</i> .	.SST
Apesarat (G/RE-2,26). Apesarat, -ada: afligit d'un pesar o pena moral. <i>Pesaroso</i> .	.SST
Aranell (C/HU-41,16). Cavitats del nas, per on passa l'aire per alenar i olorar. <i>Fosa nasal</i> .	.NST
Arjant (ROM-164,36). Arjan: els diners. <i>Dinero, caudales</i> .	.NST
Aronger (ROM-13,3). Aranger: arbre semblant al taronger; usat sols en cançons populars. ---	.NST
Arquimesa (ROM-74,16). Moble amb calaixets per tenir-hi coses valuoses. <i>Arquimesa</i> .	.SST
Arrendit (G/NA-35,34). Arrendit, -ida: abatut, invàlid, mancat de forces. <i>Rendido</i> .	.NST
Ascabussejar (G/EN-36,15). Arcabussejar: matar o ferir a trets d'arcabús. <i>Arcabucear</i> .	.SST
Assoll (G/SA-12,4). Lloc on habiten els porcs; vulgarment: soll. <i>Pocilga</i> .	.SST
Aubercoc (C/HU-24,38). Bajà, poc seny, irreflexiu, ximple. <i>Mastuerzo</i> .	.SST
Avivorat (C/EN-1,26). Avidolar: donar vida, animar. <i>Avivar</i> .	.SST

B

Bacó (C/HU-8,16). Fer bacó: fer bocins, reduir a trossos petits; fer ull, morir-se. <i>Morirse</i> .	.SST
Barretades (C/HU-24,8). Barretada: acte de saludar cerimoniosament. <i>Sombrerada</i> .	.SST
Bastiment (ROM-75,5). Barca grossa. <i>Navío, buque</i> .	.SST
Bastina (C/EN-1,35). Peixos sense escata, p.e. taurons i ratjades. <i>Pez martillo</i> .	.NST
Batistes (G/AM-54,16). Batista: raïm de gra negre, gros i ben dolç; no tant com el calop. ---	.STAS
<u>STAS</u> : teixit de lli o de cotó, blanc i molt fi.	
Bavais (C/HU-24,15). Bavall: home excessivament enamoradís i obsequiós. <i>Baboso</i> .	.NST
Bel·landrina (G/NA-28,84). Bel·landina: acció pròpia de gent de poc seny. <i>Calaverada</i> .	.NST
Beseta (G/HU-5,15). Fer beseta: fer prop, estar a punt d'arribar a una cosa. <i>Quemarse</i> .	.NST
Biscunsa (C/SA-5,90). Bescunsa: obliquïtat, desviació, tort. <i>Sesgo</i> .	.NST
Boldró (SUP. I). Grup; conjunt de coses que formen aparentment una sola massa. <i>Grupo</i> .	.SST
Borseguins (G/NA-17,67). Borseguí: sabata alta fins prop del genoll. <i>Borceguí</i> .	.SST
Bous (C/EN-1,48). Bou: art de pescar amb una gran xarxa estirada per dues barques. ---	.SST
Bufava (SUP. III-56b). Bufar an es brou: fer ostentació de riquesa, de poder, etc. <i>Blasonar</i> .	.SST

C

Cabeça (G/NA-47,1). Cap de persona; talent, facultats. <i>Cabeza</i> .	.NST
Caçada (ROM-167,1). Acte de caçar. <i>Cacería</i> .	.SST
Calcigat (ROM-38,7). Calcigar: oprimir, humiliar, menysprear, trepitjar. <i>Pisotear</i> .	.SST
Cantet (ROM-33,5). Fer el cantet: manera d'expressar els pensaments o afectes. <i>Opinar</i> .	.NST
Ceptre (ROM-38,7). Autoritat suprema; bastonet simbòlic de l'autoritat imperial. <i>Cetro</i> .	.SST
Cero (G/NA-11,25). Cérvol: mamífer remugant. <i>Ciervo</i> .	.SST
Cerut (C/HU-42,53). Baixos o residu d'una bresca de mel. <i>Gerón</i> .	.SST
Cinyell (G/RE-1,91). Corretja o cordó que serveix per a cenyir. <i>Ceñidor</i> .	.SST
Circuïa (G/RE-4,10). Circuir: anar o estar en torn, al voltant; circumdar. <i>Circuir, cercar</i> .	.SST
Clasta (C/HU-12,67). Clastra: pati central d'una casa de pagés. <i>Patio</i> .	.SST
Cessions (C/HU-16,45). Accessió: fenòmen morbós, especialment febre. <i>Accesión</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : acció de cedir alguna cosa a un altre.	
Codolada (G/EN-28,51). Composició poètica popular llarga. ---	.SST
Colguí (G/NA-12,2). Colgar: posar dins el llit; passat simple per: vaig colgar. <i>Acostar</i> .	.SST
Colís (G/AM-41,13). Campaneta que es toca en dur el viàtic a un malalt. <i>Campanilla</i> .	.NST
Congret (G/NA-34,25). Panet de farina, sucre i ous, llarguer i de consistència blana. <i>Bollo</i> .	.NST
Continent (G/NA-35,24). De continent: de seguida, tot d'una. <i>Enseguida</i> .	.SST
Copinyes (G/HU-53,24). Copinya: pinya, fruit del pi. <i>Piña</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : cloïssa, mol·lusc comestible.	

Corteroles (G/HU-32,71). Quarterola: antiga mesura d'oli i de vi (entre 5 i 8 quartins). ---	.SST
Cortí (G/HU-53,23). Quartí: mesura de líquids; equival a 26'67 litres. . . .	.SST
Cortonel·lo (G/HU-22,5). Quartó: mesura de vi de mitja quarta, una mica més de mig litre. ---	.SST
Coscorrada (G/VA-1,25). Empenta que és dóna a qualcú per fer-lo decantar. <i>Empujón</i> . .	.NST
Cossera (G/HU-36,7). Setmana cossera: que té sis dies feiners, sense cap festa. <i>Entera</i> . .	.NST

D

Daga (G/NA-11,37). Arma, semblant a una espasa de fulla curta, de dos talls. <i>Daga</i> . .	.SST
Descordava (G/AM-39,19). Descordar: desfermar una peça de vestit. <i>Desabrochar</i> . .	.SST
Desficiosa (C/SA-5,150). Desficiós, -osa: que té o dóna desfici, agitació, passió. <i>Desasosiego</i> . .	.SST
Desflessats (G/NA-17,115). Desfressat: cobert de manera per no esser conegut. <i>Disfrazado</i> . .	.SST
Desfrarar (G/AM-28,24). Fer cessar o deixar de esser frare. <i>Desfrailar</i>	.SST
Deslliurà (G/NA-57,26). Deslliurar: parir l'infant. <i>Parir</i>	.SST

E

Eixermava (G/HU-36,1). Eixermar: netejar la terra arrabassant les herbes. <i>Desbrozar</i> . .	.SST
Embaltit (C/SA-18,87). Embaltir-se: condormir-se. <i>Amodorrarse</i>	.NST
Emblavins (C/HU-1,84). Gestos o paraules d'un amor o interès fictici. <i>Arrumacos</i> . .	.NST
Embuder (G/HU-57). Embuder, -era: que menja molt i no engreixa. <i>Tragón</i> . . .	.STAS
<u>STAS</u> : embudaire, que fa embuts quan parla.	
Embusteries (C/HU-24,3). (Castellanisme). Mentida, cosa dita per enganyar. <i>Embusteria</i> .---	.---
Empeltar (ROM-55,9). Embolicar, empescar-se (mentides, despropòsits). <i>Embrollar</i> . .	.SST
Empolaina (ROM-120,3). Vestir i adornar amb bones robes i ornaments. <i>Acicalar</i> . .	.SST
Emprenia (G/AM-49,13). Emprendre: esdevenir, succeir. <i>Acontecer</i>	.SST
Encletxa (G/AM-47,28). Escletxa: obertura estreta entre dues parts d'un objecte trencat. <i>Grieta</i> .SST	.SST
Ençà (C/RE-11,152). Fè't ençà: vine cap ací; en direcció on un és. <i>Acá</i>	.SST
Enderrossai (G/NA-39,14). Conjunt de pedres caigudes d'una paret. <i>Derrumbamiento</i> . .	.NST
<u>Enderroc</u> (SST): amb el mateix significat	
Engronyada (G/SA-19,1). Engronyat, -ada: malhumorat, enfadat. <i>Enfadado</i>	.NST
Ennovar (G/HU-32,35). Donar notícia; comunicar una nova. <i>Hacer saber</i>	.SST
Entreforro (C/HU-22,94). Entrefolro: roba de reforç posada a un vestit. <i>Entreforro</i> .	.SST
Entressuada (G/SA-30,12). Entresuat, -ada: que comença a suar. <i>Trasudar</i>	.SST
Ermassar (ROM-110,1). Esser ermàs: camp que no es conreua, per fer-lo reposar. <i>Baldío</i> . .	.SST
Esborrat (C/HU-30,29). Desdibuixat, ignorat, desconegut. <i>Borrar</i>	.SST
Esclafades (G/HU-56,24). Coca gruixada, sense tallades, de la pasta sobrant de fer pa. ---	.STAS
<u>STAS</u> : acció i efecte d'esclafar.	
Escombrai (C/HU-22,85). Utensili per retirar la cendra abans d'enfornar el pa. <i>Barredero</i> . .	.SST
Esfàs (G/HU-9,68). Funció de les tenebres de Setmana Santa. ---	.NST
Esgolessat (G/VA-9,11). Esgolessar: encetar el golès d'una bístia. ---	.NST
Esperó (ROM-6,33). Punxa de la bota de cavalcar per estimular la cavalcadura. <i>Espuela</i> . .	.SST
Estam (ROM-194,3). Fil de llana pentinada; tela que s'en fa. <i>Estambre</i>	.SST
Estirapeu (C/HU-38,6). Tirapeu: corretja que usa el sabater per subjectar el calçat. <i>Tirapié</i> . .	.SST

F

Fadiga (G/AM-10,34). Fatiga: falliment d'allò que un té dret a esperar. <i>Pena</i> . .	.SST
Faiçó (ROM-38,12). Faisó: manera, modo. <i>Modo</i>	.SST
Faldetes (C/HU-1,69). Falda de dona. <i>Falda</i>	.SST
Filaners (G/HU-32,44). Filaner: persona dedicada a filar o que dóna feina de filar. <i>Hilandero</i> . .	.SST
Foganya (G/HU-32,8). Fogaina: lloc per fer-hi foc i bullir caldera o perola, etc. <i>Fogón</i> . .	.SST

G

Gaballers (C/SA-5,167). Gabeller: ajuntat en gabella, en companyia. <i>Comparsa</i> .	.NST
Galardó (C/RE-13,36). (Castellanisme). Guardó: paga, premi, recompensa. <i>Galardón</i> .	.---
Galletes (G/NA-17,100). Galera: vaixell llarg, amb proa afuada, ormejat de veles. <i>Galera</i> .	.SST
Garbera (G/NA-39,63). Munt de coses posades amb orde, com un munt de garbes. <i>Montón</i> .	.SST
Gateries (C/HU-9,71). Gateria: acció pròpia de gats o de persones irreflexives. <i>Burrada</i> .	.NST
Gavella (G/AM-64,11). Fer gabella: fer bona companyia amb algú, avenir-s'hi bé. <i>Ligar</i> .	.NST
Gidriola (ROM-122,13). Guardiola: recipient per guardar els estalvis fets per un fi. <i>Hucha</i> .	.SST
Got (SUP. IX-193b,3). Recipient que serveix per a beure. <i>Vaso</i> .	.SST
Grides (ROM-13,3). Crida: anunciar en veu alta una cosa d'interés general. <i>Pregón</i> .	.SST
Guilandaina (ROM-52,11). Guilindaina: diversió, bauxa. <i>Jolgorio</i> .	.NST

J

Jueus (ROM-55,13). Jueu: gest de befa o d'insult, especialment el de treure la llengua. <i>Insulto</i>	.STAS
<u>STAS</u> : relatiu o pertanyent als jueus.	

LL

Llampa (C/SA-8,13). Llampar: brillar, llançar claror. <i>Lucir</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : un llamp, tocar; ésser ferit dolorosament per la llum.	
Llebrers (C/HU-24,35). Llebrer: molt ràpid, com un ca que caça llebres. <i>Ligero</i> .	.SST
Llegitimants (G/AM-28,13). Llegitimant: que té dret a llegítima. <i>Legitimante</i> .	.NST
Lleu (G/AM-3,20). Lleure: ésser lícit, permès; temps hàbil, disponible. <i>Permitido, posible</i> .	.SST
Llinya (G/HU-56,6). Línia, ratlla. <i>Línea</i> .	.SST
Llivell (G/AM-18,3). A nivell de: amb propòsit, amb intenció. <i>A propósito</i> .	.SST
Llosca (C/SA-5,317). Llosco, -a: que no hi veu sinó de molt prop. <i>Lusco, cegato</i> .	.SST

M

Mà (G/RE-6,6). De baixa mà: de la classe ínfima de la societat. <i>Clase baja</i> .	.SST
Macarrones (C/HU-37,8). Macarró: l'home que viu a despeses d'una prostituta. <i>Alcahuete</i> .	.SST
Maganya (ROM-48,17). Macadura interior, ferida. <i>Achaque</i> .	.SST
Manduixa (G/EN-3,24). Dona malcurosa, malvestida. ---	.NST
Mans fentes (ROM-16,9). Estar sense fer res, sense treballar. <i>De brazos cruzados</i> .	.NST
<u>Estar mà sobre mà</u> (SST): amb el mateix significat.	
Marmessors (C/HU-11,9). Persona encarregada de complir la voluntat d'un testador. <i>Albacea</i> .	.SST
Marxant (ROM-120,6). Marxant, -anta: venedor ambulat. <i>Marchante</i> .	.SST
Mascaral (G/HU-55,16). Màscara: cara figurada que cobreix el rostre per amagar-lo. <i>Máscara</i> .	.SST
Matatxins (G/RE-7,97). Matatxí: jutipiris, gestos burlescs o ridículs. <i>Visajes</i> .	.NST
Maula (G/SA-17,10). Artifici amb què es pretén enganyar algú. <i>Maula</i> .	.SST
Mauva (C/HU-1,109). Puça malva: persona que afecta aires de quieta, d'innocent, etc. ---	.SST
Mè (G/HU-32,4). Anar a mé: no saber per on anirà a parar. ---	.NST
Mengo (C/HU-38,48). Mengo, menga: esquerre. <i>Zurdo</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : que és curt; s'aplica a una mà, un braç o una cama.	
Merín (ROM-51,30). Roba de llana procedent dels moltons merins. <i>Merino</i> .	.NST
Mesell (G/NA-41,62). Ple, carregat de cosa, generalment dolenta. <i>Lleno, infestado</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : leprós; que no se sent dels cops.	
Miloca (G/NA-43,10). Persona de poc enteniment. <i>Espantajo</i> .	.SST
Moixó (G/EN-42,10). Pa de moixó: herba de fulleta molsuda com gra de blat, i flor blanca. ---	.SST
Mostels (C/HU-3,12). Mostel: mamífer carnisser. <i>Comadreja</i> .	.SST
Muntona (G/EN-42,15). Muntona: varietat de raïm que dona un vi blanc superior. <i>Palomina</i> .	.NST

N

- Naps** (C/HU-40,20). Planta que es conra per aprofitar la seva arrel comestible. *Nabo*. . .SST
Nous (G/AM-52,5). Nou: fruit del noguer, amb clovella dura i bessó. *Nuez*. . .SST
Nul·lo (C/SA-5,245). Nul, nul·la: que no té cap validesa; com si no existís. *Nulo*. . .SST

O

- O** (ROM-75,1). L'o: obertura circular en una façana, especialment d'església. *Rosetón*. . .NST
Oís (C/HU-41,1). Esternut; expiració brusca, espasmòdica i sorollosa feta pel nas. *Estornudo*. .NST
Opilada (ROM-93,9). Opilar: tenir una malaltia manifestada per l'inflament del ventre. *Opilar*.SST
Orbets (C/SA-6,23). Fer s'orbet: fer el beneit, fingir no veure o sentir. *Hacer el tonto*. . .NST

P

- Paiàs** (C/HU-11,97). Pallàs: femer, clot on es depositen els fems. *Estercolero*. . .NST
Paor (C/RE-10,10). Por: torbament de l'ànim davant un perill real o imaginari. *Miedo*. . .SST
Passada (G/NA-29,36). Esdeveniment; feta digna de saber-se, de considerar-se. *Pasada*. .SST
Pastell (G/RE-20,91). Embull, embolic; conjunt d'accions o coses fet enganyosament. *Pastel*. .SST
Pavelló (C/HU-16,33). Conjunt de teles penjades per cobrir i adornar un llit. *Pabellón*. . .SST
Pellissa (G/SA-5,2). Abric rústic fet de pell de cabra o d'ovella amb el pèl o llana. *Pelliza*. .SST
Perbocar (G/EN-34,31). Afegir un tros de ferro al tall d'una eina: rella, aixada, etc. *Calzar*. .SST
Peres (C/SA-5,397). Tenir peres amb algú: tenir tractes o baralles. *Discusiones*. . .SST
Perilles (C/SA-12,15). (Castellanisme) Perilla: borla ornamental d'un vestit, etc. *Perilla*. .---
Perillet (ROM-84,25). (Castellanisme) Perillo: peça tornejada per fer randa. *Bolillo*. . .---
Pillata (G/RE-19,38). Per *pirata* tal com figura a 20,37: lladre. *Pirata*. . .SST
Pinyota (C/HU-41,10). Pinya: nas gros, en llenguatge familiar o satíric. *Narizota*. . .STAS
STAS: pinya del pi.
Pitrada (G/AM-30,7). Espai de camí molt llarg o difícil; camí costerut i fatigós. *Empinado*. .STAS
STAS: cop donat amb el pit; reprensió forta.
Piulo (C/EN-6,8). Crit de pollet o d'aucell petit. *Pío*. . .NST
Planeta (G/AM-64,5). El destí o curs predeterminat de la vida o dels esdeveniments. *Sino*. .SST
Poceir (G/AM-19,16). Proceir: manera d'obrar, d'actuar, de portar-se. *Proceder*. . .SST
Porquerola (ROM-12,14). Porquerol,-ola: pastor de porcs. *Porquerizo*. . .SST
Posí (G/AM-37,1). Passat simple de *posar*; equival a *vaig posar* (és molt freqüent). *Poner*. .SST
Primeters (G/RE-16,110). Primater, -era: primorós, que treballa en coses fines. . .NST
Professia (G/RE-14,31). Professiò: emetre els vots en un institut religiós. *Profesión*. . .SST
Pucejar (G/EN-4,21). Bellugar-se molt com si sentís pruija de puces. *Concomerse*. . .NST
Pucer (G/NA-42,38). Al·lot pucer: infant petit, encara no arribat a la pubertat. *Niño*. . .STAS
STAS: pucer, -era: que cria puces.

R

- Rànola** (C/SA-5,218). Rànula: tumor quistós format sota la llengua. *Rànula*. . .SST
Raset (ROM-36,39). Al raset: ple al ras, fins a dalt la vora del recipient. *Raso*. . .NST
Reble (C/HU-8,54). Dar-me reble: fer mal la ronyonada. *Riñonada*. . .STAS
STAS: fragments de pedra per omplir els buits en adobar una paret.
Reies (G/EN-34,31). Rella: peça de ferro tallant que penetra dins la terra i obri els solcs. *Reja*. .SST
Remès (SUP. IV-5b,108). Remetre: perdre part, una cosa, de la seva intensitat. *Rebajar*. .SST
Remeu (C/HU-38,3). Marrameu: crit del gat quan està irritat. *Maullido*. . .SST
Rens (C/HU-27,42). Rent: porció de llevat barrejada amb aigua i farina. *Levadura*. . .SST
Resolis (IV-ROM-17,52). Licor compost d'aiguarent, sucre i un ingredient olorós. *Resolio*. .NST

Restoble (IV-C/HU-18,50). Sembrat de civada i ordi mesclats. ---.	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : segon any de sembrar una mateixa llavor en un camp.		
Retalons (G/EN-9,12). Retaló: la part del calçat que cobreix el taló; taló alt de sabata. <i>Tacón</i> .	. . .	.SST
Retirades (ROM-89,7). Retirada: toc de corneta indicador de l'orde de retirada. <i>Retirada</i> .	. . .	.SST
Ronya (G/NA-41,62). Brutícia, sobretot la adherida a la pell. <i>Porqueria</i> .	. . .	.SST
Rument (G/SA-18,2). Remorós; soroll confús, poc definit. <i>Ruido</i> .	. . .	.NST
Ruca (IV-G/SA-15,4). Somera jove. <i>Pollina</i> .	. . .	.SST

S

Sacorrel (G/HU-36,12). Socarrell: clap (clapa) en el bosc a causa del foc. ---	. . .	.SST
Saltiri (G/RE-13,16). Rosari complet, que consta de quinze desenes amb 150 avemeris. ---	. . .	.SST
Saltiró (G/HU-27,4). Petit salt. <i>Saltito</i> .	. . .	.SST
Sarja (C/HU-18,25). Tela formada d'un lligat de curs quadrat de tres o més fils. <i>Sarga</i> .	. . .	.SST
Sarsa (C/HU-18,26). Esbatzer; aritja. <i>Zarza</i> .	. . .	.SST
Sebolir-me (ROM-38,8). Sebolir: enterrar, posar dins una tomba. <i>Sepultar</i> .	. . .	.SST
Segais (C/HU-37,26). Secall: ametla o anou que té el bessó sec. <i>Reseco</i> .	. . .	.SST
Seguer (C/HU-43,14). Casera ocupat per un eixam d'abelles que hi fan mel. <i>Colmena</i> .	. . .	.NST
Seguida (C/RE-2,19). Manera d'obrar, camí per arribar a bon resultat. <i>Camino</i> .	. . .	.SST
Sella (ROM-11,8). Seient de cuiro, adaptada a l'esquena del cavall. <i>Silla</i> .	. . .	.SST
Sendemà (G/HU-15,9). L'endemà: el dia següent. <i>Al otro dia</i> .	. . .	.SST
Sola (G/HU-15,28). Dar sola: dar llenya, tupada. <i>Zurra</i> .	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : part del calçat; cara inferior d'un pa; etc.		
Solaina (ROM-45,3). Solana: terreny en pendent, ón dóna molt el sol. <i>Solana</i> .	. . .	.SST
Sullà (G/EN-32,33). Su-allà: allà a la vora (sullanos, sullanetes). <i>Allí cerca</i> .	. . .	.SST
Sutja (C/HU-9,34). Substància negra que es deposita al interior de les xemeneies. <i>Hollín</i> .	. . .	.SST

T

Tarantel·la (C/HU-30,19). Dansa napolitana i andalusa de moviment molt viu. <i>Tarantela</i> .	. . .	.SST
Tenassa (G/HU-38,1). Coster cobert de fenàs i espargueres, i algú tros de roca visible. ---	. . .	.SST
Tenent (ROM-60,17). El pa tinent: dur, resistent, fort. <i>Duro</i> .	. . .	.SST
Tenrures (C/AM-5,140). Tendrura: qualitat de tendre, de no endurit; mollesa. <i>Flojedad</i> .	. . .	.NST
Timba (G/NA-39,24). Roca que forma part del cim d'un precipici. <i>Risco</i> .	. . .	.SST
Tirar (G/RE-12,20). Dirigir-se, anar en una direcció determinada. <i>Dirigirse</i> .	. . .	.SST
Tiràs (G/SA-30,29). Eina que serveix per a arreplegar el gra i la palla damunt l'era. <i>Rastra</i> .	. . .	.SST
Titina (G/VA-16,23). Ocell que vola amb molta lleugeresa, s'alimenta a la mar. <i>Aguzanieves</i> .	. . .	.SST
Tort (C/HU-8,20). Dir tort: sortir una cosa malament, resultar desafortunada. <i>Salir mal</i> .	. . .	.SST
Travessos (G/EN-4,25). De través: en direcció desviada de la normal. <i>De través</i> .	. . .	.SST
Trebolí (G/AM-53,16). Terbolí: remolí de vent. <i>Torbellino</i> .	. . .	.SST
Treginada (C/HU-16,34). Sostre: superfície que limita per dalt el buit d'una casa. <i>Techo</i> .	. . .	.NST
Trencar-li (SUP. IV-5b,26). Trencar el pas a algú; sortir-li davant, anant de través. <i>Atravesar</i> .	. . .	.SST
Tresets (C/HU-28,61). Treset: moneda antiga que valia tres diners. ---	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : grup de tres notes musicals.		
Trets (ROM-195,5). Tret: toc de campana per assenyalar una defunció, una festa, etc. <i>Toque</i> .	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : descàrrega d'una arma; línia del rostre, etc.		

U

Uixer (ROM-177,27). Nau que servia per al transport de tropes i de cavalleria. ---	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : empleat subaltern d'un tribunal, d'una assemblea.		
Urons (G/NA-40,213). Oró: cabàs gran, de forma panxuda, per guardar grans, etc. ---	. . .	.SST

V

- Vellaca** (ROM-12,74). (Castellanisme). Vellac, -aca: astut, enginyós per a enganyar. *Bellaco*. ---
Vellutes (G/EN-9,8). Velluter: que feia o venia vellut, teixit de pèl arrisat. *Terciopelo*. . .SST
Vinyols (G/EN-34,25). Vinyòvol: encarregat de guardar una vinya. *Viñadero*. . .SST

X

- Xamporrat** (C/SA-18,38). Vi barrejat, mistela. ---STAS
STAS: que mostra barreja de llengües.
Xanses (G/RE-24,96). Xanxa: burla; cosa dita per riure o per burlar-se. *Chanza*. . .SST
Xarpats (G/NA-40,15). Xarpat, -ada: resolt, decidit, sense vacil·lacions. *Resuelto*. . .NST
Xàvegues (C/HU-9,44). Joc d'infants; consisteix en encaçar-se i donar-se la ma. --- . .STAS
STAS: xarxa de malles grosses; art emprat en la pesca a l'encesa.
Xicleta (G/HU-54,4). Bicicleta: vehicle lleuger de dues rodes. *Bicicleta*. . .SST
Xinel·les (ROM-78,17). Sabata lleugera, de sola prima, que se porta per dins casa. *Chinela*. .SST
Xiplines (C/RE-11,130). Disciplina: instrument de material flexible per assotar . *Disciplina*. .STAS
STAS: conjunt de regles; matèria d'ensenyament....
Xorbella (C/SA-18,37). Fer xorbella: fer ullons, mirar amb els ulls mig clucs. --- . .NST

* * * * *

2. LLISTAT D'EXPRESSIONS

NOTA: Entre parèntesi s'indica la sigla del capítol, i el número i el verset de la cançó.

A

- “Qui s’*aixeca* dematí, / pixa allà on vol.” (C/HU-4,25)
- “Qui dóna *alegria* / no són els diners.” (G/AM-14,23)
- “En el món qui no s’*arrisca* / mai tendrà res.” (C/AM-10,9)

C

- “Perque fer feina no puc, / me dedic a fer *cançons*.” (G/NA-32,67)

D

- “Els pobres sempre *demanen*; / bones hores de venir! (ROM-148,3)
- “Un tai va *desbaratat* / en no haver-hi majoral.” (G/AM-60,16)
- “Com un caigut de la lluna / em trob de *desemparat*.” (G/NA-48,3)
- “El qui neix *desgraciat*, / venturós no pot morir.” (G/AM-25,57)
- “En *Déu* no hi ha cap descuit / i qui d’Ell vol anar fuit / navega sense timó.” (G/RE-19,75)
- “Qui dóna *doblers* a espera, / sempre en surt escalabrat.” (C/SA-5,211)
- “Qui no té *doblers*, / que se’n vagi a jeure!” (C/VA-1,8)
- “Quan se pensen *dur el món*, / és el món que les du a elles!” (C/SA-9,26)

E

- “És de ses coses més males / es mal d'*enamorament*.” (G/AM-29,58)

H

- “No hi ha millor *heretat* / que es posar l'ànima be.” (G/EN-6,24)

M

- “Per la *mort* no hi ha cap trava, / ni paret que l'embaraç.” (G/RE-19,45)

N

- “Ja veis si res és poc; / sols un *no-res* no té lloc / ni cap per on agafar.” (G/RE-27,12)
- “És mala de fer sa presa / a un lloc que *no hi ha res*.” (C/AM-2,11)

P

- “*Pa* suat és qui assacia, / si el mengen amb alegria.” (G/SA-22,39)
- “Si és ver lo que ara sent, / a mi, qui la'm fa, la'm *paga*.” (ROM-50,17)
- “Alerta a *pegar bots*, / que després vendrán es rots / si los pegues malament.” (G/RE-6,65)
- “Enmig d'aquesta *pobressa*, / som es més feliç del món.” (G/VA-7,11)
- “A una jaia sense dents, / dau-li *pa moll*.” (C/HU-4,9)

Q

- “Cent *quintars* de carabassa / no fan una unça de greix.” (C/SA-5,234)

T

- “Cada cosa a son *temps*; / i d'estiu, cigales.” (C/HU-4,3)
- “Pel camí que ets vengut, / si vols, te'n poràs *tornar*.” (ROM-176,29)

V

- “Per això, abans de *volar* / mira ses ales que tens.” (G/RE-7,149)

X

- “Dónes que *xerrar* a la gent / i en un gran perill me poses.” (G/NA-28, 27)

* * * * *

3. PARAULES PERDUDES

NOTA. Entre parèntesi s'indica la sigla del capítol, i el número i el verset de la cançó.

Acoronades (G/EN-1,4).....- “...*quatre magranes acoronades*, ...”.

Amassota (C/SA-1,9).....- “...*perquè Déu les amassota* / a tair pell”.

Antipassos (G/SA-13,7).....- “...*fa sabates* / per moixetes i milans, / i *antipassos* per cans”.

Barballesca (C/HU-16,24).- “...greu me sap d’aqueix mussol / qui canta la **barballesca**”.

Canyelles (C/RE-11,132)....-...”...esfondrant-li les costelles, / ossos, nirvis i **canyelles**”.

La paraula *canyelles* figura al DCVB: *home molt prim i denerit*.

Denarit: petit i magre de naixement. No se troba al DIEC2.

Cotello (C/RE-11,87)..... - “...aqueix fii que portau / vos serà un **cotello** / de pena i dolor”.

L’autor del Cançoner escriu: “*cotello* (sic)”, indicant que també ell desconeixia el significat d’aquesta paraula.

Crusca (C/HU-1,91)..... - “...ni tampoc cap cuca, / ni res que **crusca**”.

El DCVB defineix *cruscar* com: *pegar una bufetada*, i *crusca* com: *cop donat sobre el cap amb el puny clos*. Sembla que cap d’aquests significats s’adapta al nostre text.

Entre-xeques (G/EN-1,2)..... - “A dins mon hort hi ha / dues pomes **entre-xeques**,”.

Estard (ROM-131,9)..... - “El germà la se mirava / amb **estard** (sic) tot amorós”.

Probablement vulgui dir *esguard*: mirada, cop de vista; l’autor ens diu que ell desconeix el significat de la paraula que acaba de sentir.

Estelera (C/HU-29,45).....- “Va passar un bou gelat / i una somera **estelera**”.

Tal volta vulgui dir una somera *estelada*: que té un estel o clapa blanca en el front; i modifica la paraula amb *estelera* per fer-la lligar amb Capdepera que ve seguidament.

Faldó (G/SA-19,1)..... - “**Faldó**, tú vas engronyada; / me vols dir què t’he fet jo?”.

Faldó està definit com a *faldetes de dona*; tal volta estigui usat aquí en el sentit metafòric de “estimada”. *Faldó* se troba també al DIEC2 com “part d’una peça de vestir”.

Fumé (G/AM-7,14).....- “Vet aquí foc i **fumé**; / fé anar sa pipa calenta,”.

Gambussí (ROM-67,20).....- “D’una vestidura blanca / forrada de **gambussí**”.

Els significats que el DCVB dóna a la paraula *gambusí* (gambosí) no se adapten gens ni mica al text en qüestió.

Ganga (ROM-52,4).....- “Adiós, moixeta **ganga**, / moixeta **ganga**, adiós”.

Els significats que el DCVB dóna a la paraula *ganga* no se adapten gens ni mica al text en qüestió.

Grafoler (G/NA-40,76)..... - “No hi havia **grafoler**, / ni ningú se desmandava”.

Jovina (ROM-13,7)..... - “I jo qui la tenc tan **jovina**, / ¿ane qui la deixaré?”.

Malega (ROM-18,61)..... - “Aixeca’t, bruta **malega**, / que ara jeus amb cavaller!”.

Maleus (C/SA-5,170) - “Hem de fer una matança / de quants de **maleus** hi ha,”.

- Manuel** (G/RE-1,73)..... - “I va sentir una veu molt **manuel** / qui deia...”
No se troba al DCVB cap significat de la paraula *manuel* referit a veu.
- Miraculós** (G/NA-34,8)..... - “Sa comare el se mirà: / -Sou massa **miraculós**!”
No hi va be la referència a *miracle* que ens dona el DCVB; pareix que el significat seria més be: *exigent, exagerat, primmirat*...
- Mollerico** (C/HU-44,25).....- “Ses bresques de **mollerico** / molt s’espanyaren;”
Els significats que el DCVB dona a *mollerico* i a *mollericos/osa*, crec que no tenen cap referència amb la paraula *bresques*.
- Paorella** (C/HU-8,92).....- “Ja no menjaré pus rels / de **paorella**,”.
- Pelleco** (C/HU-8,7).....- “...amb so **pelleco** estantisso / i enravanat.”
Probablement és un barbarisme.
- Pellerics** (G/EN-3,67).....- “Pits **pellerics**, / cos de cavall”.
- Pistola** (G/HU-31,1).....- “**Pistola**, **pistola**, / **pistola** de la romana”.
- Pleguet** (C/SA-8,48).....- “Es fadrins en duen trenta / en es **pleguet**”.
- Primeques** (G/EN-2,2)..... - “Dins mon hort, tenc un aubercoc, / dues **primeques** entre-xeques,”.
- Repissó** (G/NA-27,52)..... - “Que l’envii a demanar / i li don un **repissó**”.
- Revolta** (G/NA-36,2)- “Venia de Santanyí, / amb una fosca **revolta**,...”
Tal vegada pugui significar una fosca tan intensa que no permetia caminar recte, és a dir, anaves a la cega, fent voltera.
- Teia** (G/SA-28,34).....- “Per això li daren **teia** / fins que es poguè remenar”.
Al DCVB no apareix “donar teia” en el sentit de *pegar, insistir*; apareix: “dur teia” (*grosseria*), “haver-hi teia” (*diferència*).
- Trinquetes** (C/SA-5,331).....- “I sempe tenen **trinquetes**, / ja perquè venen xufletes...”
Trinqueta se troba al DCVB i al DIEC2 solament en el sentit de “la vela més gran de les que van fermades al pal trinquet.
- Tripotrapos** (G/SA-13,4).....- “Ja s’han aplegat bons dos! / Vaja quis dos **tripotrapos**!”
Al DCVB trobam *tripot*, *tripotatge* en el sentit de “embolic de coses falses, enganyoses”; tal volta pugui significar: “xerrameques”, “bergants”, etc.
Tripot NST al DIEC2.
- Tròpis** (C/HU-9,57).....- “...i encontràrem los **tròpis** / de los mossons,...”.
- Tuentre** (G/EN-3,33).....- “Ventre **tuentre**, / cuixa manduxa,...”.
- Xemení** (C/SA-6,10).- “Ella dona unes uiades / de gat **xemení**”.

4. POSSIBLES ERRADES D'IMPRESSA

<u>Cançó i pàgina</u>	<u>Diu</u>	<u>Ha de dir</u>
G/AM-54,7 (pàg. 22)	- "... que, en plegar-los engronsada...".	.pegar-los
ROM-106,15 (pàg. 431)	- "Na Roseta és mortal , ja no es casaran".	.morta

* * * * *

7. LLISTAT ALFABÈTIC COMPLET DE PARAULES

NOTA. Entre parèntesi figura: el tom, la sigla (si n'hi ha), el número de la cançó i el verset.

A

Abantes (I-1942). Forma dialectal de "abans". <i>Antes</i> .	.NST
Abastar (III-VH-85): agafar una cosa fent un esforç per arribar-hi. <i>Coger</i> .	.SST
Abrasador (I-1651). Ardent, que abrasa; consumir una cosa per mitjà del foc. <i>Abrasador</i> .	.SST
Abres (IV-G/HU-36,14). Arbre de vaixell: pal vertical per sostenir les veles. <i>Mástil</i> .	.SST
Acop (II-C-457). Obrir les figues, posar-les al sol i, seques, cloure-les per la part molsuda. ---	.NST
Acorat (III-VH-324): Ficar una cosa molt endins, perquè s'aguanti. <i>Sujetar</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : matar una bèstia traspasant el cor; degollar.	
Adergar (III-R-344). Arreglar, posar així com pertoca; compondre. <i>Aparejar</i> .	.NST
Adesiara (I-5021). De tant en tant. <i>De vez en cuando</i> .	.SST
Adjutorià (IV-C/RE-13,20). Adjutori: ajuda, auxili. <i>Ayuda</i> .	.SST
Adobar (I-4954). Posar en bon estat una cosa que estava rompuda o espanyada. <i>Remendar</i> .	.SST
Adiós (I-479). Fórmula familiar de comiat, molt arrelada; preferible "adéu". <i>Adiós</i> .	---
Adot (IV-ROM-38,17). Dot: aportació que la família fa a la dona quan es casa. <i>Dote</i> .	.SST
Afalagadures (I-4604). Dir o fer a algú coses agradables per tenir-lo content. <i>Halagar</i> .	.SST
Afisconar (I-5000). Afisconar-se: riure's, amb ironia, de qualcú. <i>Burlarse</i> .	.NST
Afrontada (I-4750). Afrontat,-ada: avergonyit, deshonrat. <i>Afrentar</i> .	.SST
Afuero (II-C-835). (Castellanisme). Fueros: arrogància, pretensions de domini. <i>Arrestos</i> .	---
Aglaç (IV-C/HU-12,66). Aglaçar: cansar molt, fer perdre les forces. <i>Extenuar</i> .	.NST
Agradeja (I-3858). Agradejar: agradar. <i>Agradar, gustar</i> .	.NST
Agrer (III-L-1446). Agrer, -era: molt productiu, fruitós, que dona fruit abundant. <i>Esquilmeño</i> .	.SST
Aguaràs (IV-C/SA-18,69). Aguar: corregir algú, fer-li perdre un defecte o vici. <i>Corregir</i> .	.SST
Aguiada (I-1117). Vianda cuïta i adobada amb brou, espícies o altra cosa. <i>Guisado</i> .	.NST
Aguiar (III-VH-593). Preparar, disposar bé qualque cosa per fer-ne ús. <i>Aparejar</i> .	.NST
Agut (I-4965). Que té vivor, enginy; discret i graciós en parlar o en obrar. <i>Discreto, gracioso</i> .	.SST
Ahuca (I-5042). Cridar "ahuc! ahuc!" per afuar els cans als conills per encalçar-los. <i>Hucar</i> .	.NST
Aiguera (IV-ROM-172,37). Conducte subterrani per on van les aigües brutes. <i>Alcantarilla</i> .	.SST
Aigobatut (II-C-137). Aiguabatut: camp inútil pel conreu per l'excés de pluja. <i>Enaguachado</i> .	.NST
Aiguera (I-1508). Dona que duu les gerres per donar de beure als segadors. <i>Aguadora</i> .	.SST
Airós (I-1481). Elegant, que té bon aire. <i>Airoso</i> .	.SST
Aixanguer (I-2777). Dona deixadota, bruta o mal educada. <i>Fargallona</i> .	.NST
Aixerriat (I-4489). Aixerriar: engegar esvalotant, fer fugir a crits. <i>Ahuyentar</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : adobar un camp, amb els excrements de les ovelles.	
Aixeta (III-VH-392). Aparell per obrir i tancar el pas d'un fluid de dins un recipient. <i>Grifo</i> .	.SST
Aixopit (IV-C/SA-18,90). Ajupir: arrufar-se, doblegant el cos, fins a tocar terra. <i>Agazaparse</i> .	.SST

- Ajaçar** (IV-G/NA-40,149). Ajeure's una persona a qualsevol lloc per reposar. *Encamarse*. .SST
- Aladroc** (III-VH-1150). Home esburbat, que obra de pressa i sense reflexió. *Atolondrado*. .STAS
STAS: peix d'uns 20 cms., de dors blau verdós, costats argentats.
- Alambor** (III-MP-24). Inclinió, desviació de la verticalitat. *Inclinación*. .SST
- Alambor** (II-AO -13). Anar a alambor: desfer-se, perdre el compàs o l'equilibri. *Perderse*. .STAS
STAS: contraparet; ostentació artificiosa; verdor, frondositat.
- Albarà** (IV-G/RE-10,47). Cèdula, paper escrit acreditatiu d'una cosa feta o que cal fer. *Albalá*. .SST
- Aleixandri** (I-1237). Herba robusta de arrel gruixada, tronc dret, fulles amples. *Apio caballar*. .SST
- Alena** (II-AO-628). Eina que els sabaters empren per fer els forats a la sola o pell. *Lezna*. .SST
- Aleta** (I-1597). Fer l'aleta: fer la bona, fer mostres d'amor per obtenir-ne el festejar. *Caricia*. .SST
- Alicorn** (III-R-392). Figura satírica que, a les festes, se posava a les portes de l'església. --- .NST
- Alicorn** (III-VH-849). Home baix, inútil, groller, que no fa més que nosa. *Imbécil*. .SST
- Alimares** (III-VH-122). Jocs, festes, moixonies, etc. *Caricias, fiestas*. .STAS
STAS: foguera com a senyal; il·luminacions
- Alises** (III-L-1504). Alís, -isa; pasta alisa (o alia): pasta sense llevat. *Cenceño*. .SST
- Alisos** (III-L-749). Alís, -isa: trist, melancòlic, que no té delit. *Triste*. .SST
- Almadrava** (III-MP-207). Xarxa grossa, que es deixa calada dins la mar. *Almadraba*. .SST
- Alouers** (III-N-98). Alouer: persona que té el domini útil de béns immobles. *Alodio*. .NST
- Alum** (IV-C/SA-11,17). Excrement de ca, gallina o colom, emprats per adobar pells. *Canina*. .STAS
STAS: sulfat d'alumini, potasi..., dotat de propietats astringent
- Allà dellà** (I-995). Allà dellà o allà deçà: a l'altra banda. *Más allá, allende*. .SST
- Allena** (I-1726). Aliè, -ena: estrany, pertanyent a altri. *Ajena*. .SST
- Ameraré** (I-2613). Amerar: posar en remull una cosa fins que el líquid la penetri. *Empapar*. .SST
- Amerridor** (III-L-964). Amarrador; amarrar: agafar fort per impedir de fugir. *Amarrar*. .SST
- Amigo** (I-2576). Castellanisme per "amic", no admès al diccionari. *Amigo*. ---
- Amonestar** (III-VH-1457). Publicar de dalt la trona els matrimonis tractats. *Publicar*. .SST
- Ampitrada** (II-CV-157). Ampitada; àmpit: peu de muntanya; ampitada: pujada. *Repecho*. .NST
Ampit (SST): mur fins al pit; part inferior d'una finestra.
- Amoixaves** (I-4995). Passar la mà suament per l'esquena per mostrar-li afecte. *Acariciar*. .SST
- Andadura** (I-1646). Caminar de les bísties, ràpid i elegant, sens sotrac ni torçudes. *Andadura*. .NST
- Andana** (III-MP-112). Sèrie de vaixells col·locats un al costat de l'altre. *Andana*. .SST
- Andoi andoi** (I-3262). Anar trescant d'ací i d'allà sense profit; andoiar. *Mangonear*. .NST
- Ansera** (I-2716). Llatres de cànem que uneixen les beaques damunt l'esquena de la bístia. *Asa*. .NST
- Antes** (I-2312). Castellanisme per "abans": expressa anterioritat de temps en sentit propi. *Antes*. ---
- Antigüea** (II-CV-76). "A l'antigüea": al ús o manera del temps antic. *Al estilo antiguo*. .NST
- Antipares** (III-VH-122). Calça sense peu, que cobreix del genoll fins al turmell. *Antipara*. .SST
- Anyins** (IV-C/HU-22,70). Anyí: pell i llana d'anyell. *Corderino*. .SST
- Apesarat** (IV-G/RE-2,26). Apesarat, -ada: afligit d'un pesar o pena moral. *Pesaroso*. .SST
- Aprés** (II-HS-474). Corral llarguer i estret, on es munyen les ovelles. *Aprisco*. .SST
- Aprèta** (II-A-262). (Castellanisme). Afligir amb una tribulació o perill greu. *Aprètar*. ---
- Aquala** (I-2591). Quina/quines: quina o quines persona/es; s'usa en interrogacions. *Quien*. .SST
- Aquens** (III-R-864) Per aquens: per aquí prop. --- .NST
- Aranell** (III-L-1589). Aranell, nanell: ca petit i lladrador que serveix per caçar eriçons. *Enano*. .NST
- Aranell** (IV-C/HU-41,16). Cavitats del nas, per on passa l'aire per alenar i olorar. *Fosa nasal*. .NST
- Aranyons** (I-1066). Aranyó: fruit de color negre blavós, de gust amargant. *Endrino*. .SST
- Aregaré** (II-HS-535). Aregar: avesar una bístia a dur l'arada, a estirar el carro, etc. *Domar*. .SST
- Argelaga** (I-2775). Arbust molt espinós, de fulles simples i escasses i flors grogues. *Aliaga*. .SST
- Argelaguera** (III-VH-1106). Mata d'argelaga: planta lleguminosa i molt espinosa. *Aliaga*. .SST
- Arjant** (IV-ROM-164,36). Arjan: els diners. *Dinero, caudales*. .NST
- Aronger** (IV-ROM-13,3). Aranger: arbre semblant al taronger; usat sols en cançons populars.- .NST
- Arpella** (II-A-98). Ocell carnisser de la família del voltor. *Alimoche*. .SST
- Arquimesa** (IV-ROM-74,16). Moble amb calaixets per tenir-hi coses valuoses. *Arquimesa*. .SST

Arrebossen (I-847). Arrebossar: cobrir, tapar, amb una manta o altra peça d'abric. *Embozar*. .SST
Arrendit (I-1246). Arrendir: vèncer, inutilitzar per a la lluita. *Rendir*. .NST
Arrendit (IV-G/NA-35,34). Arrendit, -ida: abatut, invàlid, mancat de forces. *Rendido*. .NST
Arriencia (II-HS-781). Arrienc, -enca: grosser, propi d'ases o de gent molt rústica. *Borriqueño*. .SST
Arriesa (I-4901). Rusticitat, grosseria, falta de seny. *Burrada*. .NST

Bestiesa (SST) amb el mateix significat

Arromangai (I-3848). Arromangall: doblec de la roba arromangada. *Remangadura*. .SST
Arrufó (II-AO-539). Persona o animal que sol estar arrufat. --- .NST
Arruix (I-4975). Interjecció per engegar o fer fugir qualcú. *Fuera! Largo!*. .SST
Artet (III-MP-202). Ormeig de xarxa, estirat d'una barca per agafar peix petit. *Artete*. .SST
Ascabussada (I-3198). Arcabussada: acció de tirar, de disparar l'arcabús. *Arcabuzaso*. .SST
Ascabussejar (IV-G/EN-36,15). Arcabussejar: matar o ferir a trets d'arcabús. *Arcabucear*. .SST
Asperges (III-R-489). Esquitar amb aigua beneïda els feels a la missa o els difunts. *Asperges*. .SST
Aspiar (II-AO-498). Passar el fil del fus a l'aspi per debanar i fer troques. *Aspar*. .SST
Aspre (II-A-133). Aspre: tossal àrid i pedregós. *Terreno árido*. .SST
Assadollar (III-VH-768). Satisfer plenament en la gana o desig d'alguna cosa. *Hartar*. .SST
Assanta (III-VH-216). Assentar: situar una cosa a cert lloc i d'una manera estable. *Asentar*. .SST
Assento (I-1556). (Castellanisme). Disposició ferma; aspecte de superioritat. *Asiento*. ---
Assoll (IV-G/SA-12,4). Lloc on habiten els porcs; vulgarment: soll. *Pocilga*. .SST
Assucinos (I-2439). Variant de "assucí": prop d'ací. *Aquí cerca*. .NST
Assuixí (I-4188). Indica una situació que, el qui parla, no pot arribar a definir. *Así así*. .NST

Així així (SST): amb el mateix significat.

Assuquí (I-2628). Prop d'aquí. *Junto a aquí*. .NST
Assunto (I-4408). Forma vulgar de "assumepte"; "fer assunto": repugnar. *Repugnar*. .STAS

Assumpt (SST): matèria de què es tracta; tema o argument d'una obra.

Assussuaixí (I-2019). Assus-suaixí: de sobte, de cop i resposta. *De pronto*. .NST

De sobte (SST): amb el mateix significat.

Atacat (I-3153). Afuat, caminar de pressa. *Atacar*. .SST
Ataconar (I-1205). Posar tacons nous o fer altres adobs a les sabates emprades. *Remendón*. .SST
Atgefegar (III-VH-889). Atxafegar: vinclar el cos; s'aplica a les persones grasses. *Moverse*. .NST
Atia (I-1651). Atiar: acostar llenya al foc per fer-lo més viu. *Atizar*. .SST
Atxero (I-4419). (Vulgarisme). Portador de "atxa", ciri gruixat de dos a quatre blens. *Antorcha*. .NST
Atzabeja (I-1624). Varietat de lignit, molt negre i lluent. *Azabache*. .SST
Aubacor (I-4145). Figa albacor: que dona dos esplets en l'any (pel juliol i per l'agost). *Macoca*. .NST
Aubarà (I-4006). Albarà: cèdula o paper escrit acreditatiu d'un fet. *Albalà*. .SST
Aubarà (III-R-623). Albarà: paper acreditatiu d'un fet o ordenador del que cal fer. *Albalà*. .SST
Aubardà (I-2901). Bufó, home que en son parlar o obrar procura fe riure els altres. *Albardán*. .SST
Aubardà (II-HS-218). Aparell que serveix per cavalcar i dur càrrega sobre les bísties. *Albarda*. .SST
Aubellons (I-370). Síquia davall terra per recollir l'aigua de pluja i evitar hi hagi moll. *Tijera*. .STAS

STAS: canal o conducte per a donar sortida a les aigües brutes.

Aubercoc (IV-C/HU-24,38). Bajà, poc seny, irreflexiu, ximple. *Mastuerzo*. .SST
Aubetet (III-R-866). Albat: infant mort abans de l'edat de la raó. *Párvulo muerto*. .SST
Avaneu (I-2928). Avancar-se: fer ostentació de les bones qualitats pròpies. *Preciarse*. .NST
Averies (III-VH-651). Averia: carn de porc convertida en farciment de camaiots. --- .NST
Avivorat (IV-C/EN-1,26). Avidolar: donar vida, animar. *Avivar*. .SST

B

Babaí (II-AO-295). Brusquina, pluja molt prima. *Llovizna*. .NST
Baciva (II-A-268). Ramat del bestiar que no cria. *Estéril*. .SST
Bacó (IV-C/HU-8,16). Fer bacó: fer bocins, reduir a trossos petits; fer ull, morir-se. *Morirse*. .SST
Bacora (II-CV-98). Parts genitals externes de la dona; persona inútil d'enteniment. *Breva*. .SST

- Badolins** (III-L-938). Badolí: badoc, el qui mira coses que li distreuen l'atenció. *Mirón*. . .NST
- Bagassa** (II-C-239). Dona deixadota o malgirbada, malfaenera; prostituta. *Dejada, prostituta*. .SST
- Bajoques** (I-413). Bajoca: poncella, flor encara no desclosa. *Capullo*. . .STAS
STAS: tavella d'algunes lleguminoses, com mongeta, fava, pèsol.
- Baladre** (I-1292). Arbust de fulles lanceolades i flors vermelloses o blanques. *Adelfa*. .SST
- Baladreres** (II-HS-533). Baladrer, -era: que parla a crits; eixordador; bravejador. *Vocinglero*. .SST
- Balandrina** (III-VH-2055). Bel·landina: acció pròpia de gent de poc seny. *Fechoría*. .NST
- Balders** (III-VH-890). Balder, -era: ample i sobrer per allò que ha de contenir. *Holgado*. .SST
- Baldufes** (III-VH-260). Baldufa: peix d'uns 35 cm., dors blavós amb dues aletes. *Melva*. .SST
- Baleigs** (I-2146). Porgueres del gra que queden dins l'erer. *Cribaduras*. .SST
- Balze** (I-3032). Bàlzem, bàlsam: beguda molt dolça o aromàtica; cosa que dona consol. *Bálsamo*.SST
- Bamba** (III-VH-125). Dona beneitota, de poc enteniment. *Clueca*. .SST
- Bambolejà** (III-R-18). Anar de banda a banda per inseguretat d'equilibri. *Bambolear*. .SST
- Bambosí** (II-CV-28). Bombosí: teixit de cotó blanc, llistat, per peces d'ús interior. *Bombasí*. .SST
- Ban** (II-HS-209). Orde o prohibició feta sots amenaça de càstig als infractors. *Bando*. .SST
- Bancalada** (II-A-473). Conjunt de persones assegudes a un banc. *Bancal*. .SST
- Bandolera** (I-4182). Bossa que serveix per posar-hi els animals caçats. *Bandolera*. .SST
- Barbatxos** (II-HS-675). Barbatxo, -atxa: bàrbar, grosser d'enteniment o de sentiments. *Bárbaro*.NST
- Barco** (I-515). (Castellanisme). Bastiment per a la navegació més gros que les barques. *Barco*. ---
Vaixell (SST): amb el mateix significat.
- Barramenta** (III-VH-2477). Conjunt de les mandíbules amb les dents. *Mandíbulas*. .NST
- Barretades** (IV-C/HU-24,8). Barretada: acte de saludar cerimoniosament. *Sombrerada*. .SST
- Barregis** (III-VH-1013). Barrejar: malmetre, fer malbé; mesclar desordenadament. *Desbaratar*.SST
- Barriola** (II-CV-65). Filat de malla que les dones duïen per subjectar els cabells. *Cofia*. .SST
- Barrobins** (I-2284). Barrobí: explosió produïda dins una roca per tal de trencar-la. *Barreno*. .SST
- Barretada** (I-3841). Acte de saludar traient-se el barret. *Sombrerada*. .SST
- Basca** (I-4126). Bellaasca!: ho diuen per expressar despreocupació. *A mí, qué?*. .NST
Basc, -a (SST): natural del país basc
- Basca** (II-HS-774). Congoixa, ànsia; “bellaasca!”: es diu per expressar despreocupació. *Ansia*.SST
- Basquejar** (III-R-393). Cercar amb diligència, esforçar-se en fer una cosa. *Esforzarse*. .SST
- Bast** (I-565). Fer sa mida, abastar, proveir amb suficiència. *Bastar*. .SST
- Bastiment** (IV-ROM-75,5). Barca grossa. *Navío, buque*. .SST
- Bastina** (IV-C/EN-1,35). Peixos sense escata, p.e. taurons i ratjades. *Pez martillo*. .NST
- Baten** (II-HS-574). Batre es comptes: sortir bé els comptes. *Coincidir*. .SST
- Batistes** (IV-G/AM-54,16). Batista: raïm de gra negre, gos i ben dolç; no tant com el calop. --- .STAS
STAS: teixit de llí o de cotó, blanc i molt fi.
- Batua** (III-VH-1135). Vatuà!: deformació de “voto a”; està considerat blasfèmia. --- .NST
- Batzera** (II-AT-118). Conjunt de núvols que estan davant el sol quan es pon. *Borda*. .NST
- Bauba** (III-L-1587). Balb, -a: que ha perdut la sensibilitat per efecte del fred. *Aterido*. .SST
- Bavais** (IV-C/HU-24,15). Bavall: home excessivament enamoradís i obsequiós. *Baboso*. .NST
- Beca** (II-A-317). Faixa ampla davant els pits, per damunt les espatles, i penja a l'esquena. *Beca*.SST
- Beca** (III-L-877). Part de la capa que serveix per tapar la cara; capulla; gorra. *Embozo*. .SST
- Bedega** (III-I-198). Ovella bedega: ovella modorra; modorra: malaltia del bestiar de llana.--- .NST
- Beina** (III-L-1025). Home dolent, depravat. *Malvado*. .STAS
STAS: estoig de la fulla de l'espasa; doblec; butxaca...
- Beldat** (I-3425). Castellanisme, no admès al diccionari. *Hermosura*. .---
- Belindrango** (III-L-255). Home poc formal. --- .NST
- Belitre** (I-3232). Home de poca vergonya i sense escrúpols. *Bribón, pillo*. .SST
- Bel·landrina** (IV-G/NA-28,84). Bel·landina: acció pròpia de gent de poc seny. *Calaverada*. .NST
- Berganta** (I-1360). Persona astuta o de conducta moral tortuosa. *Bergante, tunante*. .SST
- Berruga** (II-AO-617). Retorcedura que fa un fil per excés de torsió o si va balder. *Oqueruela*. .STAS
STAS: excrescència de la pell; protuberància a l'escorça d'un arbre.

- Berul** (III-MP-189). Berul, -ula: curt d'enteniment. *Tonto, simple*.NST
- Beseta** (IV-G/HU-5,15). Fer beseta: fer prop, estar a punt d'arribar a una cosa. *Quemarse*. .NST
- Bè-xella** (III-L-1015). A be, a be coll: eixancat damunt el coll i les espatlles d'un altre. ----.NST
A collibè (SST) amb el mateix significat.
- Blanor** (II-HS-621). Qualitat de blan. *Blandura*.SST
- Bleda** (I-4758). "No val una bleda": esser molt xerec, no valer res. *Nada*.SST
- Blonco** (III-VH-2415). Oncle: germà del pare o de la mare; altres formes: conco, onclo. *Tío*. .SST
- Binifets** (I-1077). Benifet: càrrec eclesiàstic retribuït amb renda propi. *Beneficio*.SST
- Biaixos** (III-VH-1677). Treure es biaixos: treure profit de diverses maneres; estalviar. *Ahorrar*. .SST
- Bisarrria** (I-947). Força o grandesa d'esperit manifestada agradablement. *Bizarria*.NST
- Bisbe** (III-VH-656). Ventrell del porc farcit de pasta de botifarra, segons la regió. *Obispillo*. .SST
- Biscunsa** (IV-C/SA-5,90). Bescunsa: obliquïtat, desviació, tort. *Sesgo*.NST
- Bitzego** (II-AO-638). Bitzega: eina de sabater per allisar i polir la sola en fred. *Bisagra*.SST
- Biula** (III-L-310). Anella que va fixa a una porta, i serveix per tocar o per estirar. *Aldaba*. .NST
- Biulany** (III-VH-220). Peça de ferro o de fusta per travar una porta o una finestra. *Pestillo*. .NST
- Biulons** (I-1213). Biuló: peça de ferro per travar un pany, una porta o una finestra. *Pestillo*. .NST
Pestell (SST): amb el mateix significat.
- Boal** (II-A-239). Estable on s'arreceren els bous per menjar i dormir. *Boyal*.SST
- Bobià** (III-L-155). Bobià, -ana: ximple, curt d'enteniment. *Bobalicón, tontón*.NST
- Bofegueres** (I-417). Nom de plantes que tenen el suc lactescent, càustic. *Euforbia*.NST
- Bogiot** (III-VH-84). Bugiot: planta utilitzada com a diürètica, a punt de extingir-se. --- .STAS
- Boldró** (IV-SUP. I). Grup; conjunt de coses que formen aparentment una sola massa. *Grupo*. .SST
- Bordell** (I-4287). Enviar al bordell: engegar algú que fa nosa. *Estorbar*.STAS
STAS: casa on s'exerceix la prostitució.
- Borles** (III-L-471). Borla: bolla de fils de seda, insígnia d'un títol o dignitat. *Borla*.SST
- Borlins** (II-HS-798). Borlí: borla petita; borla: bolla de fils de seda, usat per adornar. *Borlín*. .SST
- Born** (III-VH-611). Bòrn: gran multitud de persones o animals en moviment. *Turba*.STAS
STAS: clos, cilindre, disc, passeig, etc.
- Borrer** (I-2747). Que no dona fruit, o que no produeix l'efecte que se espera d'ell. *Estéril*.SST
- Borseguins** (IV-G/NA-17,67). Borseguí: sabata alta fins prop del genoll. *Borceguí*.SST
- Bot** (III-VH-675). Fer el bot: manifestar, de forma aspre, irritació. *Ceñudo*.SST
- Botanes** (II-C-779). Botana: cosit o sarzidura fet grollerament, que fa massa regruix. *Chafallo*. .STAS
STAS: forat a la roba fet pel foc; peça que tapa el forat de les bótes.
- Botilenca** (II-AO-250). Botilenc, -enca: mal fet, mal garbat, presentat grollerament. *Grotesco*. .NST
- Bous** (IV-C/EN-1,48). Bou: art de pescar amb una gran xarxa estirada per dues barques. --- .SST
- Boverons** (II-A-53). Baveró: manat de xerxa, al fons de la mar, per atreure i agafar el puu. --- .NST
- Boves** (I-3187). Bova: planta que es fa als aiguamolls, usada per fer els seients de cadira. *Enea*. .SST
- Bovo** (II-C-1120). Fer el bovo: fer gests o dir paraules desbaratades per fer riure. *Hacer el bobo*.NST
- Brasseres** (II-C-56). Bracera: planta de 30 a 80 cm., amb molta rama i fulles aspres. *Tramaladros*.SST
- Bravates** (I-4398). Paraules que es diuen per fer ostentació de poder. *Bravata*.SST
- Brescam** (II-A-316). Bresques expremudes, sense mel. *Panal*.SST
- Breviari** (I-3902). Llibre compendiós que una persona porta a sobre constantment. *Breviario*. .SST
- Brilla** (III-I-76). Brida: corretges que serveixen per governar el cavall. *Brida*.SST.
- Brinco** (I-4465). Castellanisme, no admès al diccionari.---
- Brivó** (I-2999). Brivó, -ona: persona de vida relaxada, polissona, mal intencionada. *Bribón*. .NST
- Brocal** (III-VH-416). Botella panxuda. *Garrafa*.SST
- Broix** (III-L-796). Broix, broixa: rònc, tot sol, sense res que el millori. *A secas*.SST
- Bronda** (I-2773). Blonda, flocadura. *Cairel*.NST
- Broquet** (III-VH-192). Canonet d'os de la pipa on el fumador aplica els llavis. *Boquilla*. .SST
- Brossa** (III-VH-64). Conjunt de partícules o coses inservibles. *Inservible*.SST
- Brostades** (I-1319). Brostada: conjunt de brots o branques tendres dels arbres. *Brotada*.SST
- Bru** (I-3600). Color de la pell d'un individu de raça blanca ric en pigment. *Moreno*.SST

Bruia (II-C-147). Brull/brulla: brotada tendra dels cereals. <i>Porriña</i> .		.SST
Bufanda (I-4181). Peça de roba embolicada pel coll en temps de fred. <i>Bufanda</i> .		.SST
Bufava (IV-SUP. III-56b). Bufar an es brou: fer ostentació de riquesa, de poder, etc. <i>Blasonar</i> .		.SST
Bufons (I-2823). Bufó: còmic de les corts i dels palaus de la noblesa. <i>Bufón</i> .		.SST
Bugiot (III-L-1068). Avalot, conjunt confús de crits i soroll desordenat. <i>Jaleo</i> .		.STAS
<u>STAS</u> : simi, especialment petit i cuallarg.		
Buranya (II-A-104). Bua o nafra produïda per infecció de la sang. <i>Úlcera</i> .		.NST
Buranyes (II-AO-926). Cercar buranyes: inquirir notícies per descobrir defectes de qualcú. ---		.NST
Burell (II-CV-32). Llana negra o molt fosca de color. <i>Buriel</i> .		.SST
Burjó (I-4848). Barra llarga per treure caliu i atiar el foc del forn. <i>Hurgón</i> .		.NST
Buscant (I-3257). Buscar: cercar. <i>Buscar</i> .		.SST
Busquereta (II-C-625). El poc de sabonera que es forma al bullir la llet per fer el brosat.---		.STAS
<u>STAS</u> : ocell, de silueta esvelta, de 12 a 15 cm., i el bec prim.		

C

Cabalet (II-C-1500). Cabal: quantitat de diners o d'altres béns que es posseeix. <i>Caudal</i> .		.SST
Cabàs (III-MP-96). Recipient de forma ovalada, amb anses, per transportar coses. <i>Capazo</i> ..		.SST
Cabeça (IV-G/NA-47,1). Cap de persona; talent, facultats. <i>Cabeza</i> .		.NST
Cabot (II-C-158). Blat cabot: casta de blat que es fa molt alt, i de molta qualitat. <i>Candeal</i> ..		.STAS
<u>STAS</u> : peix de diferents espècies; oreneta cuablanca.		
Caçada (IV-ROM-167,1). Acte de caçar. <i>Cacería</i> .		.SST
Cadafet (II-C-663). Cadaf petit: recipient fondo, amb ansa, per tenir i abocar aigua. <i>Jarro</i> ..		.STAS
<u>STAS</u> : mesura de capacitat per a oli, equivalent a 1/8 d'un càntir.		
Cadafet (III-VH-503). Cadaf petit per mesurar i beure vi en els cellers. <i>Jarrillo</i> .		.STAS
<u>STAS</u> : ocell, d'uns 30 cms., que pesca sempre en aigües marines.		
Cadenó (III.R-815). Cadena de metall preciós, molt prima, que duen les dones. <i>Cadenilla</i> .		.NST
Cadastre (I-3362). Registre estadístic de les finques urbanes i rústiques. <i>Catastro</i> .		.SST
Cadellada (II-C-1491). Multitud de cadells. <i>Alacranera</i> .		.SST
Cadells (II-C-1178). Cadell: insecte d'uns 5 cm. i robustes mordales que tallen les arrels. <i>Alacrán</i> .		.SST
Cadernina (II-C-25). Caderlina: planta de fulles espinoses, flors grogues. <i>Cardillos</i> .		.NST
Cadufes (III-L-506). Cadufa: recipient de terrissa, amb una o dues anses, per beure. <i>Jarrito</i> .		.NST
Calabosso (I-4337). Calabós: cambra sòlidament closa destinada a tancar-hi presos. <i>Calabozo</i> .		.SST
Calamandri (I-1237). Roba de llana i bri per fer calçons, faldes, i altres vestits. <i>Calamandra</i> .		.NST
Calamandri (III-R-234). Disposició del sembrat, que iguala tot el camp.---		.NST
Calcigat (IV-ROM-38,7). Calcigar: oprimir, humiliar, menysprear, trepitjar. <i>Pisotear</i> .		.SST
Caldereja (III-L-293). Calderonejar: ocupar-se en coses inútils o de poca importància.---		.NST
Calenda (III-VH-283). Lectura, el dissabte de Nadal, sobre la vinguda de Jesús. <i>Calenda</i> .		.SST
Calent (III-VH-165). Que té ganes molt fortes d'una cosa. <i>Ardoroso</i> .		.SST
Calentura (I-1646). (Castellanisme: en el sentit de "febre"). Calentor en general. <i>Calentura</i> .		.---
Calessa (I-4134). Carruatge de dues rodes, obert per davant, per a dues persones. <i>Calesa</i> .		.SST
Caleu (I-4814). Calar: empassar-se, creure una mentida. <i>Tragarse</i> .		.SST
Calop (I-4952). Classe de raïm gros i molt saborós, apreciat com el millor. <i>Hebén</i> .		.NST
Calques (I-1029). Calca: llistó de fusta situat en la part inferior del teler de mà. <i>Córcola</i> .		.SST
Calquetja (III-VH-2216). Calquejar: discórrer per resoldre una cosa difícil. <i>Cavilar</i> .		.SST
Caluix (II-AO-222). Tronc de la cama-roja; "donar caluixos": tupar, donar llenya. <i>Troncho</i> .		.SST
Cambuix (I-576). Cobricap de tela fina per subjectar els cabells. <i>Cambuj</i> .		.NST
Camella (III-R-820). Cadascun dels dos bastons ficats a la perxa on se juny la bístia. ---		.SST
Camorra (I-4671). Baralla o discussió sorollosa. <i>Camorra</i> .		.NST
Campada (I-214). Campar amb paraules: fer-la callar amb promeses no complides. <i>Mentir</i>		.STAS
<u>STAS</u> : passar la vida		
Campador (I-275). Que pot campar, que ja té vida pròpia. ---		.NST

Campar (I-64). Tenir possibilitat de viure. <i>Vivir, pasar</i>	.SST
Campussol (III-MP-195). Fer sa torniola, tresscar sense fer res de profit. <i>Vagabundear</i>	.NST
Canadelles (III-R-831). Ampolletes per servir el vi i l'aigua en la missa. <i>Vinajeras</i>	.SST
Canai (III-VH-332). Carall: punyetero, entremaliat, difícil, dolent, maleit, etc... <i>Maldito</i>	.SST
Canalera (I-1892). Fer canalera els ulls: plorar molt. <i>Llorar</i>	.SST
Canaleres (III-L-605). Canal que serveix per fer anar l'aigua a un cert lloc. <i>Desaguator</i>	.SST
Canat (I-1604). Recipient cilíndric de canya o de fusta per guardar-hi blat o gra. <i>Silo</i>	.SST
Canavera (II-AO-318). Cap d'home o d'animal, reduït als seus ossos. <i>Calavera</i>	.SST
Canera (III-VH-599) Fam canera o canina: fam patològica, que no s'associa mai. <i>Canina</i>	.SST
Canons (II-C-773). Trossets de canya, a manera de didals, per no fer-se talls amb la falç. <i>Dedal</i>	.SST
Cantina (I-866). Galeria que comunica amb un pou per donar frescor a l'aigua. <i>Cantina</i>	.STAS
<u>STAS</u> : lloc públic on es venen begudes i alguns comestibles.	
Cantet (II-AO-3). Perdre es cantet: perdre el delit, les ganes de cantar. <i>Perder el humor</i>	.NST
Cantet (IV-ROM-33,5). Fer el cantet: manera d'expressar els pensaments o afectes. <i>Opinar</i>	.NST
Canyellons (I-344). Canyelló: la part més prima de la cama d'un animal de ploma. ---	.NST
Capbrevat (III-VH-2404). Capbrevar: posar en capbreu, en reconeixement de drets. <i>Cabreo</i>	.SST
Capçana (II-AO-521). Vessa grossa, que produeix son i lleva les ganes de treballar. <i>Galvana</i>	.STAS
<u>STAS</u> : rodella que es posa al cap; drap per a eixugar-se les mans.	
Capcer (III-MP-85). Suro gros amb una banderola, posat als ormeigs de pescar. <i>Boya</i>	.SST
Capcurucull (I-1611). L'extremitat més alta d'un arbre, muntanya, edifici, etc. <i>Cúspide</i>	.SST
Capxirigany (III-VH-220). Capsigrany: ocell rabiós que imita el cant dels altres. <i>Alcaudón</i>	.SST
Capitava (II-HS-211). Capitar: arribar a terme una cosa, donar el seu resultat. <i>Resultar</i>	.NST
Capons (II-A-69). Capó: animal castrat, especialment el pollastre per engreixar-lo. <i>Capón</i>	.SST
Capot (I-2698). Peça llarga d'abric, amb mànegues i capulla. <i>Capote</i>	.SST
Cappares (II-C-291). Cappare: branca, bri o brot principal d'una planta. <i>Guía</i>	.SST
Carai (II-AO-488). Manifesta admiració, impaciència; enviar al carall: a mal viatge. <i>Carajo!</i>	.SST
Carai (III-VH-1801). Carall: molt llest o entremaliat, que té més vivor que els altres. <i>Puñetero</i>	.SST
Caraies (II-A-70). Carall: molt llest o entremaliat; que té més vivor que els altres. <i>Puñetero</i>	.SST
Carais (II-A-18). Carais marins: animal de mar, de color fosc. <i>Huevo de pulpo</i>	.SST
Caramell (II-AO-499). Filaments de cànem que cauen en espadar-lo. ---	.SST
Caramelles (I-3641). Caramella: espècie de flauta o flabiol de pastor. <i>Caramillo</i>	.SST
Caramuixes (I-4713). Caramuixa: tronc sec de la porrassa. <i>Gamón</i>	.SST
Carcabòs (I-3852). La larinx, i per extensió tot el canó de la gargamella. <i>Garguero</i>	.SST
Carretó (I-1947). Macetes de carretó: peça de ferro que va dins cada cap del carretó de batre. --.	.STAS
<u>STAS</u> : martell gruixut usat pels mestres de cases.	
Cartet (III-L-1420). Espècie de card cultivat que es posa en el bullit i altres guisats. <i>Cardillo</i>	.NST
Caspi (II-AO-623). Caspi!: interj. que expressa extranyessa. <i>Caramba</i>	.STAS
<u>STAS</u> : relatiu o pertanyent a la mar Càspia.	
Casques (II-A-259). Casca: closca, clovella dura. <i>Càscara</i>	.SST
Cassola (I-3105). Guisat de diferents classes que es sol fer dins dit recipient. <i>Cazuela</i>	.STAS
<u>STAS</u> : vas, generalment rodó, de terrissa o metall, per a guisar-hi.	
Cassot (I-398). Brusa de teixit molt fort, que duïen els treballadors del camp. <i>Camisa arriero</i>	.SST
Cassusa (II-AO- 620). Gana forta de menjar. <i>Cazuza</i>	.SST
Castanyolada (I-3759). So de les castanyoles. <i>Castañetazo</i>	.NST
<u>Castanyola</u> (SST): instrument de percussió de fusta o de vori.	
Cativeri (III-R-97). Captiveri: sèrie anguniosa de tribulacions o molèsties. <i>Cautiverio</i>	.SST
Catxumbo (II-CV-175). Fusta negra, americana, usada per fer rosaris, sivelles... <i>Cachumbo</i>	.SST
Ceptre (IV-ROM-38,7). Autoritat suprema; bastonet simbòlic de l'autoritat imperial. <i>Cetro</i>	.SST
Cernedores (I-13). Cernedor, -a: bastiment de fusta per a cendre la farina. <i>Varillas</i>	.SST
Cero (IV-G/NA-11,25). Cérvol: mamífer remugant. <i>Ciervo</i>	.SST
Cerol (I-4928). Matèria viscosa que el sabaters empren per untar el fil de cosir. <i>Cerote</i>	.NST
Cerros (II-AO-506). Floca de cotó, llana, cànem o lli, a punt d'esser filada. <i>Cerro</i>	.SST

Cerut (IV-C/HU-42,53). Baixos o residu d'una bresca de mel. <i>Gerón</i> .		.SST
Cilicis (I-1082). Cinyel dur de ferro que es porta damunt la carn per mortificació. <i>Cilicio</i> .		.SST
Cimbori (III-L-340). Claraboia alta, que sobresurt per damunt la teulada. <i>Lumbrera</i> .		.SST
Cincogema (III-R-826). Cinquagesma: festa als cinquanta dies després de Pasqua. <i>Pentecostés</i> .		.SST
Cinyell (IVG/RE-1,91). Corretja o cordó que serveix per a cenyir. <i>Ceñidor</i> .		.SST
Circuïa (IV-G/RE-4,10). Circuir: anar o estar en torn, al voltant; circumdar. <i>Circuir, cercar</i> .		.SST
Cirerols (III-VH-727). Cirerol, -a: tomàquet petit i rodonet. ---		.SST
Citra (III-I-123). Instrument de música popular, de corda i púa, més gran que la bandúrria.---		.NST
Civil (I-9). Guàrdia civil: qualsevol individu del dit cos. <i>Guardia civil</i> .		.SST
Clasta (IV-C/HU-12,67). Clastra: pati central d'una casa de pagès. <i>Patio</i> .		.SST
Cessions (IV-C/HU-16,45). Accessió: fenòmen morbós, especialment febre. <i>Accesión</i> .		.STAS
<u>STAS</u> : acció de cedir alguna cosa a un altre.		
Clenxa (I-754). Cabellera ben pentinada. <i>Peinado</i> .		.SST
Cloca (II-A-99). Clocar: cloquejar la gallina. <i>Cloquear</i> .		.NST
Coarrut (II-HS-219). Ordi amb cua: el que després de batut porta molta aresta. ---		.---
Cobrava (III-MP-195b). Cobrar: recollir, estirar una corda des de una embarcació, etc. <i>Cobrar</i> .		.SST
Coconar (III-VH-775). Cocó: clot natural en la roca, on hi cau l'aigua de la mar. <i>Cadolla</i> .		.SST
Cocouers (III-L-512). Cocouer, -era: comprador i revenedor d'ous i aviram. <i>Recovero</i> .		.SST
Cocover (I-3415). Cocouer, -era: comprador i revenedor d'ous i aviram. <i>Recovero</i> .		.SST
Codolada (IV-G/EN-28,51). Composició poètica popular llarga. ---		.SST
Cofa (I-1498). La part principal d'un capell, dins la qual es fica el cap. <i>Copa</i> .		.STAS
<u>STAS</u> : cistella d'espert, palma, etc., de poca alçada i sense anses.		
Colació (I-1117). Col·lació: resopó, repeixó nocturn i festós. <i>Colación</i> .		.SST
Colada (II-C-950). Llet presa; colada vella: endurida; colada tendra: no ben presa. <i>Cuajada</i> .		.SST
Colga (III-VH-680). Doblec a la vorera superior d'uns calçons per passar-hi la veta. <i>Jareta</i> .		.STAS
<u>STAS</u> : òrgan matern dels mamífers.		
Colgada (I-3665). Colgar: posar dins el llit. <i>Acostar</i> .		.SST
Colguí (IV-G/NA-12,2). Colgar: posar dins el llit; passat simple per: vaig colgar. <i>Acostar</i> .		.SST
Colís (IV-G/AM-41,13). Campaneta que es toca en dur el viàtic a un malalt. <i>Campanilla</i> .		.NST
Colissos (II-C-14). Planta comestible, de tronc dret, fulles oblongues, flors blanques. <i>Collejas</i> .		.SST
Col·legiu (I-1790). Inferir: treure com a conseqüència. <i>Inferir</i> .		.SST
Colomades (I-4642). Colomada: mala passada, feta desagradable. <i>Chasco</i> .		.NST
Colorillo (I-4195). (Castellanisme no admès). <u>Coloret</u> : color pels llavis i cara. <i>Colorete</i> .		.---
Collerada (III-N-77). Cabra collalba?: la que és negra però té el coll i el cap blancs. ---		.NST
Coll-rocí (III-VH-657). Blat coll-de-rossí: considerat el blat més fi i que dona més bon pa.---		.---
Coman (I-351). Comanar: saludar un absent, enviar-li records, expressions d'afecte. <i>Saludar</i> .		.SST
Comandacions (I-339). Salutacions afectuoses que s'envien a un absent. <i>Recomendaciones</i> .		.NST
Comes (I-1653). Coma: depressió més o menys pregonera i planera en la muntanya. <i>Nava</i> .		.SST
Comida (I-2949). (Castellanisme no admès al diccionari).		.---
Comodo (I-2696). Acomodo: amb comoditat, en bones condicions. <i>Acomodo</i> .		.NST
Comparatge (I-2103). Festa dels compares, que es feia dos dijous abans del dijous llarder. ---		.STAS
<u>STAS</u> : acompanyament del bateig i també de les noces.		
Completes (III-MP-154). Darrera part de l'ofici diví diari, que resen els sacerdots. <i>Completas</i> .		.SST
Comptants (III-R-64). Comptant: diners en efectiu, en metàl·lic. <i>Dinero contante</i> .		.SST
Concert (II-AO-144). Conjunt de coses destinades a un cert ús, p.e., menjar. <i>Material</i> .		.SST
Conco (III-VH-2416). Oncle: germà del pare o de la mare; altres formes: conco, onclo. <i>Tío</i> .		.SST
Concòrdia (II-AO-571). Acord entre algunes persones per estipulació, convinença. <i>Concordia</i> .		.SST
Congrenyada (III-VH-657). Bóta gran subjectada amb cercols de fusta (congrenys). <i>Cárcel</i> .		.SST
Congret (IV-G/NA-34,25). Panet de farina, sucre i ous, llarguer i de consistència blana. <i>Bollo</i> .		.NST
Congriar (III-L-829). Produir, criar, formar, engendrar. <i>Engendrar</i> .		.SST
Continent (IV-G/NA-35,24). De continent: de seguida, tot d'una. <i>Enseguida</i> .		.SST
Coní (III-VH-2255). S'alegria des coní: alegría de poca durada. ---		.--

- Consentida** (III-VH-1501). Esquerdat lleugerament, sense separació visible. *Cascado*. .SST
- Contino** (I-3828). Llicència d'estil: contínuament, sense interrupció. *Continuamente*. .NST
- Contínuament** (SST): amb el mateix significat.
- Conversada** (I-1089). Acte de conversar. *Charla*. .NST
- Conversa** (SST): amb el mateix significat.
- Copinyat** (II-CV-77). Falta antiga de les dones, que estava tavellada verticalment. --- .NST
- Copinyes** (IV-G/HU-53,24). Copinya: pinya, fruit del pi. *Piña*. .STAS
- STAS**: cloïssa, mol·lusc comestible.
- Corbam** (II-A-478). Anar de corbam: perdre l'equilibri al caminar; anar de costat. *De lado*. .NST
- Corca** (I-4324). Corcar: sofrir l'acció del corc. *Carcomerse*. .SST
- Cordoncillo** (I-4335). (Castellanisme). Cadeneta d'or que les dones duen al coll. *Cadenilla*. ---
- Corna** (III-MP-176). Cornar: sonar el corn o sirena. *Pitar*. .SST
- Cornaló** (I-2696). Cadascun dels angles o extrems d'una cosa. *Punta, esquina*. .SST
- Corredissa** (II-AO-146). Acte de córrer d'algunes persones o animals. *Carrera*. .SST
- Correreta** (II-AO-154). Capgròs, larva de la granota. --- .NST
- Corretjada** (I-4912). Cop donat amb una corretja. *Correazo*. .SST
- Corrida** (I-1380). (Castellanisme). Correguda: camí a recórrer. *Carrera*. ---
- Correguda** (SST): amb el mateix significat
- Corriola** (II-A-335). Planta que es fa dins els sembrats, molt agradable al bestiar. *Correhuela*. .SST
- Cortanes** (I-2936). Quartana: febre palúdica que es presenta cada quatre dies. *Cuartana*. .SST
- Cortès** (II-C-139). Que demostra urbanitat; any poc cortès: any difícil, aspre, dolent...*Malo*. .SST
- Cortí** (IV-G/HU-53,23). Quartí: mesura de líquids; equival a 26'67 litres.. .SST
- Corteroles** (IV-G/HU-32,71). Quarterola: antiga mesura d'oli i de vi (entre 5 i 8 quartins). --- .SST
- Cortonel·lo** (IV-G/HU-22,5). Quartó: mesura de vi de mitja quarta, una mica més de mig litre.-.SST
- Coscorrada** (IV-G/VA-1,25). Empenta que és dona a qualcú per fer-lo decantar. *Empujón*. .NST
- Cossera** (IV-G/HU-36,7). Setmana cossera: que té sis dies feiners, sense cap festa. *Entera*. .NST
- Cota** (II-AO-80). Vestit dels homes i les dones, del coll fins a prop dels peus. *Túnica*. .SST
- Cotes** (III-R-61). Jota: ball popular molt usat a Aragó, València, Mallorca i Menorca. *Jota*. .SST
- Cotiflades** (III-R-748). Cotiflat, -ada: flux; aquí significa "passades". *Enclenque*. .SST
- Cotilla** (II-CV-81). Faixa ampla de les dones per dibuixar la corba de pits i ventre. *Corsé*. .SST
- Cou** (II-C-304). Per covo: recipient de canya, per transportar roba, fruita, etc. *Cuévano*. .SST
- Crespell** (III-R-731). Pasta dolça, de diversos ingredients i formes segons les regions. --- .SST
- Crestai** (I-2378). Cristall: pedra preciosa. *Cristal*. .SST
- Crestai** (III-R-374). Cristall: vidre pesant, brillant, que se empra per fer vaixella, etc. *Cristal*. .SST
- Crica** (I-912). Cric, crica: que es resisteix a donar. *Avariento, mezquino*. .SST
- Crivellat** (I-1402). Obrir-se a clivells: obertura produïda per un cop, vellura, etc. . *Rajar*. .SST
- Cugula** (II-A-216). Planta que creix enmig dels cereals i els perjudica. *Cizaña*. .SST
- Cuixals** (I-4894). Davantal de pell que protegeix els pits, les cuixes i els genolls. *Cojal*. .SST
- Cupada** (II-C-1244). Quantitat de vi, de brisa, etc. que cap dins un cup. *Tinaja*. .NST
- Cuquera** (II-C-1038). Cuquer, -era: propi dels cucs; que produeix cucs. *Gusanero*. .SST
- Curis** (II-AO-869). Cúries; cúria: cort de justícia, tribunal. *Curia*. .SST
- Currete** (I-2961). Curro/a: que fa ostentació d'elegància en el vestir (currillo: 3208). *Majo*. .STAS
- STAS**: Curro, -a: mancat d'una mà o d'un braç.
- Curro** (II-AO -9). Persona que fa ostentació de garridesa i elegància en el vestir. *Majo*. .STAS
- STAS**: Manc, -a: mancat d'una mà o d'un braç.

D

- Daga** (IV-G/NA-11,37). Arma, semblant a una espasa de fulla curta, de dos talls. *Daga*. .SST
- Debanar** (II-AO-498). Anar prenent el fil d'una troca i enrotllar-lo formant cabdell. *Devanar*. .SST
- Decanta** (I-2721). Apartar, separar. *Apartar*. .SST
- Deiols** (I-4788). Tenir bons deiols: tenir molta calma o molt de valor. --- .NST

Dejornet (I-2728). Adv. intens. de “dejorn”: a hora més primerenca de la normal. <i>Temprano</i> .	.NST
Dengue (I-850). Davantal curt i ample que duen les dones per a fer feina. <i>Delantal</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : infecció vírica benigna que dona febre alta.	
Dengue (II-C-816). Davantal dels segadors, del coll als genolls, si no duïen cuixals. <i>Delantal</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : infecció vírica benigne que dona febre alta.	
Dengue (III-VH-286). Infecció vírica que produeix constipament fort i febre alta. <i>Dengue</i> .	.SST
Dengalendenga (III-L-135). Expressa el moviment rítmic d’una persona que camina. ---	.NST
Departat (I-42). Departar: separar. <i>Apartar, separar</i> .	.NST
Desbaratada (I-238). Desbaratat, -ada: anar fora seny, amb la raó pertorbada. <i>Desbaratado</i> .	.SST
Desbuada (III-L-282). Desbuat, -ada: vestit malament, sense cura. <i>Desastrado</i> .	.NST
Descordava (IV-G/AM-39,19). Descordar: desfermar una peça de vestit. <i>Desabrochar</i> .	.SST
Desencollats (III-VH-2019). Que no fan colla; que no van aparellats. <i>Desapareado</i> .	.NST
Desertós (I-2391). Per “desertor”: abandonar les files sense permís un soldat. <i>Desertor</i> .	.SST
Desficiosa (IV-C/SA-5,150). Desficiós, -osa: que té o dona defici, agitació.... <i>Desasosiego</i> .	.SST
Desflessats (IV-G/NA-17,115). Desfressat: cobert de manera per no esser conegut. <i>Disfrazado</i> .	.SST
Desfrarar (IV-G/AM-28,24). Fer cessar o deixar de esser frare. <i>Desfrailar</i> .	.SST
Deslliurà (IV-G/NA-57,26). Deslliurar: parir l’infant. <i>Parir</i> .	.SST
Desmaia (I-2234). Desmaiar: perdre força o intensitat. <i>Menguar</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : perdre el coratge, l’ànim; perdre la consciència.	
Desmenjat (I-4298). Mancat de gana o desig en general. <i>Inapetente</i> .	.SST
Desnonat (I-3952). Desnonar: tornar arrera d’una cosa acordada; acomiadar. <i>Desdecir</i> .	.SST
Despedida (I-478). Acte de despedir: saludar a un que se’n va. <i>Despedir</i> .	.NST
<u>Despedir</u> (SST): amb el mateix significat.	
Después (I-3089). Castellanisme per “després”: expressa posterioritat de temps. <i>Después</i> .	---
Despusanit (I-3707). Despús-anit: la nit anterior immediata a la darrera passada. <i>Anteanoche</i> .	.SST
Destra (I-2556). Destre/a: hàbil, expert en un art, un ofici. <i>Diestro</i> .	.SST
Desxondireu (I-3622). Deixondir: fer sortir de la son o d’un estar d’ensopiment. <i>Despabilar</i> .	.SST
Determini (I-1015). Determinació; resolució de fer una cosa. <i>Decisión</i> .	.SST
Devertiment (I-207). Divertiment: entretenir-se agradablement. <i>Diversión</i> .	.SST
Devessei (III-L-325). Trull, gran soroll de persones cridant. <i>Alboroto</i> .	.NST
Diassa (I-986). Dia indeterminat i ja passat; l’altre dia, dies passats, fa dies. <i>El otro dia</i> .	.SST
Dida (III-VH-360). Dona que alleta un infant d’una altra. <i>Nodriz</i> .	.SST
Ditxo (I-4905). (Castellanisme). Paraula o frase que crida l’atenció per graciosa, per estranya...	---
Divenres (I-2581). Per divendres: el cinquè dia de la setmana. <i>Viernes</i> .	.SST
Dobla (I-236). Moneda antiga, d’or o plata, de diferents valors segons èpoques i regions. <i>Dobla</i> .	.SST
Doma (I-1568). Dur la doma: esser el principal, el més considerat, respectat. <i>Llevarse la palma</i> .	.SST
Dóna (III-VH-1237). S’hi dona: capficar-se massa en un treball, problema, etc. <i>Entregarse</i> .	.SST
Donós (II-AT-155). Donós, -osa: bell i graciós. <i>Donoso</i> .	.NST
Dosser (I-1493). Tela rica que penja damunt un tron, un llit, una tribuna. <i>Dosel</i> .	.SST
Duenyos (I-4937). Duenyo, -enya: castellanisme ja documentat al s. XVII com a <i>senyor</i> . <i>Dueño</i> .	---
Duraions (II-HS-636). Duralló: porció de la pell més dura per falta de la circulació. <i>Dureza</i> .	.SST

E

Eima (III-VH-432). Perdre l’esma: perdre la facultat de saber per on es va o què es fa. <i>Tino</i> .	.SST
Eixalada (II-AO-140). Eixalat, -ada: que té tallades o escurçades les ales. <i>Desalado</i> .	.NST
Eixanguer (II-CV-115). Aixanguer: dona deixadota, bruta o mal educada. <i>Fargallona</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : tira de cuir que subjecta l’arada al jou.	
Eixanguer (I-4215). Aixanguer: fermall per subjectar l’arada o el carro al jou. <i>Coyunda</i> .	.NST
Eixermava (IV-G/HU-36,1). Eixermar: netejar la terra arrabassant les herbes. <i>Desbrozar</i> .	.SST
Eixarriada (I-4146). Aixarriat, -ada: malfet, esguerrat de figura, desproporcionat. <i>Deforme</i> .	.NST
Embaltit (IV-C/SA-18,87). Embaltir-se: condormir-se. <i>Amodorrarse</i> .	.NST

Embaràs (I-4895). Destorb; cosa que embarassa o impedeix d'obrar lliurement. <i>Embarazo</i> . .SST
Embeure (II-HS-375). Encongir, disminuir el volum d'una tela en cosir-la. <i>Embeber</i> . .SST
Embiromben (II-AT-71). Embirombar-se: posar-se en un alt grau alt d'agitació,... <i>Exaltarse</i> . .NST
Emblavins (IV-C/HU-1,84). Gestos o paraules d'un amor o interès fictici. <i>Arrumacos</i> . .NST
Embós (I-8). Embocar: eixamplar la boca d'un sac per abocar-hi alguna cosa. <i>Embocar</i> . .SST
Embuder (IV-G/HU-57). Embuder, -era: que menja molt i no engreixa. <i>Tragón</i> . .STAS

STAS: embudaire, que fa embuts quan parla.

Embuinen (II-A-314). Embuinar: untar o embrutar de buina (excrement de bou). <i>Emboñigar</i> . .SST
Embusteries (IV-C/HU-24,3). (Castellanisme). Mentida, cosa dita per enganyar. <i>Embusteria</i> . ---
Emmelats (II-HS-529). Emmelat, -ada: endolcit com de mel. <i>Enmelado</i> . .NST
Empeltar (IV-ROM-55,9). Embolicar, empescar-se (mentides, despropòsits). <i>Embrollar</i> . .SST
Empena (III-R-564). Donar empena a una cosa: atacar. <i>Embestir</i> . .NST
Empenyo (I-3254). (Castellanisme inacceptable). Gran interès, propòsit ferm. <i>Empeño</i> . ---
Empenyos (I-1216). Empenyorar: donar com a penyora, garantia de pagament. <i>Prenda</i> . .SST
Emperna (III-VH-1006). Empernar: obstinar-se, entossudir-se. <i>Empeñarse</i> . .SST
Empillat (III-L-1306). Empillar: emparar, engospar, agafar. <i>Pillar</i> . .NST
Empleo (I-3353). (Castellanisme). Acte i efecte d'emplear; ús, càrrec retribuït. <i>Empleo</i> . ---
Empolaina (IV-ROM-120,3). Vestir i adornar amb bones robes i ornaments. <i>Acicalar</i> . .SST
Emprenia (IV-G/AM-49,13). Emprendre: esdevenir, succeir. <i>Acontecer</i> . .SST
Enagos (I-1548). Faldilla interior femenina de roba blanca, amb parfalans. <i>Enaguas</i> . .SST
Enamoradero (I-2857). Forma acastellanada, no usual, que apareix en aquesta cançó. -- .NST
Encadarnada (I-3275). Encadarnat, -ada: afectat de cadarn, refredat. <i>Acatarrado</i> . .NST

Cadarn (SST): refredat.

Encalladors (I-22). Lloc on s'encallen, per causa del fang que impedeix. <i>Encalladero</i> . .SST
Encapirrona (I-42). Entossudir-se, obstinar-se. <i>Emperrarse</i> . .NST
Encassota (II-D-6). Encassotat, -ada: vestit de cassot, brusa molt forta per fer feina. <i>Camisa</i> . .NST
Encativar (I-1153). Sotmetre algú amb la força atractiva de l'amor, bellesa, etc. <i>Cautivar</i> . .SST
Encís (III-VH-316). Acte i efecte d'encisar; captivar per un atractiu poderós. <i>Hechizo</i> . .SST
Encletxa (IV-G/AM-47,28). Obertura estreta entre dues parts d'un objecte trencat. <i>Grieta</i> . .SST
Enclua (II-AO-484). Enclusa: bloc damunt el qual es treballa el ferro a cops de martell. <i>Yunque</i> . SST
Encobeir (I-1973). Prendre amb amor, ocupar intensament. <i>Cobijar</i> . .SST
Encoca (I-3534). Encocar: tenir coca, menjar coca; qui no enramella, no menja coca. --- .NST
Enconadora (I-1356). Dona que dona la primera llet de mamella a un infant recent nat. --- .SST
Enconats (I-4340). Enconar: donar la primera llet de mamella a un infant. <i>Hacer las entrañas</i> . .SST
Ença (IV-C/RE-11,152). Fé't ença: vine cap ací; en direcció on un és. <i>Acá</i> . .SST
Endemesa (III-VH-220). Acció perjudicial. <i>Fechoría</i> . .SST
Enderrossai (IV-G/NA-39,14). Conjunt de pedres caigudes d'una paret. <i>Derrumbamiento</i> . .NST

Enderroc (SST): amb el mateix significat

Endeviner (III-VH-501). Endevinaire: que coneix les coses futures o ocultes. <i>Adivinador</i> . .SST
Endiana (I-3788). Indiana: roba de cotó estampat per una cara, de baixa qualitat. <i>Indiana</i> . .SST
Enfado (I-3659). Efecte de enfadar: enutjar, excitar la ira. <i>Enfado</i> . .NST
Enfadós (I-38). Que enutja o molesta. <i>Enfadoso, molesto</i> . .SST
Enforro (II-HS-791). Part interior o revés d'una peça de vestir. <i>Forro</i> . .NST
Engaiardir (II-HS-780). Engallardir: tornar-se gallard; adquirir gallardia. <i>Engallardecir</i> . .SST
Engadores (III-L-569). Eradores: branca forçada per sostenir l'erer al porgar el gra. --- .NST
Enganxada (I-863). Enganxar: agafar amb un instrument, per impedir la fuga. <i>Atrapar</i> . .SST
Engronyada (IV-G/SA-19,1). Engronyat, -ada: malhumorat, enfadat. <i>Enfadado</i> . .NST
Engronyes (I-2097). Engronyament: mal humor; estat d'ànim visiblement molestat. <i>Malhumor</i> . SST
Engrossada (I-4254). Engrossar: fer tornar gros; inflar, engreixar. <i>Engrosar</i> . .NST
Enjone (II-C-94). Enjoncar: aficar-se en assumptes difícils, desagradables, etc. <i>Enfrascar</i> . .SST
Enjorna (II-HS-486). Enjornar: fer-se de dia; pareix que just usat an aquesta cançó. <i>Clarear</i> . .NST
Enllimonar (I-2838). Vestir bé; empollastrir. <i>Ataviar</i> . .NST

Ennovar (IV-G/HU-32,35). Donar notícia; comunicar una nova. <i>Hacer saber.</i>	.SST
Enrad (I-4091). Enredar: enravenar, posar rígid pel fred, per malaltia, etc. <i>Atiesar.</i>	.STAS
<u>STAS</u> : enxarxar, enganyar, ficar (algú) en algun embolic.	
Ensensat (I-1451). Mancat de seny; desproveït de raó. <i>Insensato.</i>	.NST
Ensensada (III-VH-328). Ensensat, -ada: embadalit, mancat de seny per admiració. <i>Atontado.</i>	.NST
Entenent (I-84). Donar entenent: donar a conèixer, fer a saber, comunicar. <i>Dar a entender.</i>	.SST
Entera (I-1593). Enter, -era: sencer; complet; que no li manca cap part. <i>Entera.</i>	.SST
Enterro (I-720). Enterrament; traslació d'un cos mort al lloc on ha d'esser enterrat. <i>Entierro.</i>	.NST
<u>Enterrament</u> (SST): amb el mateix significat.	
Entorns (I-4817). Fer els entorns a qualcú: fer-li la bona per obtenir qualche cosa. <i>Alrededor.</i>	.SST
Entorns (II-A-519). "Sense cap classe d'entorns": sense cap mirament. <i>Miramiento.</i>	.SST
Entrebals (II-C-620). Antribals: davantal que cobria pit, panxa i cuixes dels segadors. ---	.NST
Entreforro (IV-C/HU-22,94). Entrefolro: roba de reforç posada a un vestit. <i>Entreforro</i>	.SST
Entresentida (I-4727). Entresentir: informar-se; adquirir notícia. <i>Enterarse.</i>	.SST
Entressuada (IV-G/SA-30,12). Entresuat, -ada: que comença a suar. <i>Trasudar.</i>	.SST
Envelada (I-1289). Conjunt de veles esteses per defensar del sol o de la pluja. <i>Entoldado.</i>	.STAS
<u>STAS</u> : en heràldica, que té les veles d'un esmalt diferenciat.	
Envencat (I-4974). Envencar: desaparèixer algú completament, com si fos engolit. <i>Hundirse.</i>	.NST
Enxarpat (II-CV-212). Enxarpar: agafar, especialment contra la voluntat de l'agafat. <i>Atrapar.</i>	.SST
Ererat (I-1192). Porgar el blat, passant-lo per l'erer. <i>Cribar.</i>	.SST
Ermàs (III-VH-2226). Camp que no es cultiva; terra prima, poc productiva. <i>Erial.</i>	.SST
Ermassar (IV-ROM-110,1). Esser ermàs: camp que no es conreua, per fer-lo reposar. <i>Baldío.</i>	.SST
Esblenat (II-CV-130). Esblenar: desfer com a blens; es diu a una dona despentinada. <i>Desgreñar.</i>	.SST
Esborrat (IV-C/HU-30,29). Desdibuixat, ignorat, desconegut. <i>Borrar.</i>	.SST
Esca (III-MP-67). Menjar que se posa a l'ham per atreure el peix. <i>Cebo.</i>	.SST
Escagassat (I-4620). Que té diarrea. <i>Diarrea.</i>	.NST
Escaiats (II-C-1124). Escaiats, -ada: fet malbé per defecte de proporció, de repartiment. ---	.NST
Escalabrat (I-1387). Escalabrar: ferir en el cap produint trenc o cop greu. <i>Descalabrar.</i>	.SST
Escambrai (II-CV-277). Tela blanca de fil, molt fina, per falde i peces de roba. <i>Cambray.</i>	.NST
Escandalari (II-AO-931). Roba amb retxes de color, per fer davantals, calçons i falde. ---	.NST
Escanyada (I-3670). Escanyat, -ada: que te la veu ronca per inflamació de la gola. <i>Aónico.</i>	.SST
Escapaça (I-2307). Escapaç, -aça: forma vulgar per "capaç". <i>Capaz.</i>	.NST
Escarada (II-C-671). Treballar a preu fet, en que es paga la feina feta. <i>Destajo.</i>	.SST
Esclafades (IV-G/HU-56,24). Coca gruixada, sense tallades, de la pasta sobrant de fer pa. ---	.STAS
<u>STAS</u> : acció i efecte d'esclafar.	
Esclafidor (II-C-511). L'extrem de la corretja del cotxer, que fa un soroll aspre. ---	.SST
Esclops (II-C-975). Esclips i esclips: discussions sorolloses, baralles. <i>Peleas.</i>	.NST
Escombrai (IV-C/HU-22,85). Utensili per retirar la cendra abans d'enfornar el pa. <i>Barredero.</i>	.SST
Escomet (I-4601). Escometre: dirigir la paraula; demanar notícies, etc. <i>Saludar.</i>	.SST
Esconelles (II-A-191). Bastiment de barres i cordes per a tragar garbes o llenya. <i>Angarillas.</i>	.NST
Escorxa (I-1045). No valer una escorça: valer molt poc o no valer res. <i>Nada.</i>	.SST
Escota (III-MP-109). Aparell de corda per caçar o amollar la vela de la barca. <i>Escota.</i>	.SST
Escudella (I-123). Plat fondo, en forma esfèrica, per menjar la minestra o cuinat. <i>Escudilla.</i>	.SST
Esfàs (IV-G/HU-9,68). Funció de les tenebres de Setmana Santa. ---	.NST
Esforreïada (I-4966). Esforrallar: fer malbé, esguerrar. <i>Desgarrada.</i>	.NST
Esgaiades (II-CV-25). Esgaiada: tallada en gaia; direcció obliqua. <i>Sesgo.</i>	.SST
Esgarrona (I-4171). Trepitjar amb la punta del peu el garró del qui va davant. <i>Destalonar</i>	.SST
Esglai (I-4865). Por que torba profundament per la imminència d'un gros perill. <i>Espanto.</i>	.SST
Esgolessat (IV-G/VA-9,11). Esgolessar: encetar el golès d'una bístia. ---	.NST
Esllanguida (III-R-27). Esllanguit, -ida: amagrit i mancat de força. <i>Lánguido.</i>	.SST
Esmaiades (I-2381). Desmallades: desfetes, separades, rompudes... <i>Rotas.</i>	.SST
Esmena (I-3940). Correcció, millorament, subsanació d'un defecte, error, vici... <i>Enmienda.</i>	.SST

- Espadar** (I-4097). Tupar el cànem o lli amb l'espadella per fer-ne caure l'aresta. *Espadillar*. .SST
- Espanyada** (I-2657). Espanyar: fer malbé; posar en un estat més dolent. *Estropear*. .STAS
- STAS: fer saltar el pany d'una porta, d'un bagul, etc.
- Esparvers** (I-3947). Esparver: au rapaç, de la família del falcó. *Gavilán*. .SST
- Espaume** (I-173). Espasme: rigidesa amb contraccions involuntàries dels músculs. *Espasmo*. .SST
- Espadella** (I-3187). Eina de fusta, per tupar el cànem i el lli, per llevar-ne les arestes. *Espadilla*.SST
- Espedregat** (I-2927). Espedregar: llevar les pedres que hi ha en terra. *Despedregar*. .SST
- Espellissada** (III-VH-234). Espellissat, -ada: persona mal vestida, esquinçada. *Pingajo*. .NST
- Esperita** (III-R-280). Esperitar: inspirar, infondre un esperit. *Inspirar*. .STAS
- STAS. Esperitar-se: agafar els mals esperits; excitar-se en alt grau.
- Esperó** (IV-ROM-6,33). Punxa de la bota de cavalcar per estimular la cavalcadura. *Espuela*. .SST
- Espigol** (I-919). Espigolar: triar, tallar les espigues millors abans de segar. *Espigar*. .SST
- Espigolar** (I-86). Espigolar: collir d'en terra les espigues que han caigut als segadors. *Espigar*. .SST
- Espipellada** (II-C-122). Cop de bec d'un ocell o gallina en menjar. *Picotazo*. .SST
- Espirejar** (I-2714). Brillar amb vigor extraordinària o amb lluentor de plor. *Chispear*. .SST
- Esqueixala** (II-HS-236). Esqueixalar: clavar les dents; llevar un tros amb les dents. *Dentellar*. .SST
- Esqueller** (III-N-94). Cap de bestiar que porta esquella i serveix de guia al ramat. *Cabestro*. .SST
- Esquenada** (I-3704). Pegar esquenada: tenir un mal resultat diferent al esperat. *Espaldazo*. .STAS
- STAS: cop a l'esquena.
- Esquera** (III-VH-2430). Paraules dites amb exaltació, irritadament. *Griterío*. .NST
- Esquinçar** (I-374). Rompre, deteriorar, per l'ús excessiu. *Gastar*. .SST
- Esmús** (I-746). Que és menys agut; ha perdut agudeses el tall o la punta d'una eina. *Embotado*. .SST
- Estam** (III-R-680). Treure s'estam: fer tot lo que un pot per aconseguir un objecte. *Esforzarse*. .NST
- Estam** (IV-ROM-194,3). Fil de llana pentinada; tela que s'en fa. *Estambre*. .SST
- Estamenya** (I-4238). Teixit de llana o estam, per fer gipons, faldes, cobrellits... *Estameña*. .SST
- Estampar-te** (I-4977). Llançar violentament una cosa per deixar-la com a inútil. *Estampar*. .SST
- Estellicons** (I-677). Estella petita. *Rancajo*. .SST
- Esterangera** (II-C-1483). Per "estranger, -era", usat entre gent analfabeta. *Extranjero*. .SST
- Esteranyinar** (II-AO-538). Netejar de teranyines. *Destelarañar*. .SST
- Estia** (I-3147). Estia o estiga: formes vulgars del subjuntiu "estigui". *Esté*. .NST
- Estiramuixell** (I-3799). Estirar amb força els cabells que peguen per damunt el front. *Moño*. .NST
- Estirapeu** (IV-C/HU-38,6). Tirapeu: corretja que usa el sabater per subjectar el calçat. *Tirapié*. .SST
- Estiregassons** (I-3848). Estiregassó: pèsol. *Guisante*. .NST
- Estof** (II-CV-263). Estof/estofa: roba de llana, negra florejada, de la qual feien faldes. *Estofa*. .SST
- Estormia** (II-CV-183). Coixí cilíndric de cuir o llatra, que serveix com a seient. *Posadera*. .SST
- Estraperlo** (III-VH-1092). Preu abusiu en els objectes de circulació difícil. *Estraperlo*. .SST
- Estufa** (I-4826). Estufar: inflar-se de vanitat; fer ostentació. *Pavonearse*. .SST
- Entones** (I-4454). Entonar: enorgullir; agafar supèrbia, presumpció. *Presumir*. .SST
- Estormia** (I-3060). Coixí de cuir o de llatra, ple de palla, que serveix com a seient. *Posadera*. .SST
- Estrafolari** (II-HS-572). Persona mancada de la solvència i formalitat que vol aparentar. *Tipejo*.SST
- Estrassa** (III-VH-500). Paper de qualitat inferior, usat per embolicar. *Estraza*. .STAS
- STAS: trossos de drap bast usats per netejar, etc.
- Estravenir** (I-4185). Entrevenir-se; ocórrer, succeir. *Ocurrir, suceder*. .NST
- Estubades** (III- L-1628). Estubada: conjunt desordenat i excessiu. --- .NST
- Estufadors** (II-AO-99). Falde ruades que se duïen per estufar el vestit a damunt. *Ahuecadores*.NST
- Estuguedat** (II-E-126). Qualitat de estugós: que sent repugnància, triat... *Náuseas*. .NST
- Esvauva** (I-2852). Esvolar: desfer, buidar. *Deshacer*. .SST
- Esvencasses** (I-4343). Envencar: desaparèixer una cosa com engolida per la terra. *Evaporar*. .NST

F

- Fadiga** (IV-G/AM-10,34). Fatiga: falliment d'allò que un té dret a esperar. *Pena*. . .SST
- Faiçó** (IV-ROM-38,12). Faisó: manera, modo. *Modo*. . .SST
- Falcada** (II-A-103). Manat d'espigues que són segades amb un cop de falç. *Falcada*. . .NST
- Faldetes** (IV-C/HU-1,69). Falda de dona. *Falda*. . .SST
- Falera** (II-HS-502). Idea fixa amb desig intens. *Manía*. . .SST
- Falera** (III-L-1620). Fal·lera: peresa, desgana de treballar. *Galbana*. . .STAS
- STAS: inclinació vers alguna persona o cosa que en fa pensar-hi tothora.
- Falguera** (I-404). Planta de boscos humits; la gent li atribueix virtuts meravelloses. *Helecho*. .SST
- Faluca** (III-VH-249). Dona grossera d'enteniment o d'obres. --- . .NST
- Farga** (II-C-398). Farg, farga: feixuc, que no dóna el rendiment que pertoca. *Perezoso*. .NST
- Farga** (III-VH-24). Farg, farga: feixuc, mancat de vitalitat. *Flojo*. .NST
- Faristol** (I-4449). Persona aturada que no fa res de profit i més aviat fa nosa. *Espantajo*. .STAS
- STAS: moble on es repenja un llibre per tal de llegir amb comoditat.
- Fas** (III-VH-996). Fer el fas: ferli la llenya damunt qualcú, carregar-lo de feines. *Tunda*. .STAS
- STAS: fulla de palmera.
- Fasser** (I-72). Palmera. *Palmera*. . .SST
- Faules** (II-HS-413). Faula: rondalla, contarella sense fonament. *Fábula*. . .SST
- Faver** (II-AO-188). Gall faver: au aquàtica, de color blau amb el bec i peus vermells. *Calamón*. .SST
- Faver** (III-VH-223). Gall faver: ocell més conegut amb el nom de puput. *Abubilla*. .SST
- Febrida** (II-C-141). Febrit, -ida: brillant a força de fricció. *Bruñido*. .NST
- Feligrès** (I-2900). Individu que pertany a una determinada parròquia. *Feligrés*. .SST
- Fellò** (I-4982). Felló, -ona: irat, enutjat per l'ira. *Airado*. .SST
- Fenàs** (I-4276). Diferents plantes gramínies que es donen seques a menjar al bestiar. *Heno*. .SST
- Fendis** (II-AO-272). Fer fendi: fallar, cedir, enfonsar-se (entès com a fer burla?). *Ceder*. .NST
- Fènyer** (II-AO-519). Acabar de treballar la pasta, donant-li la forma de pa o de coca. *Heñir*. .SST
- Fermança** (I-3510). Seguretat, garantia, fiança d'una cosa. *Garantía*. .SST
- Fesset** (I-2871). Fasset (farset): gonella o peça de roba interior de les dones. *Justillo*. .STAS
- STAS: Vestit d'infant de bolquers.
- Fésseu bo** (I-73). Fer bo: fer goig, esser molt agradable als sentits. *Caer bien*. .SST
- Fibla** (I-3625). Obertura a una síquia per desviar i encaminar l'aigua. *Sangradura*. .SST
- Fibla** (III-VH-399). Forat que fan a la bóta per tastar el vi. *Piquera*. .SST
- Fibló** (II-AT-92). Moviment molt ràpid de l'aire, que posa en perill naus, cases, etc. *Tromba*. .SST
- Figuerols** (III-VH-211). Figuerol: bòfega o nafra produïda a la pell. *Ampolla*. .STAS
- STAS: papamosques: ocell, d'uns 14 cm., de plomatge grissenc.
- Filaions** (I-4766). Filagarsa: fils que pengen per haver-se desfilat un tros de roba. *Hilacha*. .SST
- Filaners** (IV-G/HU-32,44). Filaner: persona dedicada a filar o dóna feina de filar. *Hilandero*. .SST
- Filicomís** (III-L-1439). Fideïcomís: deixa feta a algú, perquè la remeti a un altre. *Fideicomiso*. .SST
- Filó** (III-VH-320). Massa d'un mineral, que ocupa una antiga esquerdada de roca. *Filón*. .SST
- Fiol** (I-1269). Fillol: persona considerada en relació als padrins, sobretot de baptisme. *Ahijado*. .SST
- Fiol** (I-1942). Fer es fiol: actuar de padrí en el bateig. *Apadrinar*. .---
- Flassada** (I-3677). Peça quadrangular de llana o cotó, que s'usa per tapar el llit. *Manta*. .SST
- Flaó** (III-R-684). Pastís fet de farina farcida de diversos ingredients: brossat, etc. *Flaón*. .SST
- Flasco** (III-R-451). Vas petit de coll estret, fet de vidre, per a tenir-hi líquids. *Frasco*. .SST
- Floquiner** (II-C-1402). Floquet: planta de tronc dret, fulles allançades, flor blanca. *Nicaraguas*. .NST
- Florera** (I-1095). Florer, -era: gerro o vas especial per a tenir-hi flors. *Florero*. .NST
- Flors** (III-VH-769). Figa flor: la del primer esplet, que madura devers juny i juliol. *Breva*. .---
- Foganya** (IV-G/HU-32,8). Fogaina: lloc per fer-hi foc i bullir caldera o perola, etc. *Fogón*. .SST
- Fogasses** (I-4195). Fogassa: peça de formatge, semblant a un pa. *Queso*. .SST
- Fogoneu** (III-VH-400). Cep i raïm autòcton de Balears, de pàmpol petit i grans grossos. --- .NST
- Follada** (II-A-103). Afollar: perdre's prematurament una cosa; fer malbé, avortar. *Abortar*. .SST

- Fonoïassa** (I-453). Fonollassa: planta de tronc robust i dret, fulles i flors blanques. *Cicuta*. .SST
- Formiguer** (I-205). Munt de terrossos i llenya, que es crema per abonar el camp. *Hormiguero*. .NST
- Boïc** (SST): amb el mateix significat.
- Fotja** (I-2901). Fer sa fotja: estar silenciós, inactiu; aparentar indiferència. *Indiferente*. .SST
- Fraró** (II-C-142). Insecte, corc que perjudica molt el blat rosegant-ne el gra. *Gorgojo*. .SST
- Frare** (III-VH-1348). Insecte llarguer, negre, de devers un cm., que viu entre el blat. *Frailecito*. .SST
- Fressa** (III-R-544). Disfressa, artífici amb què es dissimula una persona o cosa. *Disfraz*. .SST
- Fua** (I-190). Envestida; impuls per agafar una cosa. *Embestida*. .SST
- Fuada** (III-R-554). Fusada: quantitat de fil enrotllat en el fus per filar. *Husada*. .SST
- Fuiat** (II-C-100). Fullat: que té fulles; que ha tret fulles. *Frondoso*. .SST
- Fuit** (III-VH-819). Anar fuit: anar desbaratat del cap, tenir l'enteniment pertorbat. *Huido*. .NST
- Fumat** (I-3252). Irat, irritat. *Picado*. .STAS
- STAS**: de color semblant al del fum.
- Fura** (II-A-302). Mamífer carnisser, de cos llarguer, color groguenc, usat per caçar conills. *Hurón*.SST

G

- Gabella** (I-1471). Magatzem on es guardava i venia la sal, i altres gèneres estancats. *Alfolí*. .SST
- Gaballers** (IV-C/SA-5,167). Gabeller: ajuntat en gabella, en companyia. *Comparsa*. .NST
- Gabellins** (III-L-415). Gabellí: nom que la gent d'Artà i de Manacor dona als de Capdepera. ---.NST
- Gadelles** (III-VH-792). Lladella: insecte paràsit de les parts peloses del cos humà. *Ladilla*. .NST
- Cabra** (SST): amb el mateix significat.
- Galardó** (IV-C/RE-13,36). (Castellanisme). Guardó: paga, premi, recompensa. *Galardón*. ---
- Galejar** (II-AO-225). Jugar amb la veu; fer-la sonar agradable; vocalitzar..... *Galear*. .SST
- Galindons** (III-L-1146). Remenar els galindons: caminar aviat, bellugar-se, etc. *Espabilarse*. .STAS
- STAS**: deformació a la base del dit gros del peu.
- Galiota** (III-L-478). Vaixell semblant a una galera, però més petit. *Galeota*. .SST
- Gallarda** (I-4853). Gallard, -arda: ben plantat, d'aspecte sa i vigorós. *Gallardo*. .SST
- Gallardures** (I-1134). Gallardia; aspecte bell i vigorós (dialectalisme de Mallorca). *Gallardía*. .NST
- Gallardia** (SST): amb el mateix significat.
- Galletes** (IV-G/NA-17,100). Galera: vaixell llarg, amb proa afuada, ormejat de veles. *Galera*. .SST
- Gambals** (II-AO-128). Curt de gambals: curt de capacitat intel·lectual; enteniment. *Alcances*. .STAS
- STAS**: extremitat entre el genoll i el peu; corretja.
- Ganància** (I-3583). (Castellanisme). Guany. *GANANCIA*. ---
- Gara** (III-R-520). Interjecció d'amenaça o de perill. *Cuidado!, ay!*. .NST
- Garbeja** (I-2859). Traginar les garbes del camp a l'era. *Barcinar*. .SST
- Garbera** (IV-G/NA-39,63). Munt de coses posades amb orde; un munt de garbes. *Montón*. .SST
- Garbo** (I-1125). (Castellanisme). Esveltesa de figura i gràcia de moviments. *Garbo*. ---
- Garboner** (III-N-70). Pila de garbons; garbó: branques primes pel foc o pel bestiar. *Fogote*. .SST
- Gardanxa** (III-VH-1950). A la gardanxa: a la biorxa, a la torta. *A la birlonga*. .NST
- Gargaló** (III-MP-29). Gregaló: gregal lleuger; gregal: vent del Nordest. ---.NST
- Garrotillo** (II-HS-795). Diftèria: malaltia infecciosa de la gargamella. *Difteria*. .NST
- Gateries** (IV-C/HU-9,71). Gateria: acció pròpia de gats o de persones irreflexives. *Burrada*. .NST
- Gatosa** (I-1426). Gatosa, -ova: arbust armat d'espines robustes i flors molt petites. *Aliaga*. .SST
- Gavella** (IV-G/AM-64,11). Fer gabella: fer bona companyia amb algú, avenir-s'hi bé. *Ligar*. .NST
- Gembles** (I-2983). Gembla: dona estúpida. *Tonta*. .NST
- Gerretó** (III-L-267). Gerret menut; es pesca en gran abundància i és comestible. *Caramel*. .SST
- Gerrides** (I-1348). Per "garrides"; garrit, -ida: bell, agradable de veure, de percebre. *Hermoso*. .SST
- Gidriola** (IV-ROM-122,13). Guardiola: recipient per guardar els estalvis fets per un fi. *Hucha*. .SST
- Ginjol** (I-487). Fruit del ginjoler. *Azufaifa*. .SST
- Ginyola** (II-AO-601). Cordill que, en tensió, s'usa per marcar línies rectes a la paret, etc. *Línea*. .SST
- Gipó** (II-CV-157). Peça de vestir, cenyida al cos, que cobreix el tronc fins a la cintura. *Jubón*. .SST

- Gírgola** (I-139). Diferents espècies de bolets; estar com la gírgola: estar en gran soledat. .SST
Giró (I-4441). Varietat de raïm de grans petits, rossencs i molt dolços. *Hebén*. .SST
Gla (III-VH-704). Alzinar on s'engreixen els porcs menjant glans. *Bellotero*. .STAS

STAS: fruit de l'alzina.

- Glapit** (II-C-889). Acte de glapir: lladrar el ca amb crits secs, trencats i no gaire forts. *Latir*. .SST
Gobi (I-4999). Obi: recipient fet d'una soca buidada; s'hi posa el menjar dels porcs. *Gamella*. .SST
Goix (II-C-163). Conjunt de brins que neixen d'una tija, en els cereals i llegums. *Macolla*. .NST
Goixarà (II-C-20). Goixar, guaixar: treure guaix una planta (cereal, llegum). *Amacollar*. .SST
Goixeta (III-VH-1382). Goixo, goixa: gras, inflat. *Regordita*. .NST
Golès (II-AO-663). Punt on s'ajunten els espatllons; punyir es golès: molestar. *Almohadilla*. .NST
Gonella (I-2773). Peça de vestit, d'homes i dones, composta de cos i falda. *Gonela saya*. .SST
Gorà (II-A-180). Ase de llavor, destinat a cobrir les someres i egües. *Garañón*. .NST
Goret (II-C-1034). Guaret: terra que es deixa sense sembrar un temps perquè reposi. *Berbercho*. .SST
Got (IV-SUP. IX-193b,3). Recipient que serveix per a beure. *Vaso*. .SST
Grai (II-AO-854). Grall: instrument musical rústic; l'empren les cobles de danses populars. --- .SST
Grandia (II-A-479). Entrat el dia, quan el sol és ben alt, però dins el matí. *Entrado el día*. .NST
Graneja (I-2560). Granejar: escampar el gra; escombrar l'era. *Granear*. .STAS

STAS: anar en gran; reduir a grans.

- Greixonera** (III-VH-732). Guisat; el més freqüent es la *greixonera de peus de porc*. --- .SST
Grides (IV-ROM-13,3). Crida: anunciar en veu alta una cosa d'interès general. *Pregón*. .SST
Grifa (I-2634). Grifar: estar impacient, neguitós per una cosa que s'espera i no ve. *Derretirse*. .SST
Grillons (III-VH-2550). Peça de ferro per subjectar un pres amb una cadena. *Grillete*. .SST
Grosser (II-A-108). Per grossària: qualitat de gros; gruix, volum. *Grueso*. .SST
Grumeig (III-MP-192). Lo que els pescadors tiren a la mar per atreure els peixos. *Cebo*. .SST
Gual·lareto (I-788). Guatlereto: peça de roba blanca, que cobria coll i pits de les dones. --- .NST
Guapo (I-1605). Bell, ben fet, tenir bell aspecte. *Guapo*. .SST
Guapotxa (I-4570). Intensiu de "guapa". *Guapota*. .NST
Guerrer (I-3704). Guerrer, -era: qui festeja l'enamorat o enamorada d'un altre. *Rival*. .SST
Guilana (I-3300). Guilan, -ana: forma dialectal per "galant, galana": bell i graciós. *Galano*. .SST
Guilandaina (IV-ROM-52,11). Guilindaina: diversió, bauxa. *Jolgorio*. .NST
Guillada (II-HS-822). Guillat, -ada: pertorbat de les facultats mentals. *Chiflado*. .STAS

STAS. Guillat: gros angeví fet a Provenza (Numismàtica).

- Guitzera** (II-C-1310). Guitzero, -era: que fa la guitza, importunar, causar molèstia. *Fastidiar*. .SST

H

- Has** (III-R-69). Haver-les: tenir paraules, amb algú, discutint o barallant-se. *Habérselas*. .SST
Hasienda (I-4886). Hisenda: conjunt de béns i riqueses. *Hacienda*. .SST
Hereter (I-3550). Hereter, -era: posseïdor d'una heretat; hereu. *Herederero*. .SST
Hirmosa (II-AO-806). Hermós, -osa: formós, bell. *Hermoso*. .NST
Horrendo (II-AT-147). Horrend, -enda: horrorós; sentiment de repulsió profunda. *Horrendo*. .NST

I

- Inflor** (II-C-407). Qualitat d'inflat; volum augmentat d'una cosa. *Hinchazón*. .SST
Inflors (III-VH-1642). Inflor: distensió deguda a un inflament (embaràs). *Hinchazón*. .SST
Infundada (I-2115). Infundat, -ada: mancat de fonament o motiu. *Infundado*. .SST
Ingrada (I-213). Ingrat, -ata: malagraït; oblidat de l'amor, dels beneficis rebuts. *Ingrato*. .SST
Interino (I-3828). Interí, -ina: que actua temporalment o en substitució d'altri. *Interino*. .SST

J

- Jaient** (III-VH-6). Manera de jeure d'una persona o animal. *Yacija*STAS
STAS: inclinació que té alguna cosa; peça de fusta d'una embarcació.
- Jarder** (III-R-543). Dijous llarder (gras): el darrer dijous abans de la quaresma. *Lardero*. .SST
- Jornalar** (II-AO-541). Guanyar bé el jornal; fer la jornada de treball sencera. *Jornada*. .NST
- Jonquera** (II-A-501). Planta que produeix les tiges anomenades joncs. *Junco*. .SST
- Jonçana** (III-VH-14). Jonça: planta de tija prima, fulles com escames, flors blaves. *Junquillo*. .SST
- Jueus** (IV-ROM-55,13). Jueu: gest de befa o d'insult; en especial: treure la llengua. *Insulto* .STAS
STAS: relatiu o pertanyent als jueus.
- Jui** (I-4813). Jull: planta que abunda dins els sembrats, i de vegades forma part del pa. *Joyo*. .SST
- Jussolau** (III-R-840). Jus-solar: posar la jus-sola (sola interior, més prima) a la sabata. --- .NST

L

- L'a** (I-4861). Quedar-se en l'a (en là): quedar aturat, sense fer res, en suspens. *En babia*. ---
- Loco** (I-4285). Boig; desequilibrat mentalment. *Loco*. .NST
- Lograr** (I-3654). Aconseguir, obtenir. *Lograr*. .NST

LL

- Llagots** (II-C-27). Llagot: notícia maliciosa, destinada a posar algú en mal concepte. *Chisme*. .STAS
STAS: lloança amb què s'adula algú.
- Llambriner** (I-1503). Llambriner, -era: lleuger, àgil de moviments. *Listo, ligero*. .NST
- Llampa** (IV-C/SA-8,13). Llampar: brillar, llançar claror. *Lucir*. .STAS
STAS: un llamp, tocar; esser ferit dolorosament per la llum.
- Llatreres** (III-L-413). Llatrera: dona que fa llatra o llata (trena de brins de palma.). *Pleita* .SST
- Llavò** (I-2312). Llavonses (2371). Llavors: aleshores; en aquest cas. *Entonces*. .SST
- Llebrers** (IV-C/HU-24,35). Llebrer: molt ràpid, com un ca que caça llebres. *Ligero*. .SST
- Lledriola** (III-L-468). Guardiola: recipient on s'hi poden introduir monedes a guardar. *Hucha*. .SST
- Lleganyes** (II-AO-926). Lleganya: humor segregat que s'enganxa a les pestanyes. *Lagaña*. .SST
- Llegitimants** (IV-G/AM-28,13). Llegitimant: que té dret a l'legítima. *Legitimante*. .NST
- Llegodisses** (III-VH-281). Llegodissa: bony davall s'aixella, produït per infecció. *Golondrino*. .NST
- Llemes** (II-HS-768). Llema: ou del poll del cap; pellofetes a l'arrel dels cabells. *Liendres*. .SST
- Llemicós** (III-L-635). Llemicós, -osa: excessivament afable, fingidament afectuós. *Meloso*. ..NST
- Llemit** (I-1656). Llemitge: herba tendra molt curta i de bri molt fi. --- .NST
- Llenguera** (I-4551). Llenguallarga; persona que no està a pler en no malparlar. *Lenguaraz*. .SST
- Llentrisca** (I-385). Llentsicle: fruit de la mata; serveix d'aliment als ocells i al bestiar. *Lentisco*.SST
- Llentures** (II-C-574). Juntura: corda del jou; forma dialectal: lletura. *Coyunda*. .STAS
STAS: indret per on es toquen dues coses; articulació.
- Llenxa** (III-MP-115). Llanxa: embarcació petita, de rem, sense cap pal. *Lancha*. .SST
- Lletera** (III-VH-736). Planta anual, de diferents espècies. *Lechera*. .STAS
STAS: recipient per transportar la llet o per servir-la.
- Lleteroles** (II-CV-119). Lleterola: porcions de greix, adherides al fetge, al cor, al lleu. *Mollejas*.SST
- Lletrera** (II-A-434). Planta que en trencar-sè, dona un suc lletós. *Lechetrezna*. .SST
- Lleu** (IV-G/AM-3,20). Lleure: esser lícit, permès; temps hàbil, disponible. *Permitido, posible*. .SST
- Lleva** (I-4079). Llevar: desposseir; apoderar-se d'una cosa i privar-ne al qui la posseïa. *Quitar*. .SST
- Llevar** (I-2957). Aixecar; alçar. *Levantar*. .SST
- Lliberació** (I-719). Alliberació, alliberament: acte de alliberar. *Liberación*. .SST
- Llímpia** (I-3183). (Castellanisme). Llimpiar: netejar. *Limpiar*. .---
- Llinya** (IV-G/HU-56,6). Línia, ratlla. *Línea*. .SST
- Llis** (I-4919). Passar de llis: passar sense aturar-se. *Pasar de largo*. .SST
- Llivell** (I-2402). No trob llivell: remei, solució (forma dialectal). *Remedio, salida*. .SST

Llivell (IV-G/AM-18,3). A nivell de: amb propòsit, amb intenció. <i>A propósito</i> .	.SST
Lloca (III-VH-683). Passada de temps, massa madura, que ha pres color fosc com si es podrís.-.	SST
Llongues (I-1558). Llonga: cordes amb què es guia l'animal que llaura o que bat. <i>Tirantes</i> .	.SST
Llopers (II-A-307). Lloper, -era: cans grossos i molt robusts, capaços de lluitar amb els llops.--	.NST
Llopvolant (III-NP-94). Insecte semblant al borinot, de picada molt dolorosa. ---.	.NST
Lloriguera (II-A-165). Lloriguera: cau de conills, i d'altres animals. <i>Madriguera</i> .	.SST
Llorigues (II-HS-476). Lloriga: cercol de ferro que va dins el botó d'una roda. ---	.SST
Lloro (I-4366). Fer es lloro: estar en el balcó (Palma). ---	.SST
Llosca (IV-C/SA-5,317). Llosco, -a: que no hi veu sinó de molt prop. <i>Lusco, cegato</i> .	.SST
Llova (II-A-268). Trampa per a agafar ocells, feta amb una pedra plana i uns bastonets. <i>Losa</i> .	.NST
Lluerna (I-2810). Insecte que emet llum fosforescent pels segments abdominals. <i>Lucièrnaga</i> .	.SST
Llunyedana (I-1973). Llunyedà, -ana: llunyà, de enfora. <i>Lejos</i> .	.SST
Llupia (II-HS-583). Bony produït per un tumor, generalment a la cara o al cap. <i>Lupia</i> .	.SST
Lluquet (I-2129). Tronquet ensofrat a un cap que, acostat a una brasa, s'encén. <i>Pajuela</i> .	.SST
Lluquetera (II-A-233). Lluqueter, -era: qui fa o ven lluquets; tija de sofre que fa flama. <i>Pajuela</i> .	SST

M

Mà (IV-G/RE-6,6). De baixa mà: de la classe ínfima de la societat. <i>Clase baja</i> .	.SST
Macada (II-CV-154). Baga de floc. <i>Lazada</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : conjunt de macs.	
Macarrones (IV-C/HU-37,8). Macarró: l'home que viu a despeses d'una prostituta. <i>Alcahuete</i> .	.SST
Maçanes (II-C-129). Maçana: varietat de poma (Mallorca, Menorca, Tarragona). <i>Manzana</i>	.SST
Macilent (I-3928). D'aspecte trist; molt dèbil, escàs de vitalitat. <i>Macilento</i> .	.SST
Macos (I-4446). (Castellanisme). Maco -a: bell, bonic, agradable, simpàtic. <i>Bello</i> .	---
Maganya (IV-ROM-48,17). Macadura interior, ferida. <i>Achaque</i> .	.SST
Magarrufa (II-HS-776). Engany; cosa oculta per a enganyar. <i>Trampa</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : mostra exagerada d'afecte.	
Maietes (III-MP-195b). Malleta: corda llarga per arrossegar l'art de bou, afonar l'àncora... ---	.SST
Maina (II-AO -311). Maina, manna, mannà: abundància de cosa bona. <i>Maná</i> .	.SST
Malavegeu (I-2776). Malavejar: esforçar-se, procurar. <i>Procurar</i> .	.SST
Malgarbada (I-1430). Malgarbat, -ada: malforjat. <i>Desaliñado</i> .	.NST
<u>Malgirbat</u> (SST): amb el mateix significat.	
Malura (II-AO-654). Mal que es manifesta externament: nafra, buranya. ---	.SST
Manbelletes (I-1936). Mamballeta: cop que es pega amb les mans, per aplaudir. <i>Palmoteo</i> .	.SST
Mandola (I-3548). Mandolina: instrument músic de cordes. <i>Mandolina</i> .	.SST
Mandola (II-A-496). Terrola mandola: joc de nines que fan botets damunt les puntes dels peus.. ---	.SST
Manduixa (IV-G/EN-3,24). Dona malcurosa, malvestida. ---	.NST
Maneguí (I-4100). Mitja mànega per defensar-se de la brutor en certes feines. <i>Manguito</i> .	.SST
Mans fentes (IV-ROM-16,9). Estar sense fer res, sense treballar. <i>De brazos cruzados</i> .	.NST
<u>Estar mà sobre mà</u> (SST): amb el mateix significat.	
Mantí (I-1255). La part de l'arada per on aquesta s'agafa amb la mà. <i>Empuñadura</i> .	.SST
Manxol (III-VH-1675). Manxol, -ola: mancat de bon seny i d'habilitat. <i>Torpe</i> .	.SST
Margai (II-C-1455). Margall: planta abundant als llocs humits, i molt mala d'esvair. <i>Vallico</i> .	.SST
Marilla (I-288). Manilla, joc de cartes. ---	.NST
Mariol·lo (II-AT-173). Peça de vestir que es duia en lloc del jac; actualment, camiseta. --	.NST
<u>Samarreta</u> (SST): amb el mateix significat.	
Marmessors (IV-C/HU-11,9). Persona encarregada de fer executar un testament. <i>Albacea</i> .	.SST
Maror (I-42). Agitació de la mar. <i>Marejada</i> .	.SST
Marraco (II-HS-234). Moracot: personatge imaginari per fer por als nins. <i>Coco</i> .	.SST
Marrada (I-3249). Voltera; camí que no va dret a un lloc. <i>Rodeo</i> .	.SST
Marxant (IV-ROM-120,6). Marxant, -anta: venedor ambulat. <i>Marchante</i> .	.SST

Mascaral (IV-G/HU-55,16). Màscara: cara figurada per amagar el rostre. <i>Máscara</i> .	. . .	.SST
Mascarella (II-A-264). Ovella mascarella: la blanca amb taquetes negres per la cara. ---	. . .	.---
Matatxins (IV-G/RE-7,97). Matatxí: jutipiris, gestos burlescs o ridículs. <i>Visajes</i> .	. . .	.NST
Matràs (II-C-1201). Bastó que aguanta la pila d'esportins d'oliva per tal que no tombi. ---	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : barra de fusta del carro de trabuc.		
Maula (IV-G/SA-17,10). Artifici amb què es pretén enganyar algú. <i>Maula</i> .	. . .	.SST
Mauva (IV-C/HU-1,109). Puça malva: persona que afecta aires de quieta, d'innocent, etc. ---	. . .	.SST
Mè (IV-G/HU-32,4). Anar a mé: no saber per on anirà a parar. ---	. . .	.NST
Melers (III-L-1626). Meler, -era: que produeix, conté, elabora o ven mel. <i>Melero</i> .	. . .	.SST
Mengim (II-A-242). Mengim de dedins: el conjunt del menjar de dins el ventre. ---	. . .	.SST
Mengo (IV-C/HU-38,48). Mengo, menga: esquerre. <i>Zurdo</i> .	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : que és curt; s'aplica a una mà, un braç o una cama.		
Merdà (III-I-155). Mardà: mascle de l'ovella destinat a la procreació. <i>Morueco</i> .	. . .	.SST
Merín (IV-ROM-51,30). Roba de llana procedet dels moltons merins. <i>Merino</i> .	. . .	.NST
Merinyac (II-HS-628). Faldeta amb cèrcols de ferro per sostenir la falda exterior. <i>Miriñaque</i> .	. . .	.SST
Mermulada (I-2555). Mermular: vulgarisme per murmurar, parlar mal d'algú. <i>Murmurar</i> .	. . .	.NST
<u>Murmurar</u> (SST): amb el mateix significat		
Mesell (IV-G/NA-41,62). Ple, carregat de cosa, generalment dolenta. <i>Lleno, infestado</i> .	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : leprós; que no se sent dels cops.		
Mestai (II-AT-7). Mestall: mescla; conjunt homogeni de coses diverses. <i>Mezcla</i> .	. . .	.SST
Metral (I-3575). Forma dialectal per "metall". <i>Metal</i>	. . .	.---
Mides (III-R-60). Mida: cinta de la llargària d'una imatge venerada en algun santuari. <i>Estadal</i> .	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : mesura, especialment lineal (prendre mides, fora mida...)		
Miloca (I-346). Tros de paper, lligat amb fils als cornalons, que els nins fan volar. <i>Milocha</i> .	. . .	.SST
Miloca (IV-G/NA-43,10). Persona de poc enteniment. <i>Espantajo</i> .	. . .	.SST
Miotxa (I-4570). Dona amistançada; amiga. <i>Querida</i> .	. . .	.NST
Mirabajà (II-C-1399). Planta coneguda també amb el nom de <i>meravella</i> .---	. . .	.SST
Mirallava (I-4750). Emmirallar: veure la pròpia imatge reflectida dins un mirall. <i>Espejarse</i> .	. . .	.SST
Moi (I-5039). Moi/moia: lent, que es mou o treballa molt a poc a poc. <i>Lento</i> .	. . .	.NST
Moixó (IV-G/EN-42,10). Pa de moixó: herba de fulleta molsuda com gra de blat, i flor blanca.	. . .	.SST
Molsissa (II-C-1192). Llet feta prendre remenant-la amb un brancó tendre de figuera. ---	. . .	.NST
Momprença (II-A-91). Momprenre: vulgarisme per <i>comprendre</i> i per <i>emprendre</i> . ---	. . .	.---
Monyes (I-3293). Monya: rodet de cames de cabells que es lliga amb un floc al cap. <i>Moña</i> .	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : adorn de cintes que duen els toreros a la cua.		
Moral (I-2841). Moral moral: pausadament, sense violència. <i>Suave</i> .	. . .	.SST
Mordala (II-A-13). Òrgan en forma de pinça que tenen els crancs. <i>Pinza</i> .	. . .	.SST
Moregot (III-I-71). Moregot, moregàs: augmentatiu i pejoratiu de <i>moro</i> . <i>Morazo</i> .	. . .	.NST
Morrà (III-L-402). Expressió deformada de <i>morirà</i> . ---	. . .	.---
Morrnyo (III-VH-2317). Morrnyo: taciturn, que manifesta mal humor. <i>Malhumorado</i> .	. . .	.NST
Mossatge (I-1074). Qualitat de mosso; aprenentatge. <i>Aprendizaje</i> .	. . .	.NST
Mosso (I-4337). Persona que treballa en l'aprenentatge d'un ofici. <i>Mozo</i> .	. . .	.SST
Mossos (II-C-199). Mosso: treballador llogat temporalment per a les feines del camp. <i>Gañán</i> .	. . .	.SST
Mostels (IV-C/HU-3,12). Mostel: mamífer carnisser. <i>Comadreja</i> .	. . .	.SST
Muda (II-C-410). Trosset de tanyada que s'aplica a una altra per empeltar-la. <i>Púa</i> .	. . .	.SST
Mufen (II-A-114). Mufar un animal: sucari, envestir a cops de cap. <i>Embestir</i> .	. . .	.SST
Muixelles (III-VH-2549). Muixell, moixell: bolic de cabells, especialment de les dones. <i>Moño</i> .	. . .	.SST
Muntona (III-VH-502). Montona: varietat de raïm que dona un vi blanc superior. <i>Palomina</i> .	. . .	.NST
Murta (I-421). Planta de fulles llueus i aromàtiques, usada en enramades de festa. <i>Mirto</i> .	. . .	.SST
Mussolina (I-2636). Roba blanca de seda, per fer peces de vestit, mocadors, vels... <i>Muselina</i> .	. . .	.SST

N

Naps (IV-C/HU-40,20). Planta que es conra per aprofitar la seva arrel comestible. <i>Nabo</i> .	.SST
Nanell (II-A-303). Nanell, -ella; ca nanell: ca de casta petita. <i>Enano</i> .	.NST
Nelets (I-3809). Nelet: defecte ocult i connatural; mala inclinació, vici. <i>Defecto</i> .	.NST
Neos (III-VH-2517). Abreviatura de <i>neocatòlic</i> , usada en to despectiu al segle XIX. ---	.NST
Nespla (I-2894). Fruit del nespler; es cull verd i se conserva en palla fins que madura. <i>Nispola</i> .	.SST
Nial (III-L-1285). Covador: lloc on les gallines ponen i coven. <i>Ponedero</i> .	.SST
Niaró (III-R-697). Nieró: lloc destinat a pondre-hi i covar-hi les aus i gallines. <i>Ponedero</i> .	.SST
Niquedat (I-2892). Derivat de nyic/nyiga o nyica: malsofrit, irritat. <i>Malhumorado</i> .	.SST
Noceres (III-VH-1598). Nocer, -era: qui assisteix convidat a unes nocces. ---	.SST
Noça (III-VH-1849). Pasta dolça, amb ous i sucre, que els noviis donen als convidats. ---	.NST
Noningú (I-4234). Persona sense formalitat, moralitat, i que mereix menyspreu. <i>Despreciable</i> .	.NST
Nous (IV-G/AM-52,5). Nou: fruit del noguer, amb clovella dura i bessó. <i>Nuez</i> .	.SST
Nul·lo (IV-C/SA-5,245). Nul, nul·la: que no té cap validesa; com si no existís. <i>Nulo</i> .	.SST

O

O (IV-ROM-75,1). L'o: obertura circular en una façana, especialment d'església. <i>Rosetón</i> .	.NST
Odre (II-C-390). Mesura d'oli equivalent a mitja càrrega, o sia: 49'50 litres. ---	.SST
Oferta (III-R-551). L'Oferta: ball que, a les festes, fan els cossiers a l'ofertori de la missa. ---	.SST
Oguer (I-2863). Oguer, -era: eguasser, guardià de les egues (egos). <i>Yegüero</i> .	.NST
Oís (IV-C/HU-41,1). Esternut; expiració brusca, espasmòdica i sorollosa pel nas. <i>Estornudo</i> .	.NST
Olvides (I-4326). Castellanisme per " <i>oblidar</i> ": no recordar una cosa. <i>Olvidar</i>	---
Onclo (III-R-63). Oncle: germà del pare o mare; tractament de respecte a certs parents. <i>Tío</i> .	.SST
Opilada (IV-ROM-93,9). Opilar: tenir la malaltia que produeix l'inflament del ventre. <i>Opilar</i> .	.SST
Orat (II-A-378). Orat, ada: boig; pertorbat d'enteniment. <i>Orate</i> .	.SST
Orba (III-VH-56). Orb, orba: fosc, mancat de claror, en sentit espiritual. <i>Oscuro</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : cec; exhorbitant.	
Orbet (III-VH-59). Fer s'orbit: fer el beneit, fingir de no veure o no sentir. <i>Hacer el tonto</i> .	.NST
Orbet (III-VH-934). Orbet, -eta: ceguet. <i>Cieguecito</i> .	.NST
Orbets (IV-C/SA-6,23). Fer s'orbit: fer el beneit, fingir no veure o sentir. <i>Hacer el tonto</i> .	.NST
Orengues (I-3333). Orenga: herba aromàtica, aprofitada com a condiment. <i>Orégano</i> .	.SST
Ormeig (II-A-14). Conjunt dels estris de pescar: canyes, xarxes, palangres, etc. <i>Trebejos</i> .	.SST
Orsa (I-3283). A l'orsa: navegar en gran inclinació, per l'acció del vent contrari. <i>Orza</i> .	.SST
Orsa (I-3787). Anar a l'orsa: anar malament una cosa, anar a la torta. <i>De mal en peor</i> .	.SST
Ossa (I-885). Conjunt de tots els ossos de l'esquelet. <i>Osamenta</i> .	.SST

P

Pago (II-A-107). Ocell amb cresta, el cos amb irisacions, i coa molt llarga extensible. <i>Pavo real</i> .	.SST
Paiàs (IV-C/HU-11,97). Pallàs: femer, clot on es depositen els fems. <i>Estercolero</i> .	.NST
Pala (I-3248). Fer la pala a algú: enganyar-lo amb dissimul i habilitat. <i>Engañar</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : solament figura com eina o instrument.	
Pàmpola (II-C-1414). Pàmplies (<i>f.pl.</i>): planta herbàcia de fulles grosses i flors blanques. ---	.SST
Panadís (I-2641). Inflamació aguda del teixit cel·lular dels dits. <i>Panadizo</i> .	.SST
Pandero (I-4419). Vida de pandero: malfeiner, que s'agrada d'estar ociós. <i>Holgazán</i>	.STAS
<u>STAS</u> : instrument musical.	
Pantorrilla (II-CV-81). (Castellanisme). Ventre de la cama. <i>Pantorrilla</i> .	---
Paor (IV-C/RE-10,10). Por: torbament de l'ànim davant un perill real o imaginari. <i>Miedo</i> .	.SST
Paparró (III-L-256). Paparres petites que s'adhereixen a la pell, i molesten molt. <i>Garrapatilla</i> .	.NST
Parada (III-L-1546). Fava parada: faves cuites sense clovella, amb col o altra verdura. ---	---
Paradero (III-R-3). (Castellanisme). Terme on va a parar algú o alguna cosa. <i>Paradero</i> .	---
Paradetes (I-4788). Paradeta (pl.): espants, gestos exagerats d'admiració, etc. <i>Aspavientos</i> .	.NST

Paraier (II-A-119). Pareller: treballador agrícola que llaura amb un parell de muls. <i>Yuntero</i> .	.SST
Paraire (III-R-866). El qui es dedica a preparar la llana per esser teixida. <i>Pelaire</i> .	.SST
Parat (III-L-54). Travessers de fusta damunt els quals llenega la barca en treure-la. <i>Paral</i> .	.SST
Paraulers (I-1057). Xerraire; que parauleja, parla amb volubilitat. <i>Parlanchín</i> .	.SST
Parfalà (I-3861). Banda de roba que serveix d'ornament a una falda, cortina, etc. <i>Falbalá</i> .	.SST
Parei (I-70). Parell: conjunt de dues bísties junyides per treballar. <i>Yunta</i> .	.SST
Pareier (I-2599). Pareller, -era: treballador que llaura amb un parell de muls. <i>Yuntero</i> .	.SST
Parleria (I-4189). Acció de parlar massa o de parlar malament. <i>Habladuría</i> .	.SST
Parolers (I-2492). Paroler, -era: que té molta paraula; que xerra molt. <i>Parlanchín</i> .	.SST
Passada (IV-G/NA-29,36). Esdeveniment; feta digna de saber-se, de considerar-se. <i>Pasada</i> .	.SST
Passador (III-VH-375). Persona que passa o fa passar quelcom. <i>Pasador</i> .	.SST
Passavolant (I-774). Vehicle a manera de carretó, lleuger, que corre molt. <i>Volanta</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : persona que passa, sense fer estada	
Passetja (III-VH-1700). Trena amb una bosseta on es col·loca una pedra per tirar-la. <i>Honda</i> .	.SST
Passionera (I-428). Planta de flors que imiten els claus de la passió de Jesucrist. <i>Pasionaria</i> .	.SST
Pastell (IV-G/RE-20,91). Embull, embolic; conjunt d'accions o fetes enganyosament. <i>Pastel</i> .	.SST
Pasterol (II-HS-492). Prolapse (caiguda, final) del budell recte. <i>Postifaz</i> .	.SST
Patacó (I-4180). Persona petita, sobre tot un infant menut. <i>Chiquitín</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : moneda antiga; diners; cartolina en certs jocs juvenils.	
Pavana (I-3711). Ball de moviments pausats, dels segles XVII-XIX. <i>Pavana</i> .	.SST
Pavelló (IV-C/HU-16,33). Conjunt de teles penjades per cobrir i adornar un llit. <i>Pabellón</i> .	.SST
Pavora (I-2284). (Vulgarisme). Pólvora: mescla dotada de gran força explosiva. <i>Pólvora</i> .	---
Pega (I-856). Substància molt viscosa per destil·lació del quitrà i del pi negre. <i>Pez</i> .	.SST
Pega (III-VH-1502). Substància molt viscosa que s'obté del pi negre. <i>Pega</i> .	.SST
Peladesca (II-HS-244). Paraula usada únicament dins aquesta cançó. ---	---
Pellerenca (I-4186). Per sa pellerenca: sense restricció, sense dubte (vulgarisme). <i>Piltrafa</i> .	.NST
Pellerofa (I-4907). Persona insignificant. <i>Inútil</i> .	.NST
<u>Pellofa</u> (SST): pell d'una fruita; moneda dels s. XIV-XIX.	
Pellissa (IV-G/SA-5,2). Abric rústic fet de pell de cabra o d'ovella amb el pèl o llana. <i>Pelliza</i> .	.SST
Pendanguera (II-C-1131). Pendaga: dona malfeinera. <i>Holgazana</i> .	.NST
Pendolejar (III-R-833). Tirar una pedra al fons per assolar l'ormeig de pescar. ---	.NST
Penjoi (III-R-491). Penjoll: joiell o altra peça d'adorn penjada a una cadena. <i>Colgante</i> .	.SST
Penya (I-1003). Lloc o situació on fracassa o es destrueix algú o alguna cosa. <i>Ruina</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : massa pètria de gran volum; grup d'amics.	
Pentura (I-4725). Contracció de <i>per ventura</i> : potser, tal vegada. ---	---
Perbocar (IV-G/EN-34,31). Afegir un tros de ferro al tall d'una eina: rella, aixada, etc. <i>Calzar</i> .	.SST
Perendengues (I-4596). Coses inútils, que destorben (usat sols en plural). <i>Perendengues</i> .	.NST
Peres (IV-C/SA-5,397). Tenir peres amb algú: tenir tractes o baralles. <i>Discusiones</i> .	.SST
Perfeta (I-2833). Perfet, -eta: completament acabat, que no li manca res. <i>Perfecto</i> .	.SST
Perilles (IV-C/SA-12,15). (Castellanisme) Perilla: borla ornamental d'un vestit, etc. <i>Perilla</i> .	---
Perillet (IV-ROM-84,25). (Castellanisme) Perillo: peça tornejada per fer randa. <i>Bolillo</i> .	---
Perjui (I-1617). Perjudici. dany, sobretot material i econòmic, causat a algu. <i>Perjuicio</i> .	.SST
Pernada (I-4623). Cop de cama; especialment el que dóna amb la pota una bístia. <i>Coz, patada</i> .	.SST
Perneja (II-A-187). Pernejar: donar pernades, donar cops amb les cames. <i>Pernear</i> .	.SST
Pernegen (III-L-498). Pernejar: dir grosseries, paraules ofensives o violentes. <i>Pernear</i> .	.SST
Perols (III-VH-650). Fer perols: passar el temps parlant de coses insubstancials. <i>Pasatiempo</i> .	.STAS
<u>STAS</u> : vas de metall, generalment hemisfèric, per a anar al foc.	
Pervendrà (I-105). Pervenir: provenir, tenir origen. <i>Provenir</i> .	.SST
Perxango (III-VH-235). Perxango, -a: malfeiner, deixadot. <i>Haragán</i> .	.NST
Peteneres (II-AO-212). (Castellanisme). Petenera: cançó andalusa de quatre versos. <i>Petenera</i> .	---
Peto (III-N-58). Pitera de camisa o de gipó (guardapits). <i>Pechera</i> .	.NST
Peu-de-Crist (I-56). Planta de fulles dividides en cinc folioles, de flors grans. <i>Pie de Cristo</i> .	---

Peücs (I-4238). Calçat d'estam o de llana que solen dur els infants petits. <i>Escarpín</i>SST
Pietança (I-192). Distribució de menjar a gent que viu en comunitat. <i>Pitanza</i>NST
Piló (III-VH-375). Dur a piló: portar algú a la mort o a la perdició. <i>Pelotón</i>NST
Pillata (IV-G/RE-19,38). Per <i>pirata</i> tal com figura a 20,37: lladre. <i>Pirata</i>SST
Pintes (I-593). Cadascuna de les dents de la roda del molí de vent. <i>Diente</i>NST
Pinyota (IV-C/HU-41,10). Pinya: nas gros, en llenguatge familiar o satíric. <i>Narizota</i> . . .STAS

STAS: pinya del pi.

Pinxo (III-VH-449). Presumit, que fa ostentació de valentia, d'esser el millor, etc. <i>Pincho</i> . .SST
Pipelles (III-N-115). Parpella: cada una de les membranes per obrir i tancar l'ull. <i>Párpado</i> . .SST
Pitrada (IV-G/AM-30,7). Espai de camí molt llarg o difícil; camí costerut i fatigós. <i>Empinado</i> . .STAS

STAS: cop donat amb el pit; reprensió forta.

Pitral (III-I-76). Corretja que passa pels pits de la bístia per evitar que la sella es mogui. <i>Petral</i> .SST
Piu (II-C-177). No dir piu: no dir res, no parlar gens. <i>Pío</i>SST
Piu (III-L-704). Peça de metall que passa per dins un encaix per tancar o subjectar. <i>Pasador</i> . .SST
Piulo (IV-C/EN-6,8). Crit de pollet o d'aucell petit. <i>Pío</i>NST
Pixacans (III-VH-681). Bolets que es fan pels femers i s'aigualeixen fàcilment. <i>Meaperros</i> . .SST
Planeta (IV-G/AM-64,5). El destí o curs predeterminat de la vida o dels esdeveniments. <i>Sino</i> . .SST
Planiol (II-A-180). Planell, terreny pla de poca extensió. <i>Llanito</i>SST
Plataionada (III-R-797). Platalló: lamineta circular lluenta, que se fixa a la roba. <i>Lentejuela</i> . .NST
Plant (I-1858). Plor; acte de plànyer o plorar. <i>Llanto</i>SST
Pledejau (I-1304). Pledejar: disputar, parlar fent oposició a algú. <i>Pleitear, disputar</i> . .SST
Pler (III-VH-194). Plaer: viva satisfacció dels sentits o de l'esperit. <i>Placer</i>SST
Pleta (I-4705). Porció de terreny no conrat, tancat de paret, on pastura el bestiar. <i>Corral</i> . .SST
Pobila (III-VH-1565). Pubil, -ila: fill o filla única d'una casa. <i>Hijo único</i>SST
Poceir (IV-G/AM-19,16). Proceir: manera d'obrar, d'actuar, de portar-se. <i>Proceder</i> . .SST
Ponsonya (I-2168). (Castellanisme). Verí, malícia, malvolença. <i>Ponzoña</i>---
Porer (I-2309). Poder: esser capaç, tenir força, habilitat, dret, permís de fer una cosa. <i>Poder</i> . .SST
Porgueres (I-4327). Lo que queda en el garbell després de passar-hi el blat, la farina. <i>Granzas</i> . .SST
Porquerola (IV-ROM-12,14). Porquerol, -ola: pastor de porcs. <i>Porquerizo</i>SST
Porrera (I-3357). Borrer, -era: que no dóna fruit, que no produeix l'efecte esperat. <i>Estéril</i> . .SST
Porros (III-R-541). Porro: planta que es conra en els horts i serveix com a condiment. <i>Puerro</i> . .SST
Portedorades (I-167). Portadora: recipient per transportar raïm, vi, aigua, etc. <i>Comporta</i> . .SST
Posada (II-C-3). Posar sa lloca: posar la gallina damunt els ous per fer néixer els polls. <i>Incubar</i> .SST
Posí (IV-G/AM-37,1). Passat simple de <i>posar</i> ; equival a <i>vaig posar</i> (és molt freqüent). <i>Poner</i> . .SST
Possessori (I-1042). Possessori, -òria: prendre possessió oficialment d'una propietat. <i>Posesión</i> .SST
Pota (III-VH-172). Classe inferior de tabac; fa una olor molt forta i desagradable. --- .STAS

STAS: membre d'un animal per aguantar el cos; etc.

Potera (II-A-20). Instrument per a pescar calamars. <i>Potera</i>SST
Povora (I-2928). Deformació de "pavora". <i>Pólvora</i>---
Pren (I-136). Me'n pren: prendre exemple, per tal d'imitar-ho. <i>Tomar ejemplo</i> . . .SST
Presili (I-4560). Presidi: lloc on es tenen els delinqüents condemnats per delictes. <i>Cárcel</i> . .SST
Prima (II-AO-573). Coca rodona, molt prima, generalment amb panses o anous. --- .NST
Primal (III-L-569). Fam, debilitat produïda per no haver menjat prou. <i>Debilidad</i> . .STAS

STAS: animal oví, boví o cabrum d'un a dos anys de vida.

Primes (III-VH-845). Prima: pa aplanat, més prim que els ordinaris i amb un forat enmig. --- .STAS

STAS: part de l'ofici diví; pescada; la paga d'una assegurança, etc.

Primeters (IV-G/RE-16,110). Primater, -era: primorós, que treballa en coses fines. .NST
Primor (I-2681). Mirar amb primor: amb gran atenció, subtilment. <i>Sutileza</i> . .STAS

STAS: primor/primesa: qualitat de prim

Proceir (I-2512). Procedir: manera d'obrar, actuar, portar-se. <i>Proceder</i>SST
Professia (IV-G/RE-14,31). Professió: emetre els vots en un institut religiós. <i>Profesión</i> . .SST
Professó (III-R-5). Processó: desfílada ordenada d'un grup de persones per un fi. <i>Procesión</i> . .SST

- Pruaga** (II-C-1357). Poagre: gota dels peus, inflamació principalment en el dit gros. *Podagra*. .SST
- Publicat** (III-VH-1472). Publicar: anunciar des de la trona els noms dels nuvis. *Publicar*. .SST
- Pucejar** (IV-G/EN-4,21). Bellugar-se molt com si sentís pruija de puces. *Concomerse*. .NST
- Pucer** (IV-G/NA-42,38). Al·lot pucer: infant petit, encara no arribat a la pubertat. *Niño*. .STAS
STAS: pucer, -era: que cria puces.
- Punter** (III-MP-76). Vent punter (apuntalat): el que pega a la nau de costat. --- . ---
- Puntós** (I-4213). Puntós, -osa: que té molt de punt, que s'ofén fàcilment. *Quisquilloso*. .SST
- Puput** (I-3892). Floc de cabells que sobresurt del cap; fer-se es puput: pentinar-se. *Penacho*. .STAS
STAS: ocell amb el bec prim i llarg; peix (tacó)
- Puput** (III-VH-233). Tenir puput: peresa intensa; gran desgana de treballar. *Holgazanería*. .NST
- Puputer** (III-MP-199). Pupuder, -era: peresós, poc productiu. *Vago, perezoso*. .NST
- Puriol** (I-3204). Polioli: planta lenyosa i dura, pròpia de terrenys àrids i pedregosos. *Ajedrea*. .SST

Q

- Quarta** (III-VH-504). Mesura de líquids, equivalent aproximadament a un litre. --- .SST
- Quartanes** (II-AO-772). Quartana: febre palúdica que es presenta cada quatre dies. *Cuartana*. .SST
- Queda** (II-AO-111). Senyal d'un toc de campana perquè tothom es retiràs a descansar. *Queda*. .SST
- Querns** (III-R-421). Conjunt de quatre coses ("quatre ametlles fan un quern"). *Cuatro*. .SST
- Quisvuia** (I-2306). Quisvulla: qualsevol persona, no importa quina. *Quienquiera*. .SST

R

- Raïcal** (I-2080). Radical: que afecta a l'arrel o principi d'una cosa. *Radical*. .SST
- Raios** (I-1347). (Castellanisme inadmissible). Raig de llum, llamp. *Rayo*. .---
- Raís** (II-A-298). Coca sense tallades, condimentada amb raïssons, oli, sucre i llimona rallada. --.NST
- Rall** (III-R-138). Rallar: acció i efecte de parlar diverses persones. *Charlar*. .SST
- Rànola** (IV-C/SA-5,218). Rànula: tumor quistós format sota la llengua. *Rànula*. .SST
- Raola** (II-AO-287). Massa de carn capolada, fregida arrebossada amb farina. *Croqueta*. .STAS
STAS: roldor, arbust del bosc.
- Rapa** (II-A-366). Rapar: gratar, rascar. *Rascar*. .STAS
STAS: tallar arran el cabell.
- Rapes** (II-C-51). Part llenyosa del raïm; el raïm després de llevar-li els grans. *Raspa*. .SST
- Raset** (IV-ROM-36,39). Al raset: ple al ras, fins a dalt la vora del recipient. *Raso*. .NST
- Rastell** (III-R-403). Rampí amb doble fila de pues, per arreplegar espigues o herbes. *Rastrillo*. .SST
- Rasteller** (III-VH-2243). Penja-robes. *Percha*. .NST
- Ratat** (III-L-506). Ratat, -ada: rosegat de rata o d'altre animal que rosega menudament. *Raído*. .SST
- Ravell** (III-L-1589). Revell: ullastre petit, de rama molt atepèida i fulles aspres. *Carrasca*. .SST
- Ravenells** (II-C-1515). Ravenell: planta de flors grogues, que es cria pels camps de cereals. ---.SST
- Ravenissa** (II-AT-67). Planta d'arrel dura i flor blanca; es fa per camps de conreu. *Rabanillo*. .SST
- Rè** (II-E-14). Paparra inflada per haver xuclat molta sang. *Rezno*. .NST
- Reble** (IV-C/HU-8,54). Dar-me reble: fer mal la ronyonada. *Riñonada*. .STAS
STAS: fragments de pedra per omplir els buits en adobar una paret.
- Rebliment** (I-4992). Acció i efecte de reblir: omplir completament, atapeïdament. *Rellenar*. .SST
- Rebosillo** (I-850). Peca de roba fina; cobria cap, costats de la cara, esquena i pits. *Rebocilla*. .SST
- Recibir** (I-1330). Rebre i recebre: fer-se càrrec de bon grat d'allò que es dóna. *Aceptar*. .NST
- Reclam** (II-A-500). Crit amb què s'imita la veu d'un aucell per atreure'l i caçar-lo. *Reclamo*. .SST
- Recobro** (I-933). Estar a recobro: estar arrecerat, fora de l'acció de la intempèrie. *Resguardo*. .NST
Recobre (SST): amb el mateix significat.
- Recobro** (III-VH-2261). Brot que surt a la part baixa del tronc d'un arbre. *Hijuelo, chupón*. .SST
- Redoblar** (I-336). Sonar el tambor repetidament; refilar, cantar amb intensitat. *Redoblar*. .SST
- Redolons** (I-355). Anar de redolons: rodolant; de mala manera. *Dando tumbos*. .SST
- Refoi** (II-HS-240). Per refotre: s'usa molt com a interjecció, en el llenguatge grosser. *Joder!*. .NST

- Regalo** (I-2646). (Castellanisme no admès). Regal: gust als sentits o a l'esperit. *Regalo*. . ---
- Regany** (I-3002). Reny, paraules que manifesten que estam irritats o malcontents. *Regaño*. .SST
- Reganyava** (I-4957). Reganyar: dir paraules de reny o de queixa, mostrant irritació. *Regañar*. .SST
- Reganyols** (II-A-116). Floc de cabells caragolats damunt el front o les orelles. *Rizo*. .SST
- Reguyat** (II-C-340). Rogallat: que té la veu fosca per inflamació de la gargamella. *Ronquera*. .SST
- Reies** (IV-G/EN-34,31). Rella: peça de ferro que penetra dins la terra i obri els soles. *Reja*. .SST
- Reina** (III-VH-1502). Resina: substància d'origen vegetal; crema amb flama fumosa. *Resina*. .SST
- Relim** (II-C-1292). Conjunt d'arrels. ---NST
- Relades** (I-2377). Arrelat, -ada: fixat a terra fortament. *Arraigat*.SST
- Relliu** (III-L-628). Pa llarguer, més petit que els altres, que se sol fer de la pasta que sobra. --- .NST
- Remaia** (I-1968). Remallar, mallar: insistir, treballar, esforçar-se inútilment. *Cavilar*. .STAS
- STAS: picar amb el mall, batre la palla.
- Remerol** (III-VH-1006). Persona inquieta, que sempre es mou o que xerra molt. *Tarabilla*. .NST
- Remès** (IV-SUP. IV-5b,108). Remetre: perdre part, una cosa, de la seva intensitat. *Rebajar*. .SST
- Remeu** (IV-C/HU-38,3). Marrameu: crit del gat quan està irritat. *Maullido*. .SST
- Remolc** (I-837). Remolcar: remoure una cosa d'un costat a l'altre o de dalt a baix. *Revolver*. .STAS
- STAS: estirar una nau, un vehicle, fent-los caminar darrere seu.
- Remunta** (I-4562). Remuntar: fer-se amunt en sentit immaterial (bellesa, bondat...). *Realzar*. .SST
- Rens** (II-HS-253). Reng?: combat tingut dins un clos com a espectacle. *Palenque*. .SST
- Rens** (IV-C/HU-27,42). Rent: porció de llevat barrejada amb aigua i farina. *Levadura*. .SST
- Reol** (I-1864). Raol: recipient on es guardava el pa orejat perquè no es florís. *Red para el pan*. .NST
- Reparo** (I-2966). (Castellanisme). Recés, lloc de refugi o de defensa. *Resguardo*. .---
- Repetjarà** (II-C-1251). Rapejar: destriar la rapa de la pellofa, després de trepitjar el raïm. --- .SST
- Rèpice** (II-AO-875). Rècipe: renyada forta o disgust intens produït a algú. *Récipe*. .STAS
- STAS: prescripció facultativa.
- Repitxa** (III-R-792). Repitxar: donar-se to, anar estufat?. ---NST
- Repunyal** (II-AO-229). Eufemisme de *repunyeta*, intensiu de *punyeta*. *Puñeta*.NST
- Repuceta** (III-N-33). Repunyeta: intensiu de *punyeta*; *punyeta*: tota cosa que molesta. *Puñeta*. .SST
- Resol** (I-1478). "I sa llengo se'n resol"; resoldre: pren un determini, en parla, etc. *Decidir*. .SST
- Resolis** (II-AO -9). Licor compost d'aiguarent, sucre i un ingredient olorós. *Resolio*. .NST
- Resquitar** (II-A-407). Rescabalar, alliberar d'un perjudici sofert. *Rescatar*. .SST
- Restoblar** (II-C-1034). Sembrar el mateix cereal o llegum que l'any anterior. *Resembrar*. .SST
- Restoble** (II-C-924). Sembrat de civada i ordi mesclats. *Resiembrar*.SST
- Restreta** (I-5029). Mitja garba, o garba incompleta; deu garbes fan un cavaíó. --- .STAS
- STAS: restret, -a: que pateix restrenyiment.
- Ret** (II-C-45). Retre: donar un producte, fruit, utilitat; produir un efecte. *Producir*. .SST
- Retalons** (IV-G/EN-9,12). Retaló: la part de la sabata que cobreix el taló. *Tacón*. .SST
- Retenyit** (II-HS-577). Retenyir: tornar tenyir. *Reteñir*.SST
- Retirades** (IV-ROM-89,7). Retirada: toc de corneta indicador de l'orde de retirada. *Retirada*. .SST
- Retrato** (I-1605). Retrat (castellanisme admès); descripció molt precisa d'una cosa. *Retrato*. .SST
- Reura** (III-I-210). Raedora de la pastera (forma dialectal: reula). ---NST
- Revenguda** (III-VH-362). Revengut, -uda: que ha pres més volum o noves forces. *Crecido*. .SST
- Revés** (III-VH-2233). Cop donat amb la mà girada. *Revés*.SST
- Revista** (I-20). Passar revista: formació de tropes per fer-ne una inspecció. *Pasar revista*. .SST
- Ringo-rango** (II-A-253). Amb moviments repetits i de costat. *Contonearse*.NST
- Rioles** (I-1244). Riola: planta espinosa. *Cardo estrellado*.NST
- Rissos** (I-4252). Ris / rissos: floc de cabells o pèls caragolats. *Rizo*.NST
- Rínxol (SST) amb el mateix significat
- Roella** (I-1620). Rosella: planta amb flor de color vermell, molt abundant. *Amapola*. .SST
- Rogai** (I-3682). Rogall: inflamació de la gargamella, que fa una veu sorda. *Ronquera*. .SST
- Roïssos** (II-C-14). Deixalles en general; allò que queda d'una cosa passada. *Restos*. .SST
- Rollo** (I-4442). (Castellanisme). Peça mengívola, de pasta fina, en forma d'anell. *Rollo*. .---

Rompents (III-MP-117). Rompent: una onada quan romp. <i>Rompiente</i>SST
Ronya (III-VH-310). Malaltia cutània que produeix molta picor. <i>Sarna</i>SST
Ronya (IV-G/NA-41,62). Brutícia, sobretot la adherida a la pell. <i>Porqueria</i>SST
Rota (II-C-945). Tros de terra que era garriga i ha estat sembrada. <i>Barbecho</i>SST
Rotam (III-L-322). Conjunt de coses rompudes, o deteriorades, o inútils. <i>Trastos</i>NST
Rou (II-AT-63). Humitat de l'atmosfera, en forma de gotes, especialment a la nit. <i>Rocío</i>SST
Roveió (III-L-234). Blat rovelló: varietat de blat molt petit, roig, d'espiga prima. ---STAS

STAS: bolet comestible.

Ruc (II-A-170). Ruc, ruca: ase o somera jove fins al creixement complet. <i>Pollino</i>SST
Rument (IV-G/SA-18,2). Remorós; soroll confús, poc definit. <i>Ruido</i>NST
Ruperta (I-1971). Poma roberta: varietat de poma molt gustosa. <i>Ruperta</i>---
Ruquet (I-3643). Peça de vestir clerical amb mànegues estretes o sense mànegues. <i>Roquete</i>SST

S

Sabre (II-E-99). Arma blanca, llarga, semblant a l'espasa, amb tall a la part convexa. <i>Sable</i>SST
Sacorrel (IV-G/HU-36,12). Socarrell: clap (clapa) en el bosc a causa del foc. ---SST
Sadolls (II-A-73). Sadoll, -olla: satisfet plenament en la gana de menjar. <i>Harto</i>SST
Safalcar (III-L-634). Estrènyer la manada de cereal i subjectar-la amb un bri. <i>Amanojar</i>NST
Salero (III-R-3). (Castellanisme). Gràcia natural, sal. <i>Salero</i>---
Salers (III-R-720). Saler: el jove que, el dia de Pasqua, canta i sona per captar panades. ---STAS

STAS: vas en que es guarda la sal.

Saig (II-A-144). Funcionari encarregat de fer les citacions, les crides de l'Ajuntament. <i>Alguacil</i>SST
Sainà (I-1677). Sagnar: treure sang a algú obrint-li una vena a efectes curatius. <i>Sangrar</i>SST
Sainies (I-1869). Sagnia: operació de treure sang, obrint una vena. <i>Sangría</i>SST
Salopat (II-D-59). Solapat: conjunt de les dues solapes d'una peça de vestit. ---NST
Saltiris (I-4911). Llibre que conté totes les oracions que resen cada dia els capellans. <i>Salterio</i>SST
Saltiri (IV-G/RE-13,16). Rosari complet, que consta de quinze desenes amb 150 avemerries. ---SST
Saltiró (IV-G/HU-27,4). Petit salt. <i>Saltito</i>SST
Salurdià (III-VH-2280). Per cirurgia: qui guareix malures per medi d'operacions. <i>Cirujano</i>SST
Samalers (II-C-1255). Pals que es posen a l'espall per tragar raïm, etc.. <i>Palo portador</i>SST
Sandunguera (I-3257). (Castellanisme). Sandunga: gràcia, agradosia de moviments. <i>Sandunga</i>---
Sangoneres (I-3905). Insecte de cos aplanat que se adhereix per xuclar la sang. <i>Sanguijuela</i>SST
Sangrieta (I-1047). Diminutiu de sagnia (sangria), per concordar amb "llençeta". ------
Santos (I-2658). Tocar sanctus: tocar les campanes durant l'elevació de l'hòstia a la missa. ---STAS

STAS: Himne de la liturgia eucarística després del prefaci.

Saragai (I-2279). Xaragall: regueró que forma l'agua de pluja per un terreny inclinat. <i>Badén</i>SST
Saragai (II-HS-408). Xaragall: filera de coses que es deixen anar. <i>Retahila</i>STAS

STAS: incisió erosiva que produeix l'aigua de pluja.

Saragata (III-L-400). Renou, desorde acompanyat de crits o soroll. <i>Zaragata</i>SST
Saragatera (III-VH-1071). Saragater, -era: que mou saragata. <i>Zaragatero</i>NST
Sarja (IV-C/HU-18,25). Tela formada d'un lligat de curs quadrat de tres o més fils. <i>Sarga</i>SST
Sarri (II-AO-857). Sàrria: dona bruta; vegeu la relació amb <i>senet</i> . ---STAS

STAS: recipient per transportar coses a esquena de bístia.

Sarsa (IV-C/HU-18,26). Esbatzer; aritja. <i>Zarza</i>SST
Sastrillo (I-2417). Diminutiu incorrecte per <i>rebosillo</i> ; diminutius: sastret, sastretxo. <i>Sastrillo</i>---
Sebolir-me (IV-ROM-38,8). Sebolir: enterrar, posar dins una tomba. <i>Sepultar</i>SST
Secorrat (I-4950). Socorrrar: cremar superficialment. <i>Chamuscar</i>SST
Secorrell (II-HS-257). Socarrell: bolet comestible, molt dur, de color blanc pallós. <i>Bocha</i>SST
Secretes (III-VH-2525). Latrina: lloc privat, excusat. <i>Letrina</i>SST
Sedàs (III-VH-836). Teixit de fil de seda o metàl·lic per passar farina, guix, terra... <i>Cedazo</i>SST
Sedasser (III-VH-424). Sedasser, -era: persona que fa o ven sedassos. ---SST

Sedega (III-I-198). Cobejança, desig desmesurat; cobejós: fortament desitjós. <i>Ansia, codicia</i> .	.SST
Segais (IV-C/HU-37,26). Secall: ametla o anou que té el bessó sec. <i>Reseco</i> .	.SST
Seguer (IV-C/HU-43,14). Casera ocupat per un eixam d'abelles que hi fan mel. <i>Colmena</i> .	.NST
Seguida (IV-C/RE-2,19). Manera d'obrar, camí per arribar a bon resultat. <i>Camino</i> .	.SST
Seionar (II-C-538). Cellonar: senyar els cellons (solc cada sis passes) en un camp. <i>Amelgar</i> .	.NST
Seions (II-C-609). Celló: solc a sis passes com a guia del llaurador, perquè vagi dret. <i>Amelga</i> .	.NST
Sella (IV-ROM-11,8). Seient de cuir, adaptada a l'esquena del cavall. <i>Silla</i> .	.SST
Selordià (II-HS-639). Vulgarisme usat a Mallorca per <i>cirurgia</i> . <i>Cirujano</i> .	.NST
Sembrí (I-2122). Passat simple de <i>sembrar</i> , equivalent al perifràstic: <i>vaig sembrar</i> . <i>Sembré</i> .	---
Sempenta (II-A-143). Empenta: esforç aplicat a un cos per fer-lo moure. <i>Empujón</i> .	.NST
Empenta (SST): amb el mateix significat.	
Senar (II-AO-513). No doble ni múltiple de dos (per oposició a <i>doble o parell</i>). <i>Impar</i> .	.SST
Sendemà (IV-G/HU-15,9). L'endemà: el dia següent. <i>Al otro día</i> .	.SST
Sendera (II-A-333). Xarxa que els caçadors posen a la boca del cau on envien la fura. <i>Capillo</i> .	.SST
Senet (II-AO-857). Planta lleguminosa; és amargant i purgant. <i>Sen</i> .	.SST
Sentener (I-3431). Sense cap ni <i>centener</i> : estar mancat totalment de discreció. <i>Cuendo</i> .	.SST
Senyorida (I-438). Sajolida: planta de fulles linears, flors blanques o rosades. <i>Ajedrea</i> .	.SST
Serena (I-64). Aire fred i humit que es deixa sentir a les nits i matinades. <i>Remusgo</i> .	.SST
Serení (III-L-147). Ball del serení: nom d'una dansa mallorquina del s. XVIII. ---	.STAS
STAS : humitat de l'aire que cau certes nits serenes.	
Serigot (II-C-625). Serigot, xerigot: la part aquosa de la llet, separada de la coagulable. <i>Suero</i> .	.NST
Serro (II-AO-462). Cerro: floca de diverses plantes, ja pentinada i a punt d'esser filada. <i>Cerro</i> .	.SST
Serro (III-L-393). Cerro: cabellera embullada, mal pentinada. ---	.STAS
STAS : floca de cotó, de cànem, de lli... a punt d'esser filada.	
Sessions (III-VH-331). Per <i>accessió</i> : símptomes morbosos que apareixen a intervals. <i>Accesión</i> .	.SST
Sesta (III-VH-134). Dormida que es fa després de dinar; migdiada. <i>Siesta</i> .	.SST
S'esvuova (I-1966). Esvolvar: desfer, esbombar, llançar al vent. <i>Deshacer</i> .	.SST
Setrí (III-VH-860). Setrill: recipient, amb una ansa al costat, per abocar l'oli, etc... <i>Aceitera</i> .	.SST
Setria (I-2689). Setrilla: setrill més gros que l'ordinari. <i>Alcuzón</i> .	.SST
Sèu (II-C-707). Greix que serveix per fer candeles, sabons i per a lubricar. <i>Sebo, grasa</i> .	.SST
Singlada (I-3901). Cinglar: fer caminar un bot amb un sol rem per fer puu, etc. <i>Cinglar</i> ..	.SST
Sinós (I-4199). Sinó: equival a <i>excepte, fora de</i> ; indica restricció i excepció. <i>Sino</i> .	.SST
Sirena (III-MP-220). Monstre marí fabulós, que atreu els navegants amb la seva veu. <i>Sirena</i> .	.SST
Sitjó (I-178). Sitja petita; sitja: munt de llenya disposada per coure-la i fer-ne carbó. <i>Carbonera</i> .	.SST
Siulo (I-1073). Acte de xiular; so del que xiula. <i>Silbido</i> .	.NST
Xiulet (SST): amb el mateix significat.	
Sola (IV-G/HU-15,28). Dar sola: dar llenya, tupada. <i>Zurra</i> .	.STAS
STAS : part del calçat; cara inferior d'un pa; etc.	
Solaina (IV-ROM-45,3). Solana: terreny en pendent, ón dona molt el sol. <i>Solana</i> .	.SST
Solapats (II-AO-477). Solapat: conjunt les de dues solapes d'un vestit. <i>Solapa</i> ..	.NST
Soldada (III-VH-513). Sou, salari. <i>Soldada</i> .	.SST
Solpàs (III-R-817). Salpàs: visita que el rector feia a les cases, per beneir les panades. ---	.SST
Suacinos (III-L-1203). Su-aquí, su-aquinos, su-aquinetes: aquí a la vora, al costat. <i>Aquí cerca</i> .	.NST
Suaquí (II-A-507). Aquí a la vora. <i>Aquí cerca</i> .	.NST
Suara (I-2589). Ara mateix; ara fa poc. <i>Ahora mismo</i> .	.SST
Sua-sana (I-4109). Suassana: dues espècies de plantes geraniàcies, de flors rosades. <i>Geranio</i> .	.NST
Subir (III-N-142). Sofrir; sotmetre's a una cosa molesta o laboriosa. <i>Sufrir</i> .	.NST
Suenmig (I-4288). Enmig: en el centre, dins un conjunt. <i>En medio</i> .	.SST
Sull (III-I-155). Sull, sulla: mancat, desproveït, de banyes. <i>Mocho</i> .	.SST
Sullà (IV-G/EN-32,33). Su-allà: allà a la vora (sullanos, sullanetes). <i>Alli cerca</i> .	.SST
Sulls (II-C-543). Sull: brut, repugnant, que fa oi. <i>Sucio, asqueroso</i> .	.STAS
STAS : sol, pelat, esquerp, taciturn.	

Suquí (I-72). Su-aquí: aquí a la vora. *Aquí cerca*.NST

Sutja (IV-C/HU-9,34). Substància negra que es deposita al interior de les xemeneies. *Hollín*. .SST

T

Tabalera (III-VH-2054). Tabal, tabaler, -era: cridaner, xarraire sorollós. *Vocinglero*. .STAS

STAS: persona que toca el tabal.

Tafarres (II-C-99). Peça de fusta que subjecta la sella per sota la coa de la bístia. *Ataharre*. .SST

Tai (II-A-113). Tall de: fins a l'altura de... (tal o tal cosa). *Hasta; a la altura de*. .NST

Tai (I-949). Tall: conjunt de treballadors que fan una feina plegats. *Tajo*. .SST

Taiantades (I-2309). Tallantada: cop de tallant. *Cuchillada*. .NST

Tala (II-C-121). Fer tala: causar destrucció o danys dins terreny d'altri. *Daño*. .SST

Talaies (II-C-890). Talaia: acció d'atalaiar, vigilar de lluny. *Vigía*. .SST

Talaigen (III-L-67). Talaiejar: talaïar, vetlar, estar a l'aguait. *Espiar, acechar*. .NST

Talec (III-VH-376). Sac relativament petit, per a dur diners, menjua... *Talega*. .SST

Taleques (III-VH-156). Taleca: bossa de pell per portar menjar, estris de fumar, etc. *Talego*. .SST

Tarambana (III-VH-1043). Que obre sense seny, poc seriosa, que no té formalitat. *Tarambana*. SST

Tarantel·la (IV-C/HU-30,19). Dansa napolitana i andalusa de moviment molt viu. *Tarantela*. .SST

Tasca (III-VH-214). Treball assenyalat per a fer, o que té obligació de fer. *Tarea*. .SST

Tateix (I-356). Contracció de tanmateix: realment, de veres, de totes maneres. *De todos modos*. .SST

Teia (I-1527). Complexió, caràcter, d'una persona; "dur molta teia": esser molt grosser. --- .SST

Tello (II-C-1264). Donar tello: tupada o càstig insistent. *Zurra*. .NST

Tenassa (IV-G/HU-38,1). Coster cobert de fenàs i espargueres, i algún tros de roca visible. --- .SST

Tenent (IV-ROM-60,17). El pa tinent: dur, resistent, fort. *Duro*. .SST

Tenrum (II-A-464). Tendrum: la planta més tendra d'una planta. *Cogollo*. .STAS

STAS: cartílag: teixit connectiu.

Tenrura (III-L-20). Tenrui, tendrum: la part més tendre d'una planta. *Cogollo*. .SST

Tenrures (IV-C/AM-5,140). Tendrura: qualitat de tendre, de no endurit; mollesa. *Flojedad*. .NST

Teringa (III-I-199). Filera. *Hilera*. .SST

Terrola (I-4069). Ocell robust, emigrant, de 18 a 20 cm., de pits i panxa blanquinosos. *Alondra*. SST

Terrossos (I-1017). Massa de terra adherida formant un sol cos, que es romp fàcilment. *Terrón*. SST

Tesa (I-1333). Tes/tesa: que es manté dret, pla, ben llis, tibant. *Fijo*. .SST

Testa (I-964). El cap, considerat com a sinònim de vida i el símbol de la persona. *Vida*. .SST

Tiba (II-A-268). Llosa tiba: llosa desparada, caiguda damunt l'ocell. *Loseta desarmada*. .NST

Tibulet (I-3351). Seient individual sense respatlla, per a posar-hi els peus. *Taburete*. .NST

Timba (IV-G/NA-39,24). Roca que forma part del cim d'un precipici. *Risco*. .SST

Tió (I-4950). Tros de soca o branca gruixuda, destinada a esser cremada. *Tizón*. .SST

Tiranyat (I-865). Atiranyat, -ada: molt transitat. *Sendereado*. .SST

Tirar (III-VH-1458). Fer des de la trona les publicades dels qui s'han de casar. *Amonestar*. .SST

Tirar (IV-G/RE-12,20). Dirigir-se, anar en una direcció determinada. *Dirigirse*. .SST

Tiràs (IV-G/SA-30,29). Eina que serveix per a arregar el gra i la palla damunt l'era. *Rastra*. .SST

Tirosa (III-VH-89). Tirós, -osa: eixut, mancat de gràcia, repelenc. *Correoso*. .SST

Tirosa (I-2604). Tirós, -osa: que difícilment es trenca, s'estira i no es deixa rompre. *Correoso*. .SST

Titina (IV-G/VA-16,23). Ocell marí que vola amb molta lleugeresa. *Aguzanieves*. .SST

Titlet (III-VH-1463). Til·let, titllet: certificat del rector per contreure matrimoni. *Certificado*. .STAS

STAS: tros de paper on s'anota la llargària d'una peça de roba.

Toca (II-CV-113). Peça de roba que cobreix el cap i els pits de dones i monges. *Toca*. .SST

Tofa (II-HS-487). Bolic, aplec de coses filamentosos, cabells, etc. *Copo*. .SST

Toïssa (II-C-619). Toís, toïssa: cap de bestiar de llana que té un any d'edat fins en dos. *Borro*. .SST

Toix (III-L-587). Grosseria mental, estupidesa. *Rudeza*. .SST

Tonta (I-4269). (Castellanisme). Tonto/a: beneïtot, curt d'enteniment, estúpid. *Tonto*. ---

Torcera (I-3450). Corba o angle; desviació de la línia recta. *Torcedura*. .NST

Tort (IV-C/HU-8,20). Dir tort: sortir una cosa malament, resultar desafortunada. <i>Salir mal.</i>	.SST
Torteta (I-1264). Fer sa torteta, fer l'ull: clucar un ull com a senyal a algú. <i>Reojo.</i>	.SST
Tost (III-NP-132). Més aviat, amb preferència, més be. <i>Más bien.</i>	.SST
Tracto (I-510). Tracte: acció de tractar algú, de comunicar-s'hi, de conversar-hi. <i>Trato</i>	.SST
Tramoia (I-4934). Ficció o embolic tramat amb engany. <i>Traición.</i>	.SST
Tranc (II-CV-274). Traça, bona manya; habilitat per a fer una cosa. <i>Maña.</i>	.SST
Trapasser (I-3035). Trapasser, -era: que trapasseja; enganyador, aficadís. <i>Trapacero.</i>	.SST
Trauria (I-40). Treure (traure): produir, donar profit, retre. <i>Aprovechar</i>	.SST
Través (I-2733). Dur de través algú o alguna cosa: dur-la per mal camí, a perició. <i>Ruína.</i>	.SST
Traves (II-AO-101). Trava: corda que lliga dues potes d'un animal per impedir-li saltar. <i>Traba.</i>	.SST
Travessos (IV-G/EN-4,25). De través: en direcció desviada de la normal. <i>De través.</i>	.SST
Trebolí (IV-G/AM-53,16). Terbolí: remolí de vent. <i>Torbellino.</i>	.SST
Treginada (IV-C/HU-16,34). Sostre: superfície que limita per dalt el buit d'una casa. <i>Techo.</i>	.NST
Trencar-li (IV-SUP. IV-5b,26). Trencar el pas a algú; sortir-li al davant de través. <i>Atravesar.</i>	.SST
Trenes (I-1168). Trena: teixit estret, format per dos o més caps de fil entrecreuat. <i>Trenza.</i>	.SST
Treneta (III-L-162). Diminutiu de trena: tres o més caps que van entrecreuant-se. <i>Trenza.</i>	.SST
Trepó (II-C-1392). Planta medicinal, fulles grises i flor groga, usada per a fer suar. <i>Gordolobo.</i>	.SST
Tresets (IV-C/HU-28,61). Treset: moneda antiga que valia tres diners. ---	.STAS
<u>STAS</u> : grup de tres notes musicals.	
Trets (IV-ROM-195,5). Tret: toc de campana per assenyalar una defunció, una festa... <i>Toque.</i>	.STAS
<u>STAS</u> : descàrrega d'una arma; línia del rostre, etc.	
Triga (II-C-522). Trigar: fer que una cosa arribi tard, amb lentitud. <i>Tardar.</i>	.SST
Triquet (III-MP-131). Trinquet: la vela que s'enverga al pal més pròxim a la proa. <i>Trinquete.</i>	.SST
Troba (II-HS-764). Gratificació que es dona al que ha trobat una cosa i la torna. <i>Hallazgo.</i>	.SST
Troca (II-CV-53). Faixa llarga, de 14 pams, que els homes s'embolicaven per la cinta. <i>Faja.</i>	.SST
Tronera (I-4553). Cap de trons, home de conducta moralment desajustada. <i>Tronera.</i>	.SST
Tronera (III-VH-1649). Campana de la xemeneia. <i>Tronera.</i>	.STAS
<u>STAS</u> : obertura per on disparar els canons a cobert del foc enemic.	
Tronya (II-HS-473). Belitre, garneu; persona que fa el beneit per conveniència. <i>Bellaco.</i>	.NST
Tropessarà (I-3284). (Castellanisme). Tropessar: ensopegar. <i>Tropezar.</i>	---
Trossers (III-VH-801). Trosser: treballador encarregat de segar un tros determinat de terra. ---	.NST
Truiada (II-C-392). Trullada: quantitat d'oliva suficient per fer una premsada. <i>Molienda.</i>	.SST
Trunyella (I-1375). Trena de cabells. <i>Trenza.</i>	.SST
Tumbaga (I-3527). Anell llis, sense pedra ni perla, que es porta al dit. <i>Tumbaga.</i>	.SST
Tuntam (III-L-1301). Onomatopeia semblant al tum-tum repetitiu del so dels tambors. ---	---
Turbam (II-C-208). Turbació: acció i efecte de torbar, alterar la quietud o serenitat. <i>Turbar.</i>	.SST
Tutup (I-4180). Soroll, renou d'una cosa que topa violentament. <i>Ruido.</i>	.NST

U

Ugons (II-A-416). Gaons: planta lleguminosa de tronc molt espinós. <i>Gatuña.</i>	.SST
Uial (I-105). Ullal: clot profund per on es precipita l'aigua d'un riu, etc. formant remolí. <i>Olla.</i>	.SST
Uixer (IV-ROM-177,27). Nau que servia per al transport de tropes i de cavalleria. ---	.STAS
<u>STAS</u> : empleat subaltern d'un tribunal, d'una assemblea.	
Urons (IV-G/NA-40,213). Oro: cabàs gran, de forma panxuda, per guardar grans, etc. ---	.SST
Urtes (I-2770). Anar a las hurtes: anar a les fosques, a les palpentes. <i>A ciegas.</i>	.NST
Usança (I-11). Pràctica habitual d'una cosa; costum. <i>Usanza.</i>	.SST

V

Vaiveres (II-AO-603). Vaiver: que va d'un costat a l'altre sense objecte determinat. <i>Andariego.</i>	.SST
Valega (II-HS-276). Valga; valer: tenir algú una qualitat que el fa bo. <i>Valer.</i>	.SST
Varques (I-4215). Avarca: calçat rústec de cuir que se subjecta al peu amb cordells. <i>Abarca.</i>	.SST

Vas (III-R-1). Cavitat on se soterran els morts; sepultura. <i>Sepulcro</i> .	. . .	.SST
Vasa (I-4350). No fer vasa: no fer la mida, no tenir les qualitats que un desitja. <i>Medida</i> .	. . .	.SST
Vasa (II-CV-6). Fer vasa: tenir molta d'importància als ulls de la gent. <i>Papel</i> .	. . .	.SST
Veçó (III-VH-421). Veça: planta que produeix llavors que es donen als coloms. <i>Algarrobilla</i> .	. . .	.SST
Vegues (III-L-916). Vega: gran plaer, sobretot de cosa de menjar. <i>Banquete</i> .	. . .	.SST
Veixiga (I-4512). Bòfega; bosseta que fa una síquia quan vessunya. <i>Ampolla</i> .	. . .	.SST
Vellaca (I-2410). Intensiu de <i>vella</i> ; no figura al diccionari. <i>Vellaca</i> .	. . .	---
Vellaca (IV-ROM-12,74). (Castellanisme). Vellac, -aca: enginyós per a enganyar. <i>Bellaco</i> .	. . .	---
Vel·la missa (II-HS-729). Expressió considerada una flastomia entre el poble.	. . .	---
Véll (II-C-1214). Conjunt de llana tosa d'una ovella o d'un xai. <i>Vellón</i> .	. . .	.SST
Velló (II-AO-354). Real de velló: moneda equivalent a 25 cèntims de pesseta. <i>Real</i> .	. . .	---
Vellutes (IV-G/EN-9,8). Velluter: que feia o venia vellut, teixit de pèl arrisat. <i>Terciopelo</i> .	. . .	.SST
Verba (II-C-1503). Dita o feta festiva, jocosa. <i>Broma, burla</i> .	. . .	.SST
Venut (I-3892). Dur venut algú: dur-lo enganyat; anar venut: anar embuixat, engrescat. <i>Perdido</i> .	. . .	.SST
Vereno (I-3254). Vulgarisme i castellanisme molt estès, per <i>verí</i> . <i>Veneno</i> .	. . .	---
Vesper (III-VH-313). Multitud de vespes. <i>Avispero</i> .	. . .	.SST
Vespres (III-MP-68). El toc de campana que convoca al res de vespres, devers les 2. <i>Visperas</i> .	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : part de l'ofici diví que es diu a la tarda.		
Vessa (II-C-928). Peresa, desgana de treballar o de fer alguna cosa. <i>Pereza</i> .	. . .	.SST
Veta (II-AO-485). Teixit en forma de cinta, per lligar, embenar o rivetejar. <i>Cinta</i> .	. . .	.SST
Vidauba (I-3966). Vidalba: planta enfiladissa de boscos i torrents; flors blanques. <i>Clemátide</i> .	. . .	.SST
Villar (III-L-881). Billar: joc de taula, consistent en que una bola d'ivori feri les altres. <i>Billar</i> .	. . .	.SST
Vinagrillo (III-L-146). (Castellanisme). Vi picant, que gairebé no és bevedor. <i>Vinagrillo</i> .	. . .	---
Vinassa (II-C-643). Conjunt de rapa, pell i pinyolí dels grans de raïm premsat. <i>Orujo</i> .	. . .	.SST
Vinatge (II-HS-193). Mal vinatge: deformació de la exclamació "mal viatge". ---	. . .	---
Vinyols (IV-G/EN-34,25). Vinyòvol: encarregat de guardar una vinya. <i>Viñadero</i> .	. . .	.SST
Violera (I-443). Planta que fa les violes o violetes. <i>Violeta</i> .	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : lutier (que fabrica instruments musicals); guitarrer, -era.		
Virada (III-VH-548). Virat, -ada: blanc amb taques negres, o a l'inrevés. <i>Moteado</i> .	. . .	.SST
Vitracos (I-3001). Vitrac: ocell de cap, ales i coa negres, pit blanc; fa el niu a terra. <i>Taravilla</i> .	. . .	.NST
<u>Vitrac</u> (SST): herba bulbosa, de fulles amples i flors blanques.		
Vivo (III-VH-2539). Exclamació equivalent a <i>viva</i> , usada a alguns llocs de Mallorca. <i>Viva</i> .	. . .	.NST
Voga (II-AO-886). Dur la voga: dur la direcció; seguir la voga: seguir el curs de les coses. ---	. . .	.SST
Volatina (I-868). Donar-se a la volatina: trobar-se en situació molt difícil. <i>En apuros</i> .	. . .	.NST
Voravia (II-C-1476). Floravia: planta molt espinosa i molt perjudicial als sembrats. <i>Cardo</i> .	. . .	.SST
Vuitenes (II-AO-593). Vuitena: pa petit quadradenc que valia deu cèntims de pesseta. ---	. . .	---

X

Xacota (I-3888). Atencions, afalagadures, bon tracte que es dona a algú. <i>Zalamerías</i> .	. . .	.SST
Xacota (II-AO-116). Burla, broma, festa, gresca. <i>Chacota</i> .	. . .	.SST
Xala (I-1810). Xalar: sentir gran plaer; divertir-se alegrement. <i>Gozar</i> .	. . .	.SST
Xalí (II-CV-140). Tela de pèl de cabra, a vegades mesclat amb seda. <i>Chalí</i> .	. . .	.NST
Xamporrat (IV-C/SA-18,38). Vi barrejat, mistela. ---	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : que mostra barreja de llengües.		
Xanses (IV-G/RE-24,96). Xanxa: burla; cosa dita per riure o per burlar-se. <i>Chanza</i> .	. . .	.SST
Xarcolaren (II-C-1257). Eixarcolar: arrancar les males herbes dels sembrats. <i>Escardar</i> .	. . .	.SST
Xarpats (IV-G/NA-40,15). Xarpat, -ada: resolt, decidit, sense vacil·lacions. <i>Resuelto</i> .	. . .	.NST
Xarreteres (II-AO-682). Xarratera: insígnia militar de cordons d'or, argent... <i>Charretera</i> .	. . .	.SST
Xàvegues (IV-C/HU-9,44). Joc d'infants; consisteix en encalçar-se i donar-se la ma. ---	. . .	.STAS
<u>STAS</u> : xarxa de malles grosses; art emprat en la pesca a l'encesa.		
Xecalina (I-3843). Bot que es fa alçant les anques. <i>Salto</i> .	. . .	.NST

- Xeixa** (I-786). Blat de bona qualitat, que fa la farina blanca i més saborosa. *Trigo candeal*. .SST
- Xelleró** (III-L-143). Aixelleró: peça de tela cosida per donar reforç a la mànega. *Cuadrado*. .SST
- Xercolar** (I-4123). Eixarcolar: netejar els sembrats de les males herbes que s'hi crien. *Escardar*.SST
- Xeringar** (III-VH-2109). Importunar, demanant amb insistència contra voluntat. *Importunar*. .SST
- Xeripa** (III-L-1465). (Castellanisme). Xiripa: bona sort inesperada. *Chiripa*. .---
- Xerovies** (III-R-541). Xirivia: planta d'arrel carnosa comestible (pastenaga). *Chirivía*. .SST
- Xerrim** (I-4430). Xerrameca; persona que xerra molt, que no sap guardar secrets. *Chismoso*. .SST
- Xibiu** (I-3720). Enginy per caçar tords, amb diversos brins d'esparg enviscats. *Arbolete*. .SST
- Xicarandana** (I-2640). Fusta fina oscura, d'arbres tropicals, usada en ebenisteria. *Jacaranda*. .SST
- Xicleta** (IV-G/HU-54,4). Bicicleta: vehicle lleuger de dues rodes. *Bicicleta*. .SST
- Ximarra** (III-VH-667). Per *samarra*: peça d'abric que arribava fins als peus. --- .SST
- Xinel·les** (IV-ROM-78,17). Sabata lleugera, de sola prima, que se porta per dins casa. *Chinela*. .SST
- Xingló** (III-R-911). Singló: porció d'un raïm que conté alguns grans. *Gajo*. .SST
- Xiplines** (IV-C/RE-11,130). Disciplina: instrument de material flexible per assotar. *Disciplina*. .STAS
STAS: conjunt de regles; matèria d'ensenyament....
- Xisclet** (I-4351). Cop, topada forta d'un cos amb un altre, sobretot per agredir. *Sopapo*. .STAS
STAS: xiscle, crit amb veu aguda i penetrant per dolor, terror, etc.
- Xixisbea** (III-R-873). Amistançada. *Concubina*. .NST
- Xixisbeus** (II-HS-800). Xixisbeu o xixisbei: amistançat. *Amante*. .NST
- Xorbella** (IV-C/SA-18,37). Fer xorbella: fer ullons, mirar amb els ulls mig clucs. --- .NST
- Xorca** (I-4943). Xorc, xorca: estèril, infecund. *Estéril*. .SST
- Xoroi** (II-A-328). Xoroi, -ioia: mancat d'una orella o d'un tros d'orella. *Desorejado*. .NST
- Xotxa** (III-VH-2536). Xotxo, -a: molt engrescat, que gairebé perd el seny d'entusiasme. *Lelo*. .STAS
STAS: brut, deixat.
- Xubec** (III-R-526). Subec: son forta, irresistible. *Sopor*. .NST
- Xueta** (I-4935). Cristià mallorquí descendent de jueus conversos. *Chueta*. .SST
- Xuriguer** (III-I-213). Xoriguer: ocell de color roig, bec blavós i potes grosses. *Cernícalo*. .SST
- Xusca** (I-4201). (Castellanisme). Xusc, -a: graciós, alegre, que té acudits que fan riure. *Chusco*.---

8.- LLISTAT ALFABÈTIC COMPLET DE PARAULES PERDUDES

NOTA. Entre parèntesi figura: el tom, la sigla (si n'hi ha), el número de la cançó i el verset.

A

- Abrement** (III-R-641): .- “*Mare de Déu de l'abrement* (sic) / *vos qui estau...*”.
 No se troba aquesta paraula al DCVB; l'autor del Cançoner ens diu que ell la va escriure tal com la va sentir (sic), indicant que per ell era també desconeguda.
- Acoronades** (IV-G/EN-I,4): .- “*...quatre magranes acoronades, ...*”.
- Aldeciosa** (II-HS-683): .- “*No et sortirà massa bé, / magra i aldeciosa.*
Tu no ets massa plantosa; / ¿que et deven haver de fer?”.

- Alia** (II-HS-756): . . - “*Si me dius que som **alia**, / tots es meus ho són estats.
Val molt més ésser orats / que tocats de grosseria.*”
Paraula, de significaió desconeguda, que s’usava en una fórmula imprecativa per curar l’enaiguament dels cavalls.
- Alova** (III-L-1184): . . - “*...Can Cortona fa s’**alova** / Son Sastre per lo darrer.*”
No veig que se pugui aplicar aquí el significat de *alova*, ni com ocell ni tampoc com home informal o de poca moralitat. *Alova* NST al DIEC2.
- Amarona** (III-R-380): . - “*Si l’inimic l’**amarona**, / el Bon Jesús ve del cel...*”
Segurament aquesta paraula fa referència a *amaror*: amargor; però el verb *amaronar* no se troba al diccionari.
- Amassota** (IV-C/SA-1,9): . - “*...perquè Déu les **amassota** / a taïar pell*”.
- Antipassos** (IV-G/SA-13,7): . - “*...fa sabates / per moixetes i milans, / i **antipassos** per cans*”.
- Arena arena** (II-C-26): . - “*Jo me’n vaig **arena arena** / a voltar s’aubercoquer: / ...*”
Tal volta pugui significar: “a poc a poc”, mirant de trobar el primer albercoc de l’arbre.
- Arastes** (III-VH-1124): . - “*Jo voldria t’apuntàs / un bony devers ses **arastes**...*”
- Arrossam** (I-1621): . . - “*Vós teniu l’ui amador / i la galteta vermeia
i amb un **arrossam** de ceia / feis penar lo servidor.*”
Al DCVB trobam *arrossar* amb el significat de: regar, mullar suaument. Al DIEC2 se troba *arrossam* amb el significat de: camp plantat d’arròs. L’expressió “un arrossam de ceia”, podria significar “llagimejar” per fer pena al servidor?. Tal volta vulgui indicar “una arrufada de ceia” que asusta i, com diu la mateixa cançó, fa penar lo servidor; així ho diu Francesc de B. Moll (pàg. LXI).
- Atzerola** (II-AO -296). . - “*Diu que rompria es cordons / a quatre botifarrons /
amb sa primera **atzerola***”.
Al DCVB la paraula *atzerola* s’entén únicament com a fruit de l’atzeroler. Dins el llenguatge vulgar del Cançoner, o sia, dins aquesta cançó, “atzerola” significa *pegar un cop fort*; és lo que més avall diu “pegar-li un botó” (II-C-173), però no sé cap lloc on poder trobar aquest significat per “atzarola”.
- Avalorades** (I-2896): . . - “*Fadrines **avalorades**, / tractau bé ets enamorats;
no festegeu amb casats / i no sereu murmurades.*”
Avalorades, tal vegada pugui significar “posades en valor”, en el sentit que han estat demanades per casar.
- Averiol** (III-I-123): . . - “*Amb quin so el passareu? / Amb lo de la citra bona /
Lo ram de l’**averiol**...*”.

B

Barrumbero (I-2857): .- “Es meu enamoradero / està casat a Consei:
és un jove blanc, vermei, / estufat i **barrumbero**.”

Barrumbero: rumbero; amant de sa rumba, de sa bulla?

Barballesca (IV-C/HU-16,24):- “...greu me sap d’aqueix mussol / qui canta la **barballesca**”.

Batzera (III-R-674): .- “Sa corema ha fet **batzera**. / Jesucrist ha triumfat;”
Pareix que el sentit de **batzera** vol indicar aquí que la corema ha acabat, ha fet fi;
però aquest significat no se troba al diccionari.

Bijoquera (II-A-396): .- “Tots es nius de **bijoquera** / los solen fer per dins mar, / ...”.

Bitllori (II-E-27): .- “**Bitllori** qui treu foc / per encendre es xigarrot; / ...”.
Tal volta vulgui significar **bitllot**: cada un dels trossos de llenya que es posen a la
sitja per fer carbó.

Bombassat (III-I-197): .- “Doncs, ¿qui les ha **bombassat**, mar boneta?...”

Botó (II-C-173): .- “Amb so cap de sa llendera / pega-li qualque **botó**, / ...”.
Al DCVB no figura la paraula “botó” amb el significat de pegar “un cop” o
“una cinglada”, sia amb una cingla, corretja, llendera o amb sa mà.

Burixot (II-HS-558): .- “Enguany trauré pèls p’es pits / amb coques de **burixot**.”

Burjot (II-HS-597): .- “Amb so bony que té a s’esquena, / just un **burjot** de favar.”
Al DCVB se troba **burjot** (per **bugiot**): dinar de les acaballes del segar.

C

Cabra serrada (II-HS-516): .- “Al·lota, ¿per què no vols / llavor de **cabra serrada**?.”

Caces (III-MP-118): .- “Jo som es patró major / per pescar peixos i **caces**,...”

Calamandriner (II-AO-361):- “Jo l’he vist a una vista / an es **calamandriner**, / ...”.
Al DCVB no figura la paraula “calamandriner”; en canvi figura “calamandri”,
o “calamàndria” amb els seus tres significats: 1) roba de llana; 2) disposició del
sembrat; 3) tupada o renyada forta.

Calistrona (II-HS-354): .- “Una moixa de Llubí / amb una cussa bufona
ballaven la **calistrona** / amb so brau de Santanyí.”

Calonya (II-A-269): .- “És un anyell negre i coix / que ha nat amb pèl de **calonya**, / ...”.

Cantarinera (I-3138): .- “Na Morena d’En Pobler / és una **cantarinera**;
ella surt amb sa granera / i atupa al·lots p’es carrer.”

Canyelles (IV-C/RE-11,132):- “...esfondrant-li les costelles, / ossos, nirvis i **canyelles**”.
La paraula **canyelles** figura al DCVB: home molt prim i denerit.
Denarit: petit i magre de naixement. No se troba al DIEC2.

- Caramixa** (II-C-866): .- “**Caramixa**, tira allà, / no facis anca de verro, / ...”.
- Carnal** (III-VH-174): .- “I, si m’ho fas tornar dir, / de **carnal** faren es fas.”
- Casconia** (II-C-1448): .- “Cama-rotges i alitsons, / colissos i **casconia**, / ...”.
- Cebers** (III-L-818): .- “No sabia que es **cebers** / fossen tan mals de munyir.”
Al diccionari la paraula *ceber* se troba tan sols referida a cebes.
- Celurdians** (II-AO-861): .- “.../ per posar los escrivans, / metges i **celurdians**, /...”.
Selordià: vulgarisme usat a Mallorca per cirurgia. (DCVB)
- Cerrat** (I-2498): .- “No voldria, Catalina, / com jo estaré enamorat
que em dasses un “no” **cerrat** / com sol fer qualche fadrina”.
Cerrat: tancat, definitiu?
- Colondrina** (III-VH-1843): .- “...que n’era com qui donar / foc a una **colondrina**.”
- Conxell** (II-CV-202): .- “.../ de cop li compren mantell / i una manta de **conxell** / ...”.
- Correntina** (VH-295): .- “Hi ha febre **correntina** / que és molt mala de curar.”
- Coribancs** (I-3228): .- “Qui el festeja estudiant, / s’alegra en veure es tinter,
i jo, que el festeig forner, / m’alegren es **coribancs**.”
- Corillo** (I-2489): .- “Juan, Juan, Juanet / Juan, Juan, Juanillo:
tu m’has robat es coret / i ara ja no tenc **corillo**.”
Problemet se tracta d’una llicència poètica per fer-lo rimar amb: Juanillo.
- Curricava** (III-L-1520): .- “L’amo de Son Mostafà, / un dia que **curricava**,...”.
No se troba el verb *curricar*; tal volta vulgui significar que *pescava amb el curricà*: ormeig per pescar peixos grossos.
- Cotello** (IV-C/RE-11,87): .- “...aqueix fii que portau / vos serà un **cotello** / de pena i dolor”.
L’autor del Cançoner escriu: “*cotello* (sic)”, indicant que també ell desconeixia el significat d’aquesta paraula.
- Crusca** (IV-C/HU-1,91): .- “...ni tampoc cap cuca, / ni res que **crusca**”.
El DCVB defineix *cruscar* com: *pegar una bufetada*, i *crusca* com: *cop donat sobre el cap amb el puny clos*. Sembla que cap d’aquests significats s’adapta al nostre text.

D

- Dondaina** (II-D-74): .- “La vida **dondaina**, / la vida **dondé**. /
Això serà vostro / si no ho he de mester.”

E

- Ebron** (I-1804). .- “Moriré com mor l’**ebron**, / que mor amb la fuia estreta.
Si no t’alcanç, joveneta, / me despediré del món.”

- Empopiolen** (II-C-452). .- “Des que som figueraler / ses dones m’**empopiolen**: /...”.
- Encaraixinat** (II-C-865). .- “Carai **encaraixinat**! / va dir l’amo de Son Serra. /...”.
- Enfonyes** (I-3293). .- “Ses al·lotes monyes, monyes, / són ses qui em fan enamorar: aquelles que saben ballar / **ses enfonyes, ses enfonyes**”.
- Ses Enfonyes** és el nom d’un ball; tal volta s’ha cercat un vocable per rimar amb el primer vers, que diu “Ses al·lotes monyes, monyes”.
- Entambor** (II-HS-809): .- “... li donaren s’**entambor** / a s’aigovés de darrere.”
- Entre-xeques** (IV-G/EN-1,2):.- “A dins mon hort hi ha / dues pomes **entre-xeques**,”.
- Esbrossa** (III-VH-1865): .- “Passaria la mar **esbrossa** / per un jovenet petit...”
- Escarameixat** (II-HS-23): .- “No té tranc a dur gonella, / tot ho du **escarameixat**.”
- Esflouveiat** (III-R-764): .- “¿No teniu cap panadota / o flaó **esflouveiat**?”
- Esmuixinada** (III-L-2): .- “...un aujub que no té fi / i una auzina **esmuixinada**.”
- Estard** (IV-ROM-131,9): .- “El germà la se mirava / amb **estard** (sic) tot amorós”.
- Probablement vulgui dir *esguard*: mirada, cop de vista; l’autor ens diu que ell desconeix el significat de la paraula que acaba de sentir.
- Estelera** (IV-C/HU-29,45): .- “Va passar un bou gelat / i una somera **estelera**”.
- Tal volta vulgui dir una somera *estelada*: que té un estel o clapa blanca en el front; i modifica la paraula amb *estelera* per fer-la lligar amb Capdepera que ve seguidament.

F

- Faldó** (IV-G/SA-19,1): .- “**Faldó**, tú vas engronyada; / me vols dir què t’he fet jo?”.
- Faldó* està definit com a *faldetes de dona*; tal volta estigui usat aquí en el sentit metafòric de “estimada”. *Faldó* se troba també al DIEC2 com “part d’una peça de vestir”.
- Fandolers** (III-L-611): .- “...i es quatre més **fandolers** / el se posen cada dia.”
- Fendis** (III-L-686): .- “Es glossadors de Maria / **fan fendis** dels de Sineu.”
- El DCVB defineix *fer fendi* com a: fallar, cedir; enfonsar-se. Aquest significat no pareix adequat a la cançó, que pareix seria: fan burla, s’en riuen...
- Fornarica** (I-4939): .- “Sollerica, **fornarica**, / jo te sé un partit que treu: / aquí n’hi ha nou o deu / que et fan aleta d’un peu / perquè saben que estàs rica”.
- Fumé** (IV-G/AM-7,14): .- “Vet aquí foc i **fumé**; / fé anar sa pipa calenta,”.

G

Gallaroto (III-VH-91): .- “Com jo era **gallaroto**, / duia floc en es capell;”

Gambussí (IV-ROM-67,20): .- “D’una vestidura blanca / forrada de **gambussí**”.

Els significats que el DCVB dona a la paraula **gambusí** (gambosí) no se adapten gens ni mica al text en qüestió.

Ganga (IV-ROM-52,4): .- “Adiós, moixeta **ganga**, / moixeta **ganga**, adiós”.

Els significats que el DCVB dona a la paraula **ganga** no se adapten gens ni mica al text en qüestió.

Gararanys (III-VH-585): .- “De **gararanys** en es sol / ella no se n’agradava,”

Garroyes (III-VH-2550): .- “...com en sa nit regoneixen / ses **garroyes** des grillons.”

Garroves (I-1947): .- “Adiós **garroves d’auzina** / macetes de carretó!
Ja no seràs pus patró / de la meva bergantina.”

Gatzua (II-E-54): .- “Dos animallets / de la **gatzua**; /
com un se vest / s’altre es despuia”.

Gavalleres (III-VH-1532): .- “Amigues i **gavalleres**, / de cop m’haureu de dir vós:...”

Gigo-gigo (I-3653): .- “Jo tenc d’armar un violí / per devertir ses al·lotes
perque sé que són devotes / de **gigo-gigo** sentir.”

Gigo-gigo: s’ha d’entendre com un vocable que imita el so del violí?.

Gotinxona (II-HS-493): .- “...no guany es doblers jaguent / així com tu, **gotinxona**.”

Grafoler (IV-G/NA-40,76): .- “No hi havia **grafoler**, / ni ningú se desmandava”.

Guosari (I-504): .- “Bàrbara, passa el rosari / amb bona devoció.
Es teu estimat major / el se n’han duit per **guosari**.”

J

Jovina (IV-ROM-13,7): .- “I jo qui la tenc tan **jovina**, / ¿ane qui la deixaré?”.

LL

Llamina (III-VH-1032): .- “Diràs...que me duga un mocador / d’aquells garrits, de **llamina**.”

Aquesta paraula sembla no tenir cap relació amb la paraula **llamí**, cosa agradable al paladar, ni en cap dels seus derivats.

M

Malega (IV-ROM-18,61): .- “Aixeca’t, bruta **malega**, / que ara jeus amb cavaller!”.

Maleus (IV-C/SA-5,170): .- “Hem de fer una matança / de quants de **maleus** hi ha,”.

- Manadí** (II-A-476): . . - “*Puput, si cantes per mi, / ja pots cantar tot lo dia, / que n’he fet un **manadí** / que un carro no el se’n duria.*”
- Manuel** (IV-G/RE-1,73): . - “*I va sentir una veu molt **manuel** / qui deia...*”.
No se troba al DCVB cap significat de la paraula *manuel* referit a veu.
- Mardà** (III-VH-2192): . - “*Si l’amo nostro hagués duit / es davantal de **mardà**...*”
No veig com aplicar aquí el significat que el DCVB dona a la paraula *mardà*; tal volta vulgui indicar que l’amo no ha aconseguit embaraçar sa madona.
- Margaions** (II-C-103): . - “*El ravenet li digué: / -Margalida, pren murtons.- / I ella, fent **margaions**, / es plat i tot se’n dugué.*”
- Marrals** (III-L-553): . . - “*Ses llucmajoreres / són com a **marrals**:*”
Al DCVB, la paraula *marral* figura tan sols com a llinatge a Catalunya.
- Marranera** (II-AO-16): . - “*Jo no havia vist mai / passada tan **marranera** / que traguessen sa granera / a una al·lota dins un ball.*”
El DCVB defineix *marraner*, -era: amable, i afectuós de tracte; però no me sembla sia aquest el significat que la paraula *marranera* té dins aquesta cançó. Me pareix més be que aquí el significat sia: grossera, ofensiva, pesada... derivat de “marranxo, -a”. Les paraules: “marranxo, -a”, “marraner, -era”, “marrano”, NST al DIEC2.
- Marronxa** (III-VH-1455): . - “*... tres al·lotes vaig trobar / que jugaven a **marronxa**.*”
- Marvivo** (II-C-22): . . - “*...Jo tenc un aubercoquer / que fa aubercocs de **marvivo**.*”
Probablement se tracta d’una varietat de albercoc; però no figura al DCVB.
- Metria** (II-E-125): . . - “*Mon pare m’envia / que em deixeu sa **metria**:*”
Se refereix a qualche instrument o aparell usat per *medir* o *amidar* alguna cosa; la cançó juga amb la paraula *metre*: metria – metre – metut.
- Miraculós** (IV-G/NA-34,8): . - “*Sa comare el se mirà: / -Sou massa **miraculós**!*”
No hi va be la referència a *miracle* que ens dona el DCVB; pareix que el significat seria més be: *exigent, exagerat, primmirat*...
- Mollericó** (IV-C/HU-44,25): . - “*Ses bresques de **mollericó** / molt s’espanyaren;*”
Els significats que el DCVB dona a *mollericó* i a *mollericós/osa*, crec que no tenen cap referència amb la paraula *bresques*.
- Mompleada** (II-HS-659): . - “*M’han **mompleada** a mi / jo si compr panera a espera;...*”
- Mutero** (II-AO-876): . . - “*En veure capell **mutero**, / ja mir si és metge o barber. Aqueixa jove ha mester / un poc de so de pandero.*” (SJ)
Aquesta cançó se troba repetida a CV-58, pàgina 276; però en aquest lloc l’expressió *capell mutero*, està canviada per *capell murtero*, i la cançó figura recollida a Sineu.

N

Napoleon (III-R-346): .- “...donau-li una pesseta, / o si no, un **napoleon**.”

Nòlits (III-VH-1453): .- “Un dia jugant a **nòlits**, / una dona vaig ferir;...”

O

Oreiuta (I-906): .- “En mig del la mar i ha un peix / que s’anomena **oreiuta**;
Francina-Aina de sa Gruta, / n’Andreu te vol, i no més.”
Orellut, -uda: no se troba al diccionari, referit a peix.

P

Pampalei (II-C-1462): .- “Si l’hi has de dir, digues-le-hi, / a s’escolana petita:
quina cosa significa / un brotet de **pampalei**.”

Paorella (IV-C/HU-8,92): .- “Ja no menjaré pus rels / de **paorella**.”

Paparró (III-L-929): .- “...i un mes no li bastarà / per llevar-se es **paparró**.”
Me sembla estrany que al DCVB no es trobi aquesta paraula amb el significat de *peresa, vagueria, mollor, etc.* que li donam quan deim: *ja és ben hora que vos lleveu es paparró*.

Parfant (I-4778): .- “Sa meva al·lota té llunes; / jo li diria davant;
i jo, qui som tant **parfant**, / hi vaig perquè em dóna prunes”.

Pelleco (IV-C/HU-8,7): .- “...amb so **pelleco** estantisso / i enravanat.”
Probablement és un barbarisme.

Pellerics (IV-G/EN-3,67): .- “Pits **pellerics**, / cos de cavall”.

Perendenga (I-3437): .- “Un gall, a son galliner, / comanda de lo que hi té /
(qui no és bèstia, que ho comprega). / “Per aquesta **parendenga** /
jo n’he passat, i ho sé.”
Parendenga: al DCVB trobam “*perendengues*” i “*pelendengues*” (en plural) amb el significat de *coses secundàries, sense cap interès*; però no trobam el singular. Tal volta, a dins aquesta cançó, se vulgui utilitzar en el sentit de: *beneitura, bajanada*.

Pimpollos (I-4211): .- “De **pimpollos** com ets tu, / en tenc un carrer sembrat;
no n’hi cap d’amagat, / i tu menos que ningú.”
Pimpollos: se repeteix a altres cançons, p.e. al num. 4442; sens dubte, està usat aquí en el mateix sentit del castellà, és a dir, una persona jove molt bella; és un castellanisme.

Pistola (IV-G/HU-31,1): .- “**Pistola**, **pistola**, / **pistola** de la romana”.

Pleguet (IV-C/SA-8,48): .- “Es fadrins en duen trenta / en es **pleguet**”.

Pola (II-AO-225): . - “Sa meva veu no fa **pola** / perquè la sé galejar.”
En el DCVB *fer pola* significa: “no agafar res en la caçada”; no sembla aquest el significat que la cançó vol indicar.

Pretimete (I-2961): . - “Jo duc mocador p’*es* coll / per poder fer de currete;
tenc s’*al*-lota **pretimete** / i em du allà on ella vol”.
Pretimete: se repeteix a altres cançons; així, a la cançó 3886, trobam la variant *petrimetes*, i a la cançó CV-214, del TOM II, trobam *perternete*.

Primeques (IV-G/EN-2,2): . - “Dins mon hort, tenc un aubercoc, / dues **primeques** entre-xeques.”

Pueter (I-3901): . - “Un **pueter** s’en va vespre / per fer una singlada més.
qui festeja i té guerrers, / ja no pot honrar la festa.”
Al DCVB no figura la paraula *pueter*, però sí la paraula *puu*: animalets marins que viuen entre les algues i són cercats per a servir d’esca. *Pulga de mar*.
Al DIEC2 no apareix *puu*, i tampoc *pueter*.

Purnissons (II-AO-478): . - “Ses olives fan agrura; / la lleven es **purnissons**.”

Q

Quartillo (II-HS-688): . - “Oh cara de manta arnada! / oh guardapits de **quartillo**!”

Quintero (II-C-1009): . - “Jo segava blat **quintero** / i es qui em venia davant.”

R

Rauleta (III-VH-328): . - “...vaig quedar tota ensensada: / sa **rauleta** roegada...”

Rebotidors (I-4253): . - “Ella du **rebotidors** / i reboteix quan camina.
Guilant jove n’és Na Xina / si tenia ets uis tots dos!.”
Al DCVB trobam “*ferro de rebotir*”: eina emprada per ficar i pitjar l’estopa dins les encletxes de les taules d’una embarcació; però no trobam la seva relació amb el caminar.

Redellissa (III-L-1509): . - “Com esvel·la **redellissa**! / Em pens que la suaràs.”

Reguina (III-I-202): . - “La **reguina** de la Seu / que en fa vuit o nou o deu.”

Rellissa (II-HS-376): . - “On he de penjar es capell? / **-Rellisa!** Penja’l en terra!”

Repissó (IV-G/NA-27,52): . - “Que l’envii a demanar / i li don un **repissó**”.

Remerola (II-C-793): . - “Safalcau i posau brins / i feis qualche **remerola**.”
No veig se pugui aplicar a *remerola* el significat de la paraula *remerol*.

Remerolera (I-1593): . - “Un brot de **remerolera** / i un brot de *remeroló*.
Garrida, duis es timó / de tota Mallorca entera.”
No he trobat les paraules *remerolera* ni *remeroló*, amb el significat de planta, ni al DCVB ni al DIEC2. Al DCVB trobam *remerol* amb el significat de: persona inquieta, bellugadissa, que sempre es mou o que xerra molt. *Tarabilla*. *Remerol*, al DIEC2: NST

Remisclada (II-A-438): .- “He trobat un niu ple d’ous; / **remisclada**, que n’hi ha!”

Retretxeria (II-HS-426): .- “A mi no m’han de venir / amb tanta **retretxeria**!”
 Probablement s’ha de entendre com un derivat de *retreure*: dissuadir, fer que algú no faci allò que pensava fer.

Revivendo (I-1556): .- “Sa vostra cara és un sol / d’aquell que surt **revivendo**,
 i el qui vos mira d’assento / no se’n pot deixar com vol.”

Revolta (IV-G/NA-36,2): .- “Venia de Santanyi, / amb una fosca **revolta**,...”
 Tal vegada pugui significar una fosca tan intensa que no permetia caminar recte, és a dir, anaves a la cega, fent voltera.

Rixelié (II-CV-125): .- “Na Reüllà du arracades, / puntes de **rixelié**. “

Rosta (III-VH-1864): .- “Passaràs sa guya **rosta** / per damunt es menudai,...”
 Al DCVB no figura l’adjectiu *rost/rosta* aplicat a agulla (guya).

Rusquel-la (II-C-6): .- “Enguany és any de **rusquel-la**; / ditxós qui podrà comprar...”
 Sens dubte és un derivat lliure de *rusca*: gana forta de menjar.

S

Sales (III-R-790): .- “Ses **sales** vos hem cantades / i no n’heu fet sentiment.”
 Pot ser vulgui dir “salves” referint-se a la salutació “Salve Regina”, oració molt popular a Mallorca, dirigida a la Verge Maria.

Segarigar (II-C-1390): .- “Si anau a **segarigar** / no vull que segarigueu;...”
 Probablement se tracta d’una llicència poètica, per *segar*.

T

Talec (III-VH-2230): .- “...lo que em lleva s’alegria / és es **talec** d’es molí,...”
 No he trobat el significat de *talec* referit a molí; potser vulgui significar el sou que cobra fent feina al molí.

Talequeres (III-L-596): .- “...si passen i som aquí, / les he de dir **telequeres**.”
 El DCVB defineix *talaquer*, -era com a: “ric, que té taleques de diners”; no crec sia aquest el sentit de la cançó.

Tany (III-VH-220): .- “...Oh roseta de tot l’any! / si vos coïeu un **tany**, ...”
 No veig com aplicar aquí cap dels significats del DCVB: brot, estella, aixingló...

Tarantina (III-L-539): .- “**Tarantina**, **tarantina**, / me vols dir a on tens es niu?.”

Tarturí (II-A-93): .- “...s’hi fa civada de set soques / alta com un **tarturí**.”

Teia (IV-G/SA-28,34): .- “Per això li daren **teia** / fins que es poguè remenar”.
 Al DCVB no apareix “donar teia” en el sentit de *pegar*, *insistir*; apareix: “dur teia” (grosseria), “haver-hi teia” (diferència).

- Telessades (I-328):** . . - “T’enviaré mil besades / escrites a un paper,
i dedins hi posaré / es meu cor i ses **telessades**”.
Tal volta la paraula correcta sia **telerades**. Telerada: conjunt de fil que es posa al teler i de la tela que en surt. *Telerada* al DIEC2 (STAS): conjunt de cartons picats que es posen en un teler.
- Temoridat (I-4197):** . . - “Jo visc amb **temoridat**: / com prou hauré peleat, / que hauré peleat
debades? / Perque de dones ingrades / tot lo món n’està poblat.”
El significat d’aquesta paraula sembla ser *temorenc*: poruc, que té temor excessiva. *Miedoso*. Temorenc (DIEC2): SST.
- Tiana (III-VH-311):** . . - “Mu mare, es cabrioler / té una **tiana** a un peu;”
- Titos (III-L-653):** . . - “A Felanitx són **titos** / i a Manacor processons.”
- Tortoi (I-2944):** . . - “Ja sé que estàs en **tortoi** / sa meva amor si m’augmenta: /
el qui tindrà mal de ventre / haurà de passejar sempre / un paneret de
fonoí.”
- Tranzi (II-HS-368):** . . - “Un coní de la marina / feia **tranzi** de camí...”
Probablement vol dir *trànsit*: acció de passar d’un lloc a l’altre.
- Trau (II-C-820):** . . - “Ell hi solen dur truitada, / aigordent i **vi de trau**.”
- Trenca-latrenca (III-R-430):** . - “Jo m’en vaig **trenca-latrenca** / per no fer tant de renou;”
Segurament indica anar-se’n tira, tira, a poc a poc, en calma.
- Trinquetes (IV-C/SA-5,331):** . - “I sempe tenen **trinquetes**, / ja porque venen xufletes...”
Trinqueta se troba al DCVB i al DIEC2 solament en el sentit de “la vela més gran de les que van fermades al pal trinquet.
- Tripotrapos (IV-G/SA-13,4):** . - “Ja s’han aplegat bons dos! / Vaja quis dos **tripotrapos**!”
Al DCVB trobam *tripot*, *tripotatge* en el sentit de “embolic de coses falses, enganyoses”; tal volta pugui significar: “xerrameques”, “bergants”, etc.
Tripot NST al DIEC2.
- Tròpia (III-R-593):** . . - “...que em doni es billet a **tròpia** / i me n’aniré aviat.”
Probablement significa: totduna, al instant; no veig se pugui aplicar el significat de *tròpies*: gratificació al qui torna una cosa trobada.
- Tròpis (IV-C/HU-9,57):** . . - “...i encontràrem los **tròpis** / de los mossons,...”
- Tuentre (IV-G/EN-3,33):** . - “Ventre **tuentre**, / cuixa manduxa,...”
- Tuina (I-2181):** . . - “Una herba que se diu **tuina**, / bona per medicament.
Jo vaig tenir un pensament / de treure’l de dins sa cuina.”

V

Veixiguer (II-C-504): .- “...i en es coll de ses mules / hi du un bon **veixiguer**.”
No se troba aquesta paraula al DCVB ni al DIEC2. Probablement significa que les mules duen al coll moltes “veixigues” o bòfegues.

Veré (II-CV-264): .- “Du cadira plegadissa / i una manta de **veré**,...”

Virollada (III-VH-165): .- “Du sa pipa **virollada** / i pegarem un calent.”
Tal volta vulgui dir *virolada*: vari i viu de colors; una pipa elegant, vistosa.
Virollada, en el sentit de dita o feta disbaratada, no lliga amb pipa.

Vitroca (III-VH-1150): .- “**Vitroca**, més que **vitroca**, / xinxarem i aladroc!”

Vou (III-VH-2197): .- “...allà estaràs retirada / a devora un **vou**, bressant.”
Tal volta la paraula *vou*, vulgui indicar aquí engronsar el *bressol*, i cantar el *vou-verivou*.

X

Xalandrari (I-4577): .- “Na Margalida té son: / beca quan passa el rosari.
Parlau-li d’En Melcion, / **xalandrari**, **xalandrari**!”

Xemení (IV-C/SA-6,10): .- “Ella dóna unes uiades / de gat **xemení**”.

Xicorat (I-1370): .- “Caretà d’ou **xicorat**, / ramell de plata florida!
De los vostros uis, garrida, / és que em som enamorat.”

Xilleró (II-CV-42): .- “...n’ha cosit una camia / i no ha posat **xilleró**.”
No he trobat el significat d’aquesta paraula aplicat a camisa. Tal vegada hagi de dir *xillador*, -ora: xisclador, que xiscla, però no veig el significat.

Xinxarem (III-VH-1150): .- “Vitroca, més que vitroca, / **xinxarem** i aladroc!”

Xirriu (II-E-7): .- “...i dins un cubell / hi ha un **xirriu** / que pega braçades.”

Xubasco (I-2019): .- “Es diumenge davant Pasco / demanares per venir, /
i ara assussuaixí, / tu t’has deixat de venir. /
¿No trobes si és bon **xubasco**?.”

